

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

DB

193

H68

no. 33

1908

B 1,240,499

HISTORICKÝ ARCHIV

ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ČÍSLO 91.

DB
193
.H68
no.33.

M. PAVLA ŽIDKA

SPRAVOVNA.

VYDAL

DR. ZDENEK V. TOBOLKA,

SKRIPTOR O. B. VĚDEJNÉ A UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V PRAZE.

V PRAZE.

NAKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

1908.

Publikace od I. třídy České Akademie dosud vydané:

V Rozpravách:

ROČNÍK I.

Číslo 1.	Dr. František Laurin. Pokrevnosti a švakovství jakožto překážky manželství rozlučující	Cena K 1-50
2.	Ferdinand Tadra. Kanceláře a písaři v zemích českých za králů Jana, Karla IV. a Václava IV. z rodu Lucemburského	4 60
3.	Frant. Dvorský. Albrecht z Valdštejna až na konec r. 1621.	3 40
4.	JUDr. Karel Kadlec. Provozovací právo k dílům dramatickým a hudebním.	1-80

ROČNÍK II.

Číslo 1.	František Mareš. České sklo.	4-50
2.	Josef Konstantin Jireček. Poselství republiky dubrovnické k císařovně Kateřině II. V l. 1771-1775.	2—
3.	Dr. František Laurin. Nařízení papežské kongregace „Auctis admodum“, ze dne 4. listopadu 1892	— 40

ROČNÍK III.

Číslo 1.	Josef Kalousek. O staročeském právé dědictvém a královském právé odúmrtném na statcích svobodných v Čechách i v Moravě.	— 90
2.	Dr. Čeněk Zibrt. Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku.	2-80
3.	Josef Smolík. Pražské groše a jejich díly	2 60
4.	Ferdinand Menčík. Volba Papeže Innocence X.	1—
5.	František Čáda. Noetická záhada u Herbarta a Stuarta Milla.	2-80

ROČNÍK IV.

Číslo 1.	Frh. von Helfert. Gregor XVI. und Pius IX. Ausgang und Aufgang ihrer Regierung October 1845—November 1846	3-20
2.	Dr. Frant. Storch. Vyrucení obviněného z vazby vyšetřovací.	2-20
3.	Dr. Josef Pekař. Dějiny Valdštejnského spiknutí	7-80
4.	František Krejčí. Element psychologický	1-30

ROČNÍK V.

Číslo 1.	O. Hostinský. Jan Blahoslav a Jan Josquin	5-20
2.	Josef Smolík. Denary úředních knížat na Moravě.	1-60
3.	Cyrill Horáček. Počátky českého hnutí dělnického	2-20

ROČNÍK VI.

Číslo 1.	Dr. Karel V. Adámek. Příspěvky k dějinám selského lidu z okolí Hlinska v XVIII. věku	1-40
2.	Dr. Frant. Krejčí. Zákon associační. (Pokus psychologický.)	2—
3.	Josef Smolík. Nález denárů v Chrástanech u Českého Brodu.	1—

ROČNÍK VII.

Číslo 1.	Dr. Lubor Niederle. Starověké zprávy o eměpisu východní Evropy se zřetelem na země slovanské.	2—
2.	Josef Smolík. Denary Boleslava I., Boleslava II., Boleslava III. a Vladivoje	2—

ROČNÍK VIII.

Číslo 1.	Alfons Žák. Listy Oldřicha, probošta Steinfeldského, do Čech a na Moravu zasláné.	— 80
2.	Frant. Mareš. Prokopa písaře Novoměstského česká „Ars dictandi“.	— 80

ROČNÍK IX.

Číslo 1.	Dr. Miloslav Stieber. K vývoji správy. Vliv českých živlů na správu v Dolních a Horních Rakousích a její význam pro rakouský exekuční proces.	3-80
2.	Gustav Friedrich. O zakládací listině kapituly Litoměřické.	1—

ROČNÍK X.

Číslo 1.	Dr. August Miřička. O formách trestné viny a jich úpravě zákonně.	2-70
2.	František Čáda. Hynovo dušesloví	2-30
3.	Dr. Karel Kadlec. Verbóczyovo Tripartitum	5-30

ROČNÍK XI.

Číslo 1.	Dr. Jan Heller. Svěpomocný prod j zboží dle práva obchodního na základě práva obecného	2-20
2.	Dr. Karel Chytil. O junkerech Pražských.	2—
34.	JUDr. M. Talíř. K dějinám rakouského taxovnictví	2-50
35.	Josef Smolík. Zlaté mince s domnělým opisem ΠΕΓΝΑΖΕ.	— 50
36.	Dr. Karel Chytil. Malířstvo pražské XV. a XVI. věku a jeho cechovní kniha staroměstská z let 1490-1582	6-40
37.	Dr. Viktor Dvorský. Ekonomickogeografické studie z Černé Hory	— 90

Pokračování viz na třetí straně obálky.

HISTORICKÝ ARCHIV
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
ČÍSLO 33.

Židek, Pavel.

M. PAVLA ŽIDKA

SPRAVOVNA.

VYDAL

DR. ZDENĚK V. TOBOLKA,
SKRIPTOR C. K. VEŘEJNÉ A UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V PRAZE.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1908.

DB
193
.H68
no.33

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKE AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

O životě a spisech Pavla Židka.*)

I.

O životě Židkově.

Pavel Židek v současných pramenech i ve svých vlastních spisech vyskytuje se pod různými jmény. Nejčastěji jeho jméno zní: Pavel Židek, jindy Paulus de Praga nebo Paulirinus, jednou též Paulus Žid.

Nevíme bezpečně, kdy se Židek narodil. V „Liber viginti artium“ o sobě napsal: „Concilium basiliense sub nomine veri concilii fuit a principio legitime congregatum et fui tum puer octo et decem annorum.“ Dle zmínky té zdá se, že Židek narodil se r. 1413. Rodištěm jeho byla Praha. Pocházel z rodiny židovské, a odtud jeho jméno Židek nebo Žid. Nebyl jediným synem svých rodičů.¹⁾ Jako nemluvně byl rodičům unesen a vychován ve víře kališnické. S matkou svojí nesetkal se nikdy, s otcem svým, jak 10

*) Literatura: Bibliografii literatury o Pavlu Židkovi sebral prof. dr. Č. Zíbrt v Bibliografii České Historie Díl druhý. V Praze 1902. Str. 697. Na Židka upozornil první B. Balbin, dovolávaje se jeho Spravovny ve svých historických spisech. Balbin napsal životopis Židkův, který jest otištěn v „Bohemia docta“ Pragae II. 153 a d. Balbín životopis Židkův založil na zprávách Spravovny. Údaje Balbínovy přejímali větší nebo menší měrou ti, kdo po Balbínovi psali o Židkovi. Fr. M. Pelzel ve svých „Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrter und Künstler“ Prag 1777. III. 6 a d. držel se celkem Balbína a přejal i jeho tvrzení, vzniklá z neporozumění některým místům Spravovny. Nově Pelzel o Židkovi sebral něco málo o jeho činnosti na pražské universitě, dle rukopisu: Codex decanorum universitatis Carol. Nová sdělení o Židkovi proti předchůdcům svým podal Polák Jos. Muczkowski ve spisku: „Pauli Paulirini olim Paulus de Praga vocitati viginti artium manuscriptum librum, cujus codex membranaceus in bibliotheca universitatis Jagellonicae Cracoviae asservatus Twardowio vulgo tribuitur descripsit vitamque auctoris adjecit Josephus Muczkowski. Accessit tabula lapidi incisa. Cracoviae, 1835.“ Muczkowski na základě zmínek v obsáhlém díle Židkově „Liber viginti artium“, uchovaném v rukopise v knihovně Jagellonské v Krakově a legendárně Poláky Twardowskému přičítaném a na základě listu kardinála biskupa krakovského, Zbigniewa Oleśnického, papeži

¹⁾ Zpráva dr. Z. Wintra ve „Zvonu“ VI. 461.

- zaznamenal, jen jedenkrát ve věku pozdějším. Rozešel se s ním tehdy na vždy, když se s ním nemohl dohodnouti o názory náboženské. Po přípravných studiích v Praze studoval na universitě vídeňské. Ve Vídni přestoupil ke katolicismu. Na universitě tamnější dosáhl hodnosti mistra
- 5 svobodných umění. Počátky humanistického proudu, objevivší se tehdy na artistické fakultě vídeňské university, nezaujaly Židka. Židek zůstal tehdy a pak po celý život svůj žákem scholastiky, s její povrchní, z druhé ruky přebíranou znalostí klassického světa, zvláště Aristotela a Platona. Zdá se, že ve Vídni zajímala Židka studia anatomická, jejichž stálým učitelem
- 10 na medicínské fakultě vídeňské byl od r. 1433 Mag. Aygl.¹⁾ Po ukončení studií ve Vídni odebral se Židek na studia do Italie. Pobyl na universitách v Padui i Bononii, obíraje se bohoslovím a zvláště lékařstvím, a na obou universitách těch byl přijat do sborů mistrů. V Padui zvláště podlehl vlivu lékaře a astrologa, doktora Consiliatora, jehož v Spravovně nazývá:
- 15 „muoj mistr mne někdy velmi přívětivý, muž věčné paměti hodný.“ V Bononii dosáhl Židek i doktorátu lékařského. Jako lékař obíral se zvláště nemocemi ženskými, porodnictvím. Za pobytu v Italii navštívil i Řím.
- Vraceje se z Italie, byl v Řezně vysvěcen na kněze. V říjnu r. 1442 byl v Praze přijat do sboru mistrů, 28. ledna r. 1443 do sněmu fakulty.
- 20 10. května r. 1444 fungoval jako zkoušející mistr při zkoušce bakalářské. Židek byl tehdy horlivým stoupencem papeže Eugena IV. a působil v Čechách, aby Čechy zanechaly své neutrality mezi papeži a prohlásily se zřejmě pro Eugena IV. Bylo mu tehdy (asi r. 1445) papežem Eugenem IV. slíbeno za jeho činnost biskupství Litomyšlské, na které měl hned při
- 25 slibu býti „korunován“. Činnost Židkova pro papeže Eugena IV. nenesla ovoce, a vedle toho papež sám r. 1447 dokonat.

Mikuláš V. z r. 1453, mohl opravit a doplnit mnohé údaje životopisců Židkových. Obšírný referát o výsledcích práce Muczkowského podal Jos. Jungmann v „Časopisu českého Museum“. V Praze 1837. XI. III. 225 a d. Tento referát v obsahu ročníku uveden jest pod titulem: „Pavel Pražský, Židek nazvaný“. Zasluguje tohoto názvu, poněvadž Jungmann nepodal jen prostý referát o knize Muczkowského, nýbrž samostatnou stat o Židkovi, nezpracoval jen material, Muczkowským otištěný, nýbrž doplnil jej i zprávami o životě Židkově z vydaných „Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandae Pragenses“, z rukopisu universitních ustanovení a pořádku rektorů, uchovaném v pražské universitní knihovně a z výňatků Spravovny, které r. 1827 v Časopisu Českého Museum otiskl Jos. Dobrovský. Stručný životopis Židkův přinesl r. 1868 „Výbor z literatury české. II. 746 a d. Není to jen pouhé shrnutí bádání, jinými vykonaného, nýbrž i revise dřívějších životopisů na základě Spravovny. Revise ta přinesla upozornění na nezvěstný spis Židkův, dříve životopisci Židkovými nepovšimnutý: „O vážnosti konšelské hlavních měst a jich mravích“.

Josef Jireček v „Rukověti k dějinám literatury české do konce XVIII. věku“ V Praze 1876. II. 375 a d. doplnil dřívější známosti naše o Židkovi podrobností novou, čerpanou z druhého svazku díla M. Dzieduszyckého: „Zbigniew Oleśnicki“ Kraków 1854. Literární portrait Židkův na základě různých míst „Spravovny“ nakreslil Jar. Vlček v „Dějínách české literatury“. V Praze 1897. I. 222 a d.

¹⁾ Kink. R.: Geschichte der kaiserlichen Universität zu Wien. Wien 1854. I. I. 172.

R. 1446 král římský Fridrich IV., poručník mladého Ladislava Pohrobka, jménem svého poručenice, jmenoval Pavla Židka děkanem u všech Svatých v Praze.¹⁾ Ale kapitola pražská toto jmenování odmítla a sama jmenovala přes námitky královny děkana jiného. Nejsou nám známy příčiny tohoto odmítnutí, ale možno se dohadovati, že i osobní vlastnosti Židkovy, jeho svárlivost, prostotořekost a domýšlivost při nepříznivém rozhodnutí kapitoly hrály jistou roli. Židek již r. 1444 na universitě za rektorátu mistra Prokopa z Plzně urazil celou universitu. R. 1447 byl znovu žalován mistrem Václavem z Prachatic, doktorem mediciny, poněvadž řekl: „omnis medicus est homicida“ a poněvadž mistra Václava z Prachatic nazval „sillabicatore“. Tím, že odvolal, ušel trestům větším. V květnu (11.) r. 1448 zdržoval se Židek v Praze,²⁾ ale brzy na to byl z Prahy vypuzen kališníky. Trávil s přestávkami asi patnácte let v Plzni. Spisoval tam své veliké dílo: „Liber viginti artium“. R. 1451 byl Židek v Krakově a dosáhl tam přijetí do sboru mistrů a doktorů krakovských.³⁾ R. 1452 z obavy před nakažlivou nemocí uchýlil se do Vratislavě, kde tehdy jako missionář působil minorita Jan Kapistran. Židek, aby se zavděčil kališnické straně v Praze, a zjednal si možnost návratu do Prahy, byl v písemném styku s Rokycanou a jinými stoupenci jeho strany. Jeden z listů těch, vyprávějící o missii Kapistranově, dostal se do rukou purkmistra Vratislavského. Židek byl pro obsah tohoto listu uvězněn a ne dříve propuštěn, až dne 18. května r. 1453 odpišáhl kalich do rukou Kapistranových. Na počátku r. 1454 objevil se v Krakově a setkal se tu zase s Kapistranem. Působil proti jeho missii mezi lidem. Kapistran Židka zatkl a oznámil událost tu biskupu krakovskému Zbyhněvovi, tehdy dlečím v Sandoměři. Biskup Zbyhněv listem z 22. ledna r. 1454 slíbil záležitost urovnati, jakmile se vrátí do Krakova.⁴⁾ Židek byl odsouzen k doživotnímu vězení. Teprve r. 1455 na žádost samého biskupa Zbyhněva k papeži Mikuláši V. byl s povolením papežovým propuštěn. Vrátil se do Plzně, kde žil v nouzi, nemaje více ročních příjmů nežli 12 zlatých. R. 1466 byl zase trvale v Praze. Aby se obživil, počal spisovati. Sepsal a raddám starého i nového města pražského věnoval svůj spis: „O vážnosti konšelský hlavních měst a mravích jich,“ za nějž dostalo se mu štědré odměny. Odvážil se ke dvoru krále Jiřího a z počátku býval králem obdarován. Král Jiří slíbil Židkovi vyplniti jeho dávné sny a dáti mu i děkanství u všech Svatých i biskupství Litomyšlské, nechával Židka v neděle a svátky státi u stolu a dotazoval se jej na různé věci, několikrát

¹⁾ Židek píše: „Ciesar mi dal děkanstvie u všech Svatých jménem krále Ladislava, to mám v registích jeho.“ Srv. V. V. Tomek: Dějepis města Prahy. V Praze 1893. IX. 88.

²⁾ Codex diplomaticus Silesiae. Breslau 1890. XV. 258.

³⁾ Album studiosorum universitatis Cracoviensis Cracoviae 1887. I. 131.

⁴⁾ Wadding, L.: Annales Minorum. Romae 1735. XII. 194—195.

- s truksasy posadil jej za stůl, v době zotavování po nemoci Židkově dával mu sám jídlo, kterého požíval, a penězi ho cbdarcval. Když Židek byl by se navykl žítí jen z almužny, vybídl jej Jiří k sepsání „Spravovny“. Bez důležitých literárních pomůcek, v rozmrzlosti, skládal Židek vyžádané
- 5 „dílo. Když král Jiří odepřel mu vyplatiti na práci zálohu, byl by si Židek přál cpustiti Prahu. Zuřící válka, osobní nejistota a nebezpečensství, zabránily mu v tomto úmyslu. Dlel v Praze, snášeje jako jeden z katolických kněží, v Praze zůstávajících, různé útrapy. Pro interdikt nesměl konati služby boží, dle příkazu krále Jiřího nebylo mu dovoleno kázati,
- 10 lidem byl bit a vysmíván, ba staly se, jak sám tvrdí, i pokusy o jeho bezživotí. Ani jako spisovatel, ani jako kněz, ani jako lékař nemohl se uživiti. Hladem vysílen, trápen nemocí, zbytečně nabízeje své služby králi Jiřímu jako lékař, marně koje se nadějemi na zlepšení svého postavení, očekával v Praze poslední den svého života. Zemřel asi brzy po smrti krále Jiřího
- 15 (r. 1471) vzhledem k chatrnému zdraví, bídě a pokročilému věku. Zemřel jako katolík. Nebyl by snad se bál opustiti katolicism, kdyby mu přestup ten byl něco prospěl. Ale svým dřívějším obojetným postavením v otázce víry ztratil veškeru důvěru na všech stranách, a nové nabýti se mu nemohlo podařiti.
- 20 Židek byl jedním z pilných, ale málo vlivných a vážených členů katolické menšiny za krále Jiřího. Byl uvědomělý Čech, nepřítel kalicha, hlasatel návratu kališnických Čechů do lůna církve katolické a bezpodmínečného poslušensství papežova. Nebyl z těch, kdo by nebyl uznával potřebu reformy tehdejší církve katolické, ale nebyl také z těch, kdo by
- 25 chtěl dáti se za Rokycanou. Jeho ideálem byly Čechy za Karla IV. Hájl staré tradice a zřízení církve katolické. Jeho kompromitovanost učinila z něho muže bezvlivného.

Židek byl na svou dobu velkých, ale povrchních, encyklopedických vědomostí. Měl ucelený názor na všehomír, názor ovšem nesprávný a ubohý.

30 Byl milovníkem scholastické latiny. Pro něho neexistovalo záhad. Uměl na každou otázku dáti odpověď. Měl bujnou fantasii a byl pověrečně důvěřivý a lehkověrný.

II.

O Židkových spisech.

- Největší dílo Židkovo, které psal většinu za svého pobytu v Plzni, jest „Liber viginti artium“. Jiní, a někdy Židek i sám, tento spis nazývali
- 35 „Encyklopaedia scientiarum“ nebo „Libri magni“ česky Veliké knihy. Že Veliké knihy a Liber viginti artium jest dílo jedno a totéž, jak pravděpodobně domníval se r. 1837 Jos. Jungmann proti Pelzlovi a Muczkowskému, kteří soudili, že Židek napsal zvláštní český spis „Veliké knihy“, vyplývá ze zmínky ve „Spravovně“: „To najde latině v mých ve-

likých knihách.“ „Liber viginti artium“ je dílo rázu encyklopaedického, naučný slovník 15. století, příručka vědění tehdejší katolické scholastiky české. Jedná se v díle tom o grammatice, logice, řečnictví, topografii, počtářství, arithmetice, hvězdářství, hudbě, o věcech přirozených, vojenských, školských, o lékařství, o obojím právu, světském i církevním atd. 5 atd. Pergamenový rukopis práce Židkovy jest ve velkém formátě, 60½ cm. zdělí, 38 cm. z šíří, o 359 listech, po dvou sloupcích. Jest psán čtvrtým rozdílným písmem. Není celý. Chybí v něm umění šesté, třetí oddělení lékařství, několik listů na počátku a na různých místech uprostřed. Rukopis ten chová se v knihovně university Jagellonské v Krakově a byl dluhá 10 léta připisován Poláky legendárnímu Twardcowskému. Vyňatky z této Židkovy práce byly otištěny v Miscellanea Cracoviensia 1815. II. 39 ad: Excerpta quaedam de honoribus academici e Codice Msc. Pauli de Praga. Popis kodexu s vyňatky podal Muczkowski v práci, výše uvedené.

Jiné spisy Židkovy rázu encyklopaedického, psané latinsky, jsou: 15 Vinculatorium maius a Vinculatorium minus. Posledně uvedené dílo psal Židek ve vězení krakovském. Rukopisy obou spisů jsou dnes nezvěstné.

Dle přiznání Židkova v „Liber viginti artium“ pochází z jeho pera „plus quam mille fabulae“. Snad vztahuje se na práci tuto i tato narážka Spravovny: „psal byl (Šalomoun) knihy múdrosti Cantica a Ecclesiasticum, 20 v kterých jsou připovídky náramně múdré, a otázky činil jest o kořenech tří sta a o díví počna od cédru až do izopu a o hovadech a o ptácích a o rybách a o hadích, ale o tom nic nepsal jest, a sem tím jist, že žádný od počátku světa těchto věcí lépe a rozumněji nese-psal jest než já, a Buoh dá, knihy takové po mé smrti ostavím.“ Byly-li bajky Židkovy psány 25 latinsky nebo česky, nevíme, poněvadž rukopis díla toho není dnes znám. Židek tvrdí, že rukopis této práce byl mu ukraden za pobytu v Polsku.

Někdy po r. 1466 napsal Židek české dílo: „O vážnosti konšelský hlavních měst a mravích jich.“ Bylo věnováno raddám starého a nového města pražského. O rukopisu spisu toho dnes nevíme. 30

Balbín a po něm zvláště Pelzel a Muczkowski, uvádějí jako samostatné české spisy Židkovy: „Život Karla Čtvrtého“ (uvádí též J. Jungmann ještě r. 1837). „Knihu kronik“ a „Spravovnu“. J. Jungmann ve své „Historii“ (s. 68) správně ukázal, že Kniha kronik, jinak také všeobecná historie zvaná, není nežli třetí část „Spravovny“. Podobně „Život Karla 35 Čtvrtého“ jest částí „Spravovny“ a sice je to samostatná kapitola o Karlu IV. v třetím díle, „Spravovny“. O „Spravovně“ pověděno jest níže více.

Těsně před smrtí krále Jiřího nabízel Židek v „Spravovně“ sepsati králi Jiřímu kroniku českou, kroniku panování krále Jiřího, knihu o stavech, řemeslech a zaměstnáních v městech. K uskutečnění této nabídky 40 nebyly učiněny asi pro smrt Jiřího ani první kroky.

III.

O „Jiří(ho) Spravovně“.

Knihu „Jiří(ho) Spravovna“ uložil Židkovi napsati král Jiří. Chtěl pomoci Židkovi v nouzi, a aby nedával mu almužnu, požádal ho o práci, k níž Židek byl schopen. Uložil mu, aby mu sepsal „správu královskou“ i kroniky, skrze které by . . . se spravoval a království . . . v pokoj
 5 uvedl.“ Židek úkol mu uložený provedl r. 1470. 11. listopadu r. 1470 „Spravovnu“ dopsal, 1. ledna r. 1471 ji vydal. Ku cti krále Jiřího nazval spis „Jiří(ho) Spravovna“.

Cíl „Spravovny“ byl: pohncuti krále Jiřího k opuštění kalicha, Roky-cany a jeho strany a přiměti ho k návratu do církve katolické, k podrobení
 10 se papeži a k reorganizaci katolicismu v Čechách. Vedle tohoto cíle sledoval Židek i prospěch osobní, chtěl získati spisovatelskou činnost obživu a v případě úspěchu u krále Jiřího chtěl dojiti kanovnictví v všech Svatých v Praze a biskupství Litomyšlského.

„Spravovnu“ mimc předmluvu rozdělil spisovatel ve tři knihy. V knize
 15 první dává ve třiceti kapitolách králi Jiřímu naučení o povinnostech krále vzhledem k obecnému dobrému, v knize druhé, v 89 kapitolách, psuče Jiřího, jak má sám sebe spravovati, kniha třetí obsahuje kroniky rázu moralistického, ukazující dobré i zlé skutky znamenitých panovníků. Kniha třetí, ačkoliv jest beze vsí pochyby částí „Spravovny“, činí dojem
 20 samostatného celku. Má zvláštní předmluvu, úvod o úkolech kronikářů, kronik a c pramenech kronikářů, načež teprve líčí události, počínajíc daleko před stvořením světa, Bohem, a končíc událostmi za císaře Fridricha IV. Židek hrd na své vědomosti, které čerpal především z tak zv. Martimiani, vypsál zde vše, co bylo před stvořením světa; kroniku světa
 25 samotnou rozdělil v šest věků: první věk do potopy, druhý do Abrahama, třetí do Davida, čtvrtý od Saula do Sedeciáše, pátý od Nabochodonozora do císaře Julia, šestý až po dobu Fridricha IV. nebo až po vládu papeže Pavla III.

„Spravovna“ je spis neurovnaný obsahem i formou. Jeho rozvrh není
 30 pořádně proveden, autor často se opakuje, věty zhusta bývají neuklášeny, slch je nedbalý. „Spravovna“ tak, jak se nám dochovala, činí dojem rukopisu, jemuž chybí konečné zpracování a poslední redakce autora. Židek, ačkoliv pro vědomosti své měl o spisech svých vysoké mínění, byl i přesvědčen o „mdlostí“ „Spravovny“. Uvedl i příčiny této vlastnosti svého díla.
 35 Psal v nouzi, o hladu, psal těžce nemocen, psal v neklidu a většinu bez literárních pomůcek, jen po paměti. Jeho jedinou pomůckou byl jeho spis „Liber viginti artium“. „Spravovna“ na mnohých místech je buď parafrazí nebo výtahem různých částí jeho latinské encyklopaedie.

„Spravovna“ není pro historika bez ceny. Politický i kulturní historik
 40 nalezne v „Spravovně“ hojnou kořist. Jak politický dějepisec může těžiti

ze „Spravovny“, ukázal Fr. Palacký, vypravuje ve svých „Dějínách nárcdu českého“ o době krále Jiříhc, jak dějepisec města Prahy pro pcpi-nou část metropole české v 15. století, ukázal V. V. Tomek, jak kulturní historik pro poznání mravův českých v století 15.tém, ukázal částečně Jos. Jireček v stati „Kuchařské knihy staročeské“. (Světobzor 1858. Čís. 2. S. 12). 5 „Spravovna“ dává nám mimo jiné nahlédnouti do kališnické společnosti za krále Jiříhc, dc její životní prakse, a jest zajímavým dckumentem myšlenkové úrovně tehdejší katolické české menšiny.

O originálu „Spravovny“ nevíme. Známe jen dva opisy její. Jeden z 15. století, druhý z r. 1658. Jos. Jungmann v Historii (s. 75.) tvrdí, že 10 třetí opis Židkovy „Spravovny“ nachází se v Rajhradě na Moravě, r. 1750 opsaný P. Bonaventurou Pitterem v Břevnově. Ve skutečnosti u benediktinův rajhradských na Moravě nenachází se o p i s Židkovy „Spravovny“, nýbrž jen její p o p i s, který r. 1750 učinil P. Bonaventura Pitter. Tento popis Židkovy „Spravovny“ jest v Rajhradě v kodexu Gg 23. XVII. na 15 str. 411—415. Jungmann k tvrzení svému byl sveden poznámkou opisu z 15. století, na jehož zadní desce stojí: „Descripfit P. Bonaventura Pitter 1750“, mylně překládaje slovo: „Descripfit“ jako „opsal“ místo správného „popsal“.

Návrh na vydání „Spravovny“ učinil již 16. února r. 1858 Jos. Jireček 20 v Světobzoru (čís. 2. S. 12.), an napsal: „Nebylo by vskutku na škodu, kdyby Správoyna Židkova byla vydána“. Na splnění tohoto dávného přání dochází přítomnou edicí.

Vydání Spravovny pořízeno jest dle jediných, dvou známých rukopisů Židkovy „Spravovny“: dle rukopisu, chovaného v knihovně vždy 25 věrné kapitoly metropolitní v Praze a dle rukopisu c. k. veřejné a univerzitní knihovny v Praze.

Rukopis knihovny kapitlní, opatřen jest signaturou G. 8. Je to rukopis papírový, stletí patnáctého, jednosvazkový, velikosti 32 x 22 cm. Po jednom nečíslovaném listu, na jehož druhé (b) straně je název díla 30 z doby vzniku rukopisu a poznámky z doby pozdější, následuje 368 číslovaných s t r a n a pak 22 prázdných listů. Rukopis jest psán jasně, černým inkoustem leckdes s použitím barvy červené a modré. Není vypraven nádherně. Barevné versalie a několik, málo umělecky význačných, iniciálek tvoří celou výzdobu rukopisu. Na okrajích rukopisu jsou různé, 35 pozdější poznámky, naznačující většinou obsah spisu. Jak poznal již r. 1827 Jos. Dobrovský, poznámky ty psány jsou rukou B. Balbína. Název spisu Židkova v kodexu uchovaném, nalézá se na prvním nečíslovaném listu, straně b. Jest psán střídavě po řádce modrou a červenou barvou a věrně zní:

40

Poczinagi fe kniehy Girzij zpraw-
owna rzeczene, neb gfu flozene k zadofti
fa zprawie prze welebnego kniezete
a krale, krale Girzieho prwniego a

- netoliko k zprawie gehu, ale wſſech
buduczich kraluow Czeſkych ſložene
a wydano ſkrze Miſtra Pawla doctora
Miſtra Židka rzeczeneho Leta Bozieho
5 Tificzieho Cztyrſtého Sedmdefateho
Prwnieho den leta noweho.

Rukopis jeſt vázán v kožené, ražené a kované desky. Na přední desce nalézá se ex libris kapitoly, na zadní desce stojí napsáno: „Des-
10 cripſit P. Bonaventura Pitter 1750“. O významu těchto slov pověděli
jsme výše. Rukopis již r. 1713 náležel knihovně kapitulní.

Kodex kapitolní neobsahuje original Židkovy Spravovny, nýbrž, soudíc dle chyb opisovačských, je to přepis Židkova spisu ze století patnáctého.

- Druhý rukopis Židkovy ‚Spravovny‘, náležející c. k. veřejné a uni-
versitní knihovně v Praze, pochází z r. 1658. Má signaturu XVII D 11.
15 Je to jednosvazkový rukopis papírový, o 169 číslovaných a 19 prázdných
stránkách ve velikosti 31 × 20·5 cm. Kožené a ražené jeho desky po-
cházejí z jiné knihy starší, poněvadž je na nich vyražen rok 1612. Psán
je černým inkoustem, málo úhledně. Název rukopisu věrně zní: „Poczi-
nagi ſe Knihy Girzi z Prawne Rżeczene neb gſau ſložene k ſadosti a Sprawie
20 prze Welebneho Kniżete a Krale Girziho prwniho a netolyko k Sprawie
gehu ale wſſech budauczich Kraluw Czeſkych ſložene a wydane ſkrze
Miſtra Pawla Doctora Miſtra Židka rzeczeneho letho Bozjho Tyfyczyho
Cztyrſtého Sedumdefateho Prwniho den Noweho Letha. Denro descriptus
Bechine 17. Maij a. 1658 a Paulo S Stephanide Boemo, vicino Bechirensi.“
25 Kodex tento náležel r. 1733 jesuitům Novoměstským (cubiculi R. P.
rectoris). Je to s opisovačskými chybami a většinou pravořisem druhé
polovice 17. století pořízený opis z rukopisu kapitulního, výše popsaného.
Poznámka kritická, v něm uvedená, pochází od bibliothekáře dr. J. J.
Hanuše, který ji částečně přejal do svých ‚Dodavků a doplňků k Jung-
30 mannově historii literatury české‘. V Praze 1871. II. 36.

Vydání přítomné jeſt pořízeno dle rukopisu Spravovny, uchováno
v knihovně kapitulní. Číslice v textu závorkami opatřené, jsou číslice
stránek rukopisu kapitulního. Nadpisy kapitol, kde jich nebylo, byly
přičiněny vydavatelem: jsou označeny hranatými závorkami.

- 35 Výtahy z Židkovy ‚Spravovny‘ otiskli: Jos. Dobrovský v Časopise
Českého Musea r. 1827 II., 44 ad, III. 113 ad, IV. 90 ad, r. 1828 I. 101.,
K. J. Erben ve ‚Výboru z literatury české‘ II. 743 ad a J. Herben v Ná-
rodních Listech r. 1883. 14. července č. 166 ad. Všechny tyto výtahy
pořízeny byly dle kapitulního rukopisu ‚Spravovny‘.

Za zapůjčení rukopisu vzdávám vřelé díky vždy věrné kapitole,
za podporu při práci jsem zavázán opravdovými díky p. t. p. dvornímu
radovi dru Jos. Kalouskovi a p. t. p. univ. prof. dru Zd. Nejedlému.

Dr. Zdeněk V. Tobolka.

Počínajú se kniehy: Jiří Spravovna řečené, neb jsú složené k žádosti a správě převelebného kniežete a krále, krále Jiříeho prvniego, a netoliko k správě jeho, ale všech budúcích králuov českých složené a vydané¹⁾ skrze Mistra Pavla doktora, Mistra Židka řečeného, léta božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého prvniego, den léta nového. 5

[1] Kniežeti²⁾ a pánu, králi Jiří prvnímu,³⁾ šestnadctému králi českému, z panského rodu jakožto hvězdu ze tmy na vysokost královské stolice vysazenému v jistotě z vuole a milosti božské zjevné, skrze kterého králové kralují, kniežata prikazují a všecka moc, na nebi i na zemi, z nizkosti pocházejí na vysokost, který, jako die David v žaltáři, vyzdvihuje chudého 10 z lajna, aby ho posadil s kniežaty, s kniežaty lidu svého, a netoliko aby seděli s kniežaty lidu jeho, ale aby sami, držíc thróny a stolice vši slavnosti, u vysokosti a v světlosti najvyšší nad jiné přebývali a své světlosti jiným udávali. Tak jest pán Buoh Saule, sedláka oslic ztracených, na proroku Samuelovi ptajícieho, na vysokú královskou vyzdvihl ušlechtilost, kterého 15 když svatým mazáním na královstvie jest do konce spevnil, řekl jest jemu prorok přede vším lidem: Aj, znamenaj, kterak z malého jsi věku učiněn králem. Hlediž, aby chodil v prikazanie božiem a královstvie Israhelským, které pán Buoh Abrahamovi slíbil rozšířiti jako hvězdy nebeské a piesek mořský, aby ve všem dobrém rozmáhal, modly kazil pohanské a sochy na 20 vysokostech hor od nich usazených. Kterého potom kdy jest pán Buoh zavrhl i s synem Jonatan pro neposlušenstvie, kteří jeden den zbiti jsú na horách Gelboe, aby to pokolenie viac nesedělo na královské stolici, zvolil pán Buoh sobě Davida pastušku, a to zní méně nežli sedláka, o kterémž řekl pán Buoh prorokovi: Jdi do domu Isaj a maž na královstvie, kohož já tobě 25 okáži, nebť sem sobě zvolil muže vedle srdce mého, kteréhožto stolici spevním před tváří mů jakožto slunce až na věky. Kteréhožto žena Mikol,⁴⁾

¹⁾ V rkpse: vydáno.

²⁾ V rkpse předchází: O

³⁾ V rkpse: prvním.

⁴⁾ V rkpse: Nikol.

dcera svrchupsaného Saule, měla jest [2] od pána Boha břicho zavřené, aby vždy nic krve Saulovy nevsedlo na stolič královskú, protože nebyl poslušen hlasu božieho, že z velikého lakomství bral lúpež Amalech, řka: proto, aby pánu oběti z toho činil. Že chtěl proroka božieho Samuele, skrze kterého na království byl vyzdvižen, zahubiti, a že k babám čarodějným se utíkal, proto zavrhl jest pán Buoh ten kmen nešlechtný od království až na věky; o kterém sám pán Buoh řekl jest prorokovi: Co prosíš za něho a proč pláčeš jeho? všakť sem ho zavrhl. Toho slova má Vaše Velebnost velmě povážiti a sobě v srdce vzieti i s leknutím, aby snad i na Vaše Velebnosti se nenaplnilo. Neb jeho svatá Velebnost prvé, nežli se Vaše Jasnost narodila, předeznal jest cesty Vaše, které z svobodné vuole vaší puojdú, předeznal jest, že Vaše Velebnost má vstúpiti na vysokost královskú. A tomu, aby Tvá Milost s brzkú pomocí mohla sobě toho řádně dověsti, obdařil jest osobu Vaši rozumem přejasným, výmluvností, dobrotivostí, zpuosobnú tvárností a jinými mnohými dary nebeskými i tělesnými, v kterých bez pochybenství mluví okolnie země, neměly vyššieho ani rovného. Ten pán mocný a velebný, který sám zná, koho má na stolice předcházející jiné u vysokosti vyzdvihnúti, anebo koho z nich sraziti, ten jest Vaši Jasnost z řádu panského jako slunce nad hvězdy v královské vysoce na počátku vyzdvihl duostojenství. A kometa i hvězdy Aramuan chtivostí mluvily jsú, k velikému Vaši Jasnosti vyzdviženy by byly, a vaše Jasnost těmi cestami kráčela, které sem byl Vaše Velebnosti v mých velikých knieházách sepsal, a jmenovitě, by byla hned Vaše Velebnost službu božie množila, kostely dělala [3.] anebo ohyzdné, zboženě opravovala, platy kněžské a mniské, jeptiské, doctorské, mistrovské z rukú, nepravě božské věci držících, vytrhovala, a arcibiskupa a kněží, kartausy, bosáky a jiné nábožné lidi, skrze kterých nábožné modlitby jistú máme naději, že králóm, kniežatóm, zemím i všem lidem hříšným přichází ot nejvyšieho pána požehnanie vše dobré, by vaše Jasnost ty lidi v své kostely byla ustavovala; kostel svatého Václava na hradě dělala a svatého Petra na Vyšehradě, hrob svatého Václava a dědicuov českých zlatem, stříbrem, drahým kamením ozdobovala, vysoké lidi k sobě táhla a jich rady poslúchala, papeže milovala a kněží a jich i ciesaře poslúchala a kledeb jejich se bála, volence i kniežata duchovní i světské vždycky na svém dvoře při sobě měla, platuov božských nezapisovala, kněžím Rokycanovým búřiti nedala a pokoj viec než válku milovala. Byl by pán Buoh na věky zpevnil korunu na Vaše hlavě i synuov Vašich, byl by pán Buoh na stolič královskú opatřil z tvého bedra siemě spravedlivé všemu křesťanstvu k utěšení, bych byl k tomu žádán, bohda skrze mé lečení byla by Vaše Jasnost seděla se vším královstvím u veselosti, pokoje, v hojnosti zlatta, stříbra i drahého kamenie, v sytosti chleba i masa i v pití vina rozličného, radoval by se kupčák z Vaše Jasnosti, veza u pokoji do Prahy potřebné věci i ven vyvozuje. Radovali by se měšťané, panny, vdovy i paní v svém múdrým králi, jsúc skrze něho ode všech ostnův duše i těla vysvobození. Radoval by se v pánu

Bohu a v králi Jiří sedláček, děláje vesele, v pokoji, v potu tváři své zemi, který nynie s dietkami lká a pláče na krále Jiříeho, jsa vypálen [4.] a zahuben, jedl by nemaje ani snad chleba. Radovali by se Římané, všecka vlaská země, Benátčené, vídenský sbor i Normberčané z krále Jiříeho, by byl pokoj, jakož se jest počal, uměl zachovati koupě jich, aby svobodné 5 šli před lúpežníky opatřiti, nekřičela by krev Abelova, na zemi již mnoho tisících na zemi vylitá, bylo by lépe oděnie stkvělé a meč žeraňci prospělo v komorách mlče nežli hřmot činie na lidech, zámkové bran městských lepší pevnosti byli by stvořeni, kdy by v jich kostelech veselá služba dala se milému pánu Bohu a svatým jeho. A brány dnem i nocí byly otevřeny. 10 A zámkové a železa jich zezavělé byli, až by se ani vrata, šranky nemohly otvierať. Nebe i země bylo by přálo králi Jiříemu, množstvie lidu hrnulo by se bylo k Vašie Velebnosti, množstvie i z krajin mořských bylo by se hrnulo k Vašie Velebnosti, byste byli, vyvrhúc srdce Rokycanovo, papežovy svatosti poslúchali a ciesaři vedle božského i všech pisem rozkazování pod- 15 dani byli a těch neposlúchali, kto k válkám a k rozdielnému roztržení vás i dobré vuole Vašie Jasnosti radí mieti od jiných králuov. Neb psáno jest: Blahoslavení pokojní, neb oni synové božie nazváni budú. Chce-li Vašie Jasnost milým synem božím býti a milým synem cierkve svaté a z jam a z šachet hlubokých, v které Vašie Velebnost po hříechu hluboce upadla, 20 vyjíti a hojnú odplatu v nebesiech mieti, cesty vyvržené v klajch zase naraziti a napravit, českú¹⁾ zemi, po hříechu přieliš zklamanú a zavedenú, v řád uvést a od bluduov škodlivých očistiti a vymést do čista; rač v srdce přijíti toto mé, bohda věrné, sepsanie, kteréž nemuož hyndrováno býti bohda od žádného, jedné od [5.] bláznivého a od světlosti ducha svatého vy- 25 prazněného. Které kniehy rozdělil sem na tři strany; první kniehy drží v sobě naučenie, co se tkne obecného dobrého v nich od jiných věcí, jakož registrum lechce každému okáže, o čem zní která kapitola. Druhé kniehy okazují správu Vašie Velebnosti k osobě Vaší. Třetí kniehy jsú kroniky, okazujíc skutky prvotních předkuov Vaších, znamenitějších, zlé i dobré; 30 dobré aby Vašie Jasnost se jich chytila, ale zlé, aby Vašie Velebnost se jich varovala, které jestli že budú od Vašie Jasnosti zalíbeny, prvé než toto vyčtete, tolikéž udělám, v kterých, jestli že by co nelibého v nich Vašie Velebnost našla, ale pravého, neb pravda dá bolest nežitovú, kdy se okolo nežitu párá lékař, tehdy k ní mlčí, ale kdy se nežitu dotkne, tehdy 35 nohami tepe, přieliš hněvaje se. Než maje douffanie, že Vašie veliká múdrot a dobrotivost snese trpělivě pravdu, ač snad nelíbeznú, a že neupadne v to zlé jako Saul, který Samuele jej²⁾ trescícieho myslil zahubiti, ani jako Nero, mistra svého Seneku, kázal zahubiti, ale že Vašie Jasnost obleče se v múdrot Alexandrovu, který mistry a mudrce miloval, Aristotileš, 40 a Dyogena, který v lese a v kádi své Alexandrovi domlúval jest, jeho

¹⁾ V rkpse: česká.

²⁾ V rkpse: se.

- služebníkem svých služebníkuov nazývaje, a lakomcem nenasyceným. Neb rač v jistotě věděti, že tak žiezním řádu a pokoje tohoto královstvie a Vašeho dobrého a zvelebenie, že bych měl pro pravdu a navedenie Vašie Jasnosti od Vašie Jasnosti umřieti nebo hanbu kterakú trpěti koli, že to
- 5 rád chci podstúpiti a pravdu psáti beze všeho pochlebenstvie, neb bych nebyl věrný služebník, bych Vašie Jasnosti nezpravil o těch věcech, které snad sama do sebe neví, by škodné byly, neb žádný nemuož sám o sobě soudci pravým býti. Které kniehy, zapomenuv sám své cti, chci vašim jménem jmenovati česky : Jiří Spravovna, neb tuto dává se
- 10 vedle času běžitého věrná správa, a užitečnější nežli Aristotilesova k Alexandrovi nebo Egidia Římského, ač sem jich nynie neviděl. A proto rač pán Buoh v těchto řečech Vašie Jasnosti otevřieti rozum a zpuosobiti přijieti jich v srdce Vaše, které, jestli že Vaše Jasnost přijme a vedle nich skutky dokáže, pošle pán Buoh anjely své svaté, aby po hříechu přieliš nachý-
- 15 lenú korunú na Vaši hlavu zase mocně napravili a šíje Vám se protivících pokojně poddali a rohy, pyšně se proti vám pozdvihujících, potřeli, prsy najvyšieho biskupa i ciesaře obměkčili, s kterými i s jinými králi a kniežaty maje pokoj, byl by potěšenie všemu svému královstvie, pannám, vdovám, syrotkóm, kněžím, mnichóm, jeptiškám i všem spravedlivým, aby byl
- 20 priatel svým nepřátelóm, polechčenie tryzněným, chudým bohatstvie, pokoj nepokojným, hruoza a odvrácenie od zlého všem zlým. Dajž, milý pane, Jesu Kriste, za Vašich dnów upokojenie této tesklivé zemi a obveselenie srdci Vašemu, kterým z nebe jsúc obdařeni, mohli byšte lépe pánu Bohu slúžiti a smrti bezpečněji čekati.
- 25 Najprvnějšíe a najpotřebnější jest věc Vašie Jasnosti ustanoviti královstvie na třidciti věcech: Najprvé aby službu Božie na všechny strany v svém královstvie rozmohl. To jest Šalomún učinil, když chrám milému pánu Bohu, svému [7.] oslaviteli, jest ustavil, tehdy Abyathara biskupa a Joab a mnoho kněží a kantoruov usadil jest, a proto najviece jest rostl
- 30 v své slávě a ve cti. Ale kto službu božie umenšuje a tlačí, od pána Boha z nebe umenšen bude i od lidí utlačen. Toho duovod jest na Lismachovi v kniehách královských, kterýžto, když jest zlúpil pokladnici chrámu Šalomónovu, prvé než jest z chrámu to vynesl, zabít jest. A v skutciech apoštolských, že Anania a Zafira před nohami svatého Petra zemřeli jsú,
- 35 že jsú neprávě vyznali o poli, k které mělo k kostelu připsáno býti etc. Máme také o paličích kosteluov, o vražedlníciích kněžských a (o) Ozovi, který náhlú smrtí umřel jest, že archy božie dotekl se jest, nejsa knězem. A proto zloději, ješto kalichy berú, a lúpežnici monstrancí, ornaty a sva-
- 40 tosti vysypují a vylévají. A králové, kteří toho netbají, zlú smrtí scházejí, nébrž pro poctivost božie a chrámu božieho, by nepřátelé utekli na kostel a znesli tam veliké zbožie, mají necháni býti u pokoji. I proto pamatuj, najjasnější králi, najprvé službu pána tvého, nejlepšího dobrocinci rozmáhati, jemu chrámy nové stavěti, anebo staré s pilností opravovati, okrasu domu božieho, neb to i městu každému se hodí, neb se tiem město

šlechtie, oko božie tým pilněji na to město hledie i anjelé božie častěji s dary božími na to město sstupují. A pán Buoh na přebývatele toho města ho[j]nějšie dary své vylévá a požehnání svaté dává etc.

Druhé, přepilná potřeba jest, aby Vaše Jasnost ustanovila království všecko v jednotajné víře obecné křesťanské, neb u víře rie- 5 káme: Věřím v svatú církev obecnú. Totiž která [8.] jest rozlita po všem křesťanství. A hlava jejie nevidomá jest Pán Kristus, a vidomá, římský biskup, skrze kterého církev svatá obecní stojí spojená u pokoji v svátostech a v dařích božích. Pokútých věr slušie se varovati, jakožto viklefské, táborské, bořecké, neb v žádné té nejsou božie darové ani svatosti pravé, 10 ani žádným hřiechóm muože býti odpuštění a žádný z nich nemuože býti dobrý, by všecky dobré skutky činil; neb bez pravé obecné víry žádný člověk dobrý nenie, ani na úřadu býti, ani muože svědkem na koho býti, a jest člověk mrzký pánu Bohu i lidem; sami v sobě se pekúce, na tělech hynúce, blédú řeči neupřímé a neustavičné, neb v zatmilém rozumu chodí, 15 nevěda, co má činiti, dnes tak věří a zajtra jinak. A proto vši pilnosti rač mysliti toto království uvéstí v jednotu vši víry křesťanské, a sám také s jinými králi křesťanskými se sjednati a spojití. Tím skutkem Vaše Jasnost vezme oddechnutie, všecko království obžive na duši i na těle, války a mordové, jakž česká země na místě jest, neslychané přestanú 20 záhuby, pálenie, od chudiny pláč a klnutí i křičenie na Vaši královskú Jasnost pro časté šacunky na vojny vypuzenie a tak zabiti bez zpovědi, bez svátosti, na mordích, na lúpežích, a v jiných zlých skutcích. A proto běda na smrti duši Vaši Jasnosti, neopraví-li to Vaše Jasnost skuoro! Píši jako věrný služebník Vašie Jasnosti, bohda všeho dobrého žádaje, a súkám 25 rány tvé snad až do bolesti, já mistr Pavel z Prahy, doctor Židek řečený, a týkám nežity tvé bolestivé pro uzdravenie duše i těla Vašie královské velebnosti i dobré tohoto království.

Třetie, velmi pilná jest potřeba, obrátiti všecko království ku poslušenství [9.] papežově a zvláště kněží nynější, kteří vytrhli se z poslu- 30 šenství a z řádu všeho křesťanstva, nesmierně hanie papeže, proti záповědi otcův svatých vši silú pracující; aby ta svatá stolice, biskupové, cardinlové, patriarchové, doctoři, prelátové a jiní vysocí lidé řádu duchovnieho byli dáni v potupu a v uohyzdu lidu obecniemu, od kterých vyklamavše kněžství a všecko dobré od nich vzevše, ješto by v školách partékami 35 nemohli syti býti, by těch biskupův a falešných prorokuov nebylo, to proti svým dobrodincóm kvačí, sediece na místech vysokých cizích, kterýchž hodni nejsou i kvačí na své staršie, kterýmž by měli poddáni býti a statky měšťan na gšafftích skrze dary, skrze šacunky, skrze trápenie měšťan umějí misterně vytahovati a větší offěry do kuchyň žádati nežli staří kněží pastýři; 40 milostiví sedí u pokoji, dobré bydlo v práci majíce a duše ovcí svých na meč nastrkují, ale svých dobře chovají, proti řeči pána Krysta; dobrý pastýř klade duši svú za své ovce, ale oni otarasovali se Vašie Jasností, tak že Vaše Jasnost životně s těžkým životem jede na boj za ně na roky, aby oni odpočinuli,

a své neposlušensťvie a neřády vždy před se vedli, pro které již mnoho tisíc zabito a tak veliké zhubenie země stalo se jest, že lépe o tom mlčeti nežli psáti, a zlost přemohla jest pero i rozum, tak že ani péro vypsati muož, ani rozum vymluviti.

- 5 Zlosti, v které upadají v království a města, která se odtrhnú od řádu a poslušensťvie papežova, jsú tyto zlosti: Nejprvé zpletú sobě všecken řád světský i duchovní, tak že jeden chce nad druhého býti a patami zhuoru a hlavami doluov chodie, jakožto jest dnes v Čechách, že podkoní, který muož lidi bíti, bera hojný žold již jest nad pána svého, a já mistr
10 a doctor najstaršie [10.] Krakovský, Vídenský, Padevský, Bononský, Český, tak v Praze nynie utlačen sem, že pes vie své místo a bydlo, a já jeho neviem.

- Druhé všecky svatosti se zpletú, že od vytrhlých kněží žádná svatost nemuož státi v své spravedlnosti, jakožto dnes křest nemá své
15 spravedlivosti, neb česky křtí, a to nenie forma se vším křesťanstvím, jedna voda také nemá své fecundací totiž té spravedlivosti, aby olejem svatým byla křížmována v tu chvíli, když mají kněží okolo křtidlnice choditi, neb toho nečiní křížmo svaté, kde berú o tom všecko křesťanstvo pochybuje, opět se kněží světí, v tom jest pochybenie, neb žádný biskup
20 vytržence nerad světí, a že potom jsú ti knězie tak tuží nepřiele biskupóm, vzevše od nich všecko své dobré, znamenie jest, že spieše nejsú kněží nežli kněži, neb se snad hněvají na biskupy, že jich nechťeli světiti, i pro řkúc, že jsú kněží, mstí se opět, že biskupuóv nemají, bířmovanie nedbají a tak mrú, ano nynie v Praze miením, že viac než polovice lidu nebířmova-
25 ného. Prvé byli ornaty potupili, kropáče, kalichy, varhany, nynie lezú jako rak, svátkuov nesvětí, svatým se rúhají, znamenie umučenie Pána Krista lajny kydají, kamenují, ruce utínují, palé, rač věděti. Kto by obraz Vašie Jasnosti na Tajnie lajny mazal, kamenoval, že by byl hoden trestanie. Ale tuto Tvá milost nepantuší, neb v tomto mají dobrou vuoli, Panny Marie
30 nectí, v svátky jejie dělají, to sem sám viděl, v posty jejie maso jedie, rúhanie veliké mají proti její svaté velebnosti, ohavné věci ženské a mrzké jejie svaté Jasnosti k necti, k nepoctivosti oni mluvíce. A tak též o jiných svatých na kázanie nepřimašťují svatým, než teď budete mieti mandeleny, kurvy a nevěstky, Marek praví, Pavel, Jakub etc.

- 35 Třetie: království, města jim poddané [11.] trpie veliké od nich hořkosti a útisky. Nejprvé, strhnúce je z vysokosti a z krásy všie, první jich ctí, zmenie jim práva stará a vieru na každý den novú, vieru neustavičnē učice a to velmi trápí mysl měšťanuov, že jich svými nestálými naučeními neumějí ustanoviti, vším zlým a najhorším hřiechóm cestu
40 otevru, maličké bránice pannám věnečky, tance, šnorované střevíce etc. Rádi vidí lúpežníky, vražedníky, paliče, zloděje, buřiče, a ty, kteří by dobré lidi lépe trápili, tiem úmyslem, aby dobří lidé jich nemohli dojiti, aby svú vuoli lépe vyplňovali. A to městóm jest velmi škodno a k jich zahynutí, a tak měř jako hajthmané se v městech zdělajíce vládnú městy,

měšťany vo hrdla pripravujúce, o statky, o česť pekne mlúvajú ako anjeli, ale skutky majú prostě ďábelské. Jestli že jich kto zač potrebuje, neprišúpaj bez veľkých daruov; budeš-li prositi, okážúť tvár hroznú, reč ukrutnú, jestli že mu čo dieš tvrdého, privedeť ťe k zahynutiu. Budeš-li jemu priateľom, 5 všitky ťe zavede o statek, o česť alebo o život, a tak se těžce na koho spadna na každým vozí, že všeco město od toho kněze horkostmi, pláčem a lkáním, chudobú, bídú, válkami, mečem, ohněm sůce utlačeni, z úzkosti až k nebi prokřikují, raději život mrtvých nad živé sobě zvolujíce. A proto bláznivá 10 jsou ta města, ještě poslouchají neposlušných, a řádu čekajíce od těch, ještě v řádu nejsou, a vidúce, že pod nimi hynúce vždycky den ote dne a skrze ně v potociích slz sedí, ještě se jich přidržejí. I proto, najjasnější králi, jižť jest čas, ať se větší války a mordové nedějí, těm kněžím, kteří k válkám káží, a k mordům nedají moci, ale raději žádej od papeže múdrosti patriarchu nebo legata, ať [12.] přijede do Čech, zřídí kněží i ty nesnáze s božie a s Vaší pomoci. 15

Čtvrté, potřebie jest Vaše Jasnosti pilně znamenati, proč se tyto války, mordové nemilostiví, hubení země a pálení, chudinky šacování, mince falšování a jiné zlé nehody jako jedva od počátku tohoto království děje. A já to znamenám, že jest nejvíce pro tři věci: totiž nebo pro kalich, 20 jakož na Týně obraz Vaše Jasnosti okazuje s mečem mezi kalichy, ještě by bylo lépe by byl tu obraz Panny Marije, matky božie, a někde jinde obraz ke cti Vaše Jasnosti, anebo jest pro kněžské zboží, anebo pro tajnou závist, a některakú tajnou kyselost mezi Vaše milosti a mezi pány. By pak bylo to všeco tré, to Vaše Jasnost muož lechce udusiti a v pokoj uvéstí, toliko své vuole málo ustúpie, a těch nikdež neposlouchaje, kteří 25 Vaší královskou Jasnost na války vedú. Neb válka prospěšná chce šesti věcem. Nejprvé pravé pře, a já tvú Velebnost, jsa bohdá tvój věrný, vždycky nesonim, ani chci pravého učiniti proti obecné víře všeho křesťanstvie a proti hlasu všeho křesťanstvie, neb vím, že všeco křesťanstvo má rozumnější lidi pod sebou, nežli Vaše Jasnost. Druhé prospěšná válka chce 30 mieti vítězství z nebe. A já toto vidím: jakž se jest ta válka počela, a gletba od papeže vyšla, tak se nám nebe zprotivilo vším, zlým pověťřím, zimú přetvrdú, mráкотami i všelikými nehodami, jako by se tomu zlému nemohlo slunce dívati, co se děje, i země ovoce nevydává tak chutného jako někdy, dražota veliká v lidu, zadav útisk pro všechny biedy, které vnitř [13.] 35 i zevnitř utiskly jsou lid. Třetí prospěšná válka chce mieti silné oděnce, kterými má býti veliká štědrost, a ti, kde jsou nebo čím jich bezedné měšce naplňovati. Čtvrté má mieti válka věrné spojení papeže, císaře, a bez jich vuole nemá počata býti; ale tato jest proti nim a proti všemu křesťanstvu. Páté má mieti věrné rytířstvo a komorstvo, ne řemeslníky chudé, 40 kteří své řemeslo ten den zmeškajíce ani sobě ani ženám ani dětem co jísti dáti nemají, anebo že jdú staří šadové, ještě by raději ležel nežli šel, anebo vida blesk mečový, hned uteče. S těmi, v boji nebývanými, málo Vaše Jasnost bude moci. A rytířstvo již mnohé jinam odstupuje i proto etc.

Šesté prospěšná válka má mieti stálost, a kde již ta býti muože, ano lidem se styštie, a Vaše Jasnost již v léta vchází, v kterých bude potrebie odpochínúti, a proto již žádnú mieru nerač mysliti k válkám, ale raději k úmluvám a ku poslušensťvie tvých hlav a starších, jenž věrně radí etc.

5 Páté, jestli válka o kalich, rač věděti, že Vaše Jasnost toho neprovede proti písmu všech svatých doctoruov a proti obyčeji všeho křesťanstva, aby na čásek Vaše Jasnost ten artikul provedla; potom kdy čas bude, sám padne; neb najprvé se modlíme v monstranci milému tělu i krvi Pána Krista pod suchú oběti, věříc silně, že jest tu živý pán Krystus pod
10 jednu spuosobú s tělem, s krví, s duší, s božstvím, s kostmi, i proto nebo muší s námi věřiti nebo k monstranci kalich přičiniti, a to jest blud. Druhé vieme, že pán Kristus dal jednu svým apoštolóm pod obojí spuosobú, řka jim: To čiňte [14.] na památku mého umučenie, totižto, posvěcujte. A proto kněží, biskupové i papež, nikdy nepřijímají pod obojí spuosobú, než když
15 mši slúží, ale jindy pod jednu jakožto lid obecní, a proto v tom křivdy žádné nečiní lidu. Třetí neb Pán Kristus sám ten týden po své smrti dával jest učedlníkóm v Emaus pod jednu spuosobú. Čtvrté pro mnohá nebezpečensťvie, ješto kněži husci, divné nové kalichy jednajíce, ješto tomu nemohú odolati puol mile s kalichem k nemocnému ani jeti na koni
20 ani na voze, ani pěšky nenie bezpečné etc. Páté neb mnozí sú, ješto vino pijí, hned vytrati, druzí rtuov nemají, a proto z kalicha pítí nemohú, druzí rty ukřivené mají, a mnohé jiné přičiny jsú. Item dietkám dávanie také státi nemuož pro náramnú mrzkost, která se děje od dětí i od mater té převelebné svátosti.

25 Šesté, jestli válka o kněžské zbožie. Jakož pán Zdeněk má Zelenú Horu, panstvie veliké, a Dobrohost Týn, a tak jiní páni; neb kněžské zbožie bylo náramně veliké v Čechách. Sám kostel svatého Václava, pocta arcibiskupstvie, k tomu měl jest více nežli osmdesáte tisíc platu, vysehradský málo méně, co pak klášterové, a proto kněži byli jsú náramně
30 zpychali na své spasenie a na náboženstvie málo dbali. Nemilostivosti skrze lichvy domy pražské skuoro větší stranu k sobě platy zavazovali, zrádce, opilci, hráči, kostkáři, póhony nespravedlivé činíce z pravé bujnosti zlostmi mnohými a hříechy, hněv božie na se shromažďující nerozumní, neuměli, jako byl pan Zdeněk¹⁾ Zajiec, který teprv abecedu se učil, jsa
35 volen arcibiskupem [15.] a Kaulet v kolebce na patriarstvie korunován; kanovníci, počnúce latině mluvití, neumějíc latinu dokonati, češtinú domluvití, netrpělivi, nezaplacující dluhu pravé služby božie, k které zavazani byli, kteří od šlépěji Pána Krista a starých svatých v smrdutý život daleko vpadše, v zlostech velikých chodili jsú, poklady veliké do truhel
40 na lichvy shromažďující, nevěstkám, hudcóm a kajkléróm zbožie pána Krista, které zbytkuov chudým mělo dáváno býti, rozmaňující a krátce najposlěz v močidlech všech mrzkostí a hříechuov tápajíce. Pro zlé při-

¹⁾ Má státi Zbyněk.

klady pán Buoh zbuřil jest chasu, která oblúpila jest je ze všeho zbožie, a mordy na ně nastrojil veliké až do skažení, neb nehodni a nerozumni ta místa drželi jsú, kteří učené a hodné lidi slepě tlačili jsú. I protož pán Buoh hodně zkazil jest je až dotud, duokudž by v pokoru nevstúpili a na život nepoškvrněný prvotných svatých neuhodili. I protož o to zboží 5 rada by má byla taková, měli by proto zbožie pod pokutstvím tak dlúhý nepokoj trvati, aby Vaše Jasnost duom jeden udělala všem kněžím hradským i arcibiskupu vedle nich a s volí papežovú milosti polovici platuov ujma, všechny k jedné kuchyni, k jedné pivnici a k jedné dormitoři sehnati a dnem i nocí hodiny své, aby všickni zpievali a lekci tam od mistruov a doctoruov 10 poslúchali a bez odpuštění nikdyž se netúlali, neb čech kdy vyde v zbožie a duostojenstvie, nebudeli úzce spravován, jest velmi bláznová věc. Neb v Němciech jsú taká nadání, avšak nenie tak slyšeti o zlostech velikých jako v Čechách dály se.

Sedmé, jestli válka o některaké záští se pány a zvláště 15 s panem Zdenkem, že [16.] každému králi a kniežeti múdrost větší má býti přirozena i milostivost k nepřítelóm nad jiné i pokora, neb tyto tři ctnosti dávají milostivost k nepřítelóm a lásku v oheň větší lásky, po nepřiezni zapalují. Jakož pán Kristus dí, že řezavé úhle rozpaluje a shromažďuje na hlavu nepřitele a tak přiezni spojenú oba z úzkosti, z tesknosti, z ne- 20 bezpečenstvie vysvobozuje, zdá mi se dobré, by Vaše Jasnost jemu milostivě pokoje podala, zámky všechny navrátila a k tomu viec přidala, a kněží, kteří jsú vás spolu svádili, oba v nenávist vezmúce, jim v jich hlavu zaplatili. Nebo budete-li kněží poslúchati, žádného rytieře v Čechách neostane ani husi, prasete, nebo kúrete. Vy se budete bíti, tlauci a mordovati, a oni 25 dobré bydlo majíce, budú se vám v kútech posmievati, a ktož bez sebe, ten tam. Pakli se sami nemuožete smluviti, prositi od papeže legáta múdrého, ciesaře, krále polského, konferštuov, aby, mezi vás nahlednúc, srovnali nesnáze. A rač sebe rád a velice ustúpiti a kněží svých již déle neposlúchati, ani své tělo ani svého statku již více pro ně nemrhati, ani 30 se za ně za taras klásti. Dadiť práce dosti i ztraty, jedné aby se jich buřičuov nedoteklo; a již pro ně upadli ste v hněv a v ohyzdu všeho světa, nébrž i vsie chudince pražské, která, povstane-li, jehož toho pán Buoh nedaj, tak Vaši Jasnost i s nimi strach, aby nepoklidili, že by dobře nebylo. I protož, pro pána Boha i pro své dobré, nahlédněte a již k poslušenstvie 35 a k úmluvám pospěšte; Rokycana k sobě vezmúce, jemu dobré bydlo čiňte, pět kop každý týden jemu rádi dajte na polepšení jeho bydla, kněze Thobiáše rač dáti na [17]. Thábor, kněze od svatého Václava do Žatce a jiné do Lún, do Hradce aneb tam, kto je rádi budú chtieti mieti. A pokojné kněží vsázej zde v Praze, tak bude královstvie z božie pomoci upoko- 40 jeno, jinak nic. Tak legátové spíše přijedú k Vašie Jasnosti, jinak nic.

Osmé, pro Vaše i obecní dobré račte od papeže svého, otce milostivého, požádati múdrého legáta cardinala, který by rok, neb dvě letě vedle boku Vašie Jasnosti seděl, snim uložil obojí straně, maje deset

doctoruov s sebou, a na ten sném pozvať raďy cesařovy, krále polského i všech knížat okolních. Slyšíc Vaši Jasnost i pány i města vedle nich najdú prostředek. Ale nebude-li chtítí Vaše královská Jasnost s jinými králi u viere se sjednati, tehdy daremné jest rokovánie. Pakli budete ráčiti
 5 všecko dobré, bohďa vás potká, a což by bylo skrze ně dachem múdrosti nalezeno, to by tvá Jasnost přijal, a potom ten legat sedě vedle Vašie Jasnosti zřiedie kněží, a pro něho všickni Vaši nepřítelie budú Vaši Jasnosti rádi z hrsti zobati, a knížata rádi pojedú k Vašie Jasnosti a kupci i cizozemci. Pakli by konečné Vaše Jasnost nemienila u viere se s jinými
 10 králi sjednati, tehdy stuoj dlúho nebo krátko, Vašie Jasnosti nelze jest královstvie obdržeti, netoliko od nepřátel, ale že chudíně se steskuje tak dlúho válciti, aneb šacunky dávati, s volí papežovú i cesařovú i všeho královstvie vzdal bych synu svému mišenskému korunu raději nežli komu jiného kmene nežli tvé Jasnosti, a sám již po této veliké práci usedl bych
 15 u pokoji, slúže milému pánu Bohu, jakž bych najlépe mohl a uměl. [18.] Pakli by koruna nemohla přijíti mišenskému, ale vzal bych některé stotisíc a dal bych ji jinému, vymluvě sobě Kolin, Nymburk, a ten vešken kraj až do Jičina, a seděla by Vaše Jasnost jako knieže u pokoji s veselým srdcem, a syny opatřil bych také jako kniežata. Ale však najlépe bylo by,
 20 aby Vaše Jasnost držela vedle oně řeči Apocalipsis: Tene, quod habes, ne coronam accipiat alter. Drž, co máš, ať korunu tvú nevezme jiný. Die-li Rokycan Vašie Jasnosti, že pod jednu zpuosobú nemuožete spaseni býti, nevěřte tomu, věru na mů duši беру to, že muožete spaseni býti, lépe pod jednu, berúce v jednotě ovčince křesťanského, nežli pod obojí,
 25 vně z ovčince vsie říše křesťanské, v které kto nenie, nemůž mieti hřiechóm odpustěnie, žádných pravých svatostí přijímánie, žádné k nebi živnosti, žádného na zemi duostojenstvie ani vzácnosti. K tomu jsú písma svatých otcův, kterých nechám pro ukrácenie etc.

Deváté, potřebie jest k upokojenie královstvie arcibiskupa
 30 zjednati, ale nerozumiem nyní k tomu žádného Čecha zpuosobeného. Lépe vziati za několik leth legáta múdrého, aby ten zde byl místo arcibiskupa, aspoň s deseti doctory, a ten aby řiedil s božie a s Vašie raddú kněžstvo všecko, aby zase napravil a zvláště na hradě řád k službě božie, aby všickni canovníci v jednom domu přebývali, jedné kuchyně, pivnice, dormitoře poží-
 35 vajíce, službu božie vedli dnem i nocí. A jeden každý řád svůj bez meškánie, jakož naň slušie a súdy duchovní jim propustiti. Item kacermajstra zpuosobiti, ješto by kacieře vyplneňovali, beghardy, bekyně vykořeňovali, i jiné bludné lidi vedle řádu a ustanovenie svatých otcuov. Item aby bylo napravenie všech [19.] mnichuov žebravých, aby ne tak klekali nestydatě
 40 po žebrotách, ale jako jest v Nornberce: hospodář dada ve čtvrti letě čtyři peníze, mnicha žebravého do svého domu třebali nikdy nepustí. Ale pustí klášterové, jako na Strahově, na Zbraslavi, a jinde, ješto mají některý tisíc platu, a nechce bráti mnichuov opath do kláštera, pakli vezme, ale vyhryze v malé chvíli, přátely své nadává, službu božie mešká,

hoduje, kvaší, zastavuje zbožie, zapisuje tým klášteróm; hodno by bylo, aby král dal vladaře k opatu, který by viděl řád neb neřád, který by tak rád viděl, aby mnoho mnichouv bylo, aby božie služba se dála řádná, a ten aby úroky vybíral k ruce opathově, a potom krále nebo jiné kněží zpravil v pravdě. A mají-li málo, strhnúti jim, pakli mají kněží čtrmezcieta, 5 to jest celé colegium, nechati jim jich řadu s radostí; ale proto vždy mieti svého úředníka, který by patřil, aby řád byl, aby služba božie bez meškání se dála. Také mnich tu stvrzený, aby nebyl jinam podáván bez hodné příčiny. Také i o jeptiškách, tu pak jest pilnější strážie potřebie, aby k nim žádný nešel, ani oni nikam, leč (s) stráží pilnú. 10

Desáté, potřebie jest k upokojení této země koleje všechny napravit. Neb se tím země náramně pokojí, neb učenie nemuože se vésti, leč v upokojenie myslí i těla. A blahoslavené město jest každé, které má v svém prostředku stuol múdrosti a umění a sbírá vše mládež výbornější ze všeho světa, neb milostivý tatík i matka nelituje zbožie i peněz k synu 15 do Prahy vydati, chtějíc, aby, jsa vyzdvižen v duostojenstvie mistrovské, v svém kraji byl jako slunce mezi menšími hvězdami povýšený. Z toho Praze příslovie mnoho dobrého. Nejprvé pokoj veliký. Druhé vyčištění města ode všech kacieřuov. Třetí čest veliká a pověst daleká, pražský baccalár, pražský mistr, pražský doctor. Čtvrté veliké [20.] zbohacenie 20 řezníkuov, pekařuov, šenkuov, súkeníkův, neb jsa baccalářem, muší jiný kroj mieti, a mistrem neb doctorem opět jiný etc. A tak každé řemeslo by bohatělo, zlato, stříbro, kúpe, veliké vezli by do Prahy otcové pro syny. Páté dal by pán Buoh pro doctory, mistry a pro mládež okrášenú Praze z nebe požehnání veselé a všecku skvělost, a okrasu a bohatstvie veliké 25 měšťanóm i řemeslníkům. I proto, rač o to pomysliť, ať jsú doctoři, mistři, cizozemci zde: a popřejeliť pán Buoh Vašie Jasnosti zdravie a upokojenie země, rač vzieti jednoho doctora pisma svatého z Vídne, a druhého z Lipska, a třetího z Paříže, a vsaď je ke Všem Svatým v dole a ostatkem Čechy; tu má býti dvanáct doctoruov. Též mistry vezma, vsaď do veliké koleje, 30 ať vedle nich studenti se sem táhnú, a daj plnú svobodu, jako sú měli za ciesaře Karla etc.

Jedenácté, potřebie jest Vašie Jasnosti, aby veliké lidi a vysoké k sobě táhla, vši silú a vše moci, ochotností a dary velikými, kteří stojec okolo Vašie Jasnosti jako hvězdy přejasné okolo slunce velikú slávú by šlechtili 35 osobu Vašie královské Velebnosti. A toho jest viec Vašie Jasnosti potřebie, pánu ze tmy v Jasnosti vyšlému královskú, poněvadž král má převýšiti šlechtu vše Jasnosti, a mnozí jsú z nich vyšlí z slavnější a vyššie krve než Vaše Velebnost. A také mnozí mají šlechtu a osvícenie své od Vašie Jasnosti bráti, jakož rytieři a panoše. I protož potřebie jest pro nižší 40 lidi okrásiti se komorstvem vysoké šlechty, jakožto kniežaty, corferšty, neb ti k českému králi z práva jako k volenci mají mieti patřenie, aby Vaše Jasnost sobě skrze radu kněžskou nezpletla královstvie, na truon v jistotě cesařský byl by vznesen etc. [21]. Item biskupi, doctoři, pány

velkým lidem neznámým rozličným jazyky a křesťanům rozdílným, měla by Vaše Jasnost *obdělána* býti. A toho všeho nic nemůže viděti při Vašie Jasnosti. Ale více znamenati jest, že uprostřed a mezi lidem se utlačují, posmívají se jim, chytají a řídí a zlobí jim život. Nebo sem sám na oko
 5 viděl pana Rozněnského, v radě před pana Zárdu Křesťá sediecieho daleko, a pan Křesťá an žije a pan vyslazená nekají, protože se na své tváři. Vaše Jasnost nyní podléhá nad jím panu vydržuje se, neb berže *zold* veliký, jž fukají na pány, a chlap jest, jestě pluhem smrdí, uděluje sobě kroj, že mu zadek své a střeží s spán skoum na dva lokty
 10 a *čepce* ženský *děravý* a nebo *taffatovy* na jeho hlavě a sukne štukovaná, jž *lůžá* na panosi starého, zachováte, kterému všechno spáleno, jako pán na svého poddacieho. A není, kdo opravu. Tež knězi křičí rúhavě na papeže, biskupy, doctory, tlačí vysky rad na mnichy, i na mě najstaršího doctora, který pro nemoc a také Vašie Jasnosti ke cti v Praze
 15 nešťastně opozdil sem se, tak těžké rúhání trpěl sem i bni třikrát, ještě by mi to v Viedni neb jinde kdo učinil, musel by bez ruky býti; druhdy bleda, hlad tře mě, ano knězi husáci osedli fary a kniežeci bydlu mají mosti husáci, koleje i mé místo dávne osadili a přizívají já nic, leč bych se sjednal s nimi, jehožto pán Bůh na věky mě ostřež. Knězi ženů řemesl-
 20 níky dobré ven, kteří jich rozkázanie nechťie činiti. A tak od Vašie Jasnosti lid vysoký odšel jest, i protož vedle nízkých nevzrostete. Ruce rada má obrtenitas, abyšte se vysokých lidí chytili a chasu k pluhu a řemeslům lnali [22].

Dvanácté, potřebie jest v své radě mieti lid stavu duchov-
 25 nebo, totiž to od papeže vždy cardinala a arcibiskupa domácího, biskupa Holomúckého, Litomyšlského, Řezenského, Pamberského, neb ti věcně poddání jsú arcibiskupu českému i se vším lidem a mají patřiti k králi českému. Item doctory najstaršie v právích světských i duchovních učenie pražského mieti v své radě, aneb najméně jednoho najstaršího doctora, a knie-
 30 zata Bramburská, Bavorská, Slezská a jiné hrabie i pány korúhevné, panoše znamenitějšíe, ale lechcejších nic, aby tvé Jasnosti nelechčili. Těch lidí radda měla by býti příjemna, neb jich rada nemuože býti lstiva, jakožto lakomých lidí pro zisk, neb dosti mají. Nemuož býti nevěrna jako kacířská, jesto vždy voklikuov hledie. Nemuož býti ukrutna, neb
 35 všechna milostivost jest štípena v jich srdci. Nemuož býti nestálá, neb přechy nehledie, neb mají cti dosti. Nemuož býti nevěrná ani zlobivá, takových lidí radě slušie přivolovati a ty v své radě mieti, a ti, kde jsú nyní. I protož zle tvá Velebnost stojí, a nelze dobře býti, duokudž taková kniezata se Vašie Jasnosti štítí a varují, a Vaše Jasnost také na ně nic
 40 netbá, a proto zlé.

Třinácté, potřebie jest, aby Vaše Jasnost přikázala v městech súdcím spravedlivost činiti, chudému i bohatému, a súdci, aby byli usazováni dobré pověsti, ne nařčení lidé, ani zrádce ani lakomci, jesto by pána Boha majíc před ocima, o svú smrt měli pravý úmysl státi při spravedlivosti,

a spravdnost že by s nebála rozhněvámie súseďa bratra, nébrž sám sebe pro spravdnost ustúpiti, neb spra[23.]vedlivost vŕečky vŕci přemáhá. Kteří by práva uměli, neb pravými jako měrami a pravidlem mají se města zpravovati a súdce při nesnázích, kteří by jasným rozumem slyšície žaloby mohli rozeznati, co jest pravé nebo křivé, a rozeznájície 5 pěkně vypověděli bez prchlivosti a náhlosti, co má vedle pána Boha a spravdnosti ostati, takoví lidé, kteří by pak tajný hněv měli proti blížniemu, proto učiní spravdnivě, který daruov nemiluje, ani proseb. A že raději bez prosby spravdnosti dopomuož nežli s prosbú, leč pro lepší správu a vzeptámie, takoví súdce mají po městech ustanovani býti. A druhdy 10 by nic neškodilo, by Vaše Jasnost projela se na rathúzy a na čas poseděla na súdích a porozuměla, kterak se tam děje, řádně-li, jakož vždy dobré domněnie má o nich královská jasnost mieti, že nic, než pravdu a dobrotu činí, jako milostiví otcové k svým dětem. A také bylo by hodno, aby konšelé vŕech měst byli opatřeni platy, neb na súdě druhdy dopoledne i přes- 15 polodne sediece, doma své dobré meškají a rychtář též s písarem krevním a častokrát pro dary musí nespravdnlivé súdy činiti. A rychtář na bírice nespravdnlivě honiti, ješto kdyby platy měli, spíše by spravdnivost činili. A ten plath conšelóm a rychtári daný, aby spravdnivost činili, byl by tak pánu Bohu vzácný, jako by oltáře nadali nebo kněží. A nemoh-li 20 by ten plat jinak sebrán býti, ale aby jej z domuov dvakrát do roka sbierali, nebo z vin nebo z řemesl aspoň po deseti kopách počtauc až do bírice. Item v ortelech a vyřčenie, aby najnižší konšel měl hlas svůj jako najvyší.

[24.] Čtrnádté (sic), o vězních slušie se častokrát poptati, mnoholi jich mají a proč a kterak dlúho koho, a jsúli kteří syí věžňové, 25 ješto nenie přielíš tak škodná vina, aby tak dlúho nehynul ve zdraví hladem, žízni, smradem, teskností, kázati propustiti. Pakli jsú kteří hodni dlúhého vězenie, tehdy žebráky jim zjednati, kteří by na ně žebrali, a jich žebrota má býti prvnější než číkolivěk jiných, aby jim z toho byla potřebička dána uzká, aby čili, že jsú v pokámie. Pakli jest hoden smrti a má na smrt 30 odsúzen býti, tato buď forma odsúzenie na krev, totižto odsúzenie na smrt nebo na údu zbavenie, aby písar krevní přinesl obraz umučenie Pána Krista, řekl by: Páni milí, račte Pavla súditi nebo Jana, vedle pána Boha a jeho proviněnie. A potom má nésti obraz s vytrženým mečem, počna od purgmistra až doluov, a každý, polibě nohy, polože dva prsty 35 na bok na ránu, má řeci: Krev tohoto člověka buď mi k odplatě nebo ku pomstě na mé smrti a v den súdný. A potom písar krevný sbieraj hlasy conšeluov. A co větší strana vyřkne, to se staň bez proměněnie, leč by knieže změnil. A jinde hrozně vedú na smrt pro ustrašenie lidí s praporci, s meči vytrženými, s trubači, s (š)kraboškami, s palicemi. 40

Patnádté, o dvoru Vašie královské Jasnosti a o úřednicieh rozumím dobrou správu a dobré hospodářstvie. Toliko toto bylo jest u Justiana ciesaře, že měl dva stoly pro služebné pacholky, kdy pánov neměli, mohl u dvora jiesti za dvě neděli, aby nekradl, nelúpil, falšuov a jiných

- a má-li potom po zahubení království a po mnoho tisíc lidu zhynúti a po chudině schuzené úmluvy býti, lépeť jest, ať jsú před zahubením. Drž slib všemu křesťanstvu, králi najmilejší, to Tvú Jasnost do nebe zvelebí i každému pánu i chudému. Mně Vaše Jasnost slíbila biskupství
 5 litomyslské, toho nedbám, že mi chyba před dvadeceti šesti léty Eugenius papež svými ústy mě na ně pobízel etc. Slíbila mi Vaše Jasnost děkanství u všech Svatých, toho nemám, slíbila mi Vaše Jasnost sukni vyplatiti ve dvou kopů a ve dvadeceti groších, toho [29.] nebylo. I protož má slovo býti královo pevné jako pečeti zapečetěné. A to slovo znamená ducha
 10 Svatého v člověku a upřímost a všecko dobré, ale vrtkání ducha neupřímného. Toho měl jest Ffarao, když mnoho sliboval Mojžiesovi, že pro rány božské totižto pro žáby, komáry, štěnice sliboval vuoli božie učiniti. A když rána minula, neučinil jest, až zlu smrti v červeném moři zatopen jest. Opět Herodes král třem králům sliboval jest pod lsti pánu
 15 Kristovi klaněti, aby jeho zahubil a neklaněl se jemu. A pro ten lstivý a neupřímný slib potom zle čil jest a zlé učinil, že dietky zbil jest etc.

De v a t e n á d c t é, že veliký hněv božie pocházie od chudých, druhdy v převelikú zimu ležeciech před dveřmi bohatých lidí, aneb leckdes na ulici, ano žádný milosrdenství nad nimi neučiní. Jako
 20 byl Lazar před vraty bohatce leže, a proto bohatec jest zatracen. I protož aby bylo uvarováno, totiž aby na všecko město hněv božie nepřišel, staří králové špitály jsú hojně nadávali, aby takoví chudí měli potřebu a pánu Bohu slúžili. A má špitál rozdělen býti okolo jednoho kostela na šest stran, jedna strana kněžím a žákům, ješto by chudým službu božie vedli
 25 na pavlači, aby chudí slyšeli a viděli službu boží. Na jiné straně mají býti jeptišky, ženy nevěstsky v pokání vzaté. Na třetí straně mají býti děti povržení nebo sirotci starých, zchudlých měšťanuov. Čtvrtá strana pútníkom. Pátá strana bláznóm, ta má býti dalšíe od špitála a kamna pod zemí kamenitá a pokrm a strážní s biči, s metlami krotice je, nebo
 30 těch prostě do domuov městských nehodí se bráti, neb škody činí. A proto, aby pro ukrutnost měšťan hněv božie nepřišel, když by nejsú do domuov přijati, zimú zemřeli [30] nebo do vody skákali, nebo některak jinak životy ztratili nebo lidi zabíjeli, rač kázati bláznice dělati etc. Šestá strana, kdež by byli bráni lidé padúcie nemoci majíce, nebo nohy smrduté, neb jinak
 35 smrady poražení, a mají bráni býti bez peněz. Toho nynie nenie. A kniežata jsú staří nenadávali, aby špitalmajstrové platy u chudých kupovali, ale darmo, pro Buoh, pro vyvarování zlého, aby na město přišlo, brali. A zde v Praze dva doctory lékaři jsú nadáni, aby nemocné, co muože býti zléčeno, léčili; ale ti jsú k kněžím připsáni etc. I protož, dá-li pán Buoh Vaše Jas-
 40 nosti upokojenie, rač mysliti o špitálu takové zpuosobenie etc. A praví, že tu jest nynie vladař k tomu nepřibuzný.

D v a d c á t é, o kupcích a o cizozemcích a o řemeslnících, kteří jsú pod jednu spuosebú. Ješto skrze návod kněžský řemesla nedadie čistým řemeslníkům se osaditi ani řemesl dělati ani kupcům se

osazovati ani cizozemcuov v domích chovati, leč by se s nimi u vieře všemu světu ohyzdné sjednali. To jest k velikému uštipku Vašie Jasnosti po všech krajinách světa, že toho Vaše Jasnost dopúští, také panstvie a slávy královstvie tohoto umenšenie i bohatstvie, nebo každý král jest tiem slavnější, nebi i zemi, čím viac lidu má pod sebú, a čím lid bohatější jest pod nim. 5 Slýchal sem od mých starších, že u múřenína, u váhy a v jiných sklepiech byli kupci tak bohatí, že každý z nich měl třidceti pytluoov velikých zázvoru, třidceti hřebíčkuov, třidceti muškátu, třidceti pepře, a tak dál o jiných kúpi; a dnes Praha nemá s jeden pytel hřebíčkuov, ani zázvoru, ani šafránu. Rač věděti, jaké umenšenie panstvie královstvie českého pro násilnost kněží. 10 Opět byli lidé bohati jakožto Kauher, Rotleb a jiní, jesto zlatta více měli [31.], než nynie pražští měšťané stříbra. Zlatnická ulice plná byla zlatníkuov, již pustá stojí, nemohúc mieti vetešníkuov, zlé hospodárstvie po hříechu. A stane-li tak dlúho, zpustne Praha. I protož potřebief jest Vašie Jasnosti na lepší hospodárstvie pomysliť než prvé a brzo, jinak nebe ani 15 země netrpí Vašie Jasnosti tohoto nynějšího hospodárstvie, nebť jest zlé.

D v a d c á t é a j e d n o, o p o m o c e c h žádanie od královstvie rač věděti, že Aristotileš praví, že nemají časté býti a veliké, a praví, že v pěti letech. A to slulo lustrum. Ale nynie v této míře pod Vašie Jasnosti tak mnoho šacunkuov bez studu pána Boha i lidí a přes moc a sílu chudinky, 20 a vždy jeden skuoro po druhým daj od řemesla oděnce na vojnu. Daj sám od sebe, a potom daj šacunk a potom ještě sám jdi na vojnu. Tak vymyšlené šacunky a dávanie, že lidé křičí, slzí, pláčí, až do nebe po hříechu Vašie Jasnosti poklinující i těch, kto jsú toho příčina. I protož rač upokojiti zemi s pokorú a s dobrotú, na kněží nic nedbaje. Neb cožt jest na nich 25 na vlas neustúpí, chtějíc, aby Vaše Jasnost jich bránila, aby svú vuoli vedli a dobré bydlo měli. Také radí Aristotileš Alexandrovi, aby nemiloval prieliš tělesných věcí pro krátkost života svého, a že zde všechny věci opustí, i proto radí, aby neutiskoval poddacích bez veliké potreby v šacuncích a bezprávně nic nebral, raději svých potřeb aby ukrojil a méně měl 30 a méně daroval, a tak dále.

D v a d c á t é a d r u h é o g š a f t í c h rač Vaše královská Jasnost věděti, jakož die Justimian (sic) v svých právích, že gšaft, řádně učiněný, nemá od žádného žádné moci hyndrován býti ani měněn [32.], leč by byla chyba, že by kšaftěr byl někdy zrádce králuov nebo vypuzenie z královstvie 35 nebo psanec, tehdy knieže muože dáti sirotku jiného strážci, ale bez poručenie zbožie. Ale i o to na Vaši Jasnost křik jde veliký, a i protož rač se báti hněvu božieho na se, neb pán Buoh velmē mstí sirotkuov a vdov a jiných syrých lidí. Jakož die pismo: Tibi enim derelictus est pauper, pupillo et viduae, tu eris adiutor. A poněvadž jsú králové na místě božiem, aby 40 chudých sirotkuov a vdov zbraňovali, nemají nad nimi sani zle činiti z moci, neb nemuože se tomu pán Buoh dlúho dívati etc. Jestli že chudý člověk sirotek, vdova křičí na útisk súdci nespravedlivých, nebo na někoho jiného, že jemu nespravedlivost činí, hned na tom místě vyslyš chudého

človeka, a muožli býti, bez prodlenie vysvobodí jeho z úzkosti a tesknosti; pakli nemuož býti, ale hned rač někomu poručiti znamenitému, ať konec učiní té při, ačkoli král neb kníže má moc plnu gšaffty neprávě učiněné opraviti i věna i sirotky. Ale gšafftuov, právě učiněných, nemuož změnití,
 5 ani zbožie, co sobě z moci utrhnúti, neb těch větší jest mstitel pán Buoh, tak že zde desetkrát více utrhne králi na statku, na cti nebo na těle, po smrti na duši.

Dvadcáté a třetíe, o zachováníe zákona božieho. Tak die Aristotileš k Alexandrovi, aby nutkal všeccka královstvie pod sebú
 10 k zachováníe písem, které jsú vydali lidé duchem svatým ,kterými ty najprvé by se spravoval a všeccken lid. a také aby jednostajnú službu božie vjednal v lidu všech jazycích, neb jinak v svornosti státi nemohú, a tiem více upokojíš všeccka královstvie nežli mečem. A potom die [33.]: Budešli zákon božie držeti a jím se spravovati, budú se tebe lidé velmě báti; pakli
 15 nebudeš se pána Boha báti a jeho řeči zachovávatí, a lid porozumí, že jsi Bohu ohyzdný, hned lidé na tě také dbáti nebudú, a budú tebú pohrdati a v nenávist mieti. I protož aby Vaše Jasnost věděla, co jest zákon Božie, ne to, co bludný lid praví, že by byla sama biblí nebo samo čtenie, ale všeccko pismo na ni doctoruov svatých a práva duchovní otcův svatých, totiž
 20 decret a decretales, agenda v kostelech a pontifical; neb sama biblí nenie dostatečna cierkev svatú spravovati, v žádné svatosti počna ode křtu až do jiných. Najprve, o křtu; apoštolé křtili ve jméno Ježíše, a čtenie die: Ve jméno otce i syna i ducha svatého, bez křizma oleje svatého bez prsti, bez soli. I proto vezma agendu lépe mě zpraví agenda, kterak mám křtiti
 25 a jistěji nežli biblí. Opět kterak mají kněži svěcení býti, toho nenie nikdyž v zákoně, ale v pontificalu jest, opět biskupy, krále kterak korunovati. A proto vedle zákona Božieho mušili bychme býti bez kněží, bez biskupuov, bez králuov, neb bychme nevěděli, kterak jich vysazovati. Opět v písmě druhdy zmietěž jest a spletenie, jako sem prvé o formě položil apoštolské
 30 a o paně Krysta, nébrž tu : Kto nebudú jiesti těla mého a mé krve nebudú píti. A jinde: Kto jí z toho chleba, živ bude na věky. A o apoštolech die, že bychu ustavični každý den v lámání chleba, a svatý Pavel tresce, že se v chrámu opíjeli. A to znamenie, že jsú apoštolé neposvěcovali krve božie, neb by nedopustili až do opití ani k tracení. I protož v tom rozdvojenie
 35 písem potřebie jest doctoruov svatých naučení a to držeti, co [34.] v jich písmích nalezáme. Opět řeč zákona božieho, jako zní bez přídavku, nemuož vždy držina býti, jako ona řeč pána Krysta: Co jest Buoh spojil, toho člověk nerozvodí. Avšak dnes muší rozvod býti, kdy muž nemuož ženy zploditi, tak že die žena, že jest ještě panna a chce matkú býti. Opět smrad
 40 z hrdla rozvodí a jiné ohyzdné nemoci, cizolostvo, zlost, trávenie. A proto práva duchovní i světská naplňují rozum a vuoli zákona božieho, a úmysl nám vypravují. A tak dalšíeho prátahu o tomto nachajíce. Rač věděti, kto opomítá doctory svaté a ustavenie otcuov svatých a samé biblí chce požívati, že jest člověk bludný a pravý kacieř etc. Neb psáno jest v biblí,

že má biskup býti jedné ženy muž, a dnes pro ustanovenie proti tomu nemá býti žádné ženy muž. Apoštolé složili jsú obřezování doluov proti zákonu božímu i proti skutku pána Krysta, neb se jest pán Krystus obřezával. A jestli že bude které pochybenie v zákoně, Mojžieš prikazuje, aby utekli se k najvyšiemu biskupu, který v té chvíle bude. Genesis et deutro- 5 nomii 24. A co kolivěk ten vyřkne, to má ode všech přijato býti. Druhé die Aristotileš, aby jednostajnú službu božie zjednal v lidu všech jazykuov. A nynie jest latinská služba božie, jedna po všech rozličnostech jazykuov, a ta má jíti ku pánu Bohu, každý aby okázal pánu Bohu jednotu srdce křesťanského ve všech jazycích. A potom každý jazyk po vyplnění 10 obecné služby božie, přidaj, co muože, jinak nic nemá říkáno býti. Služ pánu Bohu, jakž kto umí najlépe, neb žádný člověk neumie slúžiti pánu Bohu jediné jeho chot milá, cierkev svatá obecní, totižto [35.] hlava, která řídí a spravuje cierkev svatú, totiž papež, patriarchové, preláti a doctoři. A ti, kterak nás vedú, tak máme slúžiti, tak máme věriti a na to jsú kněží 15 ustanoveni, aby lid obecní vedli na to naučení, co od svých starších vzeli etc.

D v a d c á t é a č t v r t é : o Ž i d e c h, co má držino býti. Rač věděti, že přísaha jest pána Krysta, že věru, věru pravím vám, že nepomine toto pokolenie, duokudž všechny věci se nestanú. A proto od králuov mají 20 trpíni býti v městech křesťanských až do súdného dne pro čtyři věci. Nejprv, neb pán Krystus, Panna Maria a apoštolé jsú z toho rodu, i protož pro poctivost pána Krysta a apoštoluov mají trpíni býti. Druhé, že zákon od nich máme, a figury, aby oni nám toho svědci byli. Třetie, že z nich i mnozí dobří lidé vyjdú křesťané, ješto židovstvo je zrodí, jakožto trn ruoží 25 vonnú, čistú k uožitku křesťanstvu i nebe. Čtvrté, proto, aby oni nám byli příklad, že pro neposlušenství prikázanie božského a smrt pána Krysta ukřížovaného jsú dáni v rozptýlenie, v úzkosti, tesknosti, v zašigkovanie, abychme, my se teho bojíc, ctili pána Krysta ukřížovaného, pravého Syna božieho vtěleného, který od židuov odjal všecko dobré, a přenesl jest na 30 křesťany. Odjal jest od židuov pět věcí: Nejprvé království, neb již nikdyž žádného krále nemají, ale křesťané ještě pět a dvadeti králuov mají. Druhé, odjal od nich biskupy, tak že po dnes žádného nemají, ale křesťané mají biskupuov mocnější nad krále mnoho seth, jakož jest Tryský, Mohucký, Anglický, Kolinský, Salcpurský, Římský, Medulánský etc. a mnoho tisíc 35 jiných biskupuov. Třetie, přenesl jest od nich oběti všechny voleh, jalovicích, kravách, a za všechny máme jediného [36.] beránka v trní za rohy visícího, totiž tělo pána Krysta v koruně trnové na kříži rozpatého. Čtvrté, přenesl jest od nich umění všecko, neb dnes již neumějí, neb všecko pravé umění jest již v samé latinské řeči, a té oni neumějí, nic neumějí. Páté, 40 přenesl od nich líbeznost všecku, což jest prvé ten lid měl, krásy okrasu libú k nebi i k zemi, již jsú ohyzdní, a lid křesťanský jest libý a tak dále. Co pak má o židech Vaše Jasnošt činiti, račte věděti: Nejprvé, když se nerúhají víe křesťanské, že nemají shlazení býti, ale mají trpíni býti, ne jako

- svobodní, ale jako vězňové, aby čili, že jsú proti pánu Krystu shřešili. Mají znamenie židovské vždycky nésti, a nenese-li, má rychtár jíti i zašigkovati před lidmi zevně až do šatlavy. A bude-li s křesťankú nalezen, vedle práv Justinianových má s ní zahrabán býti, a kolem probit. Když se rúhá pánu
- 5 Krystovi nebo milé Panně Mariji, muož hned v ústa bit býti od každého křesťana, ktož muož křivdy pomstíti, ani král ani právo nemá nic říci. Mají jako vězňové držáni býti v úzkosti, netak jako nynie mají svobodu velikú, a větší nežli dobří křesťané, než mniši, doctoři, biskupové, neb nynie žádného biskupa nenie v české zemi, a doctora žádného krom mne.
- 10 A já biedami sem tak utrápen, že blaze by mně bylo, bych byl u Vidni. Ale z země nelze, kde mnich jde neb já neb kněz který z hradu, křičí na nás nectně, kamením házejí, tak hanějí, že jedné k milému pánu Bohu srdce obrátě, aby on to viděl a pomstil, neb v Praze nenie toho žádnému potúžiti, aby to stavil. Ale žid, kdy přijde, má svobodu etc. Rúcho má býti jich rozdielné od křesťanuov a v kuklách, aby šije kryli. Lichvami a dielem mají
- 15 [37.] živi býti. A křesťané nemají lichviti, jedné toliko židé, aby král mohl z nich mieti komoru, bohatú ku potřebě obecní. A na kterého měšťenina neb pána židé by lichvy brali, králi túžili, král muož tomu křesťanu to spravedlivě vzieti. Věci kradené mohú všechny k sobě přijímati. Ale když vědie,
- 20 že jsú kradené, nic viac než dva groše dađa, zloději to vezma pravú věc má položit, ale zloděje nezatajiti než zjeviti; pakliby zatajil, má žid jako zloděj trestán býti. Ale že by bylo dlúho práva židovská vypisovati, toto krátce, poněvadž jsú nepřiele pána Krysta, a rúhači Panny Marie a viery křesťanské, a nemají shlazení býti, slušie je v trápenie držeti, a nad křesťana
- 25 žádného nikdy jich nepovyšovati.

- Dvácáté a páté, o řemeslnících: Aby Vaše Jasnost v každém řemesle čistě řemeslníky milovala, aby se v Praze osazovali, to Vaše Jasnost měla by ráda viděti. Ale že kněži i Čechové ještě nynie, jako oni dějí, pro zákon božie ženú čistě řemeslníky a jim dělati nedadie,
- 30 ani se živiti, leč by se s nimi u viere srovnali, tiem Vaše Jasnost nezvelebí tohoto královstvie ani sama sebe ani svého plodu. A zvláště, že Čechové jsú hlaupí na mnohá řemesla, zvláště co se tkne hor k rudám a k hutem a k kovům stříbrným, zlatým, měděným, mosazným i cínovým. Opět k krumповanie hedvábí, neb těch čistých věcí dělání sami Čechové bez
- 35 Němcuov se nehodí. I protož od Vaše Jasnosti měli by sem do Prahy řemeslníci taženi býti. A tito řemeslníci a kněží je ven ženú; neviem, jaký jsú rozum před se vzeli. Za starých leth vezli z Prahy do Viedně, do Nornberka, do Benátek, do Říma [38.] na divy čistá diela, a již pak od jinud do Prahy. Král Nemroth a Romulus, tiť jsú jinak činili. A protož rač po-
- 40 mysliti na to, ať řemeslníci mají s Čechy své právo a dielo, ti zvláště, ješto jsú pod jednu spuособú, a jinak proti řemeslóm jsú nic neprovinili. Také řemeslníci nemají na vojny puzeni býti, leč v největší núzi proti pohanóm, neb to na stav rytieřský příslušie najlěp. Ať řemeslník dělá, rytieř bojuje a kněz se modlí vedle oné řeči: Tu supplex ora, tu protege, tuque labora.

Ne řemeslník šad starý v boji tak se hodí jako kněz s knihami nebo baby s přeslicemi a stůly. A také jakož die Egidius: Písař, krumpěť, holič, nehodie se do boje po měkost rukú a proto, že těla svého nevydávali na silná diela a mocná. Také aby řemesla súdy své měly. Co se tkne právě řemesla, aby mezi sebu to bez rathuzuov řídili, to jim má dopuštěno býti. 5 Než což se tkne chudinky, kterak mají dráze co prodávati, má jim v tom šacunk od krále a pánuov rathúžských uložen býti, aby netak neřádne jedno řemeslo druhé utiskovali, a všickni chudinku, jakožto nynie jest. Najprvé, v hostinských domích nedávno od jednoho stolu brali po pěti grošších a více. A švec nechce dáti střevíc-než po šesti groších etc. Opět 10 překupníci tak mnoho se rozmnožili, *) že tento jarmark prve než chudinka co sýróv kúpila, přikupníci do sklepuov rozmýtili a drahost učinili, od neřádu velikého a chudince přetěžkého etc.

D v a d c á t é a š e s t é , o b o j í c h. Všickni múdří radí všem kralóm a kniežatóm, aby se bojuov varovali. Neb žádná věc nechudí tak 15 velmi králuov a kniežat jako války. A abych to rozumněji položil: války a bojové pět zlých věcí přivodí [39.] kralóm a kniežatóm: Najprvé, velmě je zchudí, neb vždy musí dáti a poklady hýbati, a co chce přirozmnožiti, statku a klenotuov přiložiti, to se jemu doluov strhne, a co předci jeho zachovali, to musí utratiti. Druhé, neb bojové všem zlostem cestu otvierají, 20 mordóm, lúpežóm, pálením, země zchuzením, násilím, neposlušenství. Třetí, pláč ot lidu, rukú lomenie, králuov a kniežat poklinění od lidí zbuzuje. Čtvrté, království a krajiny, pusté činy a lid rozptyluje vedle řečí Davidovy: Dissipa gentesque bella volunt. Tak že králové bojovní i jich děti pomíjejie ránu božskou, aby lidé měli odpocinutie. Páté, neb 25 bojové nad smrt, zvláště dlúzí sužují lidi pro náramné tesknosti, pro ranění onen rukú, onen nohú, onen pro ránu upadne u velikú nemoc, z které nevejde do smrti, pro chudobu, pro neřády, ano ktož muož, utiskne druhého. Šesté, jestli že král ztratí boj nad smrt, jest jemu tieže, že vidí své nepřátely nad sebu povýšené. A to buď krátce o varování bojów Vašie Jasnosti 30 položeno. Kterak mají bojové se jednati na zemi, na moři, to klade Egidius Římský. Než bohda s božie pomoci lépe bych vyvedl, ale k tomu Já nepopúzím, ale od toho toliko toto rač pamatovati. Ať praví bojovníci se zpoviedají v svátostech a v náboženství; sejde-li kto, ať scházejí v dobré vieře, v spravedlivosti a v božským milování. 35

D v a d c á t é a s e d m é , o s v á t o s t e c h. Račte věděti, že svátost říská, totiž kopie svaté, puol koruny trnové a kříže svatého veliká strana, veliký klenot byl české zemi, a vedle toho mnoho svatostí a bohatství veliké Praze, neb nábožní lidé, od několika seth mil šli jsú do Prahy pro opatření těch velebných svátostí. A kupcuov i jiných lidí 40 tak mnoho, že [40.] jest byl těsen rynek novoměstský, a tu vypili pivo Pražanóm, že za vodu vaření brali jsú peníze v pytle. Vedle toho kupci

*) V rkpse: rozmnožilo.

- prijeli ze' všech zemí a všeho dobrého dosti přivezli i odvezli, nebo Praha jest jako moře, ještě chce, aby z ní hojně řeky tekly a do nie také. Toho zisku Praha zbavena, a málo sobě proto štíští, neb nevědie, co jsú ztratili. Potom byla svatost převelebná na hradě po pólu těl, Svatých velikých,
- 5 Kozmy a Damiana, a svatých dědicův: svatého Václava, svatého Víta, svatého Vojtěcha, svatého Zigmunda, svaté Lidmilly, kterýchžto moc jest v pěti nad krajinami, v kterých ležie. Najprvé, hněv božie krotí, když pán Buoh hodně se hněvá na lid jich krajiny. Druhé, měst těch i lidu posvěcují, kde ležie a všicku krajinu obveselují. Třetie, kniežata, kteří
- 10 se jim zachovávají a službu božie rozmáhají a jich také zvelebenie hledie, anjelskú stráží osadie, a svým bděním, aby jich nic zlého netklo, ostřiehají, a aby jich rod vždy potomek měl na stolici královskú na těle i na duši ušlechtilost, aby vždy viac rostli v bohatstvie, v moci, ve cti, v štěstie, v šlechtě, toho hledí. Ale který král umenšuje služby božie a jich ctí,
- 15 skutky jich bludné a nešťastné činí až do jich umenšenie, nébrž do plného vykořenenie etc. Čtvrté, v lid vlévají náboženstvie, požehnánie, spravdnost, dobrotu, vnitrní veselé, jasnost a přičiňují se v nebi, aby spieše kniežata shlazení byli, kteří lid trápí šacunky a trápením. Páté, vysvobozují krajiny dobrými úrodami od hladu, od moruov, od nepřátel, neb
- 20 svatý Václav vidín jest na bielým koni u Berúna, porážející nepřátely od zlého povětrie. Ale že již svatého Václava snad v Čechách nemáme, všecko zlé čijem i z nebe i z země nepřátely, mor i zlé povětrie, drahotu, [41.] zlosti neslýchané. Bylo tělo svatého Longina na Vyšehradě, to kdy jsú cafuři svrhli do lázně, totiž do hlubokosti pod Vyšehrad, rybáři se ne-
- 25 smierně topili, světla v noci vídali. Potom když páni Novoměstie to tělo do rathúzu dobyli, hromobitie, větrové na rathúz bili a veliké bůře šly, že se pánóm stýskalo, a nevědúc, kterak by to tělo svaté lépe uctili, poslali po kněží na Bezdězí a prosili, aby to tělo svaté vzali. A snad již i toho v Čechách nenie. I protož zlé veliké věci lechce se rozmrhají, i proto všeho
- 30 toho dobrého zbavení sme, co sem položil, co dobrého činí dědicové v svých krajinách. By byla Vaše Jasnost začala válku proti Nornberčanóm o svatost řískú, aby zase vrátili bez peněz, neb nemuož kúpena býti ani prodána, ani zastavena, neb nade všechny peníze jest, to by každý chválil, ale takto neviem, oč jest boj a zahubenie země.
- 35 Osmé a dvacáté, pro ukrácenie, čím se pokoj ruší a kazí, aby Vaše Jasnost, to vědúcí, toho se vystřiehala. Najprvé, pro neposlušenstvie svých starších. Tak Jeruzalem zkažen jest, že se byl zprotivil Galboni ciesaři, který když byl Tyta poslal, a mezi tím Galba umřel jest, a Tytus jsa na cesařstvie volen, poslal Vespéziana, syna svého k dobytí
- 40 a k zkaženiu Jeruzalema. Též nenie pro neposlušenstvie papeže a cesaře tyto války jsú povstaly, kteréž, duokudž stojí, nelze pokoji býti, neb ktož se vyším protiví, moci božie se protiví. Druhý, hřiechové lidští, ale velicí toliko jako modloslužebenstvie, ano snad to jest v Čechách, že mnozí služí, nejsúc kněží, a to nenie Buoh [42.] než modla a ďábel. Proto zkažen

král Saul a Roboam, syn Šalomonuov, zkažen jest pro modloslužebenstvie Šalomúna, otce svého. Druhé, bludové a kacieřstvo, kde se zarodí, tak Constantinopolim a Cirpská královstvie zkaženo jest, že se bylo odtrhlo od poslušenstvie papežova. Třetí, nemilostivost, to jest nyní v Praze, tak veliká, že všechna láska uhasla jest, a jeden druhému z hrdla děře. 5 A proto dobře die Izaiáš XLVII Capitle: Non est pax ipsis, dicit dominus. Čtvrté, pro nespravedlivosti, jako dí písmo: Regnum de gente in gentem transfertur propter iniusticias; královstvie přenašie se do královstvie pro nespravedlivosti. A proto die David výborně: Justicia et pax, ostulatae sunt: Spravedlivost a pokoj políbily jsú se, totiž že pokoj nemuož 10 býti, leč bude mezi všemi spravedlivost ku pánu Bohu i k králi i k lidem etc. Páté, tajná nenávisť. Tak veliký boj stal se jest mezi Absolonem a Davidem, že jest chtěl otce svého strčiti s královstvie. Též v nebi Lucifer chtěl pána Boha svého dobrocince strčiti s královánie. Šesté, pýcha. A že jeden na druhého pne se, a proto že die písmo: Inter superbos semper 15 iurgia sunt. Nemuož pokoje býti v Čechách, leč rád uveden bude, aby byl vyšší, kto vyšší, nižší, kto nižší. A rač k tomu mieřiti, papeži a ciesaři se poddati. Bude bohdá u vás kmen královati a nepřátelé vaši rádi budú z Vašie ruky zobati etc.

D v a d c á t é a d e v á t é. K t e r ý k r á l c h c e z v e l e b i t i s á m 20 se i své děti šlechtiti převelice: a je věčné dědice zdělati, toho královstvie má dnem i nocí mysliti, aby města stavěl, a v nich krásné chrámy božie. krásné domy, krásné hrady zdělal. Vi[43.]dúc to, hrozí se nepříteli, a znamenajíc z krásného ustavenie, bohatstvie a múdrost do takového krále, nesmějí se tak protiviti. Vaše Jasnost rač kostely zkažené vzdělávati, 25 a u pokoje královstvie službu božie množiti, kázati v Praze domy hospodářóm opravovati, šindelného domu žádného na rynku nedopúšťeti, nébrž ani jinde, okolo svatého Ambrože. Mnichóm zuostavě městiště, domy lidem, ať se stavějí, vyměře ať se rozdadie a město rozšířiti z domu Andělově v zahradě šest domów učiniti, cihel z domuov nedati sbierati, domuov 30 nedati bořiti, nikdyž, ani na Hradčanech ani na Malé Straně, ani u Svatého Apolináryše, ani na Vyšehradě, neb ještě bohdá přijdú časové, že to lidé rádi opraví. Vaše Jasnost kostel v Tajně dodělala, most opravila, věci pěknú na mostě udělala, to věčná bohdá památka Vašie Jasnosti bude. A kdy by Vaše Jasnost na starú zeď staroměstskú zeď pěknú usta- 35 vila, a věci pěkných na ni vzdělala až do Podskalé nebo až na Vyšehrad, velmi by pěkné město se z té strany ošlechtilo, a nebylo by potřebie v zimě ledu sekati ani ponocovati. A kdyby u svatého Václava Vaše Jasnost hospodařila, aby plnost hylo kněží i arcibiskup, a služba božie se dala, též na Vyšehradě, u svatého Jiljí, u svatého Apolniáryše, a ve všech klášte- 40 řiech, seslal by pán Buoh anjely své svaté, aby koruny věčně drželi na Vašie hlavě, a Vaši Jasnost na věky ve všem dobrým ostřiehali i plod váš.

T ř i d c á t é, o z n a m u j í t u t o, že viac nežli třidceti kapitol opustím, dobře potřebných, pro ukrácenie, co se tkne všeho králov[44.]stvie,

a také pro nebezpečenstvie mého života. Neb jako ďábel v Římě řekl jest, že nesměl pravdy povědětí' řka: Qui veritatem loquitur, caput sibi contutitur, též já pravím, neb ještě neviem, kterak mi to projde, ačkoli k Vaší Jasnosti a žádosti, najjasnější králi a muoj pane, píši. Pán Buoh
 5 vie, že z dobrého srdce pro dobré a zvelebenie Vašie královské Jasnosti a dobré tohoto královstvie; neb se v této věci bojím příhody svatého Jana, který z lesu přišed k Herodesovi, hlavu ztratil pro pravdu, řka: Neslušie tobě mieti ženu bratra tvého, i proto, ač sem dosti dotekl pravdy nelibé však věci nelibějších sem opustil, prose, aby vaše Jasnost neráčila
 10 za zlé mieti, ale za vděčné přijíti a mně proto naučeníčko žádnému nedala škoditi [44.].

Vysokost krále najvyššieho, který z ničeho uo z
 s tvořil jest sobě všecka královstvie okrsلكu nebeského i zemského a trůn svůj u věčnosti bez konečného trvání zpevnil jest, který na svém
 15 bedře má napsáno: král nad krály, pán nad pány, před kterýmžto všecko duostojenstvie, nebeské, zemské, i pekelní kleká, pokoře se, který také Vaší Jasnost ráčil jest z nižšieho panského ducstejonstvie na vysokost stolice královské mezi králi zemskými vznésti a své svaté stkvělosti Vašie Jasnosti udati, rač na Vaší Jasnost hojné vylíti své svaté z vysokosti požehnání,
 20 a vždycky u větší a u větší stkvělosti vyzdvihovati, v zbožie, v štěstie, u vítězstvie, v poddání lidu i v každé žádosti srdce tvého, jako Davida pastuchu hojné nad krále, z krve královské pošle rozmnožiti a v Jasnost v Jasnějšíe obléci, aby nad ně svítil jakožto denice nad menšie hvězdy, neb sám král najvyšší ví, koho, proč z lajna vyzdvihuje, aby seděl s knie-
 25 žaty, s kniežaty lidu jeho, an snad proto více vyzdvihuje, aby v syny Páně, ne mezi kniežety, ale nad kniežaty seděl a vyzdvížen byl v svět lepší světlost až na věky. Ten pán převelebný, který má klíče životu i smrti, i otjímá duch králóm, kdy se jemu líbí, a aby dotud panovali, čile jim uloží, který prvé než Vaše Jasnost urodila se jest, znal jest vyzdvížení
 30 Vašie velebnosti na zemi. Rač jasnýma očima a ochotnú tváří na Vaší Jasnost jako na Šalomúna vzhlednutí a múdrost svú svatú Vašie Jasnosti vlíti, kterou byste mohli v těchto přehořkých [45] nesnázech odolati, bez pádu státi, a duchem múdrosti napraviti pád tohoto převelebného královstvie, měst, hradów, i vsí jeho, rozdiel přieliš rozdielný a škodlivý u vieře, který
 35 kyselí srdce lidská a v rozbroj uvozuje, v boje, v pálenie, v mordy, v zemi zahubenie přieliš nemilostivě. Daj to pán Buoh, aby to vše zlé umřelo vaše opatrností, aby všecko královstvie v tobě, pánu svým, vzalo potěšení, zase skrze kterého vzalo jest pláč a kvílenie, jakož dnes ukazuje lkání a křik chudinky zahubené a spálené na všechny strany, kteří nad hořkost
 40 země žlučovú, biedami a úzkostmi jsúc napojeni, mrtvých životy nad živých životy sobě zvolují. Rač pán Buoh ďábelskou radu v lidech neupříemých ďábelskou chytrostí, učených ot Vašie Velebnosti odehnati, skrze které v tomto královstvie padla jest všecka láska, všecka dobrota, všecka spravedlivost, řádové všickni, svornost a co najhoršieho jest, že mnoho

tisíc lidu již zhynulo jest na těle mečem, žerúcím, snad i na dušech. A ještě
 lidé bojie se větší biedy a úzkosti, čím více se tarasujete a k bojóm se
 chystáte. Račte se báti, by svá vuole a ta mysl tvrdá nebyla proti pánu
 Bohu a proti pádu velikému, aby snad neřekl pán Buoh: Zatvrdímť já
 srdce Pharaonovo, abyšte viděli moc mů nad nim. Hodnost jest přestati 5
 od toho skutku, který spieše muož přivesti pád nežli užitečnost. Lépeť jest
 stavěti své stavenie na slúpích pevných nežli na viklavých a třesúcích
 se. V jistotě větší čila jest Vaše Jasnost své velebenie před pěti léty, když
 klíčník nebeský najprvé Nicolaus Calixtus, pod kterým ste vzali korunování,
 psal jest Vaše Jasnosti: Synu našemu milému. A proto jeli jsú kniežata 10
 k Vaše Jasnosti jako králi zvelebe[46]nému a synu milému otce svatého
 a mateře milostivé, obecnie cirkve svaté, nežli dnes Pavel třetí volá,
 křičí, úpí na Vaši Jasnost jako na syna neposlušného a zatvrzeného, žádá
 s nebe od pána Boha zlořečenství, žádá rady a pomoci všeho křesťanstvie,
 aby to zlé udusil, které v Čechách se rozmohlo převelice z neopatrné rady 15
 a přielíš chytrostí ďábelskú otorasování, kterou otvedli jsú někteří Vaši
 Jasnost od cesty bezpečnější na nebezpečnější, tak že Vaše Jasnost, jakož
 snad i dnes opustivši radu spravedlivú starých lidí, kteří mohou více
 jazykem upokojiti, a dobrotu nežli Vaše Jasnost s mnoho tisíce mládci do
 uffanie své v hřmotu oděnie majíce, kteří radíc Vaše Jasnosti násilím 20
 otehnati, ženú Vaši Jasnost v ochuzení, a aby lidské statky berúce bohatství
 i od Vaše Jasnosti i od lidí skrze mordy a lúpeže sobě hrnuli, jakož již dnes
 slúží, kto prvé pánem byl, poddán jest, kto prvé svobodný byl, jest již
 poddaný. Práva z vysokosti své stržena jest, vždy dále pohřžující se
 jako lodi bez vesla. I proto již by byl čas Vaše královské Velebnosti ze tmy 25
 prohlédnutí a smilování nad sebou i nad tímto vším královstvím již učiniti
 a mysl svú tvrdú obměkčiti a na cesty jistčí vstúpiti a obrátiti se ku pánu
 Bohu, najvyšiemu pastýři nevidomému, a k jeho náměstku vidomému:
 biskupu římskému najvyšiemu a pokorným srdcem, požádajíce milosti
 od otce vašeho i všeho křesťanstva milostivého Pavla třetieho. Podajte 30
 jemu pokory a pokoje, milosti nábožně žádajíce. A shledáte, že tak otec
 brzo milostivý jako někdy proti synu marnotratnému vejde v potkání,
 nesa stuolu a korunu první na hlavu Vaši, a stieraje slzy s očí i s srdce Vašeho,
 jako [47] s očí svatého Petra po zapření plačícího, v které pokoře netoliko
 zapomenuv se první hněvové, bojové ohňové, ale nová radost vzejde všemu 35
 světu a zvláště tomuto biednému království nové obživenie. Onť jest nyní
 ústa božie vidomá, k kterému Mojžies radí, řka: Vzejde-li zákoně božiem
 které pochybenie, utečte se k najvyšiemu biskupu, který v té chvíli bude,
 a cožť vyřkne, to jest spravedlivost a má ode všech za pravé přijato býti.
 Deuterononii 24. Onť jest oči božie vidomé na světě usazené, aby hleděl 40
 a opatřil, v řadě-li stojí království všeho křesťanstva u víře, v pokoji,
 služby božie aby napravil na vaze vyražené ku pravé víře. Onť jest truhla
 a pečet Trojice svaté, plná daruov nebeských, z které jako z studnice
 tekú pramenové i praménkové z nebe obživující cirkve svatú i každého,

v cirkvi svaté přebývajícieho. Onť jest hora najvyší, první osvícenie bera z nebe, aby potom osvěcoval biskupy a krále vidomým osvěcováním i každého křesťana na svět přicházejícieho. Onť jest lékař duší hříšných. Onť jest pravý vrátný královstvie nebeského, nébrž pravé dvěře, které
 5 komu on je kdy zavře, žádný jich neotevře. Kdy otevře, žádný nezavře. A proto rada má poslední již buď Vašie Jasnosti. Nahlédna, že jinak upokojenie nemuož býti nežli nebo boji, a to jest nebezpečná a přetěžká cesta, nebo poddáním klíčniku nebeskému, otci svatému římskému jako všickni jiní králové křesťanští jsú jemu poddáni a pokoj mají. Zvol sobě před
 10 nebem i před zemi, co Vaše Jasnost ráčí. Než toť pravím: Otrezešli se od poslušenstvie otce svatého, vzácnosti ani okrasy žádné do Vašie Jasnosti na tomto světě nebude ani této zemi, které moci býti bude odpočinutie v pokoji ani po [48] smrti, že královstvie nebeské nebude tvé královské Jasnosti otevřeno vedle zapečetěnie pána Krysta: Cokoli sviezeš na zemi,
 15 svázánoť bude na nebi, a komu kolivěk otevřeš královstvie nebeské na zemi, otevřenoť jest i na nebi. Ani žádnému, vedle Jasnosti Vašie stojeciemu, neb strach velikých bojův a zkaženie tohoto královstvie a chudiny bez napravenie i mnohých duší zatracenie.

Druhá kapitola okazuje Vašie královské Velebnosti,
 20 co máte činiti vstanúce s lože. A potom jiná kapitola bude praviti naučenie, pořad, co se Vašie osoby tkne, co máte celý den činiti. A to kratičce. A proto, když vstanete jako matery milostivé dětem činí, tvář svú a ruce umyte, hlavu ščeste, jazyk nožíkem vystružte a račte údy své protahovati, z jivanie, z zříhánie se vysvoboditi a vždycky se kázati podkaditi s alipta
 25 muskata anebo s konfecí nere, neb to jest nejlepší kadidlo, které muože nalezeno býti. A vyprázdniť od slin, ot moče a od lajen.

Třetí kapitola učí o rúchu, v které rúcho má se obléci Vaše Jasnost vedle času. Nejprvé, že král vždycky má mieti rúcho duostojnějšíe než kto, nébrž zlatohlav jest pravé rúcho královské. Ale o tom
 30 potom poviem. Přirozenie samo učí, které rúcho má na podlétě, v létě, v zimě neb na podzim bráno býti. Jedno aby bylo stkvělejšíe nade všecky jiné, toho vždy hleďte, a aby žádný pán nevystřeloval se v rúše stkvělejším, toho vždy ať jest bráněno, hleďte a proměňujte se často v rúše stkvělým, vonném nade všecky.

Čtvrté, po připravenie ke mši račte vyjítí a tu modlitbu krátkú činiti, neb kněží po všem královstvie vzácněji se modlé za Vaši Jasnost, než Vaše [49] milost, každý den řkúce: Pro rege nostro, quem custodire digneris. A modléce se po jednom páteři plným a Zdráva Maria a věřím v Buoh, modlte se toliko za čtyři věci: Nejprv, za hříechóm odpuštění. Druhé, za múdrot, abyšte uměli lid spravovati ve všem dobrým, spravedlivý súd činiti, pokoj zpuosobovati. Třetí, aby ten den ráčil Vaši Jasnost ode všie zlé příhody zachovati. Čtvrté, dopustí-li pán Buoh ten den smrt, prositi, aby anjelé božie, duši vezmúc, vnesli k spasenie před obličej božie.

P á t é, t a k é n a m š i d ě k o v a t i milému pánu Bohu ze čtyř věcí. Najprvé, zdraví. Druhé, z rozumu rozumného, že tiem muože Vaše Jasnost rozeznati mezi nepravostí a spravdivostí. Třetie, z poddaní lidu bez meče. Toho Vaše Jasnost prvé málo znamenal, již ste pokusili meče, a Morava pryč, Slezsko pryč i jiné krajiny, neb snad prvé neděkovala 5 z toho daru pánu Bohu. Ještě pán Buoh bohda vše dá u vaše ruce. Toliko uffajte jeho svaté velebnosti. Čtvrté, z každého dobrodružstvie, kteréž ste vzali od pána Boha na dětech, v ženě, v statku, ve cti etc.

Š e s t é n a m š i v e l m i p o k o ř i t i se milému pánu Bohu pro tři věci, nébrž i kněží služebníkuov božích, ačkoli hříšných: Najprvé 10 jako Abraham řekl jest: Mluviti budu pánu Bohu mému, že sem popel a prach. Genesis 14. Rozpomenúti se, že v přirozených věcech nic nemáš nad sedláka; z též nečistoty, z břicha matky tvé vyšel jsi jako sedlák. Též na smrti v zemi vejdeš jako sedlák. Páv vida nohy škaredé, opustí ocas krásný. Též Vaše Jasnost vida svú hlínu a biedu, jako by nikdy králem 15 nebyl, tak se rač u pokoře mieti. Druhé, že jsa mocný král, ani Vaše Jasnost ani oděnci, ani právě [50] nemužete se bluchám ani všem komáróm obrá-niti. Třetie, že on sám všecky krále stvořil jest a dává vám všem moc, zdravie, panstvie, život, puokudž ráčí a když on kterého krále před se požene, musí se okázati bez dalšího odvolanie a počet vydati z vin, které 20 budú jemu podány.

S e d m é, m á t e m y s l i t i n a v i n y, které se najviece dávají králóm před súdem božiem, ačkoli žádná nepravost bez pomsty nemine, ale však kráíóm největší saud jest pro tři věci: Najprvé, z prolévání krve velikých pobití, kdy jest tak veliké pobití, že mnoho tisíc sejde. O, běda 25 tomu králi, že se kdy narodil! Druhé, kdy koho nevinně odsúdie na krev neb na hanbu věčnú, totiž na smrt, neb na údu zbavenie, totiž nosu, rukú, očí, neb vyhnání, neb na praněi vsazenie, a ti do súdného dne křičí na krále a na súdce: „Pomsti, pane, krve naši, pomsti.“ Třetie, kdy otvratíš oči své od suduov božských i ot nebe. Súdy nespravdivé z moci vedle své vuole 30 činí, nevinné viníce a vinné spravdivé činiece o zbožie bez bázně božie poddacie připravující. Než neodmlouvám, když by tyto věci dály se po spravdivnosti.

O s m é, k d y ž s t e n a m š i, n e s l u š i e vždy modlitbu vésti ústy, ale druhdy myšlením slušie mysliti o pánu Bohu u vysoké a u vy- 35 tržené mysli, sluší mysliti na šest věcí: Najprvé, na velebnost božské slávy, o které muším pro ukrácenie ponechati řeči. Druhé, o skutcích božích velikých, o nebi, o řádné nebe zpuosobnosti, o slunci, kterak krásná jest věc, slůžec nám ve dne miesto kahancuov, na které mnoho naluznnie (?) shřievajíc nás v letě miesto dřievie a paliva, některé v zimě [51] mnoho 40 naložím?. O moře, o země, a kto jest moře neviděl, nemuož plně múdr býti. Třetie, na cestu, kam máme jíti, tělo zde ostavíc, a na ty mocné, učené, velebné, krásné, svaté i nesvaté, kteří jsú před námi vykročili a ještě vykročeji, kam jdú, kde jsú, shledáme-li se s nimi. Čtvrté, na neustavičnost

světa a zlost jeho. Páté, na pokání naše nedostatečné. Šesté, na rány božie, kterými nás k nebi žene na nás dopuštěje tesknosti.

Deváté o obětech, které každý den máte milému pánu Bohu obětovati a zvláště na mši. Jako die pismo: V dariech tváři
 5 tvé modlití se budú všickni bohatí lidu. Tři věci najprvé srdce se vsí hotovnosti: Juxta illud fili prebe michi cor tuum. Druhé, něco tělesného statku na oltář před tvář božie. Žaltář: Facite vobis diem solempnem usque ad conum altaris. Třetí, ze všeho svého panstvie desátky kněžím. A ty oběti kněží mají vzieti, utratili to zle a marně, oni odpovídajte. Proto anjelé
 10 ty oběti obětují před tvář božie, žádající obětníku, aby jemu zbožie rozmnožoval pán Buoh a jeho obránce byl.

Desáté, na mši sluší se anjelóm svatým porúčiti. Nebo jak dí svatý Ambrož: Kterýkolivěk den svatým anjelóm se porúčíš, ten den nemuožeš žádné škodlivé vzieti věci ani zahynúti. Neb deset věcí dobrých
 15 anjel strážce činí člověku: Najprvé, ostříhá člověka ode všeho zlého. Juxta illud angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viris tuis. Druhé, častokrát překáží člověku, [j]dúciemu k hříechu, aby neshřešil. Třetí, hryzenie činí člověku v srdci. Napomínaje tiem, aby z hříechuov vyšel. Čtvrté, modlitby a oběti a dobré skutky před tvář božie vnáší. Páté [52]
 20 v tesknostech těší vnitř srdce. Šesté, kdy člověk neumie sobě raditi, vnitř okáže, co má činiti. Sedmé, rozpaluje k milování božskému a nebeských věcí. Osmé, na smrti duši vezma, nese do královstvie nebeského. Deváté, po smrti proti ďáblu, žádajícímu duše, řečim(?) je za člověka na váhy kladé skutky dobré i zlé. Desáté, radují se spasenie lidského.

25 J e d e n á d c t é, p o m š i s e d ě t i najméně za hodinu na místě zevném, kde by Vašie Jasnosti osoby chudé, utištěné od svých pánov, od svých súdcí, neb od jiných tiem úmyslem, aby vytrhl ovci z hrdla vlčieho. totiž nespravedlivého, hltavého člověka, který chce shltiti chudého. To radí Šalomún: Ecclesiastici IIII° rka: Nachyl chudému uši tvé bez zamúcenie
 30 a odpověz jemu pokojně v tichosti duše tvé a vysvobod jeho z úzkosti srdce jeho. A tu blízko od Vašie Jasnosti, aby stál písař, který každý den má psáti, co se děje při Vašie Jasnosti v knihy, které slovú Anualia. Ale Vaše Jasnost nic netbá, po smrti by jméno dobré ostalo etc. A potom to signuje písař, má Vaši Jasnost napomínati za chudého člověka. Nic od
 35 žádného nebera, aby Vaše Velebnost jemu spravedlivé učinila a kázala učiniti.

D v a n á d c t é, j s ú l i r a d y pilné nebo súdové o veliké pře, osaditi saud. Najprvé, jsúli biskupové v městě, pozývati biskupuov do rady a je nad pány všechny sázeti. Potom pány, potom doctory a preláty
 40 a teprv panoše. Též, sauli kniežata v městě, jako Saské, Bramburské, Rajnské, Mišenské, Bavorské neb které Slezské, ti z prava příslušie k radě krále [53] českého, vezmúce při vrozín (?) raditi se pána Boha, a prospěch chudinky vždy majíc před očima. Takovými lidmi osazená radda jest králi velmi poctivá, a nemuož býti zlá, neb to jsú múdří lidé, od kterých

má řádná radda žádána býti. To jsú staří lidé. By pak mladí byli, tiť jsú přátelé každému a zvláště spravedlivosti. O té radě dí Šalomún Proverbiorum: Ubi non est gubernator, coronet populus solque autem, ubi multa consilia.

Třinácté, nenieli tak pilných rad, tehdy povolaje 5
písaře, který píše Anualia, totiž skutky na každý den roku, tři sta šedesát a pět dní listu učině, pak na prvním listu postavie první den toho roku. Toto se stalo na první: Mařík sedlák žaloval na svého pána z tohoto a z tohoto etc. Druhé, třetí a tak dále etc. Povolaje toho písaře otázati, jsúli které pře, a ty vyplésti. Nejsú-li žádné, rač sobě některé veselé 10
kázati učiniti. Nebo čisti nebo s pány rozmlúvati do oběda.

Čtrnácté, jsúli pilné rady, a Vaše Jasnost čije mdlobu v hlavě neb žiezeň neb třesenie na údech, rač kázati sobě confectuov některých přiněsti a zvláště mandluov cukrovaných nebo těchto posílenie: Manus cristi diairis triasandali, Diarodon albatis, leticia Galieni 15
Dymargarithon, Dyadraganti a tak jiných posílenie, nebo lektvaře a potom napíti se vlaského nebo romani neb greku neb malvazí neb tribianu salermi anebo medu dobrého, aby tiem Vaše Jasnost v obecným dobrým pracovati mohli.

Patnácté, nemá-li Vaše Jasnost tak pilné práce doma, 20
a byla-li by tak chvíle [54] prostraná, račte se projeti na rathúz staroměstský neb novoměstský neb malostránský, a tu mezi pány poseděti vesele při poslyšeti, a kterak při odbývají popantušiti a laskavě a ochotně od nich odjeti a jich prositi, aby spravedlivě súdili, neodpúštěli morděřóm, zrádcím, paličóm, lúpežníkóm, zlodějóm, falšířóm mince, stříbra, zlatta, kúpí, 25
listuov, těm, kto lidi tráví, kto kostely vybíjeje a jiným zločincóm. A pány mieti v poctivosti a prositi jich i prikázati, aby spravedlivost a práva zachovávali etc.

Rúcho konšeluov, vedle práv Justinianových, má býti sukně poctivá, dlúhá s kunami a kyvieř s kunami. Aby byl najmladší, 30
má s holí choditi, jakož staří mají býti na radě, ješto již jedné rozum jest v nich a jiné věci mienie-li a rozuměje, co kam příslušie, a v některých krajinách nesú*) štíty stříbrné jako herolti a mají úřady na pomoc živenie svého a platy od kněžete a viny a odúmrti a jiné věci, že poctivě stojí a daruov žádných bráti nesmějí. A za Justimiana súdci z stříbra nikdy 35
nepili, než z hrncuov toliko, a vzal-li kto který dar, duokudž ta pře trvala, do rady nesměl. O vážnosti konšelský hlavních měst a o mravích jich sepsal sem na oba rathúzy, neb sem neměl již o čem živ býti, a já jich múdrosti děkuji, že ode mne sepsanie vděčně přijevše mne darovali etc.

Šestnácté, při obědu, kterak se Vaše Jasnost 40
má mieti. Že máte zachovati najprvé čtyři věci: Najprvé, Benedicite řekati, neb dva kněží k tomu [55] mieti s pánem Bohem se nestyděti. To jest

*) V rukopise stojí: nejsú.

činil pán Krystus, když kázal zástupu sésti, vzhlédl v nebe, a požehnav, kázal jiesti, Johannes XI. Tak Job řekl jest, Job III. Prvé nežli jím, vzdychám k všemohúciemu. Druhé, za stolem mysliti, že Vaše Jasnost má hojnost v jidle, v pití, a mnoho jest v Praze, že chleba nemají. A mně se to událo
 5 mnohokrát, že sem šel, slúže od Vašie Jasnosti k stolu domuov a ohledal sem se, zda by někto povolal k stolu, ano nemilostiví tvoji služebníci jedie statek Vašie Jasnosti nemilostivě, a aby žádnému nic neukanulo, toho hledie; přijda domuov nemaje, čo jiesti, pánu Bohu sem poručil a znamenal sem, že se plní na Tvé Milosti stuol bohatce i Lazara. I protož
 10 račte se báti pána Boha. Ciesáře kdy korunují, mošnu mu na hrdlo pověšují, aby žebroty se bál, neb žádný pána Boha nepřevalal jest. Třetie mysliti: ty krmě, které Vaše Jasnost jie, aby nebylo z statku sirotkuov nebo vdov oplakáni, nebo z lúpeže vedle oné řeči Proverbiorum 14: Comedunt panem inpietatis et bibunt vinum iniquitatis. Čtvrté, aby kněží po stole
 15 Gracias řiekali. Vedle oné řeči: Cum comederis et saturatus fueris, benedicas domino tuo. Tak o pánu Krystovi čte se: Et impno dato post cenam exivit in montem oliveti etc.

Sedmnácté, o hodech. Staří králové činili jsú hody časté. Nejprvé, den svého narození. Tak Farao, Genesis XX°, učinil veliká
 20 hody, pamatuje den svého narození. Druhé, den korunování a vyzdvížení, na království. Třetie, den upokojení a úmluvy s nepřátely. Čtvrté, den vítězství. Páté, den svatby. Šesté, narození syna, po něm dědice, oznamuje. Sedmé, paníem a pannám o masopustě, aby lid, jsa skrze krále potěšen, [56] a měšťané krále sobě jeho osobu v zálibení a v milování vzali.

25 Osmnácté, kteraké krmě mají který měsíc dávány býti, to kuchmistr Vašie Jasnosti lépe vie, než my lékaři, a kterým řádem, to kuchaři lépe vědie než my. Také když ste zdrávi, jezte všecky krmě na pořád, bez výmienky, ale čijete-li kterou překážku v těle, nejezte žádných krmí bez rady múdrého lékaře, a dajte se opatřiti. Píti máte po každé krmí,
 30 by se pak nechtělo, aby píti doneslo jiedlo na své místo. Nic nedbati, jiesti sladké, kyselé na jednom jiedle, neb to vše žaludek srovná etc.

Devatenácté, Vaše Jasnost má dobrý obyčej po jiedlu postáti a pře poslyšeti v tom místě, kde chudí lidé mohou Vašie Jasnosti dojíti a o své potřeby s Vašie Jasnosti rozmlúviti, potůžiti. To v jistotě
 35 věřte, že jest to milému pánu Bohu vzácnó a velmi líbezno, vedle oné řeči Šalomúnovy Proverbiorum 14: Nachyl chudému ucha tvého. Neb mnozí jsú, že chudým na oči nedadie, ani kteří dadie přijíti, ani zpraviti se proti onomu písmu: Consuetudo Romanis est, ut is, qui accusatus, accipiat locum defensionis et audiat. Ale že Vaše Jasnost vyslyšujete
 40 chudé, požehnáni na se vábíte pro potěšení srdci svému.

Dvácáté: o odpočinutí po stole. Jestli že Vaše Jasnost zvykla pospati, buď v létě neb v zimě, vždy pospěte, neb necháme navyklosti v každé přirozené věci jedva smrti se mine. Ale však kdy by kto nenavykl, lépe jest nechati než navyknúti. Jest z dětinstva a od máteře.

a proto nedělným lidem jest to z mušenie, že to musí činiti, a po jiedle dřimotu sehnati. Potom pak co do nešporuov Vaše Jasnost má činiti, to vás [57] zpraví čas totiž letní, ješto dlůhý den neb zimní, a připadlá práce, v to nemohu uhoditi.

Dvadceté (sic) a jedno. Což muožete, račte se hněvu varovati, i také radosti veliké, neb ta druhdy více škodí než hněv, tesknost, a zámutek, neb vidáno jest, že z veliké radosti náhlú smrti mřeli jsú. A když radost velikú čijete v svém srdci, nebo že se srdce vysoko samo nad se myšlením vznáší, bojte se v jistotě zlého budúcieho, nebť jest psáno: Contra ruina exaltatur cor, proti pádu povyšuje se srdce, hned proste milého pána Boha a anjela svého, ať ráčí to zlé odvrátiti od Vaše Jasnosti a také se tiem plnějše vystřiehajte etc. 5 10

Druhé a dvadcáté, o hraní. Račte věděti, že králóm a kniežatóm velikým hra každá jest nepoctivá a neužitečná, zvláště o zisk nepoctivá, neb ten, s kterým hrá, jest vždy nižší, a hra chce mieti rovné lidi, a potom ten, kto hrá s králem malú věcí málo bude sobě krále vážiti, nébrž jako tovariše mieti, a jestli pán mocný zdvihne se proti králi, a bude chtieti jeho potlačiti a nad něho býti. Jest neužitečná, prohrá-li král, bez toho bude; vyhrá-li a sobě schová, lakomstvie okáže proti chudšiemu. A v tom také mešká obecní dobré, hrá-li a nečeká zisku. To jest hra jalová, nečiní radosti. I protož lépe jest hry nechati, ohyzdná jest věc králi v kostky hráti, neb to hampýsnikóm příslušie, v karty lechká věc jest, v kule nepoctivá, běhati po kauči, v šachy přieliš dlůho zmešká mnoho užitečnejšieho, i proto všech lépe nechati, ztratí-li, narazí na své srdce hněv, a bude-li zisk, král nic nezískal. 25

Dvadcáté a třetíe, o spuštění [58] hovad v boj. Jako kohúty štípaly, to jest utěšené podivanie, nebo jiných hovad mezi sebu bojovných, kolby při královských dvořiech jsú právy světskými dopuštěné krondlemi. Ale duchovním i ty jsú zabráněny pod neschováním těla u svatých. Ostrým dobře oděním tarasované dopůštějí se právem světským. Ale v košilkách za terčí papírových žádným právem nemá dopuštěno býti. To zúfalstvie, neb oba jsú synové zatracenie, jako by sám z nich se každý zabil, ani toliko v kabátciech. O sedanie to také světskými právy se dopůští pro okázanie spravedlnosti, a duchovním toliko u víře.

Dvadcáté a čtvrté, o večeri. Nemůžte se tak miera králóm klásti, neb mnozí jsú mladí králové, ti bez miery živi jsú, opilci a jedci velicí. Ale však večere z lechkých krmí a malá, jest najlepšie, že neobtěžuje těla a má býti z rozkošných krmí pro spanie, aby páry čisté od krmí k mozku se pustily a spanie libé beze snuov hrozných učinily. A po večeri s lože všecku péči upokojiti se a hudby, pistby a veselé sobě nastrojiti, vedle času běžicieho; neb jinaká večere v létě, jinaká v zimě, jako by o tom mnoho bylo psáti, než pro ukrácenie nechám. S čeledí a s panami poveseliti se, jest dobré. 35 40

D v a d c á t é a p á t é. P i l n ě z n a m e n a j t e, a b y š t ě k ú r a p á v a a k a č i c e i h u s y i v e p ř e n e d a l i b í t i, l e č b y z r n e m n a j m ě n ě d v ě n e d ě l i b y l o v y k r m e n o, n e b s l e p i c e d o m á c í s n í s l i n u n e č i s t ů, m ú c h u, p a v ú k a, h a d a v y k l í v á, a p r o t o n e n i e z d r á v o, l e č z r n e m s e z t o h o v y č i s t í, t ě ž p á v, 5 t ě ž v e p ř. A l e s e l e, ž e o d m l ě k a m a t e ř i n a, d o b ř é j e s t. A r a č v ě d ě t i, ž e s l e p i c e d o b ř e v y k r m e n á a z l a t e m v a ř e n á s z á z v o r e m, g u l g a n e m, m u š k á t e m n e b o k v ě t e m [59] h ř e b í č k y a s j i n ý m k r á m n ý m k o ř e n í m, n á r a m n ě k a z í j e d v č l o v ě k u, t o h o d u o v o d j e s t, ž e ž á b u v y k l i j e i h a d a. A j i n i c n e š k o d í m e z i s l e p i c e m i, č e r n á s č i s t ý m h ř e b e n e m č e r v ě n ý m j e s t p r v n í, p o t o m k a p ú n, 10 p o t o m j i n é.

D v a d c á t é a š e s t é: o c h l e b í c h. Ž e c h l e b j e s t r o z l i č n ý, a d o b ř e d v a d c a t e r ý, t o t i ž c h l ě b ž e m l o v ý, t o j e s t n a j č i s t ě í. P o d n í m v l a s k o v ý, n e b r o v n ě v Ř í m ě j e s t t a k é v l a s k o v ý, p o t o m ž i t n ý, h u s c o v ý, p o t o m p e c n o v ý, n a k y s l ý, p o t o m m a z a n c o v ý, v m n o h o r o z d ě l í c h, m e z i k t e r ý m i 15 n a j l e p š í j e s t k o ř e n n ý, č i s t ě p ř í p r a v e n ý, j e s t c h l ě b j e č n ý, p r e c l í k o v ý, p r a s n ý, z ž a l u d u o v, j á h l o v ý, p o h a n k o v ý, z r e j ž e, o p l a t k o v ý, k o l á č o v ý, p e r n i k o v ý, a l e n a j l e p š í e j e s t ž e m l o v ý, a z r e ž n ě h o c h l e b a h u s c o v ý e t c.

D v a d c á t é a s e d m é, o h o v a d e c h, k t e r á s e k e d v o r u m á j í b í t i. Z v l á š t ě p o t ř e b i e j e s t k t o m u j i s t o t y, a b y h o v a d o z d r a v é b y l o, a 20 t o p o z n á n a j l é p e p o j a z y k u, v y t á h n a; j e s t l i č i s t ý j a z y k, t o d o b ř e. A t a k é a b y k a ž d é b y l o p r v é v y k r m e n o, v u o l a b y b y l c h o v á n j a k o k u o ň i h ř e b e l c e m, k r á v a p r o l e c h c e j š í e č e l e ě, v e p ř a s v i n ě c h t ě j í p r v e v y c h o v á n i e, s k o p o v é, o v č í, k o z l e č í, k d y j e s t z d r a v é, m u o ž h n e d z a b í t i, k o n s k é m a s o a o s l i č í a b a u v o l o v é t o n e n i e z d e v u o b y č e j i, ú d y z h o v a d, h l a v a t e l e c í d o b r á j e s t 25 v z i m ě a k d y ž č l o v ě k č i j e, ž e s c h n e, t e h d y m o z k j e d a, n a p r á v í, v ý m ě v l é t ě, j á t r y n a d p o d z i m, p l í č k y a b ř í c e v ž d y c k y d o b ř é, v l é t ě, l e p š í j s ú v a r l a t a v l é t ě, l e p š í e n e ž v z i m ě, n o h y v l é t ě l e p š í. A l e c h u d ý m l i d e m a z d r a v ý m v š e c k o v ž d y z h o v a d a k r o m s r d c e a s l e z e n y.

[60] O s m é a d v a d c á t é, o z v ě ř i n ě r a č t e v ě d ě t i, ž e n e v ž d y 30 k a ž d á z v ě ř i n a n á m s e h o d í, n e b v e l i k á z v ě ř i n a l o s, t h a u r, d a n i e l, z u b r, l e p š í e j e s t v z i m ě n e ž l i v l é t ě, a k d y ž p o č í n á v l a k u s m r d ě t i, t ě ž i j e l e n s t a r ý, a t o m a s o s t a r é l é p e s e h o d í v a ř i t i n e ž l i p é c i. K t e r a k p a k s v i n i n a, z a j e č i n a, n e d v ě z i n a, v e p ř o v i n a l e s n í m á j í p ř í p r a v o v á n y b ý t i a k t e ř í ú d o v é k č e m u s e j i e s t i h o d í, b y l o b y t o d l ů h o v y p i s o v a t i. V e l b l ů d o v é m a s o, v l č í, l v o v é, 35 l i š č í, n e n i e v u o b y č e j i, k o z l a k o r u t a n s k é h o m a s o č a s e m s v ý m v e l i k á z v ě ř i n a.

D e v á t é a d v a d c á t é, o p t á c i e c h. R a č t e v ě d ě t i, ž e p t á c i j s ú č i s t ě h o p ř í r o z e n i e n e ž h o v a d a. I p r o t o l e p š í e h o j s ú z a ž í v á n i e, a l e h o v a d n í m a s o j e s t p ř í r o z e n ě j š í e, n e b s n á m i ú d y m á p o d o b n ě j š í e a j e s t n á m j i c n ě j š í e, s y t ě j š í i t r v a v ě j š í e. N e b č l o v ě k n e m o h l b y s p t á k y t a k u s t a v i č n y b ý t i 40 j a k o s h o v ě d i n ú. M e z i v š e m i p t á k y h u s n a p r v n í m i e s t o v j i e d l u, p o t o m ř e z á b e k a ř e z á b, p o t o m k o r ú p t v a a k ř e p e l i c e, p o t o m d r o z d a j i n í m e n š í p t á c i, k t e r ý c h b y c h p ř e s t o j m e n o v a l. A l e n ě k t e ř í s e j e d i e v i e c p r o l é k a ř s t v i e, j a k o č e p ě p r o d n a, a č á p, k d y ž h a d a s n i e, p r o m á l o m o c e n s t v i e, a p r o o č i

vlastoviče, a bělořit a zřitotřiesek pro kámen a tak dále. Hus divoká, čáp, vrabec a jiní ptáci, káně neb jiní v zadušině. O tom ukrátím.

Třidcáté. O rybách nemohu tak sepsati, neb v rozličných krajinách jsú jiné a jiné ryby, jako jiné v moři, velryb, štírek, kráva mořská, kuoň mořský, tele mořské, vepř mořský, ten sem já jedl. 5 Jsú ryby, ješto se do roka neokáží než svuoj měsíec. Toho [61] všeho nechaje. Česká ryba nejlepší jest; štika a kapr, losos časem svým. Lampreda, mřeň, mník, úhoř, rak, bělice, okún, jezdič. A z Dunaje vyzina. Ale již jiné jsú psota, dobře do sto ryb.

Třidcáté a jedno. O těch věcech, co hovada rodie nám 10 k jiedlu jako vaice, mléko, stred. A co se na poli rodí, jako hrách, zelé, jáhly, pohanina, a co v zahradách jako muholt, cibule, česnek, a co v lesích, jako hůby a ovoci, jako hrušky, jablka, višně, a o jiných, všecko to opustím. Opět o olejích, a tak i o jiných věcech, neb to kuchaři vaši lépe vědí nežli my. 15

Druhé a třidcáté: o seděnie večerním. Že nic nekazí tak velmi člověka jako dlúhé večernie sedánie a pití v něm vina. To přivodí brzkú nemoc až k smrti a bolenie očí obecně. I proto nenie lépe, než záhe spat a ráno přivstati, jestliže co se pilného má dělati. Sepsal bych o pití, o nádivkách, o kořeních, to jest vše v mých velikých kniehách, které 20 sem byl počal pánu Bohu a Vašie Jasnosti ke cti, i vzal jsem je pro troji věc: jedno protože mi Vaše Jasnost k nim málo pomáhal, a kázala mi Vaše Jasnost v Praze čekati tak dlúho, že sem mušil prvé to utratiti, co mi Vaše Jasnost dala, než sem vzal. A potom pargamenu a písari nemaje dokládati, radše sem se zbavil. Druhé, aby mi jich nezfalšovali k mé věčné 25 necti, k tomuto království i Vašie Jasnosti. Třetí, že sem rozuměl, když bych je byl dokonal, že bych jich neměl, i proto sem je také vzal.

Třidcáté a třetí. O spanie nočním račte věděti, že spanie noční dobré jest a zdravé, když člověk spí tiše nechrápaje ani úst odvieraje a že [62] nemá snuov hrozných, a nečiní mdloby ani trnutí 30 auduov. A který v nose speklými nečiní a ráno nechutnosti k tracení, ten sen okazuje zdraví. Pakli co Vaše Jasnost toho čije, rač věděti, že nemoc se skládá, a tím viec, čím viec na jazyk se nečistota a hořkost nebo suchost a ráno žiezeň okazuje. Jestliže by Vaše Jasnost se kdy zabděl a zašel v myšlenie, věc těžká, raději povstana pomodli se nebo pochod. Myšlenie noční 35 na loži jsú málo spomocna a velmi kazie člověka.

Třidcáté a čtvrté: O skládánie pro plod bych mnoho psal, o tom Vašie Jasnosti bojím se, že snad jest pozdě. A také že snad králové velebnosti život jest snad k tomu nezpůsobný, hleděla jest bab a židuov a lehkých lidí a mne nikdy nežádala, doctora k tomu, který mnoho ženám 40 sem děti zpuosoboval, bych řekl daleko v cizích zemích pravdu bych řekl o některým stu. Ale zde v Praze najprv paní Albrechtové Vojieřové, potom Prokopové apatekářce, paní Hynkové na Konském trhu, a obecně každá žena, kterou léčím, potom brzo znese, kdy pak pán Buoh nedal Vašie Jasnosti

na mě uhoditi. A vpustil jest ďábla na jazyky mnohých, aby mě Vaší Jasnosti hyzděli, také sem rád toho prázdnen.

Třidcáté a páté, kterak pro ukřácenie tuto mnoho opustím potřebných kapitol. Najprvé, k právu celého rodu, kterak by
 5 Vaše Jasnost měla se zpravovati v každém měsíci, totiž ve třech měsících zimních, ve třech pod letních, ve třech letních, ve třech pod zimních, které znameníe zdravie, které nemoci, které hybání zdravé, které nezdravé, které dielo, která prázdnota zdráva nebo nezdráva, které [63] naplnění přivodí nemoc. A to jest Vaše Jasnosti potřebie věděti pro šlak a pro ne-
 10 moci shromažďovany. Neb Vaše Jasnost jest příliš plný člověk a již k těm létům přicházíe, v kterých bude toho potřebie věděti.

Třidcáté a šesté: O plnosti, která přivodí brzkú nemoc, jisté znameníe: Najprvé že se běře ošklivost k masu, a to proto přirozenie činíe, neb činí, by více nečisté plné tělo krmil, tiem by viac
 15 nečistil a urážel plnost k plnosti přidávaje. Druhé, že po jiedlu čije obtíženíe v boku obojím. Třetíe, že ráno vstana, čije v nose spekliny. Čtvrté, že ráno vstana, čije nechutnost a tračeníe sliny hořké. Páté, časté zjívání. Šesté, že často ot oči pustí se hnůj a od nosu, a jestli slina hustá s hnojem neb s krví, již nemoc jest jako ve dveřích. Kterak to lečeno má býti, to lékaři
 20 mají věděti rozumní, ale ne párači. Sedmé, že oči zacházejí. Osmé, hlava v čele až do prvníeho svazu bolí. Deváté, žíly se velmi nalijí. Desáté, z malého hnutí ustann.

Třidcáté a sedmé. Psal bych Vaše Jasnosti o lázni, o púštěníe, o počistěníe těla, o baňkách, o pihovicích, vo jedu a o mnoho
 25 jiných věcech puožitečných. Ale lépe jest, aby Vaše Jasnost měla lékaře při sobě, rozumné doctory. Ne toho Čejkeřika Vašeho, ježto sami znáte, že Vaše múdrost jest vám prospěšnějšíe než on. Také židuov, bab a těch lékařův, kteří se nic neučili v lékařstvíe ani vídali, než ze škol vyšedše, již mistrují. O, hanba tomuto královstvíe veliká, že nemá doctoruov
 30 v sobě učeníých. Ani biskupuov ani vysokých lidí nemuože v sobě trpěti. I proto se zlé v něm děje, a dobře se dieti nemuože, duokudž plné nápravy v rády nebude. [64]

Třidcáté a osmé. O lékařích, píše Aristotileš k Alexandrovi, aby měl najméně tři lékaře a několik hvězdářuov, bez kterých
 35 by nic rady nečinil, a klade příklad, by nebylo Filipa a jeho, kterak byl by na smrt přiveden skrze děvečku všecku jedovatú, z mladosti jedem krmenú. Consiliator, doctor padevský, radí, aby kto se mají léčiti, lychem brali doctory lékaře, proto chtěl-li by kto, vytrhna se z pýchy, něco nového uvrci jako by on světlo byl. I proto co větší strana učiní; aby se toho držel.
 40 Ale Vaše Jasnost své nejlepší a najplnějšíe na stěblo podpořil, málo přes rok učil se jest. A tam pro peníze Vaše Jasnosti doctorem učiněn jest. A proto lépe-li Vaše Jasnost sobě i tomuto královstvíe zpuosobí, lépe bude, ale jednomu lékaři radí Aristotileš nevěřiti.

Třidcáté a deváté: O spravedlivosti píše Aristotileš k Alexandrovi, že král má mieti spravedlnost k věcem desieti: Najprvé, ku pánu Bohu. Druhé, ke všemu královstvie, aby neodjímal, ale množil zbožie k královstvie i čest jeho na všetky strany. Třetie, měst aby neutiskoval proti jich právom ani kniežat, ani pánuov. Čtvrté, kgšaftuov. Páté, 5 žádného poddacieho ani kupce ani denníka ani dělníka ani služebníka neobtěžovali, neb to samo volá ku pánu Bohu na pomstu. Šesté, nevinného člověka, aby nikdy neutiskoval, neb praví, že bohové jeho chválu vždy vyvedú. Sedmé, při vinných velmi vězních. Osmé, v dluzích aby sám od sebe činil spravedlnost. Deváté, v súdích. Desáté, v úmysle, aby měl ten úmysl, že 10 nechce žádnému nespravedlivosti činiti. Tak se krále budú báti, a tak král bude poctivý lidu. [65]

Čtyřidcáté: O milosrdenstvie mluví Aristotileš, že by král měl mieti člověka, Bohu vzácného, který by krále napomínal k milosrdenstvie. Najprvé, k věžňom o jiedlo a pití, vysvobozenie těch, 15 kteří prvé byli zachovali, a snad nechtějíc, v to upadli, zvláště o nevinných vězních. Druhé, o špitálských chudých, neděje-li se jim pravda. Třetie, o jebtiskách, o mniších, mají-li jaké útisky, neb ti všickni jsú v opravě králové, neb jsú věžňové božie zavržení až do smrti. A měla by je sama Vaše Jasnost navštěvovati a je potěšovati. Čtvrté, chudých nemocných 20 po domích a se po nich ptaje. Páté, chudých panen a vdov hleděti v zimě, jim drva před duom přivesti. Šesté, k zimě rozkrájeje postavuov, třidceti najméně a kožichuov aspoň na pět seth rozdati. Toť bylo by milosrdenstvie a odplata hojná v nebi a dáti dobrému i zlému. Neb milý pán Buoh nám zlým jako dobrým své slunce k službě dává i jiné věci všechny k tomu. 25

Čtyřidcáté a jedno, o štědrotě královské, že král má štědrý býti k štědrým věcem. Najprvé, navrátiti cizí, jestli že co komu z moci královské vzal, nebo někoho nespravedlivým súdem o statek připravil, nebo syrotkom statky odjal. Druhé, k zdělávání kosteluov a služby božie rozmahanie. Třetie, v radovanie hodných osob, tak Asverus potčil 30 Mardochea, tak Consta[n]tin Silvestra prvného papeže, dal pánu Krystovi a jemu Řím a kázal jemu vsésti na svůj kuon a na sedlo zlaté. A dal jemu k službě božie všechno rúcho cesařské a tři koruny v jedné koruně zlaté. Tak potčil jest král Egypský Jozepa. Čtvrté, ku bráně [66] svého královstvie. Páté, svým věrným služebníkóm. Šesté, své králové milé a svým 35 dětem.

Čtyřidcáté druhé. O mluvenie králově die Aristotileš, že má býti vždycky vážné a múdré a skrovné, neb neopatrné královo mluvenie mnoho sobě nepřátel zpuosobí. Jako Jeroboamovo mluvenie tvrdé, řka: Otec muoj bil jest vás metlami, a já vás budu bítí štírmí a že- 40 leznými metlami. A proto odstúpilo od něho jedenácté pokolenie. Neb tak dí Aristotileš v knihách Ethicorum: Počátek přátelstva jest dobré mluvenie, a počátek nepřátelstva jest bláznivé mluvenie.

Čtyřicáté třetí: Po čem se má poznati múdré mluvenie, že po šesti věcech. Najprvé, že jest k zdělánie a žádnému nenie ku pohanění. Druhé, že vyslyší až do konce, a porozuměje tomu, kam se úmysl chýlí mluvícího. Teprv k tomu rozumně s koncem dobrým a s paměti odpoví. Neb dí Šalomún: Viděl-li jsi člověka prudkého k mluvenie, rozuměj do něho víc bláznovství než múdrost jest sklamati. Třetí, nepronáší-li sám na se sobě věci škodlivé, a druhdy múdrost jest sklamati. Jako Samson, když jest klamal před Dalidu, kde jest síla jeho, múdre mluvil jest, ale když zjevil, o oči přišel jest, a potom za blázna mien jest. 10 Katho dí: Nil mentiri nocet. Čtvrté, jestli s dobrým rozmyslením. Páté, jestli s pamětí, s náboženstvím. Neb svatý Jakub dí: Jestli že kto mní, že by nábožný byl, neskrocuje jazyku svého, pravda božie v něm nenie, tak že má člověk z nie mluvit. Jako by pána Boha před očima měl. Neb mnoho poctivých lidí. Šesté, jesti krátké a že nenie až do tesknosti nebo 15 do ošklivosti [67].

Čtvrté a čtyřicáté. Po čem se má bláznivé mluvenie znáti, že po šesti věcech. Najprv, tiehne-li k sváróm a k rozbrojóm, to do krále nikdy nemá býti mluvenie, než aby vždy bylo tiché, milostivé a laskavé. Druhé, jestli oplzlé. Třetí, jest-li větrné bez rozumu, ono sem, 20 ono tam. Čtvrté, jestli zpuřné a znaduté, myslí každému protivné a nesvorné. Páté, jestli ne v čas promluvené, totiž jestli před tím, před kým nemá býti. Quid, quis, cui, cur, quomodo, quando loqueris. Šesté, že nenie rozdielné mluvenie ani k užitku slyšících, neb užitečné mluvenie jest také to, které jest lehké, ale k utěšení.

25 Čtyřicáté páté. Po čem se má znáti lstivé mluvenie, že po šesti věcech. Najprvé, jestli že dvojí jazyk v též řeči, anebo plete řeči tomuto takto a jinému jinak. Druhé, jestli nerozumné do konce, že nechce a nesmie do konce domluvit, taje hlubokost srdce svého, v jistotě lstivět jest, neb je člověk nepozná, jelikož po svém pádu a v sytkách. 30 A proto dí Izaiáš: Běda vám, kdo ste hlubokého srdce a Jeremie VIIII°. Jeden každý od bližního svého se varuj a v žádným bratru neměj douffanie, neb každý bratr lstivě chodí. Třetí, jestli že očima nesmí právě a vesele patřiti na krále, toho se v jistotě rače vystřiehati, a věděti, že to nenie právě upřímý přítel Vašie Jasnosti. Čtvrté, třeli nohú druhého nebo 35 očima mžiká. Páté, jestli v radě, že neupřímě radí a utrhá a haní dobrého člověka před králem, kterého tu nenie, tehdy toho otvz od rady vedle rady Šalomúnovy Proverbiorum IIII°. Utrhavé rty vzdal od sebe, a jestli že vypustí hlas svůj, jako by radil tobě, nevěř jemu, neb sedm zlostí jest v srdci jeho [68], totiž všech sedm smrtných hříechuov i všechny jich 40 ratolesti. Šesté, u viere jestli vrtkavý a nepravé viery, neb ten, kto jest lstivý ku pánu Bohu a neupřímý, nemuž býti lidem upřímý a věrný, neb všechno své mluvenie k nevěře obracuje a k neupřímnosti.

Čtyřicáté a šesté. O klamu královským, kterak jest ohyzdná věc, že mezi ohyzdami dvanácti světa klade se bohatý lhář. Má

se král lži varovati pro pět věcí. Najprvé, že potom jemu nebývá věeno. Druhé, že písmo lépe chválí zloděje nežli lháře, řka: lepší jest zloděj než ustavičnost muže klamaře. Třetí, neb kdy nižší napominají je a druhdy snad i haněti počínají krále, tiem se mnoho zlého počíná. Počíná se hněv od krále na toho, a to jest počátek smrti tomu etc. Čtvrté, že vezmú krále 5 v lechkost. Páté, vezmú krále v posměch. Jako Vlaši praví, že směšných věcí jest pět na světě: Najprv, kdy slepý okazuje cestu vidomým. Druhé, kulhavý, když všecky předběhuje. Třetí, když bláznivý múdrým rozkazuje. Čtvrté, když král jest lhář a od podaciech chce pravdu mieti. A páté, kdy súdce nespravedlivý zloděje oběsí, neb praví, že velicí zloději malého 10 oběsili.

Čtyřicáté sedmé. V kterých příčinách dopúští se sklamati, že ve čtyřech. Najprvé, kdy pravda jest k větší škodě než klam, tehdy lépe sklamati, než škody dopustiti, jako kdy by nepřiele chtěli krále někde skrytého zabiti, tehdy i s přiesahú zapřě jeho, již jest lépe 15 učinil, než by pravdu pověděl, neb klamu muože rozhrěšenie [69] vzieti, ale pravdy nic. Též syn muož otce zapřieti v nebezpečenstvie, neb matere, neb služebník věrný pána svého, též každý ohně muož zapřieti před paliči. Druhé, všem bez ž votí jedné, muožli jemu klam prospěti, má to z práva učiniti. Třetí, v bezživoti každého člověka. Tak Ral jest vy- 20 klamala zrádce židovské a tiem slíbila se jest pánu Bohu. Že potom vzal ji Jozue za ženu, a nevěstska a klamářka byla, jest v rodu pána Krysta. Tak báby v Egyptě klamaly jsú Faraonovi, řkúc, že zhubily jsú děti, ano je po vodě púšťějie. Čtvrté, u vuoli božie, tak Jacob řka otcí svému: Jáť sem Ezau, syn tvojoj etc. Neshřešil jest, ani jemu za zlé po- 25 čteno jest. A proto dí Katun: Nil mentiri nocet.

Čtyřicáté a osmé: o smilství neb o cizoložství králově. Toho děkuje pánu Bohu do Vašie Jasnosti nikdy nenie. Ale však pro naučenie jiných králuov, co zlého činí králóm, kdy moci cizie ženy druhdy berú anebo panny a je zkazíc tak nechají, anebo kdy horším smil- 30 stvem se poškvřňují. Najprvé, nepokoj zbuzuje na všecko královstvie. A tak Trojě zkaženo ot Atrida, kdy Paris otjal panenstvie Heleně. Tak Davidovi řečeno pro ženu Uriášovu: Nevejde meč z domu tvého na věky. Druhé, všecko neštěstie v bojích na ně spadá, neb smilstvem člověk rozum potracuje, a tak potom nevie, co má činiti. A proto, který král má k boji 35 jeti, má ode všeho vojska i od sebe najméně za dvě neděli před tiem všecky ženy zahnati. Neb tiem lidé budú silnější na tělech i rozumnější, v duši ohebnější a nebudú tak zženili [70]. Třetí, neb lahodnost ženská přivodí krále ke zlému a k své vuoli. Tak Šalomúna oslepila jest Mauřeninka, že modle se klaněl a potom v hněv božie upadl, tak Samsona bez očí při- 40 pravila jest, tak Davida svatost zmazala jest, že dnes hlásá se. Čtvrté, súd převrací. Páté, krále každému ohyzdného činie. Šesté, častokrát k smrti hanebné přivodí.

Čtyřicáté a deváté: o manželství králově, že jest potrebie, aby manželce své vieru pilně zachoval pro pět věcí. Najprvé, neb jediná Eva k jedinému Adamovi stvořil jest Buoh. Druhé, že spieše pán Buoh dá plod ušlechtilý na stolicí královskú. Třetí, že se uvaruje 5 těch šesti zlých věcí, v které upadají králi cizoložníci a smilníci. Čtvrté, neb každý věrný manžel povinovat jest své manželce prvním milováním po pánu Bohu. A tak roztrhla by se milost k jiné. Má milovati manželku nad otce i nad máteř. Genesis primo. Proto opustí člověk otce i máteř a přidržeti se bude své ženy. A má ji sobě rovnú učiniti, by pak sedlku 10 vzal knieže neb šlechta. Jde po meči a ne po pošvě a král šlechtí ženu svú a mazanie korunovanie a má k ní mieti velikú poctivost radči než sobě. Ničímž nebíti ji, čím by ji měl vychromiti než nebo slovy nebo metlami až do panka, a toho žádný nemuož brániti žádnému manželú. Ale kyji, kordy, noži může žena právu túžiti etc. ale menší než královna neb kněžna.

15 Padesáté, o králové, kterak má se mieti, že má s pilností se zachovati v desieti věcech: Najprve, ve všie poctivosti nade všechny ženy ve všem království, aby žádný nemohl říci [71] o dědici, než že jest posel z bedr králového, a od pána Boha prostě lidem daný s nebe skrze bránu nebeskú a skrze krále a královú, aby ten plod, rádným přirozením 20 od nich pošlý, byl lidu vzácnější a svietil jako slunce mezi lidem a řiedil pokoj a spravedlnost a chválen byl pro matku dobrú a poctivú. A jako světlo z světla pošle, všechny šlechtice přeokrášil přirozenú vysokú krví a aby mohl osvěcovati šlechtu a temné hůfky rozplašovati, ješto ze tmy zle činí, totiž noční zloději, paliče, falešníky, lúpežníky, kaciře, ješto nesmějie 25 s svú věrú daleko ani na jasné světlo etc. Druhé, aby nebyla reptavá králi svému, pro které by upadla v hněv krále svého a v ohyzdu, že by ona byla jemu v ohyzdu, a on jí zase, a aby nedala příkladu ženám městským, aby ony nepohrdaly mužmi svými. Tak od království zavržena jest Vasti, a Hester za ni vzata. Třetí, aby byla milostivá nade všechny ženy 30 a z té milosti měla muže i ženu nábožnú, aby všady hleděli chudých vdov, panen, žákuov, nemocných, aby je potrebu opatrovala. Item do špitáluov nahlédala sama, aby chudým se právě dalo. Item do klášterov panenských často nahlédala, jich nedostatky napravovala. Čtvrté, neokazovati do sebe pýchy veliké ani přielišný oděv ani v přielišné čeledi, neb tiem v uosklivost 35 a v ohyzdu se lidem dává a to proti budúciemu pádu se stává. Páté, aby nebyla mstivá nad ním svých křivd, ale bylo-li by co proti ni učiněno nelibého a spravedlivého, jako Herodiadis kázala svatého Jana stíti, proto že trestal krále, aby s ní nepřebýval. Svatý Jan sřat, a ona náhlú smrtí zdechla [72] jest. Též i o jiných, Jezabel, že Nabotha proroka zabíti kázala 40 jest, z domu svržena a koňmi na kopyta koňská rozebrána jest v oděvu zlatohlavovým, až neznáno, kde jest bylo tělo jejie. Šesté, aby nebyla lechká k těm lechkostem jako jiné ženy, totiž aby nežádala všeho, co vidí, co se jí brání ot jejieho pána, aby se zdržela, nebyla obžerná jako jiné ženy, mlsná, co se jí brání, toho viec žádajíc, tajnosti krále svého

vilí, ktoré žádnému nezjevujíc. Sedmé, sváruov s žádným aby nepočínala. Osmé, k smieření aby byla hotova. Deváté, aby se nižila pod pod (sic) hlavy mužské vždycky pro biedy, v které pán Buoh poddal jest ženskú tvář a řekl jest: Pod mužskou moci budeš a rozmnožím biedy tvé a v bolesti tvé roditi budeš děti tvé. Nikdy králová ani paní korúhevná ani panošnika 5 nemá v procesí jíti před muži než přede všemi ženami, neb to ohyzda pánu Bohu. A sama nemá toho žádati pro své nečistoty, biedy a mrzkosti, kterými od pána Boha pod mužské přirození jest poddrobena. Desáté, panny v počet u sebe měla, ot svého dvoru poctivě vdávala, jako milostivá matka, a hoffmistryní věno potctivě po nich vypravovala, službě božie 10 učila a k poctivosti u svého dvoru vedla, kterak by potom poctivě doma byla.

P a d e s á t é a p r v n í : P r o č p á n Buoh nedává králóm dědice potomkóm na truon královský, že to jest pro deset věcí: Nejprvní, pro velikú pýchu královskou, kdy zpýchá v svém duostojenství, že pána Boha nezná. Neb sám pán Krystus die: Mathei VIII°.: Blahoslavenie pokorní, neb oni 15 vládnúti budú zemí. Tak Farao, kdy řekl jest, a kto jest jiný pán [73], než Farao umřel v moři, bez dědice. A také není hodno, by pyšní vládli zemí, neb ti pro svú pýchu kazí zemí, nechťejíce se pokornú řečí žádnému poddati. A proto že mezi pyšnými vždy musí svárové býti, musí válkami a boji to vždy vésti, skrze které musí se království a země kaziti. Ale tiší 20 a pokorní, ješto, jsúc v úradiech velikých, jsú v nich, jako by jich neměli, a proto řídí tiše moci a druhdy i prosbami a dobrotivostí, ti jsú hodni, aby na věky panovali v sobě i v plodu. Druhé, pro nespravedlivosti královské, a lstivosti krále, jestli že je vede z úmysla vedle oné řeči: Království přenáší se do království to pro nespravedlivosti a lstivosti, a proto aby přenesl 25 pán Buoh na jiný rod spravedlivější, nedá potomku. Třetí, pro hněv božie; tak když se pán Buoh rozhněval na Saule, krále, dopustil naň i na syna smrt v jednu hodinu, a potom na Mikol,*) dceru jeho, kterou byl dal Davidovi, že se posmívala Davidovi, veselejšímu se v pánu Bohu před archu, tehdy řekl jí Abyatar: Zavřel jest pán Buoh břicho tvé, aby ne- 30 vystupoval dědic z tvého břicha na truon židovský. Čtvrté, kdy není zvolen z vůle božie, ale z chytrosti lidské a ďábelské. Ale zvolený od pána Boha trvá až na věky v své krvi potomní, vedle oné řeči Davidovy v druhém žalmu: Ale já sem usazen od něho králem nad horú Syon svatú jeho, i protož Pán řekl jest ke mně: Požádaj ode mne a dám tobě lidi, dědicství 35 tvého a vladařství tvého do konce země. Páté, žádajícím a prosieícím za plod. Tak David prosil jest, řka: Pro Davida, služebníka tvého, neotvracuj tváři Krysta tvého a jiné, jako přísíhl si Davidovi, řka, že vždy dědice posadím na truon tvój. Šesté, pro hříechy lidské. Tak po dnes [74] Židóm odjal jest království zemské, že nikdy krále nemají. Sedmé, pro potupení 40 rady starých lidí. Tak Roboam zšel jest bez dědice, že potupil radu starú a mladé se přidržel. Osmé, pro nemilostivost chrámóm božiem ku pánu Bohu

*) V rukopise stojí Nikol,

í k lidem. Deváté, v své moci slepě doufajíce zbavuje plodu. Desáté, pro mnohé hříechy královen a kněžen a zvláště pro rozkoš nenavyklú, že sobě život zkaží a matky nenačistí, i proto plodu nemohú mieti. Anebo že jsú príliš smilné alebo sami sobě ku plodu překážejíce.

- 5 Druhé a padesáté, o ženách. Kdy Vašie Jasnosti čekají v svých potřebách, vždycky račte se k nim mieti poctivě, neb každá žena by pak byla vzteklá, má ctěna býti pro pět věcí: Nejprvé, aby dobré mluvila o Vašie Jasnosti a dobrou pověst roznášela, poněvadž jsú blekotné a úst nelitují, sluší jim dobře činiti, aby uměly dobré mluvit. Druhé, aby
10 uvaroval se jich zlořečenství a knutí, neb i to přivodí druhdy zlé na člověka. Třetí, neb do každé máme mníti, že jest dobrá. I proto, jestli dobrá, sluší ji ctíti; pakli jest jako nedvědice ukrutná, aby jejie zlosti ušel. Čtvrté, neb jako die svatý Pavel, má ženě větší poctivost činěna býti, jakožto súdku křechčejšímu a poctivosti jí přidati pro jejie ohyzdy a
15 biedy, jako die svatý Pavel, že údy ohyzdnější u větší poctivosti máme mieti. Páté, neb pro velikú přirozenú milost jsú naše dobrocince veliké, nás zrodily, vykrmily, v biedách našich litostivé jsú i pomocné a velmi pohodlné, i proto sluší je ctíti, také nemohú býti žádnému velmi škodlivé.

- Padesáté a třetí: O syních, [75] kterak mají vedeni
20 býti z mladosti a chování. Že nejprvé těla jich mají rozkošně chována býti, kroku lidskému patřícím libezni byli, neb zalíbenie lidu vuosobě zpevňují děti královské v královanie. Druhé, sluší je velmi z mladosti vésti k bázni božie, k službě božie, a aby sami zase prosili pána Boha, aby je zaléval svú milostí a dary ducha svatého, jakožto štěpy nové, a potom, aby se lidu
25 hodili k spravování. Třetí, aby ctili každého, chudého i bohatého, a zvláště otce a matku svú až do své i po jejich smrti. Čtvrté, aby byli stydlivé tváří, stydlivého jazyku a aby všady před lidmi báli se, aby neupadli v hanbu a v bláznovství, nebo v ty lechlosti, v které děti lechkých lidí upadají. A aby málo mluvili, oči ani sem, ani tam nerozptylovali. Pátý, oděv poctivý,
30 zlatohlavový, nebo jiný čistý a nad jiné dvořany čistčí, aby měl, střevíce bez špicův a jiné všecko bez dvornosti, více lechčí dvořáky a blázniví se potvořují, neb to na keklře a na blázny více sluší než na královy syny. Šesté, aby latině se učili, neb ohyzdná věc jest král, neliterát, neb jest jako sedlák mezi múdrymi lidmi. A proto dí Tulus: Blahoslavená země,
35 která se učenými spravuje alebo ještě ze pravce učené lidi milují, neb učení lidé jsú zdraví v okrslku světa okružlého. Sedmé, aby, duokudž otec živ jest, učil se i rytieřským věcem i každé věci, kterou potom má uměti, v radách sedal a vedl se za otce všie dobrotě a vši múdrosti. Osmé, aby za otce nežádal panovati ani otci překážeti v jeho panství jako
40 Absolon učinil proti Davidovi, otci svému, i proto zabit jest [76], nedošed panování, než aby ctil otce první poctivosti po pánu Bohu. Deváté, po smrti otcově vzajde-li na království, aby pilně hleděl chvály božie, mistry a kněží množiti, neb z toho sám jemu pokoj puojde v ruce, papeži, cesaři časté poselství činiti laskavé i s dary, a tam sobě dobré jméno

získati etc. Desáté, po smrti otce svého a máteře své vždycky k hrobu jíti, za ně pána Boha prositi, kněžím kázati, slúžiti a chudým hojnú almužnu rozdávatí.

Padesáté a čtvrté, naučení o dcerách a kterých: Najprvé potrebie jest, aby jich tělo bylo z mladosti čistě chováno, čistěji a s větší pilností než synuov pro mnohé příčiny, které opustím pro ukrácení. Druhé, otarasovati je mnohými starými paniemi, které by je vedly ke vše poctivosti, múdrosti, šlechtnosti, aby varovaly se pýchy v jistotě, neb která panna nebo paní mladá nese mysl svú k pýše veliké, že jest to proti jejímu velikému neštěstie budúciemu, že potom přidá na ni také biedy, že porozumí, že první pýcha nadutí byla jest proti pádu. Učiti je, aby byly stydlivé, neblekotné, ne vše, co vidí, žádající, aby nebyly ukrutné žádnému, ale milostivé každému. Třetí, kdy podrostú, dáti je do některého kláštera panenského, aby se tam učily čísti, vedly k náboženství a k službě božie a k jiným dobrotám. Čtvrté, kdy nemají co činiti, přisaditi je k některému dílu, aby nepráznily. Páté, učiti je k skrovnosti jiedla i pití i všech jiných skutkuov a zvláště, aby nebyly opilé, časem svým, aby spat šly a časem vstaly. Šesté, čím spieše muže ku odávání jí [77] připraviti, a nenie-li v té chvíli kterého krále vdovce, ale dáti jí kniežeti, nenie-li kniežete, ale pánu, a po ní věno poctivé vypraviti vedle práva zemského.

Páté a padesáté, o čeledi a o dvořanech, kterak má zpravována býti, a kteraké osoby mají rády u dvora držiny býti etc. Najprvé, potrebie jest králi, u svého dvora mieti z každého stavu, z každého stupně a z každé vysokosti i nízkosti vážné lidi i lechké potrebie kniežat, a kteří jsú v zemi králi českému přidáni, duchovní i svěští, to sem prvé položil. Druhé, aby byl vždy některý legát od papeže při boku pravém královu, potom patriarcha Vyšehradský, potom arcibiskup, potom jiní preláti, doctoři a opathové, těm v radě stolici zvláštní připraviti a světským jinú. Tito ať se sázejí svým řádem a oni také. Ale nynie, kde jsú tito lidé etc. Vedle lechkých lechčí se král, vedle vysokých roste až k nebi. Třetí, aby všichni v rúše vedle stavu svého chodili, žádný, aby nepřevyšoval v rúše stavu svého, duchovní řád všecken má rúcho své, kterak biskupi, kterak doctoři, mistři, kněží prostí. I světský řád král v zlatohlavě přestkvělem a na hlavu co ráčí vedle času. Ale položil jsem v mých kniehách velikých, vždy mieti korunu perlovú na hlavě. Ale nesenie meče svěceného před ním, to jest dosti o šlechtění jeho kniežata v zlatohlavích, ne tak stkvělých a v kyvířích. Páni žádní mieru v zlatohlavích aby nechodili než v čistých sukních, v šubách s podšitím sobolovým, s kunami, s hrano-staji; by pak rytieř byl, muože jinak zlato nésti a halzi zlatú. Šarlat, perniš a jiné sukno, na hlavě čepičku neb čepici sobo [78] lovú, čistú, kuní, hrano-stajovou, běliznovú etc. Panoše v šubě černé, neb které koli barvy v sukních poctivých každé barvy krom šarlatu a v čepici liščí, jehněčí, v koblúku poctivým ne v kyvieři, v kukle etc. Chasa obecní již chytila se jest čepcuov ženských děravých na hlavu. To jest ohyzda před pánem Bohem i před

- lidmi. Měl by také ten vzieti šlojier, pentlík k tomu bez hacz choditi, neb to záleží na ten čepeč. Druzí sobě kápě vzdělali na pohaněnie řádu mnižského, druzí cípy bez kukel, ale to může trpěno býti, jakž kukly za táboruov nastaly bez cípuov, a nyní cípové bez kukel, tak všecka nepravost vynikla,
- 5 řád pomínul, druzí kadeře do pasuov, ti by měli s úplety choditi. Jazyky tak nečisté mají v lání, že sem se dobře mohl od nich přiučiti, co sem jinde nikdy neslyšel, ani v kniehách všeho světa naleznúti mohl: hrdlo nesyté i měsce nesyté, pytlové děraví. Divno mi, kterak muož Vaše Jasnost stačiti děravé pytle s jich frejierkami naplniti, jedí nemilostivě i s kápami
- 10 zbožie tvé. A nepromění-li Vaše Velebnost, snědí i Poděbrady. Rúcho nesú*) štukované, co na kajklře slušie, na biřice a na kata, na hudce, na trubače a pišce. A puol zadku vně i lóna ohyzdné choděnie pro panny i paní poctivé, špice u stěvic přes loket, kdy by vzal na nos čepí nos a na hlavu jelení rohy a na paty jednorožcovy a k zadku zrcadlo s ocasem liščím,
- 15 tož čerta dosti, i ovšem, až to trpíno muož býti u dvora dvorně a ke cti králově rozličnosti. Zvláště přiházie se, kdy jsú jedné věrní králi svému a užiteční třebali divněji chodili, muož přezřieno býti. Ale [79] však pro hněv božie nyní sluší toho pokrotiti, ale kdyby bohda Vaše Jasnost královstvie upokojila, aby sedláci zase k pluhóm rozeznáni byli a řemeslníci k řemeslóm,
- 20 o tom byšte, buohda, pomyslili, a čeledi byšte chasně umenšili a hlavatější, mocnější při sobě měli.

- P a d e s á t é a š e s t é, o k o n š e l e c h. Po městech prvé byli jsú na radách toliko Němci za ciesaře Karla, a to nebylo dobře, ačkoli pod nimi města vysoce rostly jsú. Vida ciesař Karel, že by tiem zahynul jazyk
- 25 český, prikázal konečně, aby žádný púhý Němec v Čechách viec na radě nebyl, a všecky pře na rathúziech aby česky súzeny byly, vypovídány a jednány, jinak aby moci žádné neměly, aby jazyk velebný český, českého královstvie, v kterým milý svatý Václav, svatý Vojtěch, svatý Prokop pána Boha chválili jsú i proto, aby člověk cizieho jazyku přišlý nevelebil
- 30 se viece nad jazyk český a v pýše své dědicuov země české nepotlačoval, prikazujem, aby viec pauzí Němci na radách nebyli, ale Čechové. A také kto chtějí v Čechách obývati, aby děti své k české řeči drželi; proto se jim nad to jiných řečí uměti nebrání, radostni byli. A to mi se zdá ustanovenie pravé, ale, po hříechu nynější zpráva mi se nelíbí, neb pokoje v ní nemáme,
- 35 spravedlnost, řád, láska, svornost všecka padla. Než v jistotě jedniem jazykem se nevzdělá královstvie, ale rozličností jazykuov, rúcha a lidí.

- P a d e s á t é a s e d m é, o b l á z n í c h. Račte věděti, že blázen přirozený jest veliké [80] utěšenie lidem rozumným. Nejprvé, že vezme potěšenie z jeho skutkuov spletených a nerozumných, a z toho pozná při sobě
- 40 dar božie, že má rozumnost a poznánie jasné skutkuov svých, co má činiti. Ale blázen nic nezná, ani prikázanie božieho, ani páteře, ani řeči své, ani skutkův svých, ani bezpečnstvie. Druhé, že vidí na mém mrknutí na těle

*) V rukopise stojí: nejúsú

i na oči, neb blázen nemá nikdy očí jasných, ani těla zpuosobného pro zka-
 ženie mozku, a jest skuoro jako hovado, nic sobě neuměje zpuosobiti,
 a tak jako by od anjeluov dělil se. Ale rozumnej člověk má s anjely účast-
 nost. Třetie, aby znal každý múdry po bláznů, že blázen pro zbavenie
 rozumu jest věc neužitečná na světě a jest jako ve tmách, ale rozumný 5
 člověk požívá světla trojiego od pána Boha, v kterým má dobře činiti.
 Nejprvé, tím rozumem zná pána Boha bližnieho i se i své skutky, a to jest
 světlo, ježto má nás předcházeti rozmyšlenými v každém skutku. Druhé,
 světlo jsú písma a naučenie, skrze které světla ducha svatého vstupuje
 v nás a učí nás vnitř dobře činiti, toho blázni nemají. Třetie, světlo, které 10
 pán Buoh múdrym lidem dává, jest světlo slunečné, které svietí každý
 den, aby múdří lidé dělali v něm svá diela, řemeslníci svá čistá a múdrá
 řemesla, a choditi po cestě, aby se bláta varovali, jam a nepřátel, kupci
 aby v kupích nebyli klamáni, a tak jiní, aby v světle slunce světlem roz-
 15 umy viděli, co mají činiti. A toho všeho blázni zbaveni jsú. I proto pro
 bláznů znaje své dary ot pána Boha a jeho nemúdrosti k naučenie požívaje,
 slušie pánu Bohu pilně slúžiti a blázny miesto pána Boha chovati, jich bítí
 nedati a jim pro Buoh dobře činiti a miesto jich rozumu jich jim rozum býti.

[81] Padesáté a osmé, o lakomství královém. Ari-
 stotileš k Alexandrovi dělí čtvery krále lakomé, ale já to rozdielně rozum- 20
 něje, položím, král prostě lakomý slove právě ten, který všecko sobě hrne
 a žádnému jinému než sobě a svým, a kdy jinému dobře a jeho nic nedbá
 na jiné, i praví, že jest takový příliš přenešlechtný král, a že nemůže
 trvati jeho králování dlúho žádnú vieru pro pět věcí: Nejprvé, že chudí
 zemi ze všech věcí z stříbra, z zlatta, šacunky z truhel vynímaje a z hor 25
 bera, a toho daru božského lidu neudáváje než všecko v své klenoty sobě
 hrna, jako by nikdy ot nich nemohl umřieti, a nebo že by měl je sebú na
 onen svět pobrati. A proto dí Šalomún, Proverbiorum XXVIII°: Král
 lakomý kazí zemi svú, ale král spravedlivý vzdělává ji. Druhé, neb nemuž
 takový spravedlivého súdu činiti, Primi regum octavo, šli jsú súdce v ty 30
 chvíle po lakomství a počeli jsú dary bráti a súdy převracovati. Třetie,
 že na takového krále pláče chudinka, a pán Buoh slzy vidí a křik slyší,
 ukrátí jemu dnův, aby dobří bez útisku takového krále slúžili milému
 pánu Bohu u veselí srdce svého. Čtvrté, neb ten jest každému nepřítel,
 nejprvé tomu, kto žádá svého spravedlivého něčeho. Druhé, kto k němu 35
 bez daruov jde. Třetie, vidí-li mocného, mní lúpežníka, že i toho rád od
 sebe odvrže; vidí-li chudého, mní zloděje, a proto všechny od sebe odžene,
 že potom nemají, s kým země brániti, muší o zemi přijíti.

Padesáté a deváté, o štědrosti králově. Dí Aristotileš, že trojí jsú králové štědrí. Jedni štědrí sobě i chudince, druzí [82] 40
 štědrí chudince toliko, třetie štědrí sobě toliko a žádnému jinému. Ale
 v štědrosti má býti miera, aby dal tu, kde má dáti, a nedal tu, kde nemá
 dáti. Item, aby znamenal potřebu, potřebie-li vyložiti a komu má dáti,
 zaslúžil-li jest a čas aby dal v potřebu toho, kto má vzieti, a tak jsa vděčen

bude Vaši Jasnost milovati. Než jiní praví, že král má vždycky štědrý bytí a veliké věci dávatí. Jako Alexander, když ho chudý za halíř prosil, a on jemu dal miesto, řka: Na něho sluší za malé věci prositi, ale na mě slušie veliké věci dávatí. Ale že [j]sem prvé v těchto druhých knihách kladl
 5 o štědrosti v jednom a třicátém rozdielu, proto tuto ukrátím; toliko poviem, co dobrého štědrost králóm činí, že je činí libé a vzácné lidem i pánu Bohu. Jakož dí Seneca: Věř mně, že darové ukrocují bohy i lidi.

Šedesáté: Tiež e Aristotileš, co jest užitečnější královstvie: příliš-li lakomý král čili příliš štědrý král, poněvadž jest obé zlé.
 10 Příliš lakomého, toho žádný v ničemž požití nemuož. Pakli co komu dá, dá neužitečné věci, nebo dá, kdy prvé protrávil, tak že k puožitku nepřide, všecky lúpí, kde se co okáže, všech ubierá, všecky šacuje, všecka zlost, všecka nespravedlivost pod nim pronikuje, gšafy nestojí, sirotci, vdovy upějí etc. Pakli jest příliš útratný dnes majíc, v zajtra nic nemajíce a roz-
 15 dadúce, musí se dáti v šacunky lidu svého, a menší kniežata musí se dáti nebo páni v lúpeže a nebo lidem bráti statky nespravedlivě, nebo na holdy cizích lidí udeřiti, nebo na lichvy veliké musí se dáti a zbožie zastaviti a potom ztratiti. A druzí kalichy, monstranci a kříže stříbrné berú [83] a zastavují a utracují, a vzal by otcí i mateři jedné, aby měl, co jest pak
 20 lépe. To nynie opustím pro pilnější věci.

Šedesáté a první, vo ukrutnosti králově, kterak jest zlá a velmi těžká a má se každý král varovati i lidé báti. Čtyři věci jsou přeukrutné na světě: Nejprvé, žena hněvivá, ta kdyby ukusila v tu chvíli své ženské ukrutnosti, praví moudří, že skrze zuby větší by jed vy-
 25 lila v tělo nežli had. Druhé, nepřítel, byl pak smířený by, vždy se zapaluje srdce jeho k pomstě a bude-li moci nenasytí se pomsty. Třetí, čert a kat, běda, kto se těm dostane. Čtvrté, biedný člověk, kdy vstane na vysokost. Páté, král v skríepenie a v hněvu duchu svého, od které ukrutnosti každý král má se varovati pro čtyři věci. Nejprvé, že se jemu také ukrutně
 30 stává vedle onoho písma: Saud bez milosrdenstvie bude tomu, kto milosrdenstvie nečiní. Toho znamenie jest na Herodosovi, který dietky zbil, potom červy rozlezl se jest. Tak Oníbezeth sedmdesáte králóm ufav ruce i nohy pod svým stolem, kázal jest drobtý sbierati. Judicum primo. Sám také potom mrzce zahynul jest. Druhé, neb ukrutní králové pozdví-
 35 hají se proti vyšším svým a proti vysokým lidem, chtějíce je vykořeniti. Ale že každá moc vysoká, že jest z nebe dána, proto vyšší a starší, majíc pomoc z nebe, spieše utisknú ukrutníky, nežli ukrutníci je. Tak židé, kdy se zdvihli proti Titovi a Vespezianovi, vyhlazeni jsou. [84]

Druhé a šedesáté. Znamenie, po čem ukrutný král,
 40 že jest ukrutný, má se poznati, že po osmi věcech. Nejprvé, že všecky věci vedle své vuole jedná a řídí, a nedá sobě žádnému raditi, ani chce práv požívatí. Druhé, že dobré utiskuje a zlým pomáhá; taká byla Jezabel, že utiskovala božie proroky, Baal s nimi se milovala, a potom koňmi roztláčena. Třetí, že mají v nenávist ty, kto je trescí. Tak Senacherib kaž-

dého zabil, kto jest jeho trestal, tak Herodes zabil svatého Jana tresticieho. Čtvrté, že vysoké lidi tlačí a nízké, zlé své pochlebníky vyzdvihuje. Páté, kdy mají krev vylévati pleši a radují se v svém srdci, mnějíc tiem své povýšenie. Šesté, co slíbí, nesplní, neb lstivě slibují. Tak Farao mnoho 5 sliboval Mojžiesovi a nic jest nesplnil. Též Herodes sliboval třem králům pánu Krystovi se klaněti ne proto, aby se klaněl, než aby ho dojdá, zahubil. Sedmé, svaté lidi hubiti lechce, k žádosti něčí. Tak Pilát k žádosti lidu židovského, nevinného a svatého pána Krysta zpychal a zabil. Osmé, že druhdy pán Buoh tak jeho zatvrdí, že žádného neuposlechne, až i padne. Toho jest duovod na Faraonovi. 10

Šedesáté třetíe, o hněvu královském. Múdrí praví, že král neměl by nikdy hněvu bráti, na své srdce ani tváře hněvivé okazovati. A Seneca o tom mnoho mluví, pravě, že král má všechno bez hněvu jednati. Ale já to takto rozdělím, že nemá se hněvati i má se hněvati. Nemá se hněvati nejprvé proti dobrým, aby hněvem [85] svým táhl je od dobroty ke 15 zlému. Druhé, proti těm, kto jemu věrně radí a pravie. Třetíe, pro nejistú věc, ale má se hněvati proti zlým lidem vinným a ve zlosti zatvrzeným a je bez hněvu súditi vedle práva na pomstu.

Šedesáté a čtvrté: O zámutcích královských radí Aristotileš, aby král svých zlých puotek tajil, puokudž muož a lidu nezje- 20 voval pro mnohé věci. Nejprvé proto, že lidé jsú jako psi, kdy kto udeří psa, že skovici všickni psi se naň oboří a kúší ho, až ho druhdy roztrhnú. Též jsú lidé udeřili. Pán Buoh koho některú teskností neb zlú příhodu, tehdy všickni na něho jazyky svými jako psi štěkají. Druhé, pro lidskú falešnú lásku, kterou k sobě toliko v štěstie mají, ale v neštěstí odstupují 25 a v nepřátelstvo ji obracují. Psalmus. Aby do-tys odvrátila ode mně přátely mé i známé mé. Třetíe, aby nepřátelé tvojí se nad tebú neradovali, jestli pak zámutek vědomo, že se nemuož tajiti, tehdy praví múdrí, že má trpělivě král i každý zámutky i tesknosti nésti pro pět věcí: Nejprvé chce pán Buoh úmysl králuov k sobě obrátiti, neb snad v štěstie jest pána 30 Boha zapomenul. Druhé, aby tiem tajné hřechy setřel. Třetíe, aby se poznal, že jsi biedný člověk, jako nic nemaje nad sedláka vedle těla. Čtvrté, že chce pán Buoh krále zkusiti dobrotú a trpedlivostí jeho. Páté, druhdy tak veliké zlé dopustí na krále, až blízko ku pádu a k zaufalstvie, aby potom vida božie pomoc, byl ku pánu Bohu lepší a vděčnějšie. Tak 35 na Constantina dopústil jest málomocenstvie, od kterého kdy byl uzdraven, dal Řím [86] pánu Krystovi a potom byl nábožný křesťan.

Páté a šedesáté: O kletbě papežské nebo svého biskupa, co máte držeti, naučenie. Nejprvé, račte věděti, že mezi papežem a mezi vším křesťanstvem jest otcovstvie duchovní, a proto papež všem křesťanóm 40 a každému píše: Synu milému, krom ciesaři píše: synu najmilejšimu. A úřad papežuov prvotní jest z truoj. Nejprve, hleděti pilně, aby jednotajná viera šla po všem křesťanstvie, a králové, biskupové i všickni zjednali se v jednotě viery, neb z té pokoj pocházie a milovanie a jednota mezi

všemi jazyky. Druhé, hľaděti; aby žádný král nezačal války svévolně. Začne-li který, má legaty poslati, aby to udusili. Třetí, pilně má hľaděti, aby kněžské zbožie, počna od římského, co jest po všem světě, nikdyž nic neušlo, ač jsou jiní jeho úředníkové, pro některé neposlušensťvие syny muož
 5 kletbami súžiti, pakli na ni netbají, světská i duchovní práva mečem ponúkají dotiskati, aby vždy byl řád uveden. I proto kletba nic nenie jiného než po napomenutíe třikrát učiněném dáti krále odděleně od svátosti kostelních, a aby do kostela nechodil vedle oné řeči apokalipsis ultimo: Ven, psi otrávení; a aby s lidmi neobcovali, vedle oné řeči svatého Ja-
 10 kuba v své kanonice dí: Jestliže kto nemá naučení pána Ježíše Krysta, neobcujte s nimi ani jeho pozdravujte. A proto, kdy papež třetí kletbu na koho dává, tehdy odsuzuje jeho za kacieře a potom dává naň zlořečensťvие, žádaje od pána Boha, aby ani nebe ani země jemu neslúžila, tak jako by měla slúžiti. To rač znamenati, slúží-li nám po té kletbě nebe.
 15 A my [87] léta pravého neměli, tak že sem v létě mušil topiti, země též nám luoni málo ovoce dala, a letos nic, ale letos žádného chutného. Potom zaklíná, aby ani hovada, ani lidé netak rodili plodu svého, a to jest tak, neb hovada mrú, a skrze jiné lúpeže tak zhynul, že málo dobytkuov, a to nezdraví v lidech, že vdov drahně jest nebo mnoho tisícúov mužúov již
 20 mordy sešlo jest, tak jest umenšeno. Potom žádá, aby meč jedl těla lidská, oheň pálił, to jest také voda topila. To tento týden bylo, že Vltava byla veliká, vsí mnoho pobrala, mlýny pobrala, tak že tento den, den svatého Dyonisa, lidé v Praze křičí, chleba mieti nemohúce, kterého i já nemám, než zajatej krajéc. A krátce mluvie a krátce mluvie každý múdry, roz-
 25 umí i Vaše Jasnost, kterak zle stojí, i protož pomýšlete na jiné cesty, a budete-li mne žádati, ukáži vám, buohdá, upřímé a spravedlivé, aby se nevadili po Vaše Jasnosti.

Šedesáté a šesté, o nápadu království po Vaše Jasnosti smrti. Prvé nic, neb blahoslavenství klade bibli ležeti králi v hro-
 30 biech králových, totiž vládnúti v pokoji královstvím až do smrti a po smrti schovánu býti s slavností od lidu, a nebýti prvé složenú s království od lidí než od pána Boha. I protož nápad najprvnější jest vždy na Vaši Jasnost a na syny. A jakož svatý Jan dí: Drž, co máš, ať koruny tvé jiný nevezme, měj s hlavami raději činiti, totiž s papežem a s ciesařem nežli
 35 s ocasy a jim milostivě se poddati a státi až na věky, neb ovci nenie lechčejší smrt od vlka nebo od přicele, obě bolí, a spieše ocas by hleděl pohltiti než hlava, a proto pokořiti se [88] a radu Otce svatého přijíti. To by bylo najužitečnější Vaše Jasnosti, neb tiem Vaše Jasnost setrvá a jinak nic. Jinak nechce-li úmysl jíti Vaše Velebnosti v hlavu sjednání v řádích a
 40 u víře s jinými králi a kniežaty křesťanskými, tehdy myšlete konečně vzdáti království, a seďte na Poděbradech v své víře u pokoji, a račte věděti, že ciesař jest k tomuto království najpřirozenější. Najprvé, že jest strýc krále Ladislavóv. Druhé, zápisem, kdyby sešli dědicové čeští, aby na duom rakúský spadlo. Třetí, kde osířie království, muož ciesař

brániti volenie krále, neb jest to naň spadlo, by nebyl příbuzen jinak k zemi, a jest člověk pokojný a povolný, vezmúc od něho některé sto tisíc s volí všech pánov, račte ho zmocniti raději než koho jiného, neb on jest prostě pomezi a nebude hleděti žádných kryffuov, jako by snad jiní hleděli, hned Vaši Jasnost strčiti. Dále psáti nebudu, ale ústně, bude-li Vaše Jasnost 5 žádati, poviem.

Š e d e s á t é a s e d m é : o pamatování na smrt svú a časté myšlenie na ni, kterak hořká jest pro osm věcí: Najprvé, pro opuštění zče zbožie velikého, kterého jest člověk dobýval s nespravedlností velikú, s lakomstvím a s práci těžkú. Druhé, pro opuštění cti veliké královské, 10 ano zde cti velebí každý skutek králuov až do nebe, a tam nevieme, co bude. Třetí, pro opustění ženy libezné a dětí. Čtvrté, pro velikost hříechuov. A kto skuoro v křesťanstvie většími hříechy ópleten než kralové, pod kterými se veliké krve prolévání stává, že mnoho tisíc sejde pod jedním králem, pro svú zlú vuoli útisky chudince nespra- 15 vedlivosti všeka prolévání krve svatých lidí a mučedníkuov volajících [89]: A poklň, pomsti, Pane náš, Ježíši Kryste, pomsti krve naši! Genesis. Aj, krev bratra tvého volá ke mně. Ješto by měli lid v pokojí chovati, aby pánu Bohu slúžili, svá řemesla spravedlivě dělali, radovali se v pánu Bohu a v svém králi, a to vše jinak etc. Páté, pro 20 bolest velikú, ano smrt tak jest spravedlivá věc, též sedláku též králi neodpustí, ano se žily trhají, kosti lámí, oči vyvracují a všecko bolí. Šesté, nevěrným lidem a bludným jest smrt těžká, neb ti nemohú, ani umějí uhoditi cesty na spasitedlné. A proto jest jim hořká a tesklivá smrt, že nevědí umierajíc, co má věriti. Ale sedláček, ješto umí: Otče náš, 25 a jedva poslúchaje svého faráře a obecnieho křesťanstvie, umře vesele a spasen bude, nevěda. Sedmé, pro hrúzu ďábelskú. Osmé, neb prvniego noclehu nevieme po smrti, než to vieme, že tělo v prach se obrátí a potom zminem jako dým, ano o nás žádné paměti nebude. Jako u veliký pátek se zpívá: Kde jest Plato, kde jest Porphirius, Virgilius nebo Darius? 30 Padli jsú jako kamenie do hlubokosti mořské. Kto to ví, dává-li se jim odpočinutie?

O s m é a š e d e s á t é . R a č t e v ě d ě t i o tělech v hrobu ležících, že každé tělo v hrobu má lepší odpočinutie nežli kterého živého člověka, na světě nejlepší bydle majícího, pro šest věcí: Najprvé proto, že člověk 35 v nejlepším bydle na tomto světě vždy čije některakú hořkost přidání, jakož dí Boecius: Omnis dulcedo humanae felicitatis amaritudinibus respersa est. Každá sladkost tohoto světa hořkostmi pokropena jest. Tam již ležie tělo beze vsie hořkosti. Druhé, byl-li jest zde trápen vězením dlúhým , očekávaje na se těžké, násilné smrti jako štětí, provazu, vody, ohně, 40 již jest radostno [90] tělo, že to přescočilo a toho se viec nebojí. A protož pán Kristus dí: Neroďte se báti, kto tělo zabijejí, neb potom nemají, co by viec umučili, ale bojte se toho, který zabíjí tělo, muož duši poslati do ohně pekelného. A proto dí Aristotileš, že smrt nenie jiného, jedné z vězenie

vysvobozenie. Třetie, neb zde tělo musí některakú práci obtieženo býti, a jestli prázdný člověk má větší práci než těžce dělají řemeslník, neb onen dělá jedno, ale tento obtieží se větrnú práci nestatečnú, jednak toto, jednak ono a mnoho myšlenie viac trápí než dielo. Ale v hrobu již ani myšlenie
 5 trápí tělo ani dielo, již jest dokonal všecko dielo i pút. Čtvrté, prvé bál-li se jest koho, již se nebojí, by z mrtvých vstal, již by ustrašil všechny své nepřátely. Páté, čil-li jest které nemoci v těle a bolesti, již jest jich ušel. A proto dí Seneca: Dobří Bohové jsú, že na lidi nedopúštějí nemocí náramných. Pakli jest veliká, ale krátká, brzo člověka z bolesti vysvobozujíc
 10 a k portu tělo i duši připlichtujíc, a všem zlým věcem konec uležujíc i všem davuom na světě. Šesté, kdy člověk na loži čistém, měkým leží a rozkoš v něm vede a spí ještě v hrobě; má lepší odpočinutí, proto neb na loži mnozí snové těžcí a hrozní, druhdy tak utrápí člověka, že po nich se zhrozí a spáti nesmí, boje se zlodějův v komoře, ale již po smrti v hrobě nic není, by
 15 ustrašilo. A proto dí Šalomún dobře Ecclesiastici VII°: Lepší jest den smrti nežli den narození.

Š e d e s á t é a d e v á t é, a č k o l i j e s t v e l i k é m i l o s r d e n s t v i e božie, však mnozí lidé jsú nchodni, aby pán Buoh se nad nimi smiloval. A těch [91] osmery nalezáváme v písmě Svatým: Nejprvé, všechny ne-
 20 křtěné vedle oné řeči pána Krysta: Kto nebude narozen z vody a ducha svatého, nevejde do královstvie nebeského. A to mi divno, že o židech dí: Nepomine toto pokolenie, duokudž se všechny věci nestanú. Ráčí-li je v té slepotě mieti a je zatratiti etc. Druhé, arcikacieře, kteří chtějíc, zavedú lid u veliké bludy, jako Machomet to učinil, že od mnoho seth leth tepú
 25 se křesťané s pohany, pálé, mordují, berú, násilé pannám i paniem činí a že jeden muož do dvanácti žen mieti, to jest jeho falešné učenie etc. Ten není hoden smilování. Třetie, králové, kteří druhdy jeden den nastrojí bitvu, že koni v krvi lidské tapají do břicha, ti oba králi nejsou hodni smilování, by je každý den sekali za každého zabitého. A proto nemají
 30 králi k válkám hotovi býti, ale s rozmyslem a raddú a přinutkání. Čtvrté, kto na obce nalezají obtieženie veliká, duokudž to obtieženie trvá, nelze spasenu býti. Páté, kto veliké klenoty v zemi zakopávají, duokudž jsú tam etc. Šesté, kteří v zúfalstvie umierají, pro bolesti lajíc, druhdy pánu Bohu nebo nechtějíc pokánie činiti a svátostí přijímati. Sedmé, by byl
 35 najhříšnější člověk pokánie a svátosti přijme a ty věci učiní, má čáku k spasení. Osmé, kteří se sami zabíjejí.

S e d m d e s á t é. P i l n é n a u č e n i e, kterak se Vaše královská jasnost má před smrti mieti. Nebude-li náhlá, že má Vaše Jasnost mieti šest věcí: Nejprvé, vieru pravú obecní křesťanskú, aby v té radoval se
 40 umřieti a v jiné nic, neboť jest toliko v té spasení a v žádné jiné straně. Druhé, svátostmi [92] svatými, totiž přijímáním těla a krve jeho svaté pod jednu zpusobú, neb tak všickni kněží i papež i já, buohdá, budu přijímati, věře, že pod suchú oběti jest tělo i krev Pána našeho i božstvie i všickni darové. A věru není pravda, by se větší darové dávali pod dvěma

zpuosobama než pod jednu, neb to věre, věřil by, že pod první zpuosobú
 nenie pán Buoh, neb nenie splnosti všeho dobrého, a to jest blud;
 neb kde pán Buoh jest, tut' se viac dobrého nemože přidati. Třetie, aby
 umřel v oleji svatým. Neb kněz maže oči, říká: Skrze moc umučenie
 pána Krsyta a skrze moc tohoto svatého oleje, rač tobě odpustiti pán Buoh 5
 hřiechy, kterými si shřešil viděním. Též maže uši, dí: kterými jsi shřešil
 slyšením etc. Tak pán Krystus před smrti mastí nardispikátovú mazán
 jest a mastí od věčnosti. Čtvrté, zpověď věrnú z celého srdce učiniti s pláčem,
 skrúšeným srdcem a věřiti po rozhřešením kněze hřiešného, smrtedlného
 odpúštějí se hřiechové do plna, vedle čtenie: Komu kolivěk odpustíte 10
 hřiechy na zemi, odpúštěníť jsú i na nebi. Ale račte věděti, že Rokycan
 ani žádný kněz prostý ani biskup nemá moci rozhřešiti těchto hřiechuov
 než sám papež: Nejprv kacieře, druhé vražedníka, třetie paliče, čtvrté
 svatokrádce, neb ti, kteří jsú kostely bořili, pálili, svátosti vysypovali,
 páte, kto by svěceného žáka bil až do krve, ač jest toho smiech v Čechách, 15
 ale jest na to ustanovenie otcuov svatých. Nynie, co jest kněží nemilostivě
 zhubeno, kterak chce Vaše Jasnost z toho pokánie činiti i z jiných morduoov,
 běda na smrti! Šesté, falšij. Sedmé, který kněz smí slúžiti proti zápovědi,
 anebo jsa v kletbě. Na biskupa příslušejí [93] ti hřiechové a jsú tito: Nejprvé,
 sodomský hřiešník. Druhé, násilník panenský, třetie, cizoložník, neb který 20
 by s sestrú neb s kmotrú přebýval. Čtvrté, čarodějník. Páté, kto přísahu
 přerušil ne u viere, ale kto u viere na papeže příslušie. Šesté, žena v sobě
 plod udušujíc. Sedmé, rúhač božie. Osmé, kto by otce bil neb matku etc.
 Teprv jiné hřiechy jiní kněži mají moc rozhřešovati. O, Rokycane, ty
 na toto nedbáš, sám své rozhřešuješ etc. A proto, najvelebnější králi, hled 25
 řádu a sponě umieraje, a když budeš právě rozhřiešen, toť polechčí duši
 tvé a dá, buohdá, silnú naději k královstvie nebeskému. Páté, dáti vuoli
 milému pánu Bohu, ráci-li vás vzieti z tohoto světa neb ponechati. Jako
 pán Krystus modlil se jest, řka: Otče milý, muož-li to býti, odejmi ode
 mne kalich tento, avšak ne jakož já chci, ale jakož ty chceš, tak se staň, 30
 buď vuole tvá. Šesté, gšaft řádný učiniti, aby nebylo svády po smrti.
 A jestli že co Vaše Jasnost odtrhla od kterého kostela, ať jest plně navrá-
 ceno.

Sedmdesáté a první. Kterak se máte mieti v čas
 hodiny smrti. Kdybyšte čili již bolesti, ano jdú, tehdy řeci s pánem Krystem: 35
 Duch hotov jest, ale tělo nemocno. A proto připraviti se na muky tak ve-
 liké jako nikdy nebylo těžších, o kterých by bylo mnoho praviti, ale nechám.
 Druhé, porúčiti duši svú v ruce božské a anjela svého svatého. Třetie,
 zpuosobiti kněží, aby v čas smrti conduct říkali, aby ďábla zahnali. Ale
 to jest zde nynie za smiech. Čtvrté, odpustiti všem nepřátelóm jako pán 40
 Krystus: Otče svatý, odpusť jim, nebť nevědie, co činí. Páté, naději mieti
 k spasenie, nechť jsú kterakkolivěk velicí hřiechové, neb jest větší milo-
 srdenství [94] božské. Ačkoli sluší k tomu i bázeň proto, aby naděje pří-
 lišná nezmeškala tebe k spasenie a neminula a naděje, aby bázeň neutlačila.

- Šesté, prirovnati se lotru kajiciemu, totiž Dismasovi, který nikdy nic dobrého neučinil, jedině že řekl: Pane, rozpomeň se na mě v tvém království. A spasen jest. Též pro tvů pokoru na smrti, bohda, vezmeš spasenie. Sedmé, umučenie pána Krysta mieti před očima, hleděti na korunu trnovú a znamenati, že jest měl větší bolest hlavě než Vaše Jasnost bude mieti, hleděti na rány ukrutné a kterak život těžce visí, že nelze ani státi ani ležeti ani seděti než na hřebících viseti, ale každý nemocný muož aspoň seděti, mezi peřinami ležeti, umrskaný, ubitý, uplvaný, tak že dí Jeremiáš: O, vy všickni, kteříž jděte po cestě, vizte, jestli bolest jako bolest má. A tu jeho svaté
- 10 bolesti vážiti že jest více trpělo čisté tělo z panny narozené, než tvé hříšné, smrduté. Osmé, děkovati milému pánu Bohu že všeho dobrodinství, zvláště, že oči slúžily do smrti, ruce, nohy a všecko tělo a jiným nic, hanby světské tě zbavil, jídlem, pitím do tvé smrti hojně krmil, jiné nic. Deváté, pamatovati, že jest vykročení bez navrácenie, a všecky věci vaše velebnosti bez navrácenie se skonají, vedle oné řeči pána Krysta: Dokonánoť jest. Již člověk sobě více nezaslúží a již tak zahyne, jako by nikdy na světě nebyl. Desáté, že člověk, ještě vida se na světě, vie, co jest, a po hodině duch rozumu nevie, kde vykročí, neb neví, jestli hoden milosti božie čili hněvu božieho, k nebi-li čili k peklu bude přísúzen. Jedenácté, k tomu,
- 20 jestli že pán Buoh z nemoci by pomohl, polepší života [95] svého, ale divno jest, že ze sta jednoho nemoc jedva polepší. A přísloví jest: Když ďábel byl nemocen, sliboval jest dobrým býti, a když jest pozdraven, ďábel horší nežli prvé byl. Příklad toho na panu Čenkovi, procuratorovi v Plzni, který etc.
- 25 Sedmdesáté a druhé. Kterak po smrti má se s tělem jednati, tuto položím. Neb po hříechu nynie v Praze těla mrtvých nevážně pohřbují a na místech nesvěcených, jako u svatého Benedicta. A tu žádný neslúží ani žádné mše bývá za ně, a proto po hříechu pohřeb tak nevěřících jest. Vedle řeči proroka: Sepultura asini sepelitur. Pohřeben bude
- 30 pohřbením oslovým, totiž jakož osla leckdes na pole položí, tak tito ještě v opravě duší nemají, leckdes ležeti lidem velejí, řkúc: Kdež dobrý leží, tu dobře. Židé mají rád v pohřebu lepší než oni etc. Ale krátce mluvie po smrti královské. Má smrt slavně oznámena býti biskupuom a kněžím, aby všady zpívali s pilností vigilji a requiem a při tělu dnem i nocí. Druhé, tělo má
- 35 oslavně připraveno býti a střeva vejmuć balsamem, šafránem, mirrú, kadidlem, alcanú má nakladeno býti, aby trvalo pro narčenie panuov a království. Tak Maria Magdalena a Jacobi šli, aby pána Krysta po smrti mazali mastí nardispicátovú etc. A v tom chválí písmo Jozeffa, že koupiv čisté plátno, obmul jest tělo pána Krysta etc. Třetí, aby tělo královo
- 40 vloženo bylo v hroby královské, neb písmo v bibli klade za zlořečeného krále každého, který nenie vloženo v hroby otcuov svých. Čtvrté, aby před hroby královskými dnem i nocí žaltář byl čten a služba božie [96] se dala za ně i vedle nich za všecky syré duše, ještě nemají zde na světě, kto by na ně pamatoval. Páté, aby dnové jich smrti byli pamatováni jednú v rok.

a konšelé všech měst i kněží i mniši byli při té službě božie, a zejména, aby byli jmenováni králové dobrocinci tohoto královstvie a pak, že lidé smrtní nemohú jim více učiniti, poručíc je pánu Bohu tak se rozejdú.

S e d m d e s á t é a t ř e t i e. Ž e n ě k t e ř í z l ý m i s m r t m i s c h á z e j í j a k o ŝ t o z a b í t í m , s t ě t í m e t c . , n ě k t e ř í h r o z n ý m i , j a k o ŝ t o d e r ú c e s e n a s t ě n y , n e b ŝ e j i m j a z y k o v ě ď á b l e m v y t ř ŝ e n í b ý v a j í , p r o k t e r é s e t o h ř i e c h y d ě j e , r a c ě v ě d ě t i , a t ě c h h ř i e c h u o v s e v a r o v a t i . D e s e t h ř i e c h u o v j e s t , p r o k t e r é l í d ě h r o z n ě m r ú : N a j p r v ě , v r a ŝ e d n í c i . T a k K a j n z a b í t j e s t a m ě l j e s t o d t ě c h v í l ě , j a k ŝ j e s t z a b í l b r a t r a s v ě h o A b e l e v ŝ d y c k y s n a h u ŝ k a r e d ú n a s o b ě , t a k ŝ e k a ŝ d ý r a d ě j í u t e k l j e s t p ř e d K a j n e m , n ě ŝ b y m ě l s n í m , c o č í n í t i i n ě ŝ b y j e j z a b í l . D r u ž í j s ú s ú d c e n e s p r a v e d l í v í , j i ŝ t o s ú d e m n e v í n n ú k r e v p r o l ě v a j í . T a k d v a s t a r c i u k a m e n o v á n í j s ú . T ř e t i e , k t o s ě p á n u B o h u a s v a t ý m j e h o r ú h a j í a z v l á ŝ t ě P a n n ě M a r i j i . T a k S e n a c h e r i s ŝ e s e *) r ú h a l p á n u B o h u , o d s v ý c h s y n u o v z a b í t j e s t . Č t v r t ě , s v ý m s t a r š í m o d p o r n í a r e p t a v í . T a k D a t h a n a A b i r o n , ŝ e p r o t i M o j ŝ i e ŝ o v i r e p t a l i , o d z e m ě p o h l c e n í j s ú a ŝ d o p e k l a . P á t ě , c i z o l o ŝ n í c i a S o d o m š t í . Ŝ e s t ě , o t e c a m a t ě , s v ý c h d ě t í n e t r e s c í c e . T a k H e l i s l o m í l j e s t h l a v u s k o n ě , ŝ e n e t r e s t a l s y n u o v s v ý c h z n a j h o r š í e h o h ř i e c h u t o t i ŝ z S o d o m s k ě h o . S e d m ě , z r á d c e , t a k J i d á ŝ s á m s e o s y d l e m o b ě s í l . O s m ě , z l í r á d c e . T a k A c h i t o s e l s e j e s t o b ě s í l . D e v á t ě , m o d l o s l u ŝ e b n í c i . A h l e d ě t e [9 7] , a ŝ t i v P r a z e n e j s ú . K a ŝ t e k n ě ŝ í v ŝ e c k y p ř e h l e d n ú t i , j s ú - l i p r á v í k n ě ŝ í . A ŝ h n ě v b o ŝ i e n a m ě s t o n e p ř i j d e . T a k s y n o v ě I s r a h e l š t í o k o l o t e l e t e t a n c u j í c , z b í t i j s ú . D e s á t ě , n e m i l o s t í v í . T a k A n t h i o c h u s , k t e r ý s t ř e v a v l á č í l z j í n ý c h , t ě ŝ z h y n u l j e s t . J e d e n á d c t ý , k t o ŝ s l u ŝ b u b o ŝ i e u m e n ŝ u j í , t ě m p á n B u o h i d n u o v u k r a c u j e i h o ř k ú s m r t i z s v ě t a p r o v o z u j e , k t e ř í d o b r ú s m r t i s c h á z e j í , k t e ř í l e h k ú .

S e d m d e s á t é a č t v r t ě . A c s e m m í n í l k o n e c u č í n í t i n a t o m t o , v ŝ a k p r o l e p š í s p r á v u j e ŝ t ě d á l e k r a t č e j í r a c ě z n a m e n a t i , ŝ e v Č e c h á c h j e s t p ř í s l o v í o z l o ř e c e n s t v í , ŝ e n e d b a j í z l o ř e c e n s t v í s t a r š í c h , ř k ú c : K d y m í p á n B u o h d o b r o ř e č í , n e t b á m n a z l o ř e c e n s t v í l i d s k á , p ř í v o d í c p í s m a d o b r o ř e č í t i b u d ú z l o ř e c e n s t v í v a ŝ e m u a z l o ř e č í t i b u d u z l o ř e c e n s t v í v a ŝ e m u . I p r o t o c o p í s m a v t o m u k a z u j í , r a c ě v ě d ě t i . Ž e p á n B u o h z l o ř e č í m n o h ě l í d í . N a j p r v ě o d o t c e a o d m a t ě r e u k l e t ě , o d o t c e Č á m j e s t z l o ř e c e n , o d m a t ě r e D í n a . Z t o h o r a c m í e t i , ŝ e l i d s k ě z l o ř e c e n s t v í p ř í v o d í b o ŝ s k ě . D r u h ě , z l o ř e c e n s t v í s v a t ý c h l í d í p ř í v o d í b o ŝ s k ě z l o ř e c e n s t v í . T a k k d y ŝ H e l i s e u s d a l n a d ě t i z l o ř e c e n s t v í j e m u s e p o s m í e v a j í c e , z e m ě j e p o h l t í l a . T ř e t i e i z l ý c h l í d í . T a k B a l a a m b y l p r o r o k p o h a n s k ý . K d y ŝ b y l p o v o l á n o d B a l a c h a , k r á l e , a b y l í d z l o ř e č í l I s r a h e l s k ý , a k d y ŝ , k t o m u j e l j e s t , t e h d y o s l i c e n e c h t ě l a j í t i , a a n j e l b o ŝ i e b r á n í l j e s t j e m u , ř k a : C e s t a t v á j e s t m ě p r o t í v n a . H l e d ě , a b y n e z l o ř e č í l l í d u b o ŝ í e m u , n a k t e r ě m k r á l n e m o h l j e s t m í e t i , a b y z l o ř e č í l l í d b o ŝ í , a l e v y s o k ý m d u c h e m s v a t ý m d o b r o ř e č í l j e s t , b y l i d s k ě n e ŝ k o d í l o z l o ř e c e n s t v í l í d e m . A n j e l b o ŝ i e n e b r á n í l b y t o m u t o č l o v ě c k u a o s l i c e b y k n ě m u n e m l u v í l a e t c .

*) V rukopise stojí: jse.

Čtvrté. Papežské, biskupské, prelátské a kněžské zlořečenstvie u[98]vodí božské zlořečenstvie. K tomu jest písem hojně doctorských. Ale těm Čechové věriti nechtie, než z bibli písma jsú. Když Mojžies zlořečil Datam a Abiron, tehdy svolal jest všecken lid a řekl jest, abyšte viděli, moc boží nad nimi, rozkázal Mojžies zemi pod jich nohama, aby se rozstúpila a je do propasti pohltila. To se stalo. A proto, králi milý, nemni kunšt. Teď již 5 Vaše Jasnost několik leth stojí v kletbě i svými kněžími, a nechcete věděti, pravíc: My netbáme, kdy nás pán Buoh neklne. Ale já pravím, když moc vyšší klne, že pán Buoh klne, ač prorok dí: Budu dobrořečiti vašemu 10 zlořečenstvie. Však napřed budete-li koho právě zlořečiti, i jáť zlořečiti budu, a tvá velebnost nevie, pravá-li si proti všemu křesťanstvu. Čtenie svaté dí: Tresci ho mezi sebú a tebú, neuslyší-li tebe, pověz sboru, a jestli že na to nebude dbáti, buď tobě jako pekelník. Toť jest čtenie svaté. Nahlédniť. Radať jest má, kněží dobří neslúží v Mostě skuoro čtyři léta, a já 15 více než tři leta, očekávajíc, zdali by Tvá Velebnost hnula se k nějakému poddání starších tvých, ano vždy nic. Již i já pomínil jsem odstúpiti, abych duše i těla i všeho, což mám vedle Vašie Jasnosti neztratil, a také k tomu, že nic nemám od Vašie Jasnosti, ani co dobrého mám v Praze ani mieti budu, leč by pán Buoh k řádu přivedl, anebo k té více, všemu světu ohyzdné, 20 přistúpil, jehož pán Buoh nedaj na věky. Píši jako věrný služebník a přítel Vašie Jasnosti, žádaje duše Vaší spasenie i cti i zrostu, i všeho dobrého prospěchu.

Co zlého činí kletba, kto v ní stojí a nedbá se odvrátiti od zlého, že činí pět [99] věcí zlych: Nejprvé, hněv božie přivodí. Příklad 25 na Dathanovi a Abironovi. Druhé, člověka niží, aby málo vážen byl mezi lidmi. To se stalo na Chamovi, když ho otec zlořečil, řekl jest jemu Noe: Zlořečený Cham, služebníkem bratruov svých bude až na věky. Rač to znamenati. Kde jsú vysocí lidé při Tvé Milosti, kniežata neb etc. Třetí, to zlé činí, že odděluje od tovařstva křesťanského vedle řeči svatého Jakuba: Jestli že kto nemá naučenie pána Krysta, neobcujte s nim, ani jemu 30 čiňte pozdravenie. Jakoby řekl ani žádné poctivosti, neb v pozdravenie jest poctivost. Tuto rač znamenati. Tak pán Buoh odrazuje Vaši Jasnost ode všeho tovařstva, že tvoji služebníci jedva mohou Vaši Jasnost docházeti. Kniežata, biskupové, páni odstúpili jedné co chudinka, kterúž moci pod 35 sebú držíte, ta přidržie se a z těch mnoho tisíc plačí na Vaši Jasnost, úpí a kvíle ku pánu Bohu. Rač mi v pravdě věriti, že klamu nepíši. Die-li Vaše Jasnost, že naučenie držíte pána Krysta, málo máte k tomu učených svědkuov, neb žádného biskupa ani doctora živého, krom Vašeho jednoho, ani mrtvých doctoruov, neb všichni proti tomu píší, všecko křesťanstvie 40 se tomu protiví a jinak drží. Divno mi, kterak chcete právi zuostati, co se nepoctivostí stalo mnoho v tom, že se dětem dávalo, to matery dobře vědí, ano dietě druhdy vytratilo a máte zametla, a druhdy máte prsem od dietete svátost oplátkovou vytáhla etc. Item starým na pláště krev božie rozlévali, ženám na šlojieře. Kněží častokrát padali v bláto s kalichem,

a dnes k nemocným chudým těžce chtějí choditi, bojíce se zlé příhody, i proto etc. Čtvrté, kletba odděluje člověka od svátostí kostelních [100], a aby nebyl účasten dobrého, co se děje po všem světě, to činí. Páté, kto v ní přes rok stojí, ode všech práv svatých otcův za kacieře odsúzen bývá.

O o b r a z u n a T a j n ě. Račte věděti, že by mnoho lépe 5 bylo, by tu nebyl nežli jest; neb jestli ten obraz učiněn ke cti a k věčné památce Vašie Jasnosti, to jest marnost. Neb Julius měl prostřed Říma in Capitolio obraz krásší s karbunkuly a již dnes nic není, neb na tomto světě nelze žádnému věčně cti sobě dobýti, jedné v knihách, a pak hleděti nám cti na onom světě ani obrazové ani sloupové ani měst ani hraduov 10 stavenie, nic nám neučinie, než dobré činěnie. Ciesar Karel dal jméno Karlštajnu Karelštajn, a Čechové že vyňali l a říekají Karštajn, tož jméno pryč. Pakli jest ten obraz dělán s mečem mezi kalichy, proto že Vaše Jasnost mieni boj vésti o kalich proti všemu křesťanstvie, jakož ten boj trvá již několik leth. Tehdy v jistotě račte věděti, že se naplní řeč Jeremiáše pro- 15 roka: Když užijete člověka na chrámu sedicieho, tehdy se přiblíží zkažení města, a jinde dí, opuštění. By tu byla Vaše Jasnost kázala obraz Matky božie dělati, nebo božieho umučenie, v jistotě nebyli by se žádné války strhly, a to ještě pravím v jistotě. Ale svouj obraz velebiti, a obraz umučenie milého pána Jezu Krysta nemstiti, ani nohami zhuoru na šibenici pověsiti 20 a psa při tom slyšeti, ano kněží na kázanie umučenie božiemu maňasy přezdívali, a kde mohú, ruky, nohy, hlavy nešlechetni kacieři utinují a pálé. Kto by tu nepoctivost obrazu Vašemu učinil, lajny kydal, kamením házel, sám bych ho chtěl [101] na smrt odsúdit, ne proto, že by kámen kamentoval, ale proto, že znamenie osoby Vašie Jasnosti neuctil, který kdy 25 by mohl mieti Vaši Jasnost, v jistotě řekl bych, že by Vašie osoby nectil. Též na obrazu pána Krysta vieme, že dřevo jest, ale forma jeho svatá, při tom má ctěna býti. A proto, jestli že Vaše Jasnost nemštila jest viec v jistotě pomstu božie nad tím svým obrazem, že bude sňat odtud. Pakli křivdy božie mstiti budete, věz, žeť bohda královstvie z božie vuole ku 30 pokoji přijde, ale z purnosti a z pýchy vysazeny a viec z neopatrnosti a neprohlednutí k konci muší od tvé Jasnosti doluov z pokory sňat býti a obraz Matky Božie, neb jiného Svatého na to miesto vsazen býti. A tak upokojené bude královstvie a koruny na Vašie Jasnosti spevněni, neb tu porozumějí lidé, že Vaše Jasnost viece chvály božie a svatých hledí nežli 35 své. A budete-li věčné chvály a nesnažitelné na věky žádati, naložte na mé kniehy sobě, ne mně. Tu vám bohda věčnú čest učiním, která vedle knih bude po všem světě se hýbati, a budete moci jimi nad stříebro a nad zlato, papeže, krále, kniežata darovati a z nich do súdného dne památku slavnú mieti.

40

O l e g á t í c h k u p a p e ž i r a č t e v ě d ě t i, že má Vaše Jasnost posielati legaty ku papeži, neb k ciesari, neb k jiným kniežatóm lidi vážné, světské i duchovní, a raději duchovní, než světské, a mistry a doctory krasomluvné latině, neb viec múdry člověk krasomluvný vyvede

- a prospěje řeči krásnů a múdrů, nežli, druhdy tisíc bojovníkuov, nébrž druhdy sto tisíc bojovníkuov. A těch tvá Milost nynie při sōbě [102] nemá ani miluje ani jich nynie v své kanceláři má, jichžto byšte měli hledati v svú službu, by byli kraj světa. Ale mně toho Tvá Velebnost neuvěří, kterak
- 5 by byli prospěšni, lechčí, neuměli, přijedúc tam jako němí mlčí, nic statečného nehlediec ani jednajíc, ale že slovo múdré jest silnější, nežli oděnci. Jest v bibli, že silné věci jsú tři na světě, totiž král, nebo jeho slovem hradové se boří i stavějí, města se vzdělávají. Druhé, žena, neb ta krále přemáhá, a vidino jest, ana králi s hlavy béfe korunu a políčkuje jeho, a kdy se ona za-
- 10 směje, že se král zasměje, a když se ona mútí, i král se mušil mútiti, a co jest měl nejlepšího, to ji přinesl do lóna jejieho, jedné, aby se jí slíbil. Třetie, vino, neb to bohy obveseluje a králem i ženú i oděncem o zemi tříská. Čtvrté, pravda jest tak silná věc, že vždy spravedlivý a pravý člověk přemuž, a má vítězství, a pán Buoh čelo spravedlivého člověka vždy
- 15 klade silnější než srdce nespravedlivého, tak že pravda a spravedlivost všecky věci přemáhá i krále nespravedlivého i jeho všechny silné oděnce i ženy, neb každá věc na světě pravdú a spravedlivostí stojí. Páté, nejsilnější věc na světě jest slovo múdré a sladké slovo, neb to rozmáhá přátelstvo jako dí Šalomún: Verbum dulce multiplicat amicos, durum autem verbum
- 20 sustitat rixas. A múdřec jeden dí: Počátek přátelství jest sladké slovo, a jest dražší nad zlatto múdré. A krásné slovo dí David: Dilexi eloquia tua super aurum et thopasion. Jest sladší nad med, a proto dí David: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, domine, super mel ori meo. Jest [103] sladší múdré slovo nade všechny sladké věci. Nejprvé nad zdravie. To dí
- 25 Šalomún. Na zdravie miloval sem múdřost a umění a výmluvnost. Druhé, nad pěknost a nad krásu všecku. Třetie, nade všechen zisk a zbožie, neb dí: Zlatto proti múdřosti jest jako piesek hubený. Čtvrté, nad ženskú lahodnost. Páté, nad jiedlo najsladší. To dí David: Nad střed chutnější mi slovo tvé, pane, a nad jiné. I proto poslové znamenití mají posieláni
- 30 býti, lidé vážní, múdří, ješto slovú oratores, mistři a doctoři učení, a reugami krásnými, a těch u sebe nemáte. I proto poslové tam přijedúc s listy, listy také přinesú a Vaši, královskú Jasnost lechce odbudú. Opět v kanceláři nemáte učených lidí, ani ste kdy měli. Pan Rabštajn starý, nebožtík, malého umění byl člověk, a teprv se ptal na ty věci. Mistr Mikuláš mu skládal
- 35 listy latinú dětinskú. Již pak Vaše Jasnost vidí konec toho, že Vaše Velebnost netáhla k sobě učených lidí. A vždy rač věděti, že jest to učenější člověk, kto se déle učil a vice a kto jest viac mistrován, než ten, kto nenie mistrován. Opět procuratora u papeže ani u ciesaře žádného nemáte a tiem sobě lásku svých starších tratíte, poněvadž ze všeho křesťanství u papeže
- 40 jsú procuratorové královští, kniežetští, biskupští, mnišští.

N a j p o t ř e b n ě j š í v ě c i. Městu každému jest pět věcí, bez kterých žádné město nemuoz státi dobře. Nejprvé, hajthman múdrý a učený, kterýž by nic jiného neměl činiti než patřiti, aby všechny věci šly řádem v městě a súdové spravedliví od konšeluov, aby se děli a [104]

k němu se v menších věcech odvolovali utištění ale větších věcech krali
 skrze něho. To dí Aristotileš: Beatas fore res publicas, si eas sapientes
 et docti rexerint. Blahoslavené jsú obce i obecné věci, jestli že je spra-
 vují učené a múdří lidé, neb ten lechkostí mnoho dobrého dovede, a více
 se jeho lidé bojí a více ctí etc. Druhé, dobrého duchovnieho pastýře totiž 5
 faráře, ješto by pravými cestami a jistými vedl lid k království nebeskému,
 a ješto by pilně hleděl, aby řád a služba božie v kostele dála se řádná a
 bez meškání. Třetí, dobrého lékaře ranného i vnitřního, ješto by těla
 lidská zachovávali, aby, co muož živo zuostati, aby živo bylo, a báby
 tak učené v babinství, aby byly, kteréž by uměly ženám na porodu misterně 10
 pomáhati; a umřela-li by máte, aby dítě uměly misterně kázati vyřezati.
 Čtvrté, aby mělo každé město v sobě dobré řemeslníky každého řemesla.
 Páté, aby čistě chováno bylo od hnojův, od smraduov a od bláta, a aby
 od záchoduov šli zhůru nad město větrníci, aby smrad záchodský tudy
 zhůru se táhl, to bude i okrasa městu, že puojdú jako věže zhůru a větr- 15
 níci lid od smradu a ztrávenie vysvobodí.

M ě s t o j e s t s h r o m á ž d ě n í e mnoho domuov a ulic, rynku
 a lidí v jednu ohradu, v které ohradě mohli by se ostříeci přede všemi škod-
 livými věcmi, od hovad i od lidí, majíc v sobě lid stavu duchovnieho
 i světského, panny, vdovy, manželky, chudé i bohaté i lidi změtečné, obci 20
 neškodné, lidi služebné i jich pány nebo paní, právy duchovními [105]
 i světskými zřízené, aby jeden každý stál v řádu svým spravedlivým,
 dielo své spravedlivě děláje, žádnému neškodě ani žádného oklamávaje,
 starších svých posluchaje plným poslušenstvím a hodiny smrti své vesele
 čekaje, maje jistú naději k království nebeskému, kdy v poslušenství 25
 svých starších z tohoto světa sejde duchovních i světských a zvláště svá-
 tostech kostelních, a že křik naň nejde od starších ani duchovních ani
 světských.

O p o u š t ě n í e t u t o m n o h o capitol užitečných. Račte věděti,
 že tuto na dvě stě kapitol opustím, dobře užitečných, pro ukrácenie a také 30
 pro nedostatky. Měl by tu položití správu měšťanóm všech stavuov, ješto
 by jako z kumstu nahlédna každý přebývatel v městě v toto písmo, poznal
 by se, kteraký jest. Nejprvé, měl bych položití, co jest měšténín, co dobrý
 měšténín, co lepší měšténín, co nejlepší měšténín, co zlý, co horší, co naj-
 horší, co k vyhnání hodný. Druhé, co hospodář, co dobrý hospodář, co lepší, 35
 co nejlepší, co zlý, horší, najhorší, co z města k vyhnání hodný; co hospo-
 dyně, co dobrá, lepší, nejlepší, zlá, horší, najhorší, co nesnositedlná. Třetí,
 co konšel, co dobrý konšel, co lepší, co nejlepší, co zlý, horší, najhorš , co
 nesnositedlný: co rychtář, co dobrý rychtář, co lepší, co nejlepší, co zlý, horší,
 najhorší, co nesnositedlný rychtář. A tak dále o jiných městských úředni- 40
 ciech. Čtvrté, co žoldněř, rytieř neb odě nec, co dobrý, co lepší, co nejlepší,
 co zlý, horší, najhorší. Páté, co pán dobrý, lepší, nejlepší, co zlý, horší,
 najhorší, co dobrý služebník, co lepší, co nejlepší, co zlý služebník, horší,
 najhorší, co dobrá dievka, lepší, naj[106]lepší, co zlá, horšie, najhorší.

Šesté, co podruh dobrý, co lepší, co najlepšie, a co zlý, horší, najhorší. Sedmé, co řemeslník dobrý, lepší, nejlepší, co zlý, horší, najhorší. A tu bych položil všecka řemesla a práva jich a řády jich a falše jich a správu jich, počna od apatékáře až do kata. Osmé, co dítě dobré, lepší, nejlepší, co zlé, horšie, 5 najhorší, co panna dobrá, lepší, nejlepší, co zlá, horší, najhorší, co vdova dobrá, lepší, nejlepší, co zlá, horšie, najhorší. Co manžel dobrý, lepší, nejlepší, co zlý, horší, najhorší, co manželka dobrá, lepší, nejlepší, co zlá, horšie, najhorší. A tak o všech staviech pořád. A toto se nenalézá v žádných knihách všeho světa, i to Vaší Velebnosti, budete-li žádati pod chvílemi 10 spíši etc. Tuto ještě několik potřebnějších capitol spíši pro naučení.

Sedlák jest člověk ve vsi vychovaný, hrubý, mravuov žádných dobrých nemaje do sebe, neb nebýval mezi lidmi mravnými, který, má-li býti měšťéním vedle práv Justinianových, má se prvé vy- 15 cvičiti a nejprv má po druhém býti nejméně dvě letě, až by se mravóm přivedl od hospodáře, kterak by v městě měl duom spravovati, neb neradi zdí opravují domových, mnějíc, by plotové byli, a potom padnúc, mnoho lidí ztlačil by. štyštie se jim dávati králi, městu, hlásky u bran stani na zdi opravování, kněžím, zákóm dávání chudým, a tak dále, po dvů letú duom aby měl v ulici, a na žádný úřad, aby nepřišel až po sedmi letech. Neb veliká 20 škoda městóm bývá, když sedláci spravují. Jako bych to lechce příklady dokázal, by nebylo dlúho [107].

Cizozemec jest člověk cizí země pošlý, který, chce-li se osaditi v kterém městě, nemá mu dopuštěno býti domu kúpiti. duokudž by se česky nenaučil, který, měl-li by českú řeč tak v ohyzdú, že by nechťel 25 se jí učiti ani svým dětem chtěl by dopustiti, aby se učily česky, nemá jemu věčně dopuštěno býti domu kúpiti, zvláště v Praze. A kdy by řeč uměl českú, muože mu se dopustiti kúpiti i na úřady vstupovati vedle řádu a práva města, v kterýmž by měl přebývati.

O domiech panských račte věděti, že nenie dobře, 30 že páni korúhevní nebo panoše mají domy své mezi domy městskými, a nebo, že mají domy městské. Nejprvé, že poplatkové hynú městu; páni, chtěj-li měšťané poplatkóm, hněvají se, a tak nebo nic nedadie, nebo dadí-li, s hněvem dadie, a potom myslí zlé věci proti městu etc. Druhé, že panští domové chtějí svobodu mieti, a tiem se mnoho neřáduov děje, pod 35 nimi v jich domiech, kteréž právo nemuož staviti toho a tak že rychtář nebo muší zlé přezřieti, věda, anebo pánu proti panské svobodě kvaltem do domu kročiti. A to jest zlé, když nenie pán zrádce králuov neb zhúbce města neb země, tehdy menší hřiechové mohú jim přezřieni býti, totiž freje i tance a jiné věci, neb rychtář, vkroče násilně do králova domu 40 neb biskupova neb kniežetského, má život bez milosti ztratiti, do kostela též neb do kněžského domu nebo do kolejí etc. A proto najlépe, aby páni a panoše měli ulici svú i kniežata s nimi, a jeden přes druhého sobě ke cti a králi a městu hlavniemu duom krásný udělati a všickni spolu v prostředku

[108] kostel krásný, a ten kostel aby měl frajd při sobě a všecka ulice panská aby byla svobodna i domové jich.

Prebenda kněžská jest prelatstvie některé nižší než biskupstvie, jakožto probostvie, děkanstvie, canovnicstvie, farářství, oltářnicstvo nebo něco jiného, duchovnieho duostojenstvie, ješto to kněz 5 má, má z toho pánu Bohu slúžiti a za duše těch, kto jsú to za duši k své duši spasenie nadali i svých předkuov i potomkuov, že mají za ně celým srdcem pánu Bohu se modliti a vděčni býti, že majíc k tomu potřebičku, mohou pánu Bohu slúžiti a ty všechny, kto jsú to nadali, v své paměti mieti na každých svatých modlitbách. A proto každé duchovenstvie jest almužna, 10 jako niže to poviem, a proto kněži v almužnách nemají pýchati, ale pokorní býti, oděv nesúc*) poctivý než pýchy, než jakž jednomu každému uloženo jest. I proto, přijde-li který pán korúhevný, žádaje synu svému prelátstvie, divná jest věc, že páni almužníci se chtie činiti, tehdy jestli že syn jeho pilně se učil v kolejích a jest pokorný a učený, a otec Vaší Jasnosti 15 věrně slúžil a má více synuov a již na tohoto drahně naučenie naložil a ještě žádného obroku nemá, hodno jest takovému chtějiciemu duchovní život v náboženstvie vésti a pánu Bohu slúžiti a v uměnie prospievati nad jiné dáti. Pak-li jest neumělý abeceda, chtěje pýchu vésti a učené lidi tlačiti, krále i pány za nic nemieti, potom vydře prebendu ženu pojití, 20 toho sluší zavrci. Neb dí sám pán Buoh: Proto že si ty zavrhl uměnie, zavrhu i já tě, aby neužíval duostojenstvie kněžského. Pak-li [109] přijde doctor, řádně doctorovaný, ješto po mistrovstvie dvanácte leth se učil v písmě svatým k doctorstvie aneb v právích sedm leth, v lékařstvie po mistrovstvie pět leth, toť jsú praví doctoři, právě učenie, kteříž i statky 25 své v silu svú jsú vyložili na uměnie, a spracovavše se, nehledí pýchy než po práci odpočinutie, aby pánu Bohu slúžili a za své dobrocince pána Boha prosili, a uměním v lidu prospievali, kteříž již cti přielišné nehledí, ani kterak schne jemu svět, netbají. To jest nejlepší daní, neb ti lidé nejsú světu zlattem zaplacení. Ale který doctor sobě nejsa mistrem v jednom 30 roce kúpil doctorstvie, jako Váš doctor, takový, přijde-li na prelatstvie, žádného nedvěda ukrutnějšíeho nebude na světě, neb to hovado slepé, neumělé, učením nespracované, bude tak hrdé, ani Boha ani sebe, ani jiných neznaje etc. Pak-li přijde žák prostý, za lechčejšie obrok, proše, tehdy, který najprv přijde a nemá obroku, tomu rač poprietí, neb ho snad 35 pán Buoh najprvé poslal. Tak učinil knieže Ludvík nedávno jednomu knězi lakomému, který měl patnácte obrokuov a v jistotě v pekle šestnáctý. I umřel probošt. A on pošle svého služebníka, aby prozvěděl, jestli knieže doma, a knieže na to stříhl, kto najprvé přijde. A když uzří žáka toho knieže, knieže povolal žáka řka: Co chceš? A on dí, že pán muoj poslal 40 mě, abych zvěděl, jestli Vaše Jasnost doma, neb chce prositi za proboststvie a na to již dary Vaše Jasnosti připravil. A knieže jemu: Blázne, pros ty,

*) V rukopise stojí : nejsúc.

a já dám tobě. Žák prosil a knieže jemu dal, a ten lakomý kněz přijde, prosí a dary [110] dáváje, a knieže k němu: Pán Buoh mi poslal člověka prvé, kterému sem dal, nežli si ty přišel, a povolaje žáka i dí: Již sem tě učinil z malého velikým a pánem pána tvého, hleď, aby dobrý byl. A tak
 5 lakomý kněz vyšel zamúcen a šel za svým služebníkem jako za pánem. Pak-li přijde mistr a žák prostý, a žádný z nich nemá obroku, rádce mistru rač popřieti. A nad to nade všecko, jakž osoba prosieci okáže a přímľuvci, a kterak Duch svatý pohne srdcem vašim, tomu dajte. A na to rač vzieti
 10 již v Čechách nemají se oč vaditi, ano všecko rozptýleno pro velikú pýchu prvních kněží a pro neřádný život a pro lakomství a nespravedlivé pohony a saudy.

Konec ustanovenie prebend kněžských a nadanie k nim zbožie, jest drahně koncuov okazujících, pro které kněžské zbožie
 15 jest nadáno. Nejprvé proto, že kostelové musí býti a v nich musí se služba božie dieti pro pána i pro lid, aby lid v něm pána Boha chválil a za své potřeby se modlil. A k tomu musí kněži býti, mše slúžiti, kázati, zpoviedati, křtiti, nemocné svátostmi opatřiti. To tiem obrokové a nadanie nejsou almužny, ale zaslúžení. Jako kaplané u Vašie Jasnosti mají potřebu a platy
 20 též jako holič neb panoše, a více slúží než holič, neb holič snad jednu do téhodne a kněz každý den. I proto dí svatý Pavel: Kto oltáři slúží, hodno jest, ať jest živ z oltáře. A jindy: Poněvadž vám duchovní věci rozsieváme, nenie div, běfeme-li vaše tělesné věci etc. Druzí obrokové mají k sobě úřady přidané, jako biskup má úřad, aby kněži spravoval a kostely řiedil
 25 [111], kteraká služba božie má býti ve všech kostelech, že taková jako v hlavním biskupském kostele, a že biskupské duostojenství jest vysoké, a jest knieže a otec všech v tomto biskupství a má řád jednati lidem k duši spasenie, kacieře trápiti a neposlušné kněží a mistry má krotiti. A to vše chce zbožie velikému a nadanie, a proto to almužna nenie, ale
 30 z mušení pro řád a pokoj té krajiny jest to nadanie, pod kterým jest sufragán, biskup jeho splnomocník, svěť kněží, kostely a lid břmováním a jiné věci čině. Potom jest probošt, opatruje tělesné věci a platy, aby nehynuly; potom děkan opatruje kostel, aby v něm služba boží řádem šla, potom cantor prelat, co se tkne spievání v kostele spravuje, a potom
 35 jiní menší. Pak jsou canovníci, kteří v kostele hlavním, totiž u svatého Václava mají moc s králem a s jinými preláty svými a pro poctivost i s kniežaty pány, s opathy, doctormi, mistry i s jinými preláty mají moc arcibiskupa voliti. A proto nadanie zbožie kanovníkům darmo nenie, neb z toho jde pokoj všemu království. A také z toho nadanie mají slúžiti Pánu Bohu
 40 a všechny hodiny zpievati. A proto to jest zaslúžení více než almužna. Ale v tom jest almužna, že všickni kněží i arcibiskup, doctři, mistři, povinovati jsou za ty krále a kniežata, kteří jsou ty obroky nadali pána Boha prositi, a že, jsou obecního dobrého hleděli, s věčnú paměti a chválú vychvalovati. Opět faráři, kazatelé, zpovědníci, oltárníci všickni v tom,

co práce majú, zasluhujú, že nemá jim k útržce mluveno býti, by byli prostě almužníci, ale zaslužebníci, a také muož jim řečeno býti, že jsú almužníci v tom, že za duši požívají a za duši patronuov činiti mají [112] a v tom, aby se jich pýcha krotila a život neřádny. Mohú a mají almužníci nazváni býti, neb, pro Buoh, ty prebendy mají prošeny býti od patronův, každý 5 kto prosí patrona za obrok, má pro Buoh prositi, a kto nechce, nemá jemu dáno býti, tak decret okazuje. Opět, že požívají toho, co lidé pánu Bohu dadie na oltář nebo desátky, koně, dobytek neb jiné věci. Za živé, mrtvé, proto také jsú almužníci, neb věc pro Buoh dána jest, almužna a za to mají odpoviedati, dobře-li toho požívají anebo požívati budú čili zle. A žádnému 10 knězi neračte dopustiti dvú obrokuov mieti než jeden, skrovný ku potřebě vedle stavu jeho. Neb mají takoví kněžští obrokové býti, aby nepomáhalo se skrze ně k hříechu, ale k živnosti a službě božie. A proto že v Čechách bylo veliké nadanie, již zlúpeno jest, neb z něho kněží, jsúc veliké bujnosti, rohatě živi byli. I protož přišla pomsta božie, že dnes nic 15 nemají aneb velmi málo. Já ještě, jakž sem živ, žádného obroku neměl sem aniž dnes mám. Počelo mi vysoké, že Eugenius papež chtěl mi Litomyslské biskupstvie dáti a mě hned korunovati, od toho sem se jedva vyprosil, proto je mám tam zapsáno. Vaše Jasnost mi též biskupstvie slíbil dáti, ale nic nemám ani o to státi miením. Ciesar mi dal děkanstvie 20 u všech Svatých jménem krále Ladislava, to mám v registřích jeho, též děkanstvie mi Vaše Jasnost slíbila, i toho nemám ani dbám mieti, neb milosrdný pán Buoh mě živí sám beze vsie lidské pomoci, kterému od břicha matere mé sem poručen, vedle oné řeči Davidovy: Pater meus et mater mea derelinquerunt me, dominus autem assumpsit me. Ač druhdy 25 bieda a psota velmi mě utiskne, a pohrdanie od lidí, však kdy povolám [113] celý m srdcem hledě, ano od lidí ani od žádného žádné nemám pomoci. hned čiji od pána Boha smilovanie, a jako z nebe potřebky opatřený a mých nepřátel od pána Boha tak veliké poraženie, až nejednú litostí jich pláči, a oni nevědie, odkud na ně to přišlo, ač mnozí čiji to do sebe. 30 že pro mé křivdy vedle oné řeči Davidovy: Inimicos eius in duam confusione super ipsum autem effloreat sanctificatio mea. Toho mi Pán Buoh svědek na mé smrti, že to shledávám.

O řemeslnících a obchodnících račte věděti, že nynie v této mieře v žádným řemeslu ani obchodu žádná miera ani spravedlnost 35 se nezachováva než jeden každý druhého dře bez milosti. I protož rač usaditi múdré lidi, aby seděli asponě mēsiec a opatřili všecka řemesla, aby nějaká spravedlnost se zableskla mezi lidmi opět v hospodách, co se od stolu má dáti, ať tvých žoldnéruov ne tak velmi drú. Prvé jeden múdrec kladl, král běre od pána Boha rudy drahé, kamenie z země, co roste i z vody 40 i nad zemí, a běre od sedlákuov a od měšťan. Rytieř běre a děre krále, lichevník a hospodář děre rytieře, a kněz děre lichevníka, hroze mu peklem, aby kostely a oltáře stavěl a hojné almužny dával. Nevěstka děre kněze, šenkér nevěstku, pekař šenkýře a jiní řemeslníci a zadek všecky, ale již

nynie každý každého bez milosti, bez spravdnosti. A proto veliký křik jde od chudinky na Vaši Jasnost.

O pivích račte věděti, že bílá piva tak zlá nynie a vodnatá dělají, že nemocní lidé nemohú se obživiti v své žiezni a mnozí
 5 nezdraví, neb přieliš mnoho na var berú. Tak praví, že šest [114] a dvadeti věrteluov na var berú. A prvé za pana Pešíka brali jedné šestnádcte věrteluov na var. I proto, že mnozí lidé pitím živi jsú více, rač to opatřiti, ale ať se dvouje bílé pivo vaří, totiž husté po dvú penězi puol pinty pro neduživé, a tenké pro chudinu a pro dietky, anebo, jakž by našli múdří
 10 lidé z vašeho rozkázanie.

Račte rozkázati pro upokojenie těchto čtrnádcte věcí. Najprvé, ať chodci ani žádný nespievají písní rúhavých o papeži, biskupích, o paních, neb to jedovatě ponúká k nepokoji. Opět ať kněží česky nespievají v kostelech na mši, neb to žádný prospěch nenie, jedné roztržení,
 15 a křtí latině. A žáci spievanie o Mistru Janovi Husovi ať nechají, neb to k lásce nenie rozmnožení než k rozličným svárom. Obci v kostele písně svaté před kázáním mohú pro náboženstvie dopuštěny býti až do arcibiskupa. Potom, co arcibiskup učiní, to buď. Druhé, kto by se rúhal papeži, mnichóm, aby bylo mštěno. Neb kto se rúhá papeži a biskupóm, Tvé Milosti se
 20 rúhá, neb má Vaše Jasnost od nich královské korunovanie a mazání. A já i kanovníci i mniši sme, bohdá, věrní modlitebníci za Vaši Jasnost i papež i biskupové, to v jistotě rač věděti. A proto zlým lidem bláznivým nerač dopúštěti dobrých lidí haněti a svých přátel milých. Třetie, ať žádný v městě (s) zbraní nechodí, ani na duvor královský na horu, a žádný s dékú,
 25 ani s nožem chlebným do toho pokoje, kde jest Vaše Jasnost, ani s palcátem ani s paličkú ani s sekyrkú. Ale, po hřiechu, nynie s šavlemi, s kordy po městě jako kati chodí až z nich sejze. Čtvrté, žebroty falešných žen silných i mužuv rozmohly se řkúc, že jsú spáleni nebo věžňové, [115] a nejsúc. To jest hřiech před pánem Bohem. Nad takovými kažte mstiti. Páté,
 30 ať nevymietají nemocných Němcuov neb těch, kteří jsú pod jednu osobú z domov, neb to jest proti compactatóm, a to pokoj ruší. Opět že nastrojují knězi nebo hospodáře, aby je bez díky navedli k viere huské, ješto jsú ji nikdy nenavikly. To jest proti compactatóm, které dějí : Že se těm toliko dopúští přijímání pod obojí zpuosobú, kto mají obyčej, a tak ani
 35 dietky že neměly jsú obyčeje, neměly by viac přijímati, ani k tomu jiní nutkáni býti. Šesté, cechmistróm a řemeslníkóm prikázati, ať řemeslníky pod jednu zpuosobú berú do svých cechuov, neb mnoho čistých řemeslníkuov vyrazejí z řemesl, chtějíc, aby nemajíc obchoduov, ven z země vyšli. A to nezyší tohoto královstvie ani Vaše Jasnosti, aneb aby jich
 40 vieru přijali, na kterou všecken svět křičí, kterou všecko královstvie se kazí, kterou všecky biedy i tesknosti uvedeny jsú na Vaši Jasnost i na lid, pod kterou mnohá kacieřstva se rozmáhají a mnozí se kacieři tají, ať lidi dobré berú vše a z řemesl vyrazejí tyto lidi. Najprvé, vražedníky, a zvláště řezníci a pekaři a šenkýři a kuchaři, neb od těch oškřivá smaha pochází

ve všecko, co tknú a nadýchají. Druhé, pankharty. Třetie, vypovědence anebo u praněre trestané. Čtvrté, kacíře, zrádce, falešníky toho řemesla. Sedmé, příkázati kněžím, ať se nerúhají na kázanie obrazu umučenie pána Krysta, jemu maňasy přezdívalice, jakožto letos široce slyšeno jest Opět Panně Mariji ať se nerúhají, jakožto letos i prvé slyšino jest, a ponúkali, 5 aby dělali a nepostili se. A viděl [116] sem, ano zámečníci dělali a kožišníci a tkadlci, a ženy předly na kolovrátcích i na přeslicích na den narození milé Panny Marije i jiných Svatých. Svátkové zuostanú, a my pominem, a co se zlého děje pod Vaším nedbáním, a jestli s Vaší vuolí, anebo že vědúc, nedbáte mstíti, běda Vám na smrti! Osmé, zabrániti tráveniny 10 i o nich mluvenie Deváté, příkázati, aby každý obchod svojoj vedl spravedlivě. Desáté, aby každý nesl rúcho poctivé vedle svého řádu najméně až do kolenú. Jedenácté, aby prostí lidé nechali hádanie o zákon božie, neb jistotně žádný bekhart ani bekyně v něm nic nerozumí, ani švec ani koželuh ani měšténín, jedné doctoři, kteří se po mistrovstvie dvanácté leth učili 15 k doctorství. Tiť jsú něco prohlédli, jiný žádný nic. Dvanácté, ať žádný škodných novin nenese ani klevet babských, co se tkne obecného dobrého, ale lechkých babských klevet, že sobě kurvy dávají, než že sobě kurvy děti nadělaly, kdy jich nehubily, by se pak i rvaly na ně, nic neračte dbáti. Ještě mnoho opustím pro ukrácenie. Třinácté, aby služebníci byli po- 20 slušní pánuov, a žádný aby na pána svého ruky nezdvihal ani holí ani kordem ani mečem pod rukú ztracenie. Pakli by ranil smrtedlně by živ ostal, aby smrt trpěl, též podruh na hospodáře, též ktož by, přijda do domu některého, kvalt počal, chtěje bíti hospodáře neb někoho v domu. Čtrnácté, aby každý měl pána svého. Patnácté, aby žádný ležákuov 25 nechoval a prázdné idi. Rychtář aby přehleďoval, čím se živí, kradú-li čili co dělají? [117]

Poslední kapitola těchto knih jest kapitola, dávajíc Vaše Jasnost konečné naučenie, co činiece upokojíte tuto zemi, své tělo i svú duši, a jinak žádnú měřú nic, že při tom máte zachovati třinácté 30 věcí. Nejprvé, s velikú pokorú by bylo i s dary poslati ku papežově milosti legáty, múdré a znamenité, a prositi, aby poslal dva lcardinaly múdra do Prahy a doctoruov deset, kteří, přijedúc do Prahy, uložíli by sněm, a k tomu sněmu aby přijela ciesařova radda, krále polského, uherského, franckého i jiných králuov, kněz Ludvík osobně i volenci všichni světští i duchovní, 35 a tu aby s radú Vaše Jasnosti a páně Zdenkovú byli sepsáni kusové, kteří činí rozbroj, a na tom aby Tvá Velebnost byla uručena, nebo Vaše vlastní rukú zápis byl učiněn, státi a přijíti vyučenie těch lidí dobrých a znamenitých a páni též pode cti zbavenie i s jeho vším národem. Druhé, nedati sobě srdce naprzňovati kněžím, kteří křičí zákon božie, pravda božie, 40 ani těm bekhartuom, nébrž více pikhartóm, kteříž, majíc bibli a zákon božie, nerozumějí a bláznivě vytahují rozumy z písma svatého a radí Vaše Jasnosti takto: Učiň, takto učiň, ani žádnému, k věrú dále než snad do Žatce neb do Borku, ne ho,

- od pána Boha světlostí obdařeného, kteří pěkně mluví, řkúce: Zákon boží a lidé múdří proti tomu na všechny strany křičí, že nenie božie, neb nikdy dobrota zlosti nerodí, jako jakž se počal, tak mordové, kosteluoiv kaženie, kalichuoiv brání vyskočilo a monstranci i ornátuoiv [118] a těla božieho
- 5 vysypovanie, krve božie vylévanie, svatých rúhanie, svátostí potupenie, ktoré zlé trvalo, až Vaše Jasnost to udusila. I protož rač pomysliť zlé do konce udusiť. Tretie, bude-li ten sněm, račte směle nálezy všechny přijíti od těch vážných a dobrých lidí, nebť nezavedú Vašie Jasnosti, najprvé ani u vieře, neb dí sám pán Krystus: Cokoli dva neb tři svolé se na zemi
- 10 dobrého, to jest vuole otce mého v nebesiech. A opět jinde: Kto vás slyší, mneť slyší, kto vámi pohrdá, mnůť pohrdá. I proto tuto řečí milému pánu Bohu po smrti Vaši muožete řeci, že ste to učinili po těchto lidech poslušensťvie, že před tváří boží vinni nebudete, ani v královanie, nebť nenie hodno, sjednáte-li u vieře s jinými králi křesťanskými a kniežaty, ať by
- 15 nesjednali královanie do smrti pokojného pánu Bohu i lidem milého. Opět jim porúčili s celým srdcem, ať s Vaší radů opatří tuto zemi sirů králem budúcím, a mně by se zdálo najlépe mišenského, který má dceru Vaši, aby lucerna krve Vaši ostala po Vaší smrti, aneb ciesařuoiv po nápadu trojím. Jedno, že jest po meči krále Ladislavuov slavné paměti strýc. Druhé,
- 20 po zápisu kdy by sešlo plémě domu českého, aby spadlo na rakúské a též zase. Tretie, že každé osířené královstvie, neb kniežetstvie na ciesaře napadá, a on nemá dopústiť k volenie, leč s jeho radů a s jeho volí. Pakli králi polskému Vaše Jasnost poddala jako nedávno poslové tam jezdili, dary brali, list zdá mi se zavázaný tohoto královstvie dali, jestli že jest
- 25 to, rač držeti úmluvy, a nad to nade všecko mocně těmto dobrým lidem porúčiti. Opět král uherský, že má větší stranu Moravy, Lužickú zemi šest měst i slezskú zemi, kterak má to zase přijíti k zemi, toho nemuož vyvaditi žádný, leč pán Buoh a sněm takový [119] opět jim porúčiti, ať hned arcibiskupa volé a jej korunují, preláty všechny ať uvedú na hrad,
- 30 na Vyšehrad, k svatému Jiljí, k svatému Apolináriši i jinde a doctory všechny, totiž dvanácte doctoruoiv ke všem Svatým, pět doctoruoiv do školy Juristské, pět doctoruoiv do školy lékařské, pět doctoruoiv do školy juristské práv světských, kteří mají bydleti spolu s prvními. Item svaté lidi, kartúsy a bosáky i jiné zákonníky zase navrátiti, po kterých Vaše
- 35 Jasnost málo túží, a jest zlé. Čtvrté, račte žádnú měřú nemysliť více na boje ani na války, než co z úmluv Vaší Jasnost rovného potká, račte rádi přijíti a k úmluvám měřiti a zvláště k sněmu svrchu psanému. Varujte se válek pro dvanácte věcí; najprvé, pro toto znamenajte, že ste již mnoho ztratili, Moravu, Slezsko, Lužickú zemi, šest měst a české země viac než
- 40 polovici. Páni největší od Vašie Jasnosti odstúpili. Pán Rožnberský, pan Zdeněk, pan Plavenský, pan Švamberk, Burjan, Kugštajnové i jiní páni i kniežata všechna, žádné knieže se Vašie milosti nedrží, žádný biskup, žádný doctor, jediný já jako čáp, po jiných ostav, ano mi křídla osekány, abych létati nemohl, ani ven z země vyletěti, an dobrý člověk větší milosr-

denstvie učiní nade psem nežli Vaše Jasnost nade mnú, Mistrem Pavlem doctorem, Žídkem řečeným, otcem všeho královstvie najstarším doctorem a mistrem Videňským, Krakovským, Pádevským, Bononským a Českým. Bída, psota, nemoc mě tře ani Vaše Jasnost ani žádný jiný ve všem královstvie, kterým milosrdenstvím mé srdce obvlaží, než toho očekávaje, zda 5 by bída [120] a chudoba mě v huskú věru uvedla, jakožto buohdá na věky nebude. To opuště, rač znamenati, kterak mnozí panoše Vaši Jasnosti držíce se ztratili, mnoho statku, koně, oděnie; a mnozí, kto Vašie Jasnosti slúžili jsú, odšedše, králi uherskému slúží. I proto, tyto věci znamenaje, rač k úmluvám raději než k boji mieřiti a rovné přijíti. Také račte věděti, 10 žeť se chudince již styštie s berněmi a s poplatky a se vši bídú, která jest lid zachvátila pod vaším králováním. A u větší bude vražena, bude-li Tvá Jasnost k válkám měřiti. I proto rač pospiešiti k úmluvám, lépeť jest, kniežata, biskupy, papeže i ciesaře a pány české všecky zachovati, než několik kněží neposlušných i pána Boha neposlušných, neb dí Svatý 15 Jakub; kto dí, že miluje pána Boha, kterého nevidí, a má v nenávisti blížnieho, kterého vidí, lhář jest, a sám se svodí, a pravdy božie v něm nenie. Též také, ktož dí, že pána Boha poslúchá, kterého nevidí ani s ním muož mluvití, a starších svých neposlúchá, které vidí a slyší, nenieť v něm pravdy boží. A starších svých neposlušných kněžstvie od nich vezmúc 20 a tam poslušenstvie slíbíc a jednotu cierkve svaté a tam pod jednu osobú přijímajíc, do Prahy přijdúc, křičí na papeže, na biskupy, na mnichy, na doctory, na kupce i na jiné všecky dobré lidi, a Vaše Jasnost jim to přezří, pro ně dá se v uošklivost všemu světu a všecko královstvie v zkaženie a v zahubenie. I proto pro Buoh, rač prohlédnutí, a ty kněží přivesti k řádu 25 a k jednotě, kteří búrí pod Vašie Jasnosti, nevědúc, kteréké búrky by větší zbúrili, aby bylo Vašie Jasnosti zle i všemu královstvie. Třetie, proto račte táhnúti ku pokoji a válek nestrojiti. Neb již Vaše [121] Jasnost tiehne k starému věku a k nemocem a k smrti blíž nežli k životu. I proto, račte věrně učiniti nad tiemto královstvím, ať ten sněm opatří krále s raddú 30 Vašie Velebnosti, arcibiskupa, preláty, doctory, pravé faráře; neb nynie v Praze žádného faráře pravého nenie, leč na hradě, a proto závodí lid o duše. Neb jakož dí decret, nemají moci lidi od hřiechuov rozhřešovati a rozhřešují i hřiechy moci papežské i biskupské, k tomu práva nemajíc, slúží v kališích nesvěcených na oltáriech, již porušených, a jiného mnoho 35 zlého, ani pána Boha se bojíc ani lidí stydíc. A také pomyslete o to, ať se zmatkové tohoto královstvie za Vašeho života vypletú, toť velmi oblechčí bolestem na Vaši smrti. Čtvrté, upokojíc královstvie, upokojíte také i svému tělu a uskrovníte všech věcí i dvoru svého a budete pokánie činiti z Vašich přetěžkých hřiechuov, které bych tuto jmenoval, ale nehodí 40 se než toto, co jest všemu světu svědomo: Najprvé z toho, že Vaše Jasnost bránila neposlušných kněží, kteří ještě dnes pod Vaši obranú mají plnú svobodu činiti, co chtěie. Druhé, že Vaše Jasnost nedržela se vysokých lidí jako králuov a kniežat a biskupuov a doctoróv ani svatých lidí jako mni-

chuov, kartúsuov a bosákóv i jiných. Třetie, že za Vaši Jasnosti, správa, služba božie všady umenšena jest, proto že platy pobrány, preláti jako by byli vyhnáni, papežem a jeho legáty pro neposlušnost služby božie stavováni v Mostě, v Kadani, v Krupce a jinde dobrých lidí, kteříž se Vaše

5 Jasnosti přidrží. Čtvrté, záhuby země [122] tak veliké, že nikdy před Vaší Jasnosti nechtú v kronikách, by tak kdy země byla zahubena, ohněm, penězi, v zlattě, v stříbře, na cti. Ano, kde Čech vyjede, naň všady kvačí slúžiti, před nimi nechtie do domuov přijímati, nechtie kúpí dodávati, křik, pláč na Vaši Jasnost od chudiny pro šacunky, pro vypálenie, pro

10 veliké biedy vnitř i zevnitř, utrápění na duši i na těle, že žádného nemají potěšení ani obvlažení, takovými ostny jsú lidé zbodeni nenadálými, neřádové, zlodějstva, nemilostiví falšové a jiní zlí skutkové utisky chudých lidí, z kterých neučinila Vaše Jasnost pokánie. Běda na smrti! Páté, že světi neuctěni ani mrtví ani živí, mrtví, kde jsú nyní světi dědicové, svatý Václav,

15 svatý Longin, svatých pět bratruov, spomocníci králuov i země, kde svatost říská! By se byla Vaše Jasnost o to zasadila, válek by bylo nebylo, koruna byla by i na Vaše děti přišla královská. A takto Vaše Velebnost živá a již se oni lichají, a Vaše Jasnost již sama ji s hlavy králi polskému podává, jenž by toho nic nebylo, by Vaše Jasnost, vyvrhúce srdce Rokycanovo

20 z srdce svého, měla jednotu se všemi křesťany, v ničemž se od nich neděle, a kostely dělal, hroby svatých ozdoboval etc. Šesté, že se mnoho morduov stalo, mnoho tisíc lidu sešlo, mnoho syrotkuov, vdov se nadělalo, mnoho duší zatraceno, an podveda kopí a zlaje a snad leth deset se nezpovídal, běží a tu zabít bude, tošť duše u čerta a v kletbě papežově a snad ve zlé

25 viře, a nic dobrého neučinil, jakž jest živ. A Vaše Jasnost snad jim ani kněží nezuosobila, a pak by byli zpuosobeni, kdy jest válka u viře proti jednotě křesťanské. Kto muož tu naději mieti dobrou [123] o spasenie těch, kto tu sejdú, ano co v Brně, co v Olomúci, v Vyškově, v Jihlavě, u vězenie zemřelo, ano se s nimi na potupu Vaše Jasnosti vozí pod šibenicí,

30 ješto snad mnozí z nich ani tu nejsú hodni ležeti, neb i to máme za místo svaté, neb mnozí zločinci tu umierají u viře křesťanské a v pokánie svatým. Sedmé, že nyní jest tak veliký pláč chudiny, spálené, zlúpené, šacunky ochuzené, bídami velikými utlačené, volajíce na pomstu ku pánu Bohu, a Vaše Jasnost nic netbá, jedné kdy jest Vaše Jasnosti dobře. Toto píši

35 jako věrný služebník Vaše Jasnosti, nevie-li Vaše Jasnost těchto věcí, ale aby věděla, a upokojec královstvie, z toho zlého pokánie do své smrti činila, v pláči, v postech, v almužnách, v náboženstvie srdečném mnohým a rozuměl, v kteraké Vaše Milost byl v šachtě. Ale bude-li pán Buoh Tvú Velebnost milovati, vyvedeť z ní Tvú Jasnost a dá prohlédnutí a skrúšené

40 srdce. Pakli těch věcí nehledáte do sebe, tehdy zavře pán Buoh Vaši Jasnost od sebe a tiem viec, čím víc zatvrdí se srdce Vaše proti tomuto, buohdá, pravému věrnému před nebem i zemi i každým dobrým spravedlivému naučení, v kterém rozum Vaše Jasnosti světle odvíerám pro dobré tohoto královstvie i Vaše Jasnosti. Již sem se i smrti odvážil i každé hanby, jedné,

abych tomuto kráľovstvu poslušil i Vašie Jasnosti. Osmé, rada má poslední jest, aby Vaše Jasnosť obrátila své srdce celú mysl k služebnosti milé Panny Marie, neb jest pomocnice silná každému z jeho velikých teskností. Toho duvod jest, že cierkev svatá po všem světě zpívá: In omni tribulacione et angustia nostra [124] cuccurre nobis, beatissima virgo mater 5 Maria! V každým zámutku a v tesknosti naši rač nám býti spomocnice, najmilostivější panno matko, Maria! Druhé, z jeho bluduov a z každého kacieřství, nébrž žádný u viěře bludné nemuoz býti, kto jejie velebnosti celým srdcem slúží. Neb se tak o jejie svaté milosti čte: Gaude, Maria virgo, cunctas hereses sola interemisti. Raduj se, Maria Panno, sama 10 jsi všecka kacieřství zarazila. Třetíe, všechny skutky člověcie zde na světě zpuosobuje k dobrému i zlé, aby je poznal a z nich spieše povstal, a toho duvod jest mnohý. Čtvrté, pokoj jedná. Páté, z hřiechu člověka vyvodí. Šesté, myslí z huoru k nebeským věcem pozdvihuje. Sedmé, od nepřátel vidomých i nevidomých zbranuje. Toho duvod: Maria mater graciae, 15 mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, in hora mortis sustipe. Osmé, lidi vnitř v svědomie a na duši činí pokojné a veselé. Deváté, sama jediná cestu upříjmú vede člověka k vidění tváři syna svého, a jeho obětující synu svému milému, vyčítá modlitby, posty, almužny a jiné dobré skutky, žádajíc svému služebníku od svého syna spasenie a svú služebnost v to 20 vkládajíc, co jest dobrého činila synu svému na tomto světě a co pro něho trpěla, aby vždy hříšník k nebi pomohla. Desáté, na smrti každého věrného svého služebníka od ďábla šeredného zbraňuje, smrt lechčejší činí a po smrti dušičku vezmúc, do ráje uvodí a potom k svému synu do nebe. To nám praví cierkev svatá, řkúc: Maria, mater graciae, mater misericordiae, tu nos ab 25 hoste protege in hora mortis sustipe. Jedenácté, činí to, aby tělo mrtvé [125] jejieho služebníka leželo v hrobě u pokoji beze všeho přístrachu, beze všeho omylu, jako svatý Řehoř toho mnoho vypisuje, kterak rúhači Panny Marie po smrti jsú těla jich viděna v ďábelské zpuosobě, lidi, strašíc i hubíc, a druží v plamenným spuosobu, ano jim oheň z úst plápolá, tak že naposledy 30 mušili jsú ta těla páliť a kaziti, aby dobrým lidem přístrachu nečinily ani na miestech svatých, nébrž nedopustí Panna Maria rúhačóm svým na místě svatým ležeti než v zabiti. Leč ktos na poli jako hovado sejde a tu lehne, nebo v některým pustým kostelíku, jenž jednu v rok jedva služba božie bude. A nynie v Praze kladú se u svatého Benedicta v rumu 35 viac než v zemi, kdežto nebylo mše od let snad padesáti. A pravú božskú volí jest to, že se tu kladú ti, ješto berú naučenie od těch kněží, kteří pravie, že Panně Mariji slúžiti a svatým jest modloslužebenství. I proto psáno jest: oslovým pohřbením hodně pohřbeni bývají, neb jako za osla žádná božie služba nenie potřebna, též oni dějí, že za ně nenie potřebné služby 40 božie. Ale jiní dobří křesťané neschovají křesťana, leč prve mše bude za něho a obět těla božieho a krve božie, aby to oddělenie krve svaté od těla na kříži mluvilo smilování za křesťana hříšného, prvé než se schová etc. A potom se schová s modlitbami, s kadidlem a kropením etc. Rač kázati

uvést k svatému Benedictu kněží pro ta těla, která tu leží, ať také za tvů Jasnost orodují v království nebeským. Deváté, toto jest má rada u pokoje zemi seděti v tišině, slůž milému pánu Bohu [126], jeho svatů čest a službu rozmáhaje, platy kněžím navrácuje, mezi kněžími, mistry, 5 doctory své obcovanie ustavičně maje, jakožto Saul mezi proroky, který kdy jest mezi nimi měl obcovanie, vskočil do něho Duch Svatý, a bylo mu poddáno všecko království. A když počel proti Samuelovi proroku čeliti, tak odstúpil jest od něho Duch Svatý, a klátil jest jeho duch ďábelský, kterého krotil jest David hudením na arfu. Desáté, aby měl při sobě mistry 10 učené, jako Nabochodonozor měl učené mládence, které tázal v každém myšlení srdce svého, v každém umění, v každých knihách, jako byli Sidrach, Misach, Abdenago, neb to vyšší rozum královský, aby byli vohbitější v nálezu každé spravedlivosti, v správě všeho království dovtipnější. Jedenácté, tělo své po smrti spuosit, aby leželo poctivě na místě 15 svatým mezi svatými, a žaltář aby byl zpíván dnem i nocí před hrobem a každý den aby služba božie se dala za Vaši Velebnost, aby tělu tvému šlo oblažení i veselost od oběti milého pána Ježíše, a vedle toho i jiným sirým dušem, aby po práci tělo odpočinutie věčným a pokojným odpočívalo. A duši světlo věčné a tvář nebeská, aby svietila, v které jako v zrcadle 20 Vaše Jasnost by všechny věci viděla a blahoslavenství brala šťastně mezi jinými svatými. Dvanácté, krátké naučení dám, kterak před smrti se máte mieti. Že tak jako pán Krystus před svú svatú smrti měl. Trinácté věcí neb jiné písmo měla by Vaše Jasnost za básně. Nejprvé, strachovati se smrti a ji vždy mieti před očima a věděti, že blízko jest. To pašije di: 25 Věda Ježíš, že [127] přiblížila se jest hodina, aby šel z tohoto světa k otci, počel se jest mütiti a strachovati ne pro sebe, neb věděl jistotu svého velikého skrze smrt zvelebenie nad anjely, ale pro nás, abychme, majíc smrt před očima, báli se blížním zle činiti v tomto životě a vždy dobří byli v každé spravedlnosti, božské i zemske. Druhé, že častokrát chodil do 30 zahrady, kde mrtví jsú se kladli, aby viděl kosti jich škaredé a ošklivé, a kam se krása děla, pěknost, síla, zdraví, zbožie, že to všecko jest pominulo. Třetí, že se dal trestati z hřiechuov rka: Bude-li mě kto z vás trestati z hřiechuov? Jako by řekl, chci rád přijíti to trestanie. Nynie jest skrze zpověď, na které má člověk se vinen dáti milému pánu Bohu a knězi 35 smrtnému a hřiešnému a prach prachu, který ne z všetečnosti, ale z božské moci vyslyší hřiechy, má je moc smazati a setřieti božskou mocí, který řekl jest: Cokolivěk rozviežete na zemi, rozvázanoť jest i na nebi etc. V jistotě věřiti máme, ustóm božím, že křesťánek hřiešný, na smrti leže, maje vieru pravú křesťanskú, skrze nábožnú zpověď a slzami obmývá 40 své svědomie, které jest jako rúcha, jenž se po zčernění vypierá, a nebo jest jako knihy, kde se dluhové píší, kteříž se druhdy samú prosbú zamazují a přetrhnú bez záplaty, tak že z nich nikdy nebývá hrdlován ani napomínán. Též tuto a kněz má moc od pána Boha člověka, v branách pekelných tápajícieho, k branám nebeským navrátiti a mezi lampy přestkvělých

duchuov v kráľovstvie nebeské vsadiť. Čtvrté, to měl před svú smrtí, že jedl beránka [128] na večeri, totiž na posledný hodině svého života, nebo jako večere bývá v poslednie čas dne, tak člověk etc. Páté, že se dal mazati před smrtí masť nardispikátovou i svatým olejem, to nenie (sic) činí křížmo svaté, kterým když maže oči, říká kněz: Skrze toto svaté mazanie 5 očí a skrze tvé svaté umučenie shlad tobě pán Buoh vsecky tvé hříechy, v které jsi upadl skrze vidění. Též maže uši skrze slyšení, též maže ústa skrze mluvenie neb obžerování, též ruce skrze dotčení a tak dále. Šesté, dáti svojo život neb smrt prostě u vuoli božie řka: Otče muoj, muožli tato smrt odjiti ode mne, abych ještě živ byl, semli co ku prospěchu lidu tvému, 10 chci rád živ pobýti, pakli nic, buď vuole tvá. Sedmé, aby v jednotě křesťanské umřel, neb tak pravil pán Krystus: Otče milý, kteréž dal si mi, zachovaj je, ať já i ty jedno sme, též aby i oni jedno byli. Neb toliko v jednotě křesťanské jsú svatosti a spasenie, a v té chvíli čert hledí jako pes, aby uchutil kus masa, jenž mu řezník vyvrže, též kdy umře v roz- 15 dielu křesťanským anebo v kletbě. Osmé, trpělivě nésti bolesti těla svého, které v tu chvíli budú prieliš náramné, neb na všem těle a proto před tiem i v té chvíli věrní křesťané mají obraz umučenie pána Krysta, jako na cestu hlediec a na vývodu a krále všech bolestí, hledí na hlavu, ano hlohová koruna vbíta až do mozku a do očí, hledí na ruce, ano probodené ukrutnými 20 hřeby i nohy a prieliš od bolesti oteklé, hledí na bok, ano rána přeukrutná, hledí na všechen život, an na kříži náramně rozpatý, a nelze ležeti ani seděti ani státi než na ukrutných železích viseti [129]. O, bēdní kacieři, kteří tiem svatým znamením pohrdají! O, Prokope veliký, jenž si bláznivě řekl si, že pod svú meč chceš podvésti všechen svět, protože u tvého služeb- 25 níka bylo nalezeno stříbrné umučenie pána Krysta, nedal si ho u hory než pod šibenici schovati, proto že sme zpievali: Subveni domina clamantibus ad te iugiter. Stýkal si se na nás, kde jsi nenie, co jsi nynie, kde tvá památka, již ani v dobrým ani ve zlým řiedká jest o tobě pamět, kde tvá vojska hřmotná, před kterými okolnie země třásly jsú se, kde tvá bláznivá pýcha, 30 nebs řekl Jeruzalem podbiti pod svůj meč a na římské stolici seděti, zabit jsi hanebně a ležíš v čířém poli jako hovado, psy se najedli těla tvého i vlci. Ale však, najjasnější králi, rač rozkázati Kúřímským, Brodským, Kolinským ať na tom bojišti kostelík jest udělán, ať se za ně služba božie děje, však jsú pak byli křesťané etc. Deváté, gšafft řádný učiniti ze všech věcí, které 35 máš, a najprv duši pánu Bohu porúčiti, jako pán Krýstus řekl: Bohu otci v ruce tvoji porúčím duši mů. Statek lidem ostaviti, neb ho Tvá Velebnost nic s sebu nevezme, a najprv dětem, potom paní své, potom chudým a kněžím a mnichóm, aby služby božie činili. Pán Krystus statku neměl, jedné sukni, té větší strana jest u krále franského, a koruny trnové, ta jest 40 v klenotu cierkve svaté, kopí a hřebci jsú v Normberce a matku svú poručil svatému Janu a tělo zemi, které Nicodem v svém hrobu pochoval jest. Desáté, při umučenie pána Krysta znamenaj každý tři osoby mrúci, totiž pána Krysta nevinného [130]. Tomu se, my biedni a hříešni, nemuožeme

přirovnati, neb sme vždy vinni pánu Bohu svému. Druhé, znamenajme lotry, to sme my všichni lotří, neb skuoro nic dobrého nečiníme, a sme dnes neb zýtra na smrt odsúzeni. Ale hľadme, abychme nebyli Jezmas, lotr levičný, zúffalý, kterýž jakž jest živ byl zběhem a lúpežníkem a morděfem
 5 na lesích mezních Egypských a židovských, ještě na smrti rúhal se milému pánu Bohu. Ale budme lotři Dismas, pravičný, asponě na smrti kající a pozdě na hříechy plačící. Jedenácté, po smrti na máry slušie na člověka mrtvého vždy vložití obraz umučenie pána Krysta, aby to svaté znamenie a bolestivé umučenie mluvilo Bohu Otcí milosrdenstvie a smilování
 10 za toho mrtvého, jestli že jest se v čem obmeškal. Dvanácté, mieti naději, že bohda pán Buoh nás v lepší bydlo uvede, zvláště, kdy duše jeho nenie zmazána mnohú vraždú, mnohými bludy, mnohými hněvy k bližním, mnohými útisky chudinky, zradami, pálením, falši velikými, listuov, peněz, pisem. Jinak nebožátko chudinka, kto z nich umře v hříších obecních
 15 jako v mrvičkách a umře v svátostech a v pravé vieře křesťanské, dobrá čaka k spasenie. Ale mocní mocně muky trpěti budú, kde chudému pojčí se milosrdenstvie. Třinácté, mieti silnú vieru, že tělo i duše vezme odplatu podobnú k odplatě pána Krysta, kterou vzal den svého svatého vzkříšenie po svým svatým umučenie, neb vzal za tělo, hrubé a bolestivé, čisté tělo,
 20 oslavené a nebolestivé, opět za korunu, trnovú a bolestivú, vzal korunu, zlatú a stkvělú, z drahého kamenie, a po bolesti kříže svého radost a potěšenie nevýmluvné.

[131]. Ciesare nebeského stolice převelebná, na nejvyšší vysokosti světa vysázená, kteréžto mocnosti nepřemožené slavnosti přeslavné a vy-
 25 sokosti nedosýhlé podraženi jsú bez odolanie, všecka královstvie i krajiny od konce až do konce: Od konce nejvyšší moci a slávy i síly, až do konce poslednie věci slávy a síly všech věcí, kteréhožto věčné sceptrum jako k podobenstvie holí pastúší všechny věci v řád vehnula jest a u váhu spravedlivú vrazila jest, aby nic nebylo na světě, co by řád kazilo, co by uzdami
 30 jeho svatými nebylo ukroceno, co by z svého klaichu tak mohlo vystúpiti, aby jeho svaté uloženie nemohlo mieti moci v každé věci stvořenie vedle prvotní mladosti světa, krom duchuov rozumných, [132] kterým hned v prvorození světa uzdu propustil jest svobodnú v jich skutcích i myšleních, aby věrnosti a poslušenstvím ciesare nejvyššieho sobě odplaty dobře za-
 35 sluhovali, ale nevěřú a neposlušenstvím a rozdielným roztržkem vuole své od svého pána a krále zlé odplaty muk a pomsty sobě aby dobývali, které duchy co nám písmo svaté okazuje ve čtvrtém rozdielu ráčil jest sobě ke cti a k chvále přistvořiti. A najprvé ony božské duchy rozumě v blesku nebeským výborný život vědúcí, náramně přeokrášlené, ciesar-
 40 stvími, královstvími, kniežetstvími a panstvími v množstvie nevýmluvném rozdielně, mezi kterými stál Lucifer a světlnost, jakožto slunce nade všechny hvězdy menší světlosti, slávú a krású jsa nade všechny překrásné duchy nebeské přeokrášen, nemaje dosti na slavnosti jemu, od nejvyššieho nade všecko stvořenie jemu přistvořené, z taulu svého nešlechethného

myšlenie počel mysliti zradu proti svému svatému rodičovi, proti svému
 svatému pánu a králi, proti svému najmilostivějšímu dobrocinci, proti
 své kráse a zdraví, najdobrotivějšímu okrasitelovi na darmo světlo svého
 rozumu najjasnějšího v převrácené obracuje myšlenie, jakoby komár
 ústy svými z moci otevřenými usiloval by všečen svět pohltiti, skrze 5
 kterého ducha zlost jediného vykročila jest bieda a osten, mezi všechny
 duchy rozumné a v nebi roztržka a války. A tak když všečen duuor
 nebeský zlým ponukáním ducha tohoto prokletého [133] některak jako
 v mrákotu temnosti byl jest obvalen, a mnozí v srdci svým jakožto údy
 u vlnobití ustalými jemu v poddání podrazili jsú se, a když najposlednějšíe 10
 zrádce k němu přistúpil jest, stal se jest boj převeliký v nebesiech, i svržen
 jest drak se všemi svými pomocníky do propasti sírné hlubokosti, v kteréžto
 ještě dnes hodně svého zasluhování, lkaje bolestí, pekelným pálením,
 mučí se a plamenem a tiem v'ee, čím ukrutnějším ostnem povstal jest
 k vyrazenie božstvie, k vyrazenie thrunu věčné stálости, k vyrazenie otce 15
 a rodiče všeho světa dobrodělci, a zachovávatele všeho světa i svého
 rodiče zachovávatele, dobrocinci, oslavitele i blahoslavitele. A tak, když
 král nebeský ukročil búr u věčné pokojnosti, kniežata pekelná zuostali
 jsú v řádu a v panstvie svým, jeden každý vedle vysokosti, kterou jest měl
 v nebesiech, a kterak jsú se byli dobrovolně poddali otci vši zlosti, který 20
 na všečen svět rozplodil jest zlost, tesklivost, pečlivost kausavú núzi,
 úzkost, súzenie, potova práce, hřmotové hřiechuov, duch rozdělenie,
 který vpúští mezi lidi královstvie, krajiny, města i osob, aby dlúho, mezi
 sebú bojujice, nemilostivosti shromážděli a lásku z sebe vyrazeli zlosti,
 muože-li kterými, by nepamatujíc na svého stvořitele ustavičnými hřiechy 25
 a zlostmi, dělili se od svého stvořitele i sami mezi sebú, aby, jsúc i pánu
 Bohu odporni i sobě vespolek, hřiechy byli vždy poraženi nesnesitedlnými
 a plactivými, vždy v horší a horší padajice osydla ukrutnosti, hněv boží
 na se [134] shromážděli, nemohúc poznati slepotu srdce svého, aby silněji
 jsúc ve vši zlosti rozpálení vpády větších a větších ukrutností upadovali. 30
 Ale v nebi pán, aby věrně jeho kmene se přidržejice, více nebyl napájen
 takovým nápojem hořkosti, kterým nápojem byl jest v čas ponukánie
 k zprotivenie svému králi a rodiči, stojice, angely oblil jest nevýmluvnú
 veselostí a ustanovil jest rytieřstvu nebeskému, věrnému a stálému, knie- 35
 žata nová na stolice vysokosti, aby jich okem všecko zlé vyraženo bylo
 z srdcí měšfan nebeských, a všecko dobré štípeno bylo v jich myšlenie,
 i v žádostech každá spurnost protivného reptánie byla ukrocena, řád,
 pokoj, spravedlivost, svornost. Tak v nebesiech aby byli štípeni, aby všechny
 tmy odešly a moci nebeské, jsúce v svornosti a v pokoji, v poledním světle
 božského svícenie, které vždycky plné jest, mohli tiem lépe pána Boha 40
 chváliti, a v jeho svaté milosti jako v zrcadle všecka poznánie viděti a
 z něho na věky blahoslavenstvie bráti. Třetí, duchy, které stvořil jest pán
 Buoh, ač z písma svatého tak jasné nenalezáváme, však v jistotě Aristo-
 tileš pravě nám oznamuje, mezi okrsilky nebeskými duchy rozumné dvoje

- býti. První duchové jsou, intelligencie, řečené Hajbič, nebi a hvězdami, kterými cestami mají jíti, na každý den orlojem múdrosti božské uloženým, nepochybeným. A druzí jsou duchové lidí znamenitých pohanských, kteříž dějí, že jsou se v bohy obrátili. Jakožto Julius, Augustus, Castor, Hercules
- 5 a jiní mnozí i ženy i panny, jakožto Venus a Diana, Gorgon a Amfitrykz a jiné mnohé, a že tito [135] duchové i oni prúdem svrchního místa se obveselují, mezi kterými Consiliator, doctor Padevský, muoj mistr mne někdy velmi přívětivý, muž věčné paměti hodný, praví, že mezi hvězdami jest Saminael, duch rozumný, který slunce spravuje, a ten Saminael
- 10 jest král mocný a pánu Bohu převěrný všem zástupům nebeským, hvězd-ným i pekelným převelmi vzácný, poctivý a známý, řídě věrně a spravedlivě všecku krajinu svrchních okrslnuov i duchy jejie i hvězd hajbání bez přestupenie, prikázání od počátku světa v hýbání ukazené jakožto nám kažení slunce a měsíce oznamuje, a skrze to, že spravuje
- 15 také tyto nižší věci na zemi, totiž co se má naroditi v lidech, hovadech z břicha, země, z dříví neb z jiných věcí, co má kterak jíti v svém běhu, v prospěchu nebo v nepospěchu, co má v změnění jíti prospěšné neb nešťastné, co má kdy kterak zahynúti, kterak zločinec má v osydlu upadnúti, že nemůže z osydlu vyjíti, to jest z poručenství božského z tohoto
- 20 krále přepoctivého Saminael a jeho věrných služebníkuov v mých velikých knihách jmenovaných. Ten řídí skutky člověčí i všech věcí v kořenu přirození, kterak se má počítí, v kterých bězích jíti, neb sjíti, a rozum jeho, kterak bude moci tomu odolati nebo neodolati, to jest z poznání a rozeznání tohoto krále vedle rozumu pohanského, kteří praví, že pán Buoh
- 25 spravuje svět skrze úředníky a moci prostřední. Ale my křesťané pravíme, že sám sebu všecky věci spravuje. A obě jest pravé, neb to [136] vieme zde na světě nižším, že spravuje svět skrze úřady vyšší a nižší, totiž skrze krále, kniežata a biskupy, kteří kdyby nebyli vidomi, lidé na nevidomého pána Boha a příliš trpělivého nic by nedbali, i proto sú králové, kniežata,
- 30 biskupové a doctorové na světě vidomi, aby zlé věci vidomé a místo pána Boha mstili, dobrých hájili, a zlé hubili, aby řád byl na nižším světě v lidech vidomých pánu Bohu líbezný, takový, jako jest na nebi, aby lidé témuž pánu slúžili na zemi z dobrodinstvie, které berú jako anjelé na nebi.
- 35 A proto položil jest pán Buoh člověka zemenina v poli zemského svrchku a dal jest jemu plné panství nad zemi i všech věcí, kteréžto na zemi usadil jest pro čtverú věc: Nejprvé, aby tak veliké panství, totiž zemi, moře, vody, řeky, potoky, povětrí, i oheň, tak velikému ciesaři a hospodáři prázdno nestalo a nebylo pusto, ale aby člověk děláje zemi
- 40 a ji požívaje, z toho věrně slúžil milému pánu Bohu, a děkoval jeho svatě milosti z dobrodění, které činí jemu na každý den. Druhé, proto, aby rozumem, a vida krásu tohoto světa, krásu hvězd, krásu forem a tvárnosti každého stvoření, kterak jest čistě vyryl každú věc a obrazem svým svatým, který měl v své mysli, prvé než svět stvořil, na znamení a barvami čistými

každú věc jest okrášil, takú krásu a puožitkem, že má ruka to nemuož
vypsati, ani žádného rozumného člověka mysl dosáhnúti, ani jazyk vy-
mluviti najmenšie věci ani obluše nebo komáru, kterakú živnosti [137]
jest obživil obrázkem malým čistě a plně vyryl a svým božstvím tak oblil.
že každá věc jest libá některak, jako kořene božského a krásu božskou 5
okrášena, abychme to vidúc mnohé a rozdielné stvořenie z toho brali **umění**
na se všecka a naučenie a divenie, a řekli, že pán stvořitel **těch** věcí jest
kraší, **řeknějši**, užitečnějši a převelmi múdry. Třetíe, **aby** člověk skrze tělo
a tyto tělesné věci poznal a najprvé skrze jazyk **sladkosti** v pokrmu to dětie.
v mléce a v strdí počíná znáti v jiných **sladkých** věcí a potom hořkých 10
i jiných chutí, aby z toho **porozuměl**, že stvořitel těch věcí jest sladší.
Jako v Benedicite říká: **Me** gustate et videte, quoniam suavis est dominus.
Okušte a **vizte**, kterak jest sladký **pán** Buoh. Totiž v té věci stvořené
zemské v ohyzdné, jenž z ohyzdy roste jako obilé z břicha země hojně
i vino i jiné věci z dříví, ješto čím více hnoje, lepší jest. A v Praze pivo 15
píme z vody Kuželické a smradajské, ješto srsti padají do vody, a pivo
brodské z Luže. Opět jíme maso, ješto se z lóna nečistého rodí, a ptáky,
vajce, mléko a stred a ryby i jiné věci a lampredu, ješto z hada a z úhoře,
avšak v té nečistotě sladký jest nám pán, co pak v sobě sladší, i proto,
kdy zde prozvime chuti v jiedle a v pití a potom, ano nám mijí, co zde 20
máme více na světě činiti, jedné dále jíti a tam jinde opět bohda větší
a lepší skutky boží viděti. Čtvrté, aby ušima rozeznal zvuky sladké v hlasích.
Najprvé, v lidských, kterak pán Buoh múdre v chrtánu lidským rozdělil
[138] sekaniny not, že ani húsle ani žádná věc nemuož toho rovnati, opět
ptáčkové, slavík, stehlík a hovada, a také skrze uši, aby bral **umění**, 25
múdrost a sladké mluvenie, které jest sladší múdrým lidem nade všechny
sladkosti všeho světa, krom od smrti vysvobozenie, ač lidé obecní větší
sobě sladkost kladú v zisku, ve cti, v ženách, v jidle, v pití, v přátelství
a v jiných věcech, však David a Šalomún najvětší v múdrém a sladkém
mluvenie. Nosem aby rozeznal vuoně vonné, rukama a dotčením, aby 30
rozeznal měkost, tvrdost, hrubost věcí a tak dále. Neb tělo lidské jest
potřebné ke dvanácte věcem: Najprvé, k rozenie, a tak muž ženě jest po-
třeбен vedle oné řeči: Roste a rozmáhajte se a naplňte zemi. A tak muž
bere rozkoš od těla ženského, a zase žena od těla mužského, vedle oné
řeči Davida: Delectasti me in factura manuum tuarum. Dal si mi kochání 35
a rozkoš v účinku rukú svých. Druhé, tělo lidské jest potřebno, služebnost
jeden druhému, tak služebníka pán potřebuje a dívky paní, a krále pro
neupokojenie země a spravdivost všichni, a kněze všichni i ševce i kraj-
čieho etc. A proto dí svatý Pavel, že jeden druhého jest úd, neb anjel nemuož
králem býti ani knězem, leč v těle a proto tělo k úřadóm přísluší. Třetíe, 40
k **okázání** múdrosti boží, když člověk vidí podobného člověka, božskou
jasnost na něm vidí a zalibuje obraz božie na něm, až mu srdce prorazí.
Ale bláznivý člověk nic toho nepantuší, ani v své mysli rozmieta, ale tělo
hovadské hodí se k jiedlu, ku práci [139] k **okázání** krásy, neb najkrasší

- a najčistejší věc na světě jest mládenec čistý, oděný, na čistém a krásném koni. Potom papež svým oděvu a koruně, potom císař a jiní králové, krásní v svých okrasách, kdy drahé kamenie a zlatto a nápisové stkví se na rauše. Neb papež má nésti nápis na svým plášti: Dána jest mně každá
- 5 moc na nebi i na zemi. A císař: Dána jest mně moc každá světská na zemi. A král: Dána jest mně moci kus světské na zemi. A biskup: Dáno mně moci kus duchovní na zemi, a tak dále. Potom krásná věc na světě jest doctor krásný v svým oděvě. Potom žena krásná neb panna v svým oděvu. Potom jiná stvoření, jednorožec mezi lesními hovady, a mezi ptáky
- 10 papúšek, a tak dále. Páté, aby se zde divil v hlúpém těle veliké moci božské, kterak těžkost světa drží lechce bez krumfeštuov, kterak jest na všech věcech a nesmíši se s nimi, kterak mnoho stvoření krmí na každý den bez nedostatku, kterak kvítky pěkné pěkněji jest zamaloval, než malér fiolu a psieho jazyku květ a kozí bradky modrú barvú a ruoží bielú a lilium
- 15 bielú a čistú barvú a ruoží červenú a flos amoris a tak o jiných květech. Šesté, aby znamenal stvoření neproměnost milého pána Boha, najprv střizíka a z chocholičky, že pán Buoh zimú neumolí, neb soboly člověku druhdy ledva stačí v zimě, a střizík [140] vesel menší než puol palce, také že v mořské hlubokosti neutone, neb ryby živé u vodě neutonú, a sal-
- 20 mandra v ohni neuhoří, a tak dále. I proto David řekl: Budu-li tebe hledati na vysokosti, tam jsi i u vodách, také jsi i v pekle i v končinách země. Sedmé, aby člověk jsa na světě našel mnohá a čistá mistrovství z svého rozumu a činil divné věci z svého dovtipu a prospěšně. Osmé, aby, jsa na světě, užíval bohatství světa i rozličných tvárností v pokrmu ovoce mno-
- 25 hého v opatření krásy, povětríe, zelenosti polí, luk, lesuov, hájov, potokuov, řek i potučkuov; a chval pána Boha z rozkoší těch věcí a zpožívání. Deváté, aby jsa na světě robotoval, pracoval pro pět věcí: Najprvé, aby cizieho nežádal, ale svú robotú živ jsa za věrnú práci vzal odplatu po smrti a odpočinutí. Druhé, aby dělaje hříechuov se varoval zlodějstva,
- 30 lúpeže, zlého myšlení, na lidech, zbožie vyklamávanie etc. Třetí, aby vezma sobě v diele kratochvil, potěšení a obveselenie, tiem kratčeji smrti čekal a veseleji. Čtvrté, aby tělo prací zkontil, aby měl své roboty, co udati núzi trpiciemu. To učinil Václav druhý. Když byl z Čech vyhnán, dělal v Řezně na den, a z toho dal peněz na svíčky a peněz chudým, a mezi
- 35 tiem přinesli mu z Čech vopasek zlatých, an stál na mostě, které vzav vrže do Dunaje etc. Páté, aby blahoslavenství došel, vedle oné řeči: Labores manuum tuarum, qui manducabis etc. Prací rukú tvú, kto budeš jisti, blahoslavený jsi a dobře se tobě stane. Desáté, aby, skrze mnohá zamúčení jda skrze [141] tento svět, když přijde po nich do věčné radosti, sladčeji
- 40 odpočíval, jako mlátec po veliké práci lépe spí než pán na peřinách, také aby neuměl člověk zde sobě věčného místa, kdy by tesknosti neměl. Opět že tesknost jest cesta nepoškrvněna, neb v tesknosti člověk dobrý nehledá zlého než pána Boha vedle oné řeči: Imple facies eorum ignominia etc. Naplň pane Bože, tváři jich hanbú tesknosti a bolestmi, a budúť hledati

tváre tvé, pane Bože, a tesknost jest cesta krátká, neb v ní člověk žádá smrti, a druhdy jest tak veliká jako těch, kto sedí na smrt do zajtřie u vězení, že jest těžší nad smrt a chválí ty, ktož jsú již přeskočili, a by mohlo býti, již by raději byl na břehu smrti nežli že k ní plyne, a jest cesta bezpečná šeka, odrazuje pokušení, a rozkošná, neb vždy má potěšitele a vedle sebe pána Boha, vedle oné řeči: Juxta est dominus etc. Vedle boku jest pán Buoh těm, kto jsú zamúčeného srdce i Angela svého. Toho duovod jest v pašiji, že když pán Krystus tak zamúčený byl, že se krvavým potem potil, měl angela božieho, těšicieho se a posilujícíeho sebe. Má i Pannu Mariji, těšicieho sebe, vedle oné řeči. In omni tribulacione et angustia nostra. A tak dále. Opět, že zámutkové velicí vedú ku potěšení věčnému vedle oné řeči: Blahoslavenie, kteří pláčú, neb oni potěšeni budú. A o pánu Krystovi dí se, že musil jest Krystus trpěti a tak vjíti v slávu svú etc. Ale bída naše jest, nebo že jsme chudí a to tělesná [142] chudoba jest dobrá, když ji člověk trpělive nese a nedá se pro ni ve zlé skutky, že nekrade, nelúpi, nezrazuje, nefalšuje, ale poctivě se v chudobě živi, dobrým lidem posluhuje. Ale toto, králi milý, rač věděti, že pod Vaší správu chudým lidem dobrým pod jednu osobú, kněži Huský nedadie se živiti, ženú je z Prahy, z Čechuov a z domuov nemocné vymietají, neučiní-li vedle jich viery té ukrutnosti pán Buoh, nebude se dlouho dívati, neopravíte-li toho etc. Nebo že sme nemocní, tak pán Buoh dopustí na bohaté šlajdr na tělo, kteří se bohatstvím tak otarasovali, že chudí nemohú býti, a tak pán Buoh na krále, na kniežata dopúští tělesné nemoci, kruté totiž, že jej vlkové jedí, oheň svatého Anthoní pálí, a jiné přešeredné nemoci. A to na ně dopúští pro truoji věc. Jedno proto, by jedno co mohlo bohatstvie pospěti proti ranám a moci božským, v které přieliš douffají, nébrž ani lékaři jim prospěti nemohú jako Constantinovi v jeho málomocenstvie. Druhé proto, aby se v svém stavu vysokém nevýšili se nad pána Boha, ale bolestmi těla jsúc utrápeni, aby znali pána Boha, k němu volali, jeho svatú milost chválili. Třetí, aby se jim odplatila nemilostivost, kterúž jsú učinili nad vězni, druhdy nespravedlivě je dlouho vězíc, oči jim lúpajíc, ruce, nohy utinují: aneb je mrtvíc. I proto pán Buoh jim to zaplacuje, neb dí sám: Mně pomsta, a jáť odplatím. Čtvrté, hanba a zlá smrt, ačkoli jest v Čechách přísloví: tiehne mu ke zlému jako králi k oběšení. Avšak Jozue zvěsil krále Amonitské proti slunci, Farao utopen v moři [143], Achab že zabil Nabothu, krev jsú jeho psi lízali i s Jezabel, jeho ženú. Tak Anthiochus umřel jest, ano mu střeva vytrhli, tak Adonizebetovi ruce i nohy utěli. Judicum primo. I proto králóm sluší se báti hněvu božieho a dobře činiti, aby v bídy žádné neupadl i jiným. Jedenácté proto, aby zde jsa v hrubým těle slúžil pánu Bohu, kterého nevidí, a jeho miloval nade všecko, totiž více než sám se, když by mohlo býti, že by pán Buoh měl umřieti a ty že by raději zvolil sobě sám umřieti a statku nic proti pánu Bohu nevážit, stratiti ani dieti, a aby miloval jeho prostě pro jeho dobrotu, by pak od něho nic neměl. Dvanácté, aby, zde jsa, miloval bližnieho svého jako sám se, nébrž druhdy

viec než sám se. Najprvé, svého vyšieho jako krále viac než otce, potom ženu viac než otce, i děti viac nežli otce, ale otce a máteř aby miloval viac než sám se, potom dobrocince svého, ale více-li než zločince svého, potom všecy napořád, nahé od'evaje, lačné krmě, nemocné navštěvuje
 5 a vězně mrtvé pochovávaje. Ale nynie, najjasnější králi, láska všecka potuchla.

O vyvýšenie řáduov spravedlivých a k utišení zlostí nespravedlivých ráčil jest od počátku světa pán Buoh vyzdvihnúti vyší moci. A najprv, počna od Adama, ten otcovstvím a ustavením angela
 10 svatého řiedil svůj potomek, jsa jich patriarcha, potom povstal Nemroth, obr, ten silú poddal sobě lidi, a mocný [144] král učiněn jest, z kterého bedra povstal Nynus a Thare, otec Abrahamuov, z kterého Židé najprv súdci učinili, potom králi byli a proroci, potom cesaři římsí, potom papežové pána Krysta náměstkové, králové, kniežata světská rozličného rozdielu, totiž
 15 markrabie; vývoda, knieže a hrabě, pán korúhevný, panoše, měštěnin, sedlák, mezi kterými jsú úřadové rozliční, aby v lidu činili řád a spravedlivost světskú mečem stkvícím tělesným, ratolesti utínajíc obcím škodlivé a přestupitele pokoje, řádu a práva pyšně vyzdvihl jest i řád duchovní, vyšší i nižší, počna od Adama, který v starým svým věku požíval jest kněžského úřadu,
 20 uče svůj všechen potomek, kterak by se se měli mieti ku pánu Bohu v službě božie, a posvěcoval jest lidu i jiných věcí, jakož sem napřed toho dotekl. A v té chvíli jako na nebi, též na zemi byl jest pán jediný a patriarcha na zemi, ač nad malým lidem. A stálo dobře za Adamovy správy prvo-rozenstvie světa. Potom po potopě za Noe rozdělení stalo se synuov
 25 jeho a počeli jsú mocní králi býti na světě od Kama a od Canea, synuov jeho zlořečených, od otce, kteří, kdy jsú byli zlí tyranové, odvedli jsú lid od službě božie k modlám, tak že skuoro na zemi nebylo paměti božské i zbudil jest pán Buoh Mojžieše, aby lid židovský, pošlý od Jaffet a Setha, který v službě božie trval, vysvobodil znameními a božskú mocí. A ten
 30 zkazil faraona a Etke a Moab a Ferezea, po něm Jozue Amonitidie a jiné krále. A tak probleskla se [145] jest chvála božie i spravedlivost v lidu při židovských králích a najviece při Šalomúnovi a Ezechiašovi, králi spravedlivému. Ale proroci, mudrci a nynie doctoři a mistři přidáni jsú králóm a mocným lidem na radu, vedle kterých rady kdy činí dobře, stojí králi
 35 i královstvie. Potom z vuole božie povstal Julius, cesař nenarozený, ale z břicha mateře své vyřezaný, jako i předek jeden Vašie Jasnosti, Boček řečený, neb byl bokem vyřezaný; po kterým pán Krystus, narodiv se, stípil novotnú cierkev svatú, nemoci královskú, ale krvi svú svatú a svých svatých mučednikuov, kteří trpiec, přemáhali jsú krále silné i krajiny
 40 i královstvie. Neb dnes královstvie všeho světa mají poddáni býti pod moc ukřižovaného milého syna božieho, který nepřišel jest, aby zde byl králem na světě, aby vražedníkem nebyl, ani ukrutníkem ani dráčem chudých lidí, ani pyšníkem, neb ti hřiechové druhdy z mušenie králóm jsú přirození. Nepřišel, aby bohatým byl na světě, aby bohatým lidem nedal příčiny

k hledanie bohatstvie tělesného, aby lidé nelakomili, neb bohatstvie marná věc jest, kterého lidé nic sebú nebudú moci vzieti, a nemuož pomoci v najpilnější potrebu. I přišel jest na svět jako mistr. Jakož mu řekl mládenec: **Mistře dobrý, co čině, budu mieti život věčný? V mistrovské osobě ráčil přijíti pro čtyři věci:** Najprvé, aby nás učil cestám spravedlivým k královstvie **nebeskému.** A proto přišel z nebe rádce pravý, pokolenie lidské- [143]mu, radí nám **najprve** s tajností vuole otce svého křest, a proto slovem křesťané. Druhé, radí nám **cestě** trpké k nebi vzíti, totiž kříž a jíti za svým kniežetem, vezma svůj kříž za **ním.** A proto přišel v chudobě, aby dosíehl od konce až do konce, od konce **najvyšší radosti** v nebi až do konce **naj- větší bolesti** na zemi pod lotry jest potlačeno etc. **Třetíe,** aby nás učil modliti v otče naší, řka: Takto se modliti budete: Otče náš, **která jest** modlitba na světě nejlepší pro mnohé kusy. Čtvrté, aby vidomé lidi, kteří **táhnú** se myslí k vidomým modlám, vysvobodil od modloslužebenstvie, přišel v tom tajným poselstvie z nebe, aby lidem ustanovil vidomú svátost těla svého svatého a krve své svaté k modlenie pod obojí spuosobú i pod jednú. I k jiedlu pod obojí, když kněži slúží, a pod jednú toliko papeži, biskupu i knězi, když neslúží i každému prostému člověku vždy pod jednú, křivdy v tom cierkev svatá, papež i kněži nečiní křivdy obecnému lidu, že jemu dávají pod jednú spuosobú neb sami též berú, kdy neslúží. I mniši všech klášteruov čtyřikrát do roka, kněži i conversi prostí i doctoři, opati i převorové. A já bohdá, silnú věrú také připravím se nehodný kněz více než tři leta pro obecní interdict neslúživ, který pro neposlušenstvie Vašie Jasnosti stal se přistúpím na božie křtění léta božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého prvního mezi lidem obecním, a budu přijímati pod jednú spuosobú. Silně [147] věřím, že pod **najmenší částkú** jest tělo i krev milého pána Ježíše Krysta s tělem, s kostmi, s žilamj i se všemi údy, tak veliký jako na kříži, ač ne tak velice mně k oku tělesnému. Ale tak velice k vidění duchovnímu a viery, a že ráčil se tu vlíti mocí svú, jakž jest ráčil skrze moc kněžskou kněží neodřezaných od jednoty cierkve své svaté etc. **Páté,** přišel jest na svět proto, aby přenesl biskupstvie židovské i královstvie všech králuov všeho světa, neb jsú sě jeho svatému tělesenstvie vpleti v rod největší králové světa, počna od Nyna, a proto vedle těla jest pán všeho světa. A proto všickni králové i kniežata, probotstvie i tělesenstvie najduostojnější mají se klá- něti a modliti tělu jeho svatému i krve jeho svaté, netoliko té pravdě svaté, ale jeho svatému umučenie, poctivost králové a kniežata i všickni lidé mají činiti, aby trnová koruna převýšila zlaté, okazujíc králóm, že trn bodlivý máje vésti k nebeskému královstvie etc. A proto pán Buoh vtělený též na nebi i zde na zemi, jako slunce jest též na nebi a svým paprskem světlým a mocí jest zde s námi na zemi, a též Buoh a tělo oslavené zde a v Římě a v Jerusalemě a v Angli, jakožto jedno slunce všady. Opět Buoh a jedno tělo oslavené na tomto oltáři i na onom a v jednom oplatku a v každé stránce oplatku, by na tisíc kusuov se dělilo, jako jedna tvář jest v zrcadle

v celým, a roztepá zrcadlo na sto kusov, každá strana bude mieti v sobě celú tvář, a tak bude [148] sto tváří a rozběje na viac kusuov bude viac, též tuto v celým oplatku celý a na sto kusuov rozdělený celý a na tisíc, až do stránky, která muož vidína býti aneb dotčena všecko božstvie, kterého nebe ani země nemuož obchytiti, nejmenší stránka z božské moci a že tak ráčí mieti obchytiti a břicho panenské obchytilo, ale toho ponechám.

Prvorozený syn božie, srdce otce svého nebeského, v poselstvie na tento svět vystúpiv, slunce božstvie svého v tělo ráčil pohřžiti Adamovo, zevnitř obraz človětský lidem ukazuje, ale vnitř světlo božské
 10 tají, chtěje sobě novú církev svatú ustanoviti, kterou studnice rodí, křest v nové pokolenie. Ráčil jest svých svatých svátostí, kterými se berú hřiechuov vymitání, novú církev svatú stvořiti křesťanskú ku podobenstvie nebe. Nebo jako na nebi pět věcí znamenání, totiž slunce, měsíc, hvězdy menší, opět menší a nejmenší, tak v církvi své svaté stvořil jest slunce, od
 15 kterého všechny hvězdy mají bráti svú světlost a osvícenie, to jest duostojenstvie najvyššieho biskupa a krále pána Krysta a náměstka jeho pravého, biskupa římského, kterýž božské moci a vuole v Silvestrovi, léta božieho třístého a prvního vzal jest v opanování Římu města císařského, v té chvíli všemu světu, panu Jiřímu na znamenie, aby všickni lidé všeho světa
 20 byli poddáni pánu Krystovi a jeho náměstku v té chvíli na stoličce Římské sediciemu, který přirovnává se k slunci. Nebo jako slunce má v sobě světlost božskou [149] prvotní a největší, tak darové ducha svatého a světlo božské obživující, najprv stupuje z nebe k tomu duostojenstvie jako k hlavě, aby odtud ve všechny údy se rozlévalo. A proto svatý Petr slove
 25 Jeffe, totiž hlava úduov obživující. Druhé, slove slunce proto, neb jako od slunce všechny hvězdy berú své světlo větší i menší, tak všickni králové a kniežata, patriarchové, arcibiskupové, biskupové, doctoři, preláti i kněži mají od jeho duostojenstvie a svatosti všechna svá bráti duostojenstvie i světlo, kterému duostojenstvie každé světlo, kterak
 30 koli na zemi osviecené vrúcím duchem božské světlo v té svaté stolici zavržené má s pokorú čtíti a s poctivostí, a odtud své duši bráti, obživienie svému stavu pravé božské trvavé a každému v každém národu líbezne osvícenie, od kterého duostojenstvie, kto se otieže, že jest ratolest mrtvá, světu žádným plodu neužitečná, od kterého svatého
 35 duostojenstvie králové, kteří jeho světla nemají, jsú tmaví a neužiteční, žádné jasnosti krve urozené v sobě nemajíce, a jako hvězdy temné slunci se protivíce, hodný s nebe svrženy a zkaženy až do konce. A proto při té svaté božské stolici, každé duostojenstvie, které chce vysokú slávu na zemi se stkvíti a řádem a plaštěm oděn býti v svém stavu přeokrášenie,
 40 má k té svaté stolici se hrnúti, při které bez pochyby jest božské duostojenstvie biskupské a královské, maje tři koruny, v jedné koruně ve jméno Svaté Trojice v jednom božstvie, kteréžto koruny najvyšší korunu božskou znamená, korunu, od kteréžto [150] světlosti rozlévá se světlost přesvětlá, ve všechny královstvie i krajiny všeho světa a v koruně královské i kniežetské

vpadá blesk jasný, sláva, urozenost skrze plod rozkošný, který pán Buoh posielá králóm a královstvím na stolice královské bez přetržení z vysokosti, aby jako slunce svietící jsúc od pána Boha na stolice vysokosti posazený mocí, dobrotú a ctností rozhaněli stáda temnosti, jakožto zloděje, 5 lúpežníky, vražedníky, falšiere, kacieře a jiné zlé lidi, ješto skutky své ve tmách a pokútně pachti viac nežli na světle, kteříž pod křídly meče svého svěceného a spravedlivého vytrhují a vciecku z úst utiskujícíeho nespravedlivě, pod kterými pokoj stkví se a viera spravedlivá, svatých slova rozširuje se a veselost dobrých takovému králi a kniežeti, když pán Buoh na stolicí jeho pošle lucernu a nový štiepek nový Jasnosti opatruje 10 světu a královstvie mladé krále a kniežata v jistotě, ne bez znamenité vuole božie sluší tomu královstvie i krajinám obliti se veselostí i plesáním, že dal pán Buoh pomocníka světu, který nebude se liknovati za nevinného boj vziati a stěkание nespravedlivého kladivem své moci potříti. Potom na nebi jest měsíc, toť jsú dvě světle veliké, které stvořil pán Buoh na 15 nebi, totiž slunce a měsíc. Skrze měsíc znamená se cesařské duostojenstvie, které v třetie koruně běře moc a sílu svú od stolice svaté, aby vládl vším světem mocí tělesnú, vždy patře k poslušenstvie stolice [151] svaté, leč by byl kacieř a útratce zbožie Římského, nebo s pohany jednáje zradu o vierú křesťanskú, nebo že by nechtěl vykřiknutí krále a kniežata na pohany, 20 když by na meze křesťanské táhli, tehdy cesař, s krály a s kniežaty křesťanskými povstana a s pomocí Říman, muož papeže složiti a kázati cardinálóm jiného voliti. Jinak cesař i všickni králové, kniežata i biskupové i všichni nižší mají jeho poslušni býti, při něm ustavičně své procuratory mieti, pode cti vše i královstvie zbavenie a toho kmene až do kořene skažení. 25 Třetie, na nebi jsú větší hvězdy, to jsú králové a patriarchové a biskupové. Čtvrté, na nebi jsú menší hvězdy, totiž kniežata, preláti a správce měst a hraduov. Páté, jsú hvězdy nejmenší, to jsú měšťané, sedláci i všichni dobří křesťánkové, kteří nevidomě od slunce nebeského pána Krysta berú svú duši osvícenie blesku nebeského, totižto rozumnost pravú, která 30 myslí jich pozdvihuje k královstvie nebeskému a vidomě od slunce, jako dávní Čechové říekají boha vidomého, ale člověka smrtného a hříšného, pytle smrdutého hledí daruov nebeských, kdežto syn božie vstupuje nade všecka nebesa, aby nás nepozuostavil, zde tak opuštěných syrotkuov na zemi, ráčil jest dary své nebeské a věčné poklady nechati při svatým 35 Petru, kterému přikázal jest, aby pásł ovce i berany jeho na tomto světě pastvami nebeskými, v svatostech vidomých zuostavenými [152], bez nedostatku od jednoho člověka pošlými, i v jiné z jeho moci vyplynulými, v kterých svatostech člověk múdry od člověka smrtného pošlých hledí vnitř moc ducha svatého, kterou božská moc jest ji tam nevidomě vnesla 40 se skrze i anjelské nevidomé tu přisluhování, aby měl skrze ně svým hříechóm očistěnie, od klauz pekelných vysvobozenie a naposledy do královstvie nebeského, jako nevěda vnesenie této hromádky. Najjasnější králi, rač se držeti, o hvězdo osvícená, aby nezatměla, i s stolice královské i s nebe

nebyla svržena, nerač se od slunce pána Krysta nevidomého ani od slunce vidomého, pravého náměstka jeho, odřezovati. Kto Tvú Velebnost jinak vede, nejsút prietelé Tvé Velebnosti ani těla ani cti ani duše. Rachel mrtva plakala jest, když Herodes zbil dietky jejie, křik a hochtání slyšen
 5 jest jejie po mnoho stech letech umrlé, a Tvá Milost, živý, nechce viděti množstvie již mnoho tisíc lidu zbitého, pláče a lkání lidu chudého, na Tvú Velebnost slzy až na nejvyšší božský oltář vylévajícíeho. Již rač se ukrotiti a báti se přetěžkého meče božského. A proto teď již kroniky počnú.

[153]. Kronika jest sepsání skutkuov, věcí i lidí znamení-
 10 nitějších, počna před počátkem světa, a potom od počátku světa po časiach rozdielných, až do tohoto času tím úmyslem, aby lidé múdří a králové berúce z prvotních časuov a skutkuov naučení, uměli se spravovati i jiného dobrého se chytiti, a zlého se varují.

Obeční kronika jest kronika cesařská*) nebo
 15 papežská a těch hlav velikých, které všechen svět řídí a spravují a mají moc syhnúti na krále a na správce každého královstvie, obecný, proto slovúci, neb nás spravuje, kterak svrchní hlavy nakládaly s krály a s kniežaty všech krajin, a že vuobec padá na všechen svět.

Zvláštní kronika jest kronika, padající toliko na
 20 jedno královstvie, totižto na české toliko, neb na uherské neb franské nebo anglické a tak jiných královstvie, neb kniežetstvie zvláštně kronika slovúci, proto neb toliko na zvláštnie věc padá a na zvláštní místo a na zvláštnieho krále neb kniežete neb na město.

Annualia jsú kniehy, každého krále roční, majíc
 25 tři sta šedesát a pět listův k každému roku přípravných takú měrú, že na prvním listu vypisuje se, co se dalo první den toho roku od krále v jeho královstvie a na druhým, co druhý den, až tak do konce. Pakli který list prázdny ostane, ten okazuje, že nic nebylo. Proto sepsáno, abych z nich [154] užitečné kroniky byly potom vybrány.

30 Rozdíl kronik jest od zákonu Božieho takový rozdiel, že zákon božie jest věc jistá, svatými lidmi spevněná, nemajíc proti sobě žádné mieti odpory, ale kroniky nejsú tak jistá věc, nébrž proti zákonu božiemu jsú se odmlúvati, ale proti kronikám muože se odmlúvati, neb kroniky jsú jako básně proti zákonu božiemu, opět proti zákonu
 35 božiemu učině zhřeší, ale proti kronikám učině nezhřeší.

Spojení kronik s zákonem božiem jest takové spo-
 40 jenie, že bibli jest kronika, kladúc od počátku světa vyjiti světa v svůj byt a rod Adamuov až do pána Krysta a skutky spravedlivých i nespravedlivých, a k tomu sanctoral přísluší, též také klade se v kronikách, ale ne tak příjemně, neb kronikáři nechtějí práce mieti pilné, aby co pilně sepsali, než bera jeden od druhého, jako by vodu přeléváli.

*) V rkpse: cesařka.

Biblia jsú kniehy zákona božieho, držáci v sobě starý a nový zákon, a oboje mají v sobě čtvery kniehy, totižto zákonné, kronikářské, múdrostné, a prorocské, a čtvery rozum, totiž nebeský, mravný, literný, výkladný, převyšující všechny kniehy, neb počestného člověka vedú zde ke vši spravedlnosti božské i lidské, a vedú upřímo na cestu spasenie. 5

Starý zákon jest anebo jsú první kniehy zákona božieho, vypravující rod od Adama až do pána Krysta, majíc v sobě tyto [155] kniehy totiž Genesis, Exodus, Leviticus a tak dále. Starý zákon slove proto, neb o starších a o prvnějších věcech praví než nový, který již padl jest v uobětech, v súdích, neb skrze pána Krysta máme jednu obět stálejší 10 nežli jich všechny. A súd jich nemilostivý v milost obrácen jest.

Kronikářské kniehy starého zákona jsú: Genesis, Exodus, Leviticus, Numerus, Deuteronomus, Josue, Judicum, Regum, Paralipomenon, Hesdras, Nemias, Thobiaš, Hester, Ruth, Judith, Machabeorum, neb prostě, co se dalo v těch časech okazuje jako jiné kroniky, 15 ale prorocké dvanácte prorokův větších a dvanácte menších.

Nový zákon jsú druhé kniehy zákona božieho, vyčítající rod pána Krysta a skutky jeho svaté a ustanovenie křtu a oběti svaté těla svého svatého i krve své svaté za všechny oběti starého zákona a přenesenie kněžského úřadu a královského, to jest najpilnější posel- 20 stvie, proč jest milý syn boží z vysokosti v tělo poslán, ačkoli jeho svaté naučení jest k spasenie nám potřebné.

Kronikářské kniehy nového zákona jsú dvoje kniehy totiž čtenie svaté, oznamující nám narození pána Krysta z Panny a tři kráľův příjezd a dietek zbití, utikání pána Krysta do Egypta, zvěsto- 25 vání angelovo, chudobu pána Krysta, popsání všeho světa, a tak jiné věci a skutky apoštolské, to oznamuje, co jsú apoštolé činili. Prorocké jsú Apocalipsis, múdrosti jsú svatého Pavla a canoniky.

[156] Kronikář jest člověk múdry, starý, který by býti měl v každém kráľovství usazený, píše upřímně znamenité skutky, 30 které se dějí v tom kráľovství pro potomné lidi, který jsa duchem pravdy naplněn a svědectvím všie poctivosti psal, co se jedná v pravdě zlého, neb dobrého, aby potomní lidé z zabránění zlého se varovali a dobré z přikázání činili.

Starí kronikáři hodni k věření jsú: Origenes, svatý 35 Jeroným, Beda, Vincencius, to jest přední satyrika, potom jsú jiné kniehy doctorské menší, ne tak vzácné ani pravé, a všickni od Adama toliko počínající krátké rozumy. Ale já počnu, co bylo před počátkem světa, potom, kterak svět stvořen, potom kroniku nebeskú, potom pekelní, potom zemskú buohdá řádně, právě a příjemně, kolik kráľův a kniežat 40 v nebi, v pekle i na zemi.

Nejisté kroniky jsú kroniky o pokání Adamově, kniežky o mladosti pána Krysta, co jest činil jsa dítětem, o babách Panny Marie při porodu, kniehy o dcerách Adamových, o zjevení svatého Pavla,

co jest viděl v nebi, knihy o gšaftu Jobově, vitas patrum, o smrti Panny Marie, o čtenie svatého Petra Nicodema mohou zneseny býti a trpěny. Ale žádné kacieřské knihy nemají přijaty býti, by pak pod jménem svatého doctora své falše rozsívali.

- 5 Potřebnější lidem kronika jest kronika lidská nežli nebeská, nebo ta, která okazuje, co bylo před počátkem světa, neb co se děje [157] v pekle, neb to klásti bez pisem jest nad sílu lidskú, nebo člověk zemný o těch věcech nic nemuž jistého věděti, leč by někaké světlo prorocké měl v sobě, a toho žádný nevie do sebe, leč po smrti. Avšakž
10 i to položití chci, puokudž písmo oznamuje, jest věc věděti utěšená.

Před ustanovením světa kronika jest kronika, ukazujíc, co jest bylo prvé, nežli svět byl stvořen, že bylo jest jeden větší, totiž pán Buoh a Trojice svatá a tmy propasti a nic, a vody a duch boží a mateři bez forem a umění božie a rada božie v pánu Bohu. A všechny věci prvé
15 v pánu Bohu byly jsú nežli v sobě a jsú ještě dnes v něm lepším bytem než v sobě. A v těch věcech krátce Vašie Jasnosti a rozumně chci sepsati pořad.

Pán Buoh jest najprvnější duch, rozumný v sobě, vždycky jednostajný a neproměnný, od žádného nepošlý, od kterého
20 všechny věci pošly jsú počátkem nevymluvným, kterému každú dokonalost, když připišem z naší síly v nejvyšší vysokosti, ještě sme nic nepočeli o jeho slavnosti nevymlúvati, neb jest byt nad byty, dobrota nad dobrotú, chvála nad chvály, síla nad síly, pán nad pány a král nad krály.

Byt božský jest nerozdielná podstata, v sobě sama
25 zavřená bez smíšení, od každé osoby božské rozuměna, o kterém bytu věří židé i pohané i křesťané bez pochybenie. Jakož první artikul naší viery [158] okazuje: Věřím v Boha, otce všemohúcieho, stvořitele nebe i země, kterého všecko stvoření otcem nazývá, neb jako otec rodí syny, tak pán Buoh svět i nás urodil jest, nás krmí, odívá, brání, učí etc.

30 Trojice svatá jest tři osoby, totiž Otce i Syna i Ducha svatého v jednostajném a nerozdielném bytu, osobně rozdělený, při které Trojici svaté v bytu nalézá se spolna rovnost, ale v osobách rozdielnost a prvotnost nečasná, ale vedle přirození, a otec jest východ synu, ale bez počátku a bez toho, že by hyl prvnější syna, kterého rodí bez miešení a svobodně.

35 Osoba božská jest zvláštnost, pánu Bohu připsaná, která oznamuje byt božský, že jest otcem, kdy rodí vnitř syna od věčnosti a zevnitř jiné všechny věci synem, když obraz sobě podobný rodí bez počátku Duchem svatým, když spojuje Syna s Otcem v milování. Jako
40 příklad na ledu; led jest voda, jest jako křišťál, a zima jej spojuje, tak tuto

Otec Buoh jest první osoba v božství, od žádného nepošlá, ani narozená ani učiněná bez prvotnosti, rodie syna vnitř sám v sobě, sobě rovného a ve vši podobnosti podobného a ducha svatého skrze syna, beze všie proměny nebo hnutí bez dvojenie neb trojenie roz-

dielnosti bytovy, ktoré tri prídavkové pravie pridaný byti, totižto otcovství, nenarozenie a dvojné dychání.

Syn božie jest druhá v božství [159] osoba, z bytu otcovského narozená, berúci svým východem od otce též všechen a dokonálý byt, který jest byt svého počátku od věčnosti, neb táž jest tvárnost 5 nerozdielná a dokonalá, podobnost přirozená berúci od otce týž byt, který otec má bez umenšení bytu otcova anebo že by byl po ne bytu anebo posléze otce.

Duch svatý jest třetí osoba v božství, od Boha Otce i Syna pocházející, který za dar posielán bývá svatým lidem vidomě jako 10 nad pánem Krystem, v holubici spuůsobě a apoštolóm v jazycích v ohnivých, ale jiným svatým nevidomě a skrze vidomé svátosti od lidí spuůsobené, vlévá se k odpuštění hřiechóm a myslí osvícení. Tak se ctitedlné zmienuje člověka kněžím se dává vdechnúti a v mukách mučedlníkóm svatým k posílení. 15

Temnost, která byla jest před počátkem světa, jest temnost, kterou se okazuje, že jako ve tmě není žádné vidomé formy viděti, tak v té chvíli žádné nebylo citedlné věci číti aneb že žádné barvy, žádné věci jsú neosvěcovaly, ani žádné světlo bylo jest, ješto by kterou osobú, které věci okazoval. I proto dí na počátku biblí, že temnosti byly 20 jsú na tváři země.

Propasti, které jsú byly před počátkem světa, jsú propasti takové, že, poněvadž jest nic bylo na světě, kdy by člověk doluov letěl, letěl by bez zástavy, bez konce jako do propasti. Opět jako propasti nemuožem dna dosiehnúti ani viděti, co jest v ní, tak v té chvíli 25 žádný nemohl [160] věděti, co rada božie miení, ani co má býti na světě anebo jako propast samu božie múdrosti se spravuje; tak v té chvíli všechno pán Buoh řiedil sám a žádný s ním.

Vody, které jsú byly před počátkem světa, jsú všechny věci, které měly jsú stvořeny býti, které jménem vod se nazývají, 30 proto že jako voda jest velmi poslušna, aby každú formu a pečet na se vzala a spieše nežli vosk, tak též všechny věci byly hotovy k slovu božiemu, aby každá věc svú formu vzala. A když řekl jest: Staň se, hned stalo se všechno.

Duch svatý nad vodami jest duch boží, který nesl 35 se jest nade všemi věcmi, které stvořeny mají býti rozumem a myšlenie, bez rozmyšlení. Jakožto rozum řemeslníka nese se nad dielem, kterak by řemeslo své najlépe a najčistěji provedl, též duch svatý nesl se rozumem svým nad věcmi, které měly od jeho Svaté Velebnosti stvořeny býti.

Nic, které bylo jest před počátkem světa, jest 40 to nic, ješto jest nebylo žádné stvoření, které by předešlo svět anebo nětco jiného, že hy z toho bylo něco stvořeno. Jako krajčí sukni z sukna, a když sukna nemá, nemuož nic učiniti, ale pán Buoh na to netbaje, že nic není na světě, stvořil svět z ničehéhož. Jiní praví sám z svého bytu,

bez svého umenšenie a bez toho, že by svět byl Buoh, jako pavučina jest z pavúka a pavúkem nenie, též tuto etc.

Noc, která byla jest před počátkem světa, jest noc taková, neb slunce nebylo [161] ani měsíce ani hvězd, i protož noc
5 byla. Také kdyby v té chvíli byl člověk vidomý, nic by neviděl, a proto orlojové počínají právě první hodinu dne od první nebo od přední noci, a tu noc přičtú ke dni potomní, neb na počátku světa noc jest prvé byla než den. A tak se srovná počet hodin od počátku světa čta až do této chvíli.

10 Země, která byla před počátkem světa, jest trupel, které pán Buoh jest stvořil, chtěje z něho všecko stvoření stvořiti a každú tvárnost. Jako hrnčieř z jedné hromady hlíny udělá, co chce: formu člověčí, konskú, volovú, psy neb jiné věci, též tuto. A ta země neměla žádného spusobu ani tvárnosti, a z té i nebe i země i všechny věci sú učiněny
15 v mieru, v počet a u váhu, a kterakkoli mění se svět, na vlas váhy toho truple nepomine.

Země, marná před počátkem světa, byla jest země, nenesúc žádného ovoce, ani k tomu spusobu majíc, a země, prazdná před počátkem světa, jest země, nemajíc žádného přebývatele na sobě,
20 neb nic nebylo jest, ale že pismo na živa ten trupel na počátku nebem i zemi, to jest proto, že z něho nebe i země stvořeno jest, a potom zemi pro hrubost, neb my hrubí z té hrubosti počátek máme a anjelé z čistší věci.

Máteři netvářná, která byla, jest před stvořením světa, jest ten trupel, z kterého všechny věci stvořeny jsú a vyšly jsú jako
25 z mateře, a všechny věci porušitedlné a smrtedlné v ní [162] se obrátí a protož po súdným dni oheň vypálí a srovná všecku tu mateři krom těl lidských, které neb do pekla neb do nebe budú vzata. A ten trupel bude netvářný, a z něho pán Buoh stvoří novú zemi i vody i povětří, čistší tisícekrát nežli jest nynie země vedle oné řeči: Aj všechny věci činím nové.

30 Idea, která byla jest před počátkem světa, jest forma v mysli boží a v múdrosti božské, majíc v sobě formy všech forem, které kterak měly jsú stvořeny býti, jakož pak vedle té formy úmyslu božieho všechny věci stvořeny jsú, a ač mnoho forem jest v stvoření, však jediná forma v pánu Bohu všechny rozdiely všech forem stvoření v sobě
35 má rovně. Jako v zrcadle jsú mnoho tisíc forem, kdy jsú proti zrcadlu, a však jediné zrcadlo všechny v sobě drží, tak tuto.

Universalia, která jsú byla před počátkem světa, jsú obecnice, mnohé tvárnosti v sobě zavierajíc, jako řka hovado. To slovo hovado zaviera v sobě všechny věci živé, čteronohé, nerozumné, v kterých
40 jest rozličná tvárnost a jednostajná podobnost. Též řka, pták, mnoho tvárnosti v sobě zaviera, ale to jest česky těžko vymluviti, a jakož dí Porfirius, že mnoho lidí jsú jeden člověk, to jest bylo před stvořením světa.

Miesto, v kterým pán Buoh byl před stvořením světa, jest jeho byt a osoba svatá, která jest i dnes sama sobě za miesto,

neb [163] jest sám v sobě všechen a svět nenie jemu miesto, neb jeho neobsýhne, ale, jakž jest svět, tak jest také v světě, ale nemístně, neb by se svět zrušil, nevypadne z něho, neb svět nečiní jeho stálého na sobě, ale pán Buoh činí svět stálý v sobě.

Čas, v kterém byl jest pán Buoh před počátkem 5.
světa, nenie čas, pocházející z hybání slunce a měsíce, neb ještě nebyly jsou, ale věčnost, která jest bez počátku i bez konce, v které věčnosti pán Buoh má vždycky týž byt, túž mladost, též zdraví, též panství přesahuje všechny věky i časy i národy, kteří v časech pomíjejie, ale pán Buoh na věky stojí i panství jeho. 10

Nebolestivost milého pána Boha jest jeho svaté Milosti žádné věci zlé, která by jeho milosti bolest mohla učiniti, nepřichopnost pro tři věci, neb každá bolest činí cestu k zkažení osoby, ale že pán Buoh jest věčný, a nemuž umřieti ani zkažen býti, nemuž se jeho žádná bolest chytiti. Druhé, pro ušlechtilost přirození, a proto jako 15 paprsek slunečný netrpí ani od meče ani od ohně nic zlého, též jeho svaté Božství. Třetí, neb nenie z žádné dvojce věci spojen, aby kdy by co trpěl, zrušil se pro rozptýlení a rozdělení jedné věci od druhé. Čtvrté, neb dí písmo: In pace factus est locus eius etc. A jinde dí: Non accedet ad te malum et flagellum, non appropinquabit thaberculo tuo. 20

Svatost milého pána Boha jest svatost největší ze tří věcí znamenáná. [164] Nejprvé, neb svatý slove pro dobrotu, ale pán Buoh jest nejlepší dobré, i proto jest najsvětější. Druhé, neb třikrát na mši zpíváme: Svatý, neb jest svatým anjelóm na nebi, lidem, na zemi a ďáblóm v pekle. A po každém zpívání ‚Svatý‘ má býti dlouhé mlčení 25 na oznámenie, že jsme němi vymluviti svatost jeho. Třetí, jako svatý člověk nic nečiní zlého, tak pán Buoh nemuž nic zlého učiniti, neb jest v něm všechna ctnost a čistota a skrovnost, krotkost, neb nic kvapně neučiní.

Síla milého pána Boha jest síla největší, z pěti věcí 30 znamenáná. Nejprvé, že těžkost všeho světa drží, netoliko v pěti ruky své, ale slovem svým, které zavěsil jest bez krumfeštuov na slově svým, aby stál na ničemž bez konce. Druhé, že každú věc najsilnější muž okamžení v nic obrátiti. Třetí z toho, že každé silné věci, z jeho síly berú počátek a stálost, a on ďáblóm dal jest sílu, že jeden mohl by všecken svět převrá- 35 titi i lidem i obróm jako Samsonovi a Goliašovi a Nemrotovi. Čtvrté, neb všechny věci muž přetrvati. Páté, neb když silně povolá před se, musíme se před ním bez odvolání okázati.

Nesmrtedlnost milého pána Boha jest nesmrtedlnost ze tří věcí znamenáná. Nejprvé, že každá věc smrtedlná má počátek i konec, 40 ale pán Buoh nemá počátku ani konce, i proto jest nesmrtedlný. Druhé, neb jeho Svatá Milost urodil svět. Jakož dí Plato: Obživuje svět. Jakož [165] dí Aristotileš: A kdy by byl smrtedlný i svět by minul, i proto že jest stálý, i svět jest stálý, neb na jeho stálost a nesmrtedlnost jest podepřen.

Tretie, že žádné stvorenie od prirodzenie nemuže žadatí pánu Bohu smrti ani zkaženie, neb hned v tom sám by zkažen byl, umřel-li by a zahynul by. A proto Lucifer nežádal jest zkaženie pána Boha než přirovnánie k jeho velebnosti, aby byl roven najvyššiemu.

5 Skrytost milého pána Boha jest skrytost jeho svatá, kterou se jest skryl od nás, že ho nemužem viděti v těle pro čtyři věci: Najprvé, abychme po něm více túžili. Druhé, abychme se jeho více báli, neb kdy krále doma nenie, dobří lidé více se bojí zle činiti, než by doma byl. Třetí, neb, stvořiv nás, opustil nás v radě naši, abychme sobě sami
10 radili, a opatřil nás všemi potřebami tělesnými i duchovními. Tak nás nechal, abychme světa i všech věcí na světě užívajíc, jemu slúžili a sami sobě dobře činili. Čtvrté, kdy dieme Buoh, tiem jménem znamenáme, že to jest Buoh, co má prirodzenie božské, a co jest nejlepší, dobré, a proto zde na jménu jeho svatém dosti máme, které nemá býti jmenováno než
15 s vážností.

Jasnost milého pána Boha jest Jasnost, okazující se nám ze tří věcí: Najprvé, neb od něho všecko stvorenie běře svú okrasu a jasnost všecku, kterou má na sobě. Druhé, neb králové lidští a zemští od jeho Jasnosti osvěcuji se v své slávě, a proto píšem jim: Najjasnějšímu
20 králi a pánu, panu Jiřímu z božie milosti králi Českému [166]. Třetí, neb on každé věci dává pěknost, stkvělost, ušlechtilost a všecku jasnú rozkoš.

Světlost milého pána Boha jest světlost, oznamující se nám ze tří věcí. Najprvé z toho, že nebe anjelóm svatým osvěcuje a
25 tam jest za slunce, od kterého světla přichází jim veliká radost nevýmluvná, a proto slove oheň. Druhé, neb osvěcuje slunce, od kterého nám pochází darmo světlost, abychme v něm dobré věci dělali, v létě teplost a rozplození všech potřeb z země cesty nám okazuje a k světlu věčnému přivodí. Třetí, neb jako světlo z světla pochází, bez umenšenie prvnieho světla,
30 tak všecken svět posel jest od milého pána Boha beze všeho jeho umenšenie.

Nesmiernost milého pána Boha jest nesmiernost z pěti věcí se okazující. Najprvé, z toho, že ho nebe ani země nemuž obsiehnúti, ani čas jemu konce dočekati. Druhé, že žádný rozum, ani nebeský, ani zemský, ani pekelní nemuže do kruthu, co jest pán Buoh, dosiehnúti,
35 nébrž ani počieti, co o něm mysliti. Třetí, neb každá věc mirná muož počtem dosáhnuta býti, že se ji najde poslední počet nebo miera, ale to nemuž býti při pánu Bohu. Čtvrté, neb cokoli my vysokého myslíme o pánu Bohu, jistě výše musíme a výše, až i naše síla zmíne vedle oné řeči: Kto jest dotazatel boží, utištěn bude od chvály božie. A jinde dí: Přistupí
40 člověk k srdci vysokému, a výše povýšen bude pán Buoh. Páté, že vidíme veliké a nesmírné věci od jeho svaté milosti stvořené, nebe, země, moře, hory těžké a skále a všecky věci drží z nesmierné síly [167]. A proto má říkati nesmierná síla božská, nesmierná sláva božská, a tak o každé věci.

Sláva neb slavnost preveliká milého pána Boha jest slavnost, z pěti věcí se nám oznamujíc. Najprvé, že všechen svět naplnil jest oslavú svú jako v Sanctus zpíváme: Pleni sunt celi et terra gloria tua. Takú slávú naplnil jest svět, že každá věc, která se nám zdá najhorší, má pro pána Boha slavně chválena býti, nébrž i ďábel i had i žába, neb každá věc jest k užitku a k kráse světa stvořena. Druhé, neb žádnú chválú naši nemuož v ničemž oslaven býti, neb prvé než jest svět byl, byl tak veliké chvály, že všechen svět nic jest jeho velebnosti nepřidal k chvále, neb všechny věci prve v něm jsú byly. Jako pán Krystus to připamatuje, když ho židé haněli, vzhlédl v nebe, řekl jest: Otče milý, oslaviž mne tú slávú, kterou sem měl před počátkem světa. A jinde dí písmo: Prvé nežli svět byl jest, hvězdy denníčné chválily jsú mě. Třetí, z množství duchuov překrásných anjelských, kteří stojí okolo thrunu božieho vždycky chvaliž jeho a nemohú ho počítí chváliti. Čtvrté, neb cokolivěk má nebe nebo země slavnosti, to jest v něm všechno, bez nesmiernosti krása, síla etc. Páté, neb zvláštní slávú má od nás chválen a ctěn býti, totiž klekáním, klaněním, prsy bitím, rukú sepnutím, která chvála žádnému nemá býti činěna stvoření ani od žádného přijímána býti vedle oné řeči: Slávy mé nedám žádnému, mohú hodní lidé ctěni býti, menšími podobnými chválami.

Všemohúcnost milého pána Boha [168] jest všemohúcnost, nám z šesti věcí se oznamujíc. Najprvé, že všechno, co chce, to muože učiniti, ale my bychme mnoho chtěli a nic nemuožem učiniti. Druhé, že z ničehuož muož učiniti, co ráčí, ale my z ničehuož nic nemuožem učiniti, ale z něčeho něco a to ještě nedokonale, ale pán Buoh všechno dokonale. Třetí, že žádná věc nemuož se jemu zprotiviti, by ji nezetřel a v nic neobrátil. Čtvrté, neb tak veliká ještě jeho mocnost jest v něm ostala, že tisíc tisíc tisícúov světuov takových móż ustaviti a větších a lepších nežli jest tento svět, neb pán Buoh nikdy nic do poslední síly neučiní, by víc nemohl. Páté, že muož všechen svět v nic obrátiti, ale my nic nemuožem v nic obrátiti, by něco po zkažení nezuostalo. Šesté, že žádná věc na všem světě nemóż jeho svaté milosti býti nepovolná ani tak spurná, by se jemu mohla protiviti, aby z ní a v ní neučinil, co ráčí, krom ďábla, jako o tom jinde lépe poviem.

Otcovství všemohúcieho pána Boha jest jeho otcovství. Jako svatý Pavel dí: V němž a skrze kterého jest každé otcovství na nebi i na zemi. A jinde die: Poněvadž dávám rození lidem a jiným věcem, zda-li já sám nebudu roditi. Rodí pán Buoh tři věci. Najprvé, syna sobě rovného a milého Boha z Boha a světlo z světla, též byt svojo a všechno přirození a podobenství jemu dáváje. Druhé, jako dí Plato, že svět urodil jest, ale ne týmž rozením jako syna, ačkoli svět má počátky své od pána Boha, ale však žádná věc nemá božského přirození pro nedokonalost svú, neb jest umenšena ve vši dokonalostí a čím [169] nedokonalejší, tím další jest od pána Boha. Třetí, rodí lidi dobré v své milosti, rozplozuje je ve všem dobrým. Tak Davida urodil jest na duostojenství královské, neb

die o sobě: Pán jest řekl ke mně: Syn muoj jsi ty, já sem tě dnes urodil, požádaj ode mne a dám tobě lidi vladařství tvé etc. A tak každý dobrý člověk muož nazván býti synem božím vedle přirození, že stvořen od něho více než od otce a vedle milosti muož nazván býti: volený syn boží.

- 5 Štědrost milého pána Boha jest jeho štědrost svatá, kteráž muož znamenána býti ze čtyř věcí. Nejprvé, z nasycení a živění tak mnoho stvoření po všem světě až do naplnění a v tom se i jeho svatá mocnost ukazuje, že muož to učiniti, co jiní proti jeho velebnosti špatní králové a knížata zemští nemohú učiniti, ženúc lidi jako psy od kusu chleba, 10 nemohúc malé čeládky nasytiti, ale tento Pán nasytí. V moři velryba na každý den, který jedno otevře ústa, dá vuoni rybám, že vběhne ryb do jeho žaludku na jeden den na několik set vozův, a co pak jiné čeledi po všem světě v lidech, ptácích, v hovědech a v jiných živých věcech, které kdy nedá, zhyne každá věc. Druhé, že nic nežádá od nás za to, jedné chválu 15 a modlitbu, která větrem zmíní a jeho svaté milosti nic není prospěšná než nám, nežádá od nás zlata ani pomoci, jako jiní králové, než chválu v zpívání, a ta větrem zmíní, neb modlení mdlé, nestatečné, než, dosti jest, kdy učiníme, co na nás jest. Třetí, neb nic nepotřebuje našeho ani jídla ani volův ani žádné [170] jiné věci. Čtvrté, neb každému dal jest 20 všeho dobrého dosti a nad potřebu, ale že lakomství lidské a lenost dělí, to, že jeden více má než druhý, tím pán Bůh vinen není než naše nespravedlnost.

- Dokonalost milého pána Boha jest dokonalost, ze čtyř věcí znamená. Nejprvé, neb nemuž se jeho milosti nic více 25 přiložiti k dokonání, neb přidá všechn svět ku pánu Bohu, pán Bůh není dokonalější pro přidání světa jako bez přidání světa, ale k nám bluchu přidá, sme s bluchú dokonalější nežli prvé bez bluchy. Druhé, z toho neb všechny věci stvořil jest dokonale, žádný nemuž okázati, v které straně svět jest nedokonale stvořen. Třetí, neb v něm jsú dokonalosti všech věcí, 30 a v něm každá věc má větší dokonalost nežli v sobě vedle oné řeči svatého Jana: Co učiněno jest, v něm byl jest život. Neb v pánu Bohu každá věc má větší dokonání a život nežli sama v sobě, neb v pánu Bohu věčný, v sobě mijejší, v pánu Bohu nebolestivý, v sobě bolestivý, a tak dále. Čtvrté, neb nic nemá dokonalosti, žádné stvoření, by ot něho nevzalo. 35 Páté, neb každé jméno dokonalé lépe jeho milosti přísluší než kterému stvoření.

- Spravedlivost milého pána Boha jest spravedlivost, okazující se nám z sedmi věcí. Nejprvé, že nic zlého na žádným nenechá bez pomsty. Druhé, že každé věci rozdal jest ji potřebné věci vedle přiro- 40 zení, jakž na ni záleží a tvárnost její žádá, krom potvorných věcí, které, jestli že jest co umenšil neb [171] přidal, to jest učinil pro okrasu světa a naučení múdřích lidí, aby ze všech věcí brali naučení, neb múdřý vida potvoru i z toho vezme naučení. A že darmo od rozumu božieho nepošli jsú. Třetí, neb on sám za nevinné lidi bojuje proti králům a knížatům

jich křivd mstie, až do jich vykořenění, aby před jich nespravedlivostmi lidé dobří pokoj měli. Čtvrté, neb v každým naším skutku spravedlnost miluje. Páté, neb spravedlivý jest v řeči i v skutku každým, a nemuž pochybiti. Šesté, neb všecko, co myslí, to jest spravedlivost, a nemuž nepravě býti. Sedmé, neb treffi každému v punt váhy záplatu jeho 5 spravedlivú, bez umenšení, ani přidání.

Milosrdenstvie milého pána Boha jest milosrdenstvie, nesa se na všechna stvoření jeho, neb nic nenávidí, co stvořil jest, neb jest všecko dobré, co jest stvořil. A až jest veliké milosrdenstvie boží, však milosrdnější jest dobrým, se bojícím jeho, a najmilosrdnější jest milo- 10 srdným. Neb pán Krystus zjevně dí ve čtenie, že samé nemilosrdné v den súdný bude súditi, řka: Lačen sem byl, a nedali ste mně jiesti, žiezniv sem byl, a nedali ste mi píti, nah sem byl a neoděli ste mě, vězen sem byl, a nenavštievili ste mne etc. Ó, králi netoliko nedáváš, ale válkami a kněžiemi se jedná, že majícím se běře, že již s dietkami biedu trpí, ode mne nevy- 15 mluvnú, i kterak na smrti nemáš těžce súzen býti! Ruče poslyš rady starých a poddaj se starším, čas jest, a také mladší budú Vaše Jasnosti poslúchati. [172].

Jedinost milého pána Boha jest jedinstvo, jest taková, že jest jediný pán Buoh, a to třmi věci se duvodí: Najprvé, nebi 20 jako v počtech všecko množstvie počtuov od jednosti se počínají, tak všecko množstvie stvoření pocházejí od jediného počátku. Druhé, neb kde mnoho kniežat prostě rovných, nemuž správa dobře státi, i proto musí vždy jeden převýšenější býti nad jiné, aby jeho slova stála. Třetí, neb kto by držel jako Manicheus kacieř, že jsú dva bohy, jeden, od kterého dobrota 25 pochází, od druhého zlost a zlé pochází, neb od dobrého zlé nemuž pojíti a od zlého dobré také, a proto položil dva počátky, ale to jest púhé kacieřstvo.

Umění božie jest umění, kterými zná se všeho se i jiné všecky věci až do najposlednější věcky, nedějící se jako naši, ale dějíc 30 věci a také že umění božie počíná se od něho, ale naše od poznání věcí k nám, neb sebe nemužem znáti, leč prvé jiné věci poznáme. Opět naše umění bývá s velikým obtížením a s zapomenutím, božské nic.

Všech věcí poznání od pána Boha jest poznání božské takové, že všecky věci zná a každú až do kruntu pro tři věci: Naj- 35 prvé, neb jakož jest všecky věci stvořil, tak všecky věci zná, neb při něm není žádné zapomenutí. Druhé, neb jest ve všech věcech, i proto všecky věci zná. Třetí, neb zná každú věc dokonale tak, jako dokonale ji stvořil.

Minutých věcí poznání jest poznání od pána Boha těch věcí, které byly jsú [173] a již nejsú, trojím během. Najprvé, v svém 40 rozumu, v kterém všecky věci jsú vždycky jako v zrcadle. Druhé, skrze svú živú paměť. Třetí, v příčinách té věci. Jako múdrý hvězdář pozná, kdy bylo kažení slunce přede sty lety, neb vie příčiny toho, též tuto.

Budúcích věcí poznání od pána Boha jest poznání jasné těch věcí, které nejsou, ale mají býti trojím během. Nejprvé, skrze svojo rozum, neb tam všecky věci se svítí a jsou popsany jako v zrcadle, a toť slovů kniehy života v pánu Bohu. Druhé, neb pán Buoh zná čas, 5 kdy budoucí věc vezme stránku svú od pána Boha, aby něco bylo. Třetí, v příčinách, neb je zná jako hvězdář, že po roce má zkažení slunce býti.

Všech řečí poznání od pána Boha jest poznání každého jazyku, rozumění trojím během. Nejprvé, neb jest stvořil jazyk lidský k mluvení, i proto ví, kterak mluví, neb jest jemu dal k tomu 10 veškeren způsob. Druhé, neb co umí člověk, umí pán Buoh a vejše. Třetí, neb každé věci poznání jest v něm a od něho. I proto, že toto také jest od něho, zná to výborně.

Mrzkých věcí poznání jest poznání od pána Boha hubených věcí, malých i zavržených jako vši, blech, komáruov, 15 pro tři příčiny. Nejprvé, neb jest je stvořil, a krmí je a spravuje je. Druhé, neb jest také v nich, a ty věci mocí božie, která jest v nich, jednají své věci. Třetí, neb [174] nebe i slunce jim posluhuje. Čtvrté, neb pán Buoh jako hospodář dobrý zná všecky věci své a ví jim počet.

Nepodobné věci jsou tři věci. Nejprvnější, kterých 20 věcí pán Buoh nezná, ta jest věc tak nepodobná býti, že nikdy nebude, a také o té věci člověk nic nemůže mysliti; neb o čem pán Buoh neví, nemůže věděti ani člověk. Druhá nepodobná věc jest k nám, jako aby pán Buoh učinil, aby všechen svět byl v hrachovém zrně, a to pán Buoh zná a může učiniti etc. Třetí, aby přirozené věci odjal moc, totiž aby oheň 25 nepálil a voda netopila, to může pán Buoh učiniti, ale nečiní, leč pro veliké příčiny. A proto blázniví lidé, ješto nemocí trpí, řkúc: Bude-li chtieti pán Buoh, uzdraví mě, rovně též činí čekaje, aby mu pán Buoh v zimě stopil, aby ho zima neumořila, ale spíše umře, než se toho dočká, též tuto.

Poznání boží všech věcí jest tak jasné vidění 30 božie všech věcí a znání a pamatování na každú hodinu pro tři věci: Nejprvé, neb zná každú věc, kterou stvořil. Druhé, neb má všecky věci v počet. Třetí, neb máme příklad na pavúku, kterak z sebe udělá veliké kolo a v něm všecko vidí a všecko zná, též pán Buoh.

Zlých věcí poznání od pána Boha jest jich poznání 35 po třech věcech. Nejprvé, po zblúzení od dobrého. Druhé, z napsání zlého na svědomí lidském. Svědomie lidské jsou jako kniehy, ješto se na nic píše, zlé i dobré; ale zlé maže se doluov [175] zpovědí a pokáním. Třetí, neb každá věc zlá volá na pomstu, ku pánu Bohu, i proto zná.

Myšlení lidských poznání od pána Boha jest po- 40 znání každého srdce lidského v nejmenším myšlení po třech věcech. Jedno po svém jasném rozumu, před kterým nic tajno není. Druhé, skutcích. Třetí, neb sám pán Buoh jest stvořitel srdcí lidských, i proto zná je až do konce, ale ďábel jedné po znameních a po skutcích.

Jména milého pána Krysta jsou patera jména, nejprvnější jsou jména nevýmluvná, jakožto: Tetragramaton, Alba, Sabaoth, Heloy, Calamon, Saday, Adonaj, já, jota, o, alpha, jsou jména právě pánu od věčnosti přiležící, proto neb jest nevýmluvný. A tato jména jsou nám nevýmluvná a neznámá, praviec nám, že nic o něm nemůžem vymluvit, 5 i proto etc. Druhá jména jsou od stvoření jemu dána, dobrá od člověka, jakožto cesař, král, pán, biskup, kněz, řemeslník. Třetí, přidáváme jemu jména zlá od člověka vzatá, totiž že jest zlý, hněvivý, mořící, ač nic toho do něho není, však může trpěno býti pro spravedlivost. Čtvrtá, jsou jména od každého stvoření, od ptákuov slove vorlice, pellicán, slove vuol, 10 jednorozec etc. Pátá, sú jména dokonalá, ještě nemohú žádnému přidána býti, jakožto všemohúci, najslavnější, najrozkošnější etc. Ale o tom by bylo mnoho praviti místných věcí, i pro ukřácení opustím.

[176] Duostojenstvie božské jest každé duostojenstvie, které jest na nebi, i na zemi, neb od něho každé duostojenstvie 15 pochází, i proto každým duostojenstvím můžem ho jmenovati, totiž králem, biskupem, mistrem, řemeslníkem. A o tom krátce pověda, učiním konec o milým pánu Bohu, jeho velebnosti, žaluje, že bych rád mnoho dobrého všemu světu učinil, ale že sem tak utištěn biedami od Husákuov, že nic dobrého nemohu učiniti, toto k Vaše žádosti dělám, a nic od Vaše Jasnosti 20 nemám ani čekám, a rád bych ven z země a pro nepokoje nemohu. Rač mi pomocník býti, pane nebeský, čtyřikrát sem od nich tráven, páté nedopůstěj, rač mě zachovati od jich zlého myšlení, ať jinde Tvú Velebnost chválím a lidem prosievám k jich spasení.

Ušlechtilost milého pána Boha jest ušlechtilost 25 ze čtyř věcí znamenáná. Nejprvé, z krásné osoby jeho. Blaze těm, kto v ní patří. Druhé, z překrásného komonstva, anjeluov svatých, kteří jej chválé, jemu s poctivostí slúží a jej jako hvězdy okolo slunce okrašlují. Třetí, neb od jeho šlechtilosti všechna šlechta bere okrášení. Čtvrté, neb vždycky jednostajnú krásu má, a jsa nejstarší, nikdy od mladosti a od zdraví ne- 30 odejde.

Ciesařstvie božské jest ciesařstvie, dělé se od jiných smrdutých králuov v sedmi věcech. Nejprvé, v tom, že všeho světa v ničemž nepotřebuje, ale svět jeho potřebuje [177], neb má dosti cti beze všeho světa. Druhé, neb sám sobě stvořil všecka královstvie i duchy roz- 35 umné, ale jiní králové a cesařové požívají královstvie stvořených a jich potřebují a z roboty lidské živi jsou. Třetí, neb sám jest jediný, ježto nade všemi věcmi panuje a žádný jiný, a před jeho prchlivostí třese se nebe i země. Čtvrté, on jest sám, ježto vsazuje krále na thruny a je doluov zsazuje a jich duše odjímá, a kdy před se požene, musí státi před ním. 40 Páté, nebo všecky přetrvá, neb nikdy nezmíne ani umiera. Šesté, neb všichni králové nebeští i zemští na každý den povinovati jsou se pokoriti až k zemi klaněti, modliti, obětovati, kolenoma klekati jako ryneřikové velikému

svému pánu. Sedmé, v uokrase. Jako dí David: Dominus regnavit decorem indutus est. Pán kraluje, oblek se v krásu.

Thruonové tohoto převelebného krále. Šest thru-
 5 nów jest, na kterých znamenitě a přeslavně sedí. První, na kterým seděl
 jest před počátkem světa, jest jeho osoba svatá, neb jest byl sám v sobě
 jako dnes. Druhý, na výsosti nebeské, kde vedle něho sedí pán Krystus
 a Panna Maria, královna nebe i země, od kterého angelóm i svatým všecko
 světlo pochází, a blahoslavenstvie i utěšení vedle oné řeči Izajašovy:
 Nebe jest mne stolice. Třetí v slunci, vedle oné řeči: In sole posuit thaber-
 10 naculum suum. Od některého mám smrtným pochází světlo ve dne,
 abychme v něm dobré věci činili, život a všechna živnost. Čtvrté, zde na
 zemi [178] thrún římský, kterému mají poddáni býti všichni patriarchové,
 cardinálové, biskupové, králové, knížata všeho světa a od něho bráti
 stvrzení svých stolic a thruonů vedle toho běhu, jakož sem vypsal v mých
 15 velikých knihách. Páté, v pekle. Šesté, v den soudný, na kterým bude od-
 suzovati zatracence ku peklu v povětří, sedě na duze, řka jim: Děte,
 zlořečení, do ohně věčného.

Koruny tohoto krále převelebného jsou pět korun:
 Najprvnější, vytištěna znamením svatosti, v té jest byl před počátkem
 20 světa. Druhá, v které sedie nad anjely stkvělá. Třetí, hvězdni vedle oné
 řeči, koruna dvanácti hvězd jest na hlavě jeho. Třetí, Židovská, kterou
 jest vzal od Davida krále a od Arona biskupa, a přenesl jest v těle na lid
 křesťanský. Čtvrtá, trnová na kříži, tu jest král zamúčených lidí, aby po
 něm všichni šli zamúcení bez strachu, neb on je předchází vedle oné řeči:
 25 Kto chce do nebe, vezmi kříž svůj a poď po mně. Pátá, dána jest pánu
 Krystovi na den božieho vzkříšení, koruna veselá, a s tú, jakož dí ve
 čtení, dána jest mně moc všechna na nebi i na zemi, učiněn jest pánem
 a králem všeho světa, aby ve jméno jeho klekalo každé koleno nebeské,
 zemské i pekelní, v té sedí na pravici Boha, otce všemohúcieho, a v té přijde
 30 súditi živých i mrtvých.

Jablko tohoto velebného císaře jest jablko
 zlaté, s křížem na hoře, skrze to se znamená milostivost. Neb jako zlatto
 dobré dá se ohnutí lechce, též pán Buoh vedle oné řeči: Sapiencia est
 mobilior omni mobili, múdrot nestvořena jest ohebnější [179] nade všecku
 35 věc ohebnú, ale že jest skvěle a veselost činí srdci, znamená, že, pod pánem
 Bohem odpočívající, mají seděti v pěknosti pokoje a v sladkosti lásky
 a rozkoši, ale křížek znamená umučení Syna božieho, který dosíhl jest
 od konce až do konce, od konce největších sladkostí až do konce naj-
 větších bolestí.

40 Sceptrum tohoto nejvyšieho krále jest čtvera hůlka:
 Najprvnější, královská, tú spravuje všechen svět. Druhá, biskupská, tú
 spravuje duše naše k nebi. Třetí, tepící, skrze kterou vbíjí tesknostěmi
 a zámutki lidí do královstvie nebeského a hruozami pekelnými. Čtvrtá,
 jest lahodící, tu slibuje dobré věci dáti bojícím se a nebe slibuje.

Mečové tohoto najvyššieho krále jsou čtveři mečové: První, zlatý, který ne řeže, ten meč okazuje každému dobrému, aby se nebál, ale aby pro svú dobrotu měl pod ním léta dobrá a veselá. Druhý meč jest ostrý tiem, vyplňuje zlé. Třetí, na obě straně ostrý, ten jest dal papeži, v té řeči ve čtení: Aj, dva meče jsou tuto. A pán Krystus řekl jest: 5 Dostif jest. Ale jeden dává se králom a kniežatóm, aby bránili viery křesťanské, ale druhý zuostává při biskupích. Čtvrtý, ohnivý, kterým odsuzuje lidi po smrti k ohni věčnému, vedle oné řeči: Neroďte se báti těch, kteří tělo odjímají, ale bojte se toho, který duši muož dáti na zatracenie.

Rúcho tohoto převelebného krále jest překrásné 10 a stkvělé rúcho, o kterým stojí psáno: Amictus lumine simul vestimentum. Oděn jest rúchem světlým. A Job dí: Každý kámen drahý jest oděv [180] jeho. Rúcho jeho překrásné jest ze tří věcí: Najprve, v jeho osobě. O tom dí písmo, že jest kraší nad slunce, a nade všecku krásu hvězd jest prvnější. Druhé, rúcho jeho jest v okrase všeho stvoření, to jest rúcho štukované, 15 maje na něm psáno: Král nad králi, pán nad pány. A já v svých knihách položil sem, aby cesař měl to psáno vždy na svém rúše, ale žádný jiný král. Třetí, štuola zlatá byla merhovaná; co znamená, to opustím.

Království tohoto převelebného cesaře jest čtvero království: První, krásné, kde sám sedí a kraluje, totiž nebeské 20 království, o kterém spívá cirkve svatá, o kterak přeslavné jest království, v kterém s Krystem radují se všickni světí, jsou oblečeni v alby bílé! Tu jest pokoj věčný a den bez noci, a sytost bez hladu a bez žiezne. Druhé, království jest mezi okrslky hvězdními. Tu jsou dvojí duchové, jedni slovú intelligencie, ješto hýbí hvězdami a řídí tyto nižší věci, druzí 25 jsou lidští jako dějí poete v bohy obrácený, a tudý musí každá duše svatá projíti. Tu cesař pánu Bohu pře velmi věrný jest Saminael. Třetí, pekelný, tu jest neřád a nepokoj a noc beze dne. Čtvrté, zemské, tu jest smieš totiž pokoj i nepokoj, světlo i tmavost, zlost i dobrota.

Čeleď tohoto přejasného krále jest čtvera: První, 30 v nebi tu jest rytierstvo a comonstvo překrásné. Druhá, v pekle, to jest chasa, buřiči a kati a všecka nešlechtná družina. Třetí, na zemi tu jsou v smieš zlí i dobří. Čtvrtá, všecko stvoření nerozumné, a všechny pase a krmí každý [181] den, a všecko veliké a široké jsou čeledi přenáramně.

Oděnie tohoto prevelikého krále jest mnohé oděnie. 35 Najprvé, že má hrad nedobytý, a zlá věc zlá nemuoz k němu dojíti vedle oné řeči: Nepřihlížíš se k tobě zlé, a žádný bič nepřiblížíš se k tvému stanoviti. A jinde dí: V pokojif jest ustanoveno miesto tvé. Druhé, hromové miesto pušek. Třetí, hlízy, kterými luci na lidi jsou miesto kulek, pišfal. Čtvrté, jest neštěstie a tesknosti, kterými střieli na lidi miesto samostfieluv. 40 Páté, meč a šavle jsou nemoci smrtné. Šesté, všecko stvoření, které připravil jest. A jako písmo dí: V uoděnie oblél jest na pomstu zlých.

Nepřemoženost tohoto najvyššieho krále jest nepřemoženost, z pěti věcí znamenáná: Najprvé, síly jeho preveliké, neb v pěsti

drží všecken svět. Druhé, neb síla jeho jest nepřemožena, ani jest, kto by se o něho mohl pokusiti. Třetí, neb muož všechno protivné sobě potříti. Čtvrté, neb se otarasoval neolestí. Páté, neb má v nebi tak silnú čeled, že každý anjel muož všeckeren svět převrátiti.

- 5   Žalář tohoto najvyšieho pána jsou tři žaláři, v kterých tresce zlé: Najprvnější tělo naše, v tom zavřel jest duši naši. aby, co zlého trpí, setřel viny milostivě, kteří slibují polepšení a učiní. Druhý, tvrdší jest očištec, v tom se trescí duše, ješto zlé činily a málo dbaly na pána Boha a na pokání. Třetí, peklo, v tom tresce zúffalé [182], ješto se nechťejí
10 polepsiti, ale že jsou rezličná pekla, jakož snad o nich níže budu klásti.

Nezhřešitedlnost milého pána Boha jest nezhřešitedlnost, že nemuž v žádným skutku zhřešiti pro tři věci. Najprvé, neb hřiech jest z pobluzenie rozumu, že se jemu zdá zlé lepší než dobré, ale pán Buoh nemuž v rozumu poblúdi. Druhé, hřiech jest pro přestupenie přikázanie vyšieho, ale že pán Buoh nemá vyšieho nad sebu, i proto, co ráci, to učiní. Třetí, neb miluje spravedlivost a nemuž žádnému krivdy učiniti. A to potud, najjasnější králi, o pánu Bohu, který byl jest před počátkem světa, o kterém opustil sem na sto kapitol přeužitečných.

- 20   Kronika o vyjití světa v svůj byt jest kronika, okazujíc počátek světa stvoření, ačkoli Aristotileš dí, že svět jest od věčnosti, a hned kterak brzo bylo řeci, pán Buoh jest, tak brzo bylo řeci, svět jest, neb jest od něho posel jako paprsek od slunce. Ale písmo svaté praví, že jest stvořil jedno po druhým, jakož toho dotknu.

- 25   Konec stvoření světa jest konec, ukazuje, pro které příčiny svět stvořen jest, poněvadž pán Buoh jeho v ničemž nepotřebuje, že jest to ráci učiniti pro tři věci: Najprvé, pro svú [183] dobrotu, neb se nemohl zdržeti, by své krásy, své síly, své dobroty neudělil jinému, totiž stvoření svému. Druhé, aby rozumný člověk, vida rozličnost stvoření
30 divil se moci jeho, múdrosti jeho a z každé věci bral naučení. Třetí, aby člověk, požívaje světa a vesel jsa v skutcích božích, chválil milého pána Boha a jemu pilněji slúžil.

- Řád stvořených věcí na světě jest takový řád, že najvyšší, jest najčistší stvoření, neb truon jest jako tvář níže, méně čisté, najníže
35 najnečistší. Druhé, neb svrchní věci a okrslkové jsou vždy větší, držíc v sobě nižší a vždy menší. Třetí, neb každý své místo má. Čtvrté, věci vyšší jsou duostojnější než nižší. Páté, neb rozumné věci v nebi i vsady řád mají mezi sebu, neb jsou pod jedním pánem, pánem Bohem, a to činí svornost, řád, pokoj mezi vším stvořením.

- 40   Okrúhlost světa jest okrúhlost, z šesti věci znameaná. Najprve, stvořil jeho jest okrúhlý ve slově: O ješto nemá počátku ani konce, též svět jest jemu podoben. Druhý, neb svět má všechny věci mieti, a proto že okrúhlá figura najvíce v se vezme a jest najpochoptnější, i proto jest světu dána. Třetí, pro hybání hvězd, aby okazovali se jedno-

stajně každé krajině, a kdy by bylo toliko dlůhý svět, druhdy by se zdálil od jedné krajiny dále nežli k druhé, i proto nebylo by z nich rozený věci všady jednostajných. Čtvrté, neb vydanie slunce na poledne, že jest najvyš, a stien krátký činí, a ráno a večer dlůhý, a to jest pro [184] okružlost. Páté, neb okružlá věc vyrazuje práznost, ale jiná forma ne tak, 5 ale že svět má plný býti, pro to okružlá forma jest jemu dána. Šesté, aby slunce, okružlé se hybic, noc nám učinilo, kdy jest ve spod, a den, kdy svrchu.

Zavěšení světa jest zavěšení všeho světa na nic, než toliko na samým slovu božím, ze dvů věcí znamenáná: Najprvé, neb 10 nenie na čem jiném krumfeštuov zasaditi, poněvadž nic jest nebylo před počátkem světa. Druhé, neb dnes a až na věky pismo svědší, že drží svět v ruku pěsti své a on jest krumfešt světu nekrumfeštný a nemiestný.

Dokonalost světa jest dokonalost, ze tři věci se nám oznamujíc: Najprvé, že všechny potřeby se v něm najdú bez nedo- 15 statku každému stvoření. Druhé, proto že jest učiněn od dokonalého řemeslníka, který všechny věci dokonale činí. Třetí, neb žádný nemuož řéci, v čem by byl nedokonalý.

Jedinnost světa jest jednost, kterou se dokazuje, že jest jediný svět ze čtyř věcí: Najprvé, z toho, že všechny formy a tvárnosti zúplna 20 se v něm nalézují, i proto nenie potřebie druhého. Druhé, kdy by byl druhý svět, nebo by byl podobný tomuto, tehdy by se s nim spojil, pak-li by byl rozdielný, byla by nesvornost mezi věcmi, tak věčný by byl nepokoj a boj. Třetí, pro múdrot božskou, neb skutkové múdrého z konce potřeby měří se, že nepotřebných věcí nerozsuzuje. I proto, že pán Buoh hleděl 25 toliko k potřebným věcem, jeden svět stvořil a v něm [185] všechny potřeby. Čtvrté, proto neb jest jeden pán nejvyšší i stvořil jeden svět, aby v něm všecko stvoření za jedno bylo a jedno bylo druhému k služebnosti.

Konečnost světa jest oznámení, že svět nenie bez konce stvořen, ale že má mieru a konce, která se znamená z pěti věcí. 30 Najprvé, neb pán Buoh všechny věci jest stvořil v mieru, v váhu a v počet, a proto, že všemu světu mieru vieme, které lidu obecniemu nemáme praviti, aby se tomu neposmievali, neb jim se to zdá nepodobné, ale v pravdě vieme mieru všemu světu, bez chyby, na vlas, nébrž kdyby hor nebylo a pán Buoh mákem naplnil všechen svět. Já i jiní mistři, kdo by byl počet 35 tak veliký, chtěl bych bez chyby pověděti, kolik jest těch zrn makových, ale že počtu tak velikého počítající nemáme, proto etc. Druhé, z toho, že vieme každého planetu, léta i časy, v kterém času dokoná svůj běh. Třetí, že před mnoho léty povie me v punct kažení slunce aneb měsiece, a to jest z pravého rozečtenie hodin od počátku světa až do té hodiny a z pra- 40 vého rozměření nebe i země, v kterým místě má se kaziti, a kterak v klych a v stien padne slunce, všecko-li, puol-li čili čtvrt; a poněvadž pliskači ty věci vidíš, na oko nestatečný, věř také, že mistři vědí, kolik loket v sobě okrslek všeho světa drží. Čtvrté, z toho, že všechny věci, které jsú na světě,

mají svú postavu skončenie a v mieru i sílu i práci, a když by svět neměl konce, také věci byly by v něm nesmierné, veliké, a bez konce. Páté, neb obecné přísloví [186] jest: Múdrému cokoli činíš, čiň múdre a hled k konci, to pánu Bohu najlépe přísluší, aby každú věc dělal konečnú a dokonalú
5 a přivedl k konci užitečnému.

K r á s n o s t v š e h o s v ě t a jest krásnost a pěknost, z pěti věcí znamenává. Najprvé, neb každú věc v světě pán Buoh, jakožto malěj svým obrazem tak čistě vyryl jest, že rozum múdrého člověka nemuož se nasytiti díváním každého stvoření, a tak jest barvami čistě osvietil každú
10 věc, že jest div. Druhé, neb nenie nikdyž nic na světě okázati, co by hyzdilo krásu světa, neb jsou-li potvory lidské a blázni a málomocni a jinak nemocní ohyzdní lidé, kdy múdry to rozumem opatří, i ty věci naučí múdrého, že jsou dobré a krásné v svém běhu, a že jsou k kráse světa, ale bláznivý toho nic nepočítaje, ani se na to kdy bude ptáti. Třetí, z krásnost hvězd
15 a slunce muožem znamenati krásnost světa. Čtvrté, neb na světě každé tvárnosti krása se nalézá. Páté, neb obraz boží na každú věc vložen jest, který každú věc líbeznú činí a krásnú, vedle řeči Davida: Signatum est super nos lumen vultus tui, domine etc. Znamenáno na nás jest světlost tváři tvé, pane, a proto dal si veselost v mém srdci.

U ž i t e č n o s t v š e c h v ě c í na světě, jest užitečnost každé věci na světě, že se hodí k něčemu dobrému a užitečnému, na světě znamenáná ze tří věcí: Najprvé, z múdrosti božské, který nic neužitečného nechce mieti v svém hospodářství. Druhé, neb múdry lékař v každé věci všeho světa mudruje, hledě, kterak by která věc hodila se člověku ku poslužení
25 [187], neb pán Buoh každú věc stvořil jest konečně pro člověka, aby člověku pohodlná byla. Třetí, neb jedna druhé věci jest v služebnost a vešken svět jest jako jedno tělo, a každá věc jako úd; a jako údové sobě napomáhají, tak také jedna věc jest druhé na pomoc a na užitek.

M i e s t o s v ě t a jest troje místo. Najprvé, svrchek světa
30 zaviera je v sobě svět i všechny věci, které jsou v něm. Druhé, ruka božie, držící svú mocí svět. Třetí, a proto die Aristotileš, by všichni bohové sstúpili, nemohli by světem hnúti z místa ani zemí, z prostředku světa, totiž pro mocnost najvyššieho Boha, držícího svět v své síle. Třetí, jest rozumem toliko rozvázané a zachycené, totiž že múdry myslí místo v sobě
35 svět držící.

P o č e t v š e c h v ě c í n a s v ě t ě jest počet, kterým se dokazuje, že jest pán Buoh všechny věci stvořil v počet a v mieru, a vie, kolik věcí bude které tvárnosti od počátku světa až do konce, kolik minulo, kolik jest, kolik bude, a to pro tři věci: Najprvé, pro hospodářství dobré, neb jako
40 dobrý hospodář vie, co má v svém domu, tak pán Buoh. Druhé, pro velikú bystrost rozumu svého, neb vidí a zná všechny věci. Třetí proto, aby hojněl zemi více, jestli více lidí na zemi, aby se živila. Pakli jest přieliš čeledi rozplozeno, aby morem utrhl lidi a širší místo a v lepší bydlo jej vsazoval, neb člověk jest hojného semene, a až do pěti leth mnoho čeledi

přibude. I proto obecně v pěti [188] létech mor bývá, a obecně panny, panici a dobří lidé mrú.

Obraz božie na každé věci všeho světa jest tvojoj obraz, na každé stvoření jeho přitištění. Nejprvé, ta forma anebo ten způsob aneb způsobnost té formy na podobenství té formy, kterou jest pán 5 Buoh měl v své mysli před ustavením světa, neb té formy způsob, přijda k materi první, ustanoví tu věc, která jest předzvěděna a počata v pánu Bohu od počátku světa. A tak každá věc jest z kmene božieho a má na sobě jasnost božskou a líbeznot. Druhý obraz jest rytina a forma v sobě od pána Boha mistrovstvím božím učiněným, neboli tvárnost rozdielná a pří- 10 padná, kterou jeden člověk dělí se od druhého, jakožto piknosý od piknosého, ale však oba jsú člověk, jedné že ten má rozdielný obraz od druhého a jest jiná osoba od druhého. Třetí, obraz jest Trojice svatě v duši lidské, že vuole, pamět a rozum jsú jedna duše, a na každé věci, neb každá věc má počátek, prostředek a konec, a to tré jest jedna věc jako tři osoby 15 jeden Buoh, anebo že má vysokost, širokost a hlubokost, a to tré činí jednoho člověka jako Trojice svatá jednoho pána Boha.

Rozdielné věci na světě jsú šestery, ješto každá musí býti z té některé. Nejprvnější jsú duchové anjelští, bez těla, nebo duše svatých v nebi, to jsú najušlechtlejší věci. Druhé, živé tělesné věci jako 20 člověk, vuol, pták, had, červ, ješto chodí nebo místem se hýbe, kam chce. Třetí, jsú hotovi, rostící, živé, ale nečitedlné, jako dřievie, bajliny, tráva. Čtvrté, jsú věci prostě mrtvé, ješto nic nečijí, jako kameni, železo, kovy a dřievie nerostící. Páté, věci jsú [189] nesmrtdelné. Šesté, smrtdelné jako všecy živé věci pod měsícem. 25

Ale věci na světě mohú šesterým během nazvány býti. Nejprvé, že by bylo něco stvořeného, toho nenie. Neb die písmo: Viděl jest pán Buoh všecy věci a viděl, že jsú dobré. A tak nic zlého nenie stvořeno, tak jest i ďábel dobrý. Druhé, že kazí dobré, a to se nezná než po zka- 30 žení dobrého. Tak mol jest zlý, že kazí rúcho a nemoc člověka. Třetí, v živých věcech přirozené nepřátelstvo, jako lev, že sní vola, a kočka myš, to nenie zlé, neb jest od pána Boha stvořený, neb skrze to musí svět se zachovati, neb člověk všecy věci živé hubí, aby se zachoval, a když ušlechtlejší věc, že skrze menie ušlechtilí zachovává, to jest dobré. Čtvrté, hříechu zlé to jest skutku zlého jako zabiti člověka, zrada a jiní hříchové. 35 Páté, v opuštění dobrého, jako nejíti do kostela v svátek. Šesté, že jest viac bolestivá, tak oheň jest zlý, že pálí člověka a voda topí, však jsú věci dobré a nám velmi užitečné.

Trvání světa jest trvání vedle řečí rozličných truoje: Nejprve, vedle Aristotilešovy řeči, že od počátku světa až do konce jest 40 leth třidceti a šest tisícúv a pět seth leth, a již od počátku světa minulo jest let pět tisíc dvě stě a třidceti. A tak ještě má svět státi třidceti tisícúv a jeden tisíc a tři sta a sedmdesát let počta do léta božieho tisícieho čtyřstého a sedmdesátého prvnieho. Druhé, vedle pána Krysta, že dí, že o po-

sledním dni žádný nevie, jediné otec, a komu chce otec z [190] jeviti. Tretie, vedle doctoruov svatých, ti praví, že by měl svět toliko sedm tisíc od počátku až do konce trvati. A tak již by ho nedlúho bylo a to nic nestarajme se, neb to pán Buoh bez nás dobre řídí.

- 5 Stvoření světa jest vyjití světa vedle řeči Mojžiesovy v svůj byt skrze skutky šest dnuov. Neb dí, že první den jest stvořil pán Buoh světlo a den a noc, ale to není právě položeno, neb den a noc jest od slunce, a potom klade, že slunce čtvrtý den stvořeno etc. Druhý den die, že stvořil jest firmamentum, totižto nebe hvězdni a zemi a moře, a to opět
10 státi nemuož. Třetí den dí, že stvořil jest z země býlé totiž každú trávu zelenú a dřievie, nesúce ovoce každé vedle svého přirozenie, maje tvárnost svú a símě svého zachování v sobě i své tvárnosti, a to jest dobře a rozumně položeno. Čtvrtý den dí, že stvořil jest slunce a měsíc a hvězdy, aby dělily den a noc a roky a osvěcovaly zemi, slunce ve dne a měsíc i hvězdy
15 v noci. Pátý den die Mojžies, že stvořil jest pán Buoh vsecky živé věci, totižto ptáky, zvěř a zeměplazy, totiž hady, červy, žáby a u vodě velryby a ryby, a rozkázal jest jim řka: Roste a rozmáhajte se a naplníte zemi a vody a povětří na zemi. Šestý den stvořil jest člověka jako pána všech věcí a učinil jest jeho pána všech věcí a stvořil jest je muže a ženu
20 a požehnal jest jim a řekl jest: Roste a rozmáhajte se a naplníte zemi a poddajte ji sobě a panujte všemu stvoření; aj, dal sem vám k jiedlu ptáky i hovada i každú věc živú a každú trávu vám i hovadóm země k jiedlu. Sedmý den odpočinul jest pán Buoh a přestal jest od diela. [191]

- Prvního dne kronika jest taková kronika, okazujíc dvě stě
25 věcí pořád. Nejprvé, kterak jest pán Buoh stvořil královstvie nebeské a rozdělil přiebytky jeho. Druhé, kterak jest stvořil jasnější i méně jasné. Třetí, kterak jest rozdělil královstvie nebeské na devět kúruov a každý kuor na dvanácte vysokosti. Čtvrté, kterak Lucifera byl jest povýšil nade vsecky anjely, a v dařiech a v stkvělosti byl ho pán Buoh obdařil, a on
30 pak že zrádně svému pánu a svému nejlepšímu dobrocinci chtěl zlé učiniti. Páté, o zradě Luciferově, kterak svozoval jest k sobě anjely, aby byli s nim proti pánu Bohu. Šesté, o boji v nebi. Sedmé, o pádu zlých anděluov z nebe, kterak padali jsú do pekla. Osmé, kterak ďáblové v pekle jsú sobě ciesařstvie učinili a řád a poslušenstvie a veliké kniežetstvie. Deváté, o nepřátelstvu jich proti pánu Bohu a proti všemu stvoření jeho. Desáté,
35 o úřadech ďábelských proti lidem. Jedenácté, o trestání ďábelským mezi sebú. Dvanácté, o jich oslepení. Třinácté, o jich zatvrzení proti pánu Bohu, o jich lstivosti, o jich velikém umění, o jich nečistotě, o jich nešlechtnosti, o jich vtělení, o bauřivosti činění v povětří, a o mukách ďábelských, a o peklech, kolik jest jich, proč jich hřiech nemuož ulečen býti
40 jako lidský, věděli vsecky věci, věděli tajemstvie lidská, mohú-li v čarách pomocníci býti v každé věci, jaká jest forma ďábelských, a o rúhání proti pánu Bohu a [192] o jiných mnohých věcech. To vše opustím, najjasnější králi, nemaje o čem dělati, neb nemám odnikudž nic, nejsem povinovat

mé hlavy kaziti z ničehuož. Čtrnácté, o zuostání v nebi věrných ane-
luov pánu Bohu a dobrých. Patnácté, o jich odplatě. Šestnácté, o usa-
zenie králuov a kniežat nebeských v nebi, aby oni patřili pilně, aby se nic
nezapálilo zrady takové jako za Lucifera. Sedmnácté, o řádiech nebeských.
Osmnácté, co jest anjel. Devatenácté, co jest kuor anjelský. Dva- 5
dcáté, o mluvením anjelském. Jedenmezcietmé, o zpívanie anjelském
a o chválenie milého pána Boha, kteraký jest a o mlčenie anjelském
v chvále božie. Dvamezcietmé, o anjelské radosti. Třimezcietmé,
o umění anjelským, šesterým a kterak v zrcadle božském všechny
věci vidí. Čtrmezcietmé, o milování pána Boha i sebe mezi sebú. 10
Pětmezcietmé, o osviecenie jeden druhého. Šestmezcietmé, o poselstvie
anjelské k lidem. Sedmmezcietmé, o mluvenie anjelské k lidem. Osm-
mezcietmé, o strážci anjeluov. Devětmezcietmé, kterak tělo bēře. Třid-
cáté, kterak se s myslí lidskú spojuje, až tak do dvú stú kapitol velmi mis-
terných, v které nesmiem vkročiti pro chudobu, neb nemám, zač papíru 15
kúpiti ani světla ani jiedlem ani pitím, kterak bych hlavě své polepšil,
a sem člověk nemocný, čtyřikrát trávený, a tyto věci jsú vysoké a hluboké.
Avšak rád bych je psal ku poznání Vašie Jasnosti, a budú-li se líbiti, budu
psáti, rač mě potřebú tělesnú opatřiti, aspoň duokudž bych to dělal a psal.
[193]. 20

Druhého dne jest kronika, okazujíc stvoření okrskuov
nebeských, totižto povětrného okrsku jest hned pod královstvím nebes-
kým tím úmyslem stvořený, aby lidé světi po súdným dni sstupujíc doluov
chválili jazyky novými v tělech lidských přesladkým zpíváním. Druhý
okrslek jest nebe křišťálové. Třetí, jest primum mobile. První nebe hý- 25
bající se. Čtvrté, jest firmamentum, totižto nebe, ješto jest na něm množ-
stvie hvězd a vuoz a slepice a Hercules a koruna a Boetes, Ficton a Riton
a Riřus Hiades, Pliades, Draconta, Orion, Canicula, Aquila, Idra, krater,
corus, Anticanis, Prochion, Zefens, Ezefia, Itaurus, Lustronochus, Puteus,
Tem bellum, Vexillum, Galaxias, Halo, a jest tu skuoro hvězda každé 30
tvárnosti rodící. Páté, jest nebe Saturni. Šesté, Jovis. Sedmé, Martis.
Osmé, slunečné a tu Saminael jest král rozumný, všem zástupóm nebeským
i zemským přepoctivý, spravuje ty okrsly i duchy mezi těmi nebesami
přebývající i zemi, a kdy a kterak mají se roditi tyto nižší věci zde na zemi,
v zemi, nad zemi v lidech, hovadech i ve všch věcech, kdy má člověk na- 35
roditi se, kterak se mieti a na to má úředníky vedle pohanských mistruov,
jakožto že Vlcanus vládne sperú vohybnú, neb Tymus oblaky, Hera po-
větřím, Ceres obilém, Juno pohlavím, jest jemu rozeznati, co má býti samec,
co samice, Minerva řemeslník, Pallas boji, Amfion úřady, Serapus plavci,
Musa nebo Nymffa vodami a dešti. Kolus povětřím, Dyana pěkností, Pluto 40
v nově mrtvými, váže zaslú [194] ženie k nebi nebo k peklu. Fatiom štěstím,
Gemim rozením všech věcí. Arcades horami, Driades lesmi a Madriades
studnicemi a řekami, Majades polem, Najades mořem, Belzebub múchami.
Cinthius kvítím, Syrofaues životem a smrtí, Pollux v litie duše. Cubon

- měřič všech věcí, kterak velikého zrůstu má býti která věc, a tak dále, jakož sem v mých velikých knihách široce a prostraně položil. Deváté, nebe jest Veneris. Desáté, Mercurii. Jedenácté, měsíecové těchto. Dvanácté, okrsľkuov jsú z mišnosti a z bytu světa, ale jiných okrsľkuov pří-
 5 padných, ješto jsú jako cesty, kterýmiž se hvězdy hýbají jest viec než na tisíc, neb slunce každý den jest na jiným okrsľku, a tak má těch do roka tři sta šedesát a pět. Ale o těch bylo by příliš dlúho praviti, opustím. Opět o hvězdách, co jest hvězda, kolik znamenitějších hvězd, kolikero světlo jich, kolikero hybání jich, co nám dobrého činí nebo zlého zde na světě, vše to
 10 opustím. Duchové mezi těmi okrsľky jsú dvojí: rozumní duchové velikém množstvie, totiž Intelligencie, jako by řekl rozumnosti, kterých prvnějších králuov jména jedenácti jsú tato: Ramana, Ararat, Meroch, Narmatat, Maboth, Faryan, Casma, Abira, Yazach, Dagaël, Damigarus a jiných bez konce. Druhé, jsú tam vedle řeči poet lidé v bohy obrácení, jako Julius
 15 ciesař, Polux, Jupiter, Pluto, Hercules, Pleyron, Licaon a jiných bez čísla, i ženy též jako Dyana, Venus, Pallas a jiné bez čísla, a praví, že tu mají výborné bydlo a veselé se světlem vyšieho miesta, totiž z kráľovstvie nebeského, opět kolik mil od jednoho okrsľku až do druhého, to jest lidu nerozumnému [195] smiech. Ale v pravdě mistři to vědí. I mnoho jiného do-
 20 rého opustím, jenž potom žádný v to neuhodí, jakož bych já byl položil.

Třetieho dne jest kronika oka zujíc, kterak jest pán Buoh stvořil dva živly, totiž oheň a povětří. A o těch Mojžies žádné zmínky jest neučinil. A spera ohnivá mnoho v sobě má rozdieluo v pekelných i očistcových, pekelných mnoho ďáblóm z nebe vypadlým připravená i lidem
 25 očistec jest tu, neb každé duše vstupujíc na nebe, musí skrze tu speru proskočiti, a jestli že má rez déle, bude tu se mučiti, má-li kúdel nebo třtiny méně, a když se vyčistí, již potom žádné bolesti v tom ohni nečije; příklad na zlattu, když zlatník od zlatta, co nenie, zlatto tehdy čisté, a proto nic od ohně netrpí ani se umenšuje, ani proměňuje, by mnoho stála časuov,
 30 v najprudším ohni, též duše čistá nic nemož trpěti od ohně pekelného etc. Pak kterak se ten oheň dělí od ohně našeho, nebo od ohně nižšího pekla, to opustím. A tak v tomto ohni jsú tři věci: Nejprvé, ďáblové, druhé, očistcové. Třetie Impressiones ignite, neb odtud zapalují se drakové, le-
 35 tící v povětří, hvězdy padající, kozy skáčící a komety a jiné mnohé ohřivé věci. O povětří račte věděti, že v povětří jsú pět věcí. Nejprvé, zlí duchové, svrchu činíc hromobitie a blískání a jiné věci, a niže jsú zlí duchové, jednaíc krúpy a škody na obilé a dště veliké a povodně, a najniž jsú duchové [196], s lidmi se spojujice, a obry, rodiče z lidí ti slovú nicubi, ti jsú muži, a druzí succubi, to jsú ženy, a ti pokúšejí lidi náramně k smilstvu
 40 ve dne i v noci, a jsú také jiní ďáblové povětrní, neškodliví jako skřítkové, i škodliví, ješto lidi pokúšejí etc. Druhé, v povětří jsú impressiones aeree, jako duha, když se v létě urodí halo, a že se zdá, jako by se nebe otevřelo, Hiatus voragines bochuni, cesta svatého Petra a jiné mnohé věci, ješto se česky nemohú vymluviti. Třetie, tu se rodí dešť, krúpy, snieh, větrové,

dešť krvavý, manna, rosa, mlha činí zimu, horko, tmu, světlo, morové povětrí etc. Čtvrté, ku kráse povětríe jsú ptáci jako orlice, gaff, pštros, fenix, pellican, řežáb, čáp, volavka, páv, labuť, sup, káně, vejř, bažant, hus, sokol, krahulec, kohút, kavka, havran, sova, straka, holub, žežhulka, řežábek, sojka, papúšek, pauniek, poštolka, křepelice, kos, drozd, dlesk, 5 hrdlička, králík, bělořit, řítoříšek a mnoho seth jiných ptákuov neznámých. Páté, jsú letky, totiž netopýř, ščmelové, roháčové, hovnival, chrúst, majka, kobylka, motýl, všela, mancholt, múcha, gomár, blucha, tyto věci letí v povětríe k kráse povětrí. A to všecko mělo by se tuto klásti, ale vše pro ukrácenie pomínu. 10

Čtvrtého dne kronika jest kronika, ukazujíc, kterak pán Buoh stvořil vody a moře a všechny věci, které jsú v nich, čtyři věci stvořil pán Buoh u vodách a v moři. Nejprvé, potvory, kterýchžto jména jsú taková: abides, zedras, kokodrillus, velryb, jelen mořský, pes mořský, drak [197] mořský, kuon mořský, pister, pol'pus, syrenes, mnich mořský 15 a mnoho jiných potvor, skuoro všechny tvarnosti jsú, které jsú na zemi. Druhé, člověk vodný i mnozí duchové rozumní jsú u vodách. Třetie, ryby rozličných tvárnosti jako jesetr, vyzina, losos, štýrek, štika, kapr, úhoř, lampreda, bajok, bobr, vydra, to jest vlk vodný, hořelka, bělice, pulec, okún, jeleč, pstruh, mník, piskoř, lippan, hříž, mřen, rak a jiných na mnoho 20 seth ryb. Čtvrté, řeky znamenitější světa jsú Tigris, Ffizon, Czizon, Eufrates, Dunaj, Jordán, Tibera, Sekana, Páv, Labe. Neb vody dělí se: Nejprvé, na moři, a těch jest mnoho, mrtvé moře, červené. Druhé, na jezera. Třetí, na řeky. Čtvrté, na potoky, Páté, na teplice. Šesté, na slané. Sedmé, na studnice. A tak mnoho by bylo tuto praviti, ale všeho nechám. Jsú 25 také hadové mořští a žáby a pavúci zlí i také dobří k jídlu, ale my na to zde málo dbáme, jest v moři mnoho drahého kamenie, perel, coku a jiných drahých věcí.

Pátého dne kronika jest kronika, vypravujíc o stvoření země i všech věcí, co na ni neb v ní, při zemi sluší znamenati deset věcí: 30 Nejprvé, rozdělení království a krajin, a ty se dělí osmým nebem a hvězdami a řekami velikými a lesy a horami velikými, jako jest Sion, Ararach, Sinaj, Gelboe, a jiné hory. Druhé, se dělí jazyky, třetí městy hlavními a jinými věcmi. Druhé, co z ní ven roste, jako tráva, býlé, dřievie, ovoce, jahody, obilé. A tuto by se mělo psáti, kolik bělin jest lékařských na světě, 35 ale to bylo by mnoho. Než vonné bělmi jsú tyto, totižto [198] maiorana, basilika, polej, materiďúška, dobrá mysl, polský balšán, domácí balšán, saturuje, salvije, rútha, ozanka, hlucha kopřiva, brotan, izop, peliněk, stkarea, anebo polská salvije, kariosilath, kopytník, velmi hořké byliny jest zeměžluč, peliněk, chvojka a jiné věci. Třetie, jsú dřievie lesní i za- 40 hradní, ovocní, i neovocní, a semena z nich a kvítí a listí a ovoce a kle, a dřievie u nás obecní lesní jsú, jedle, dub, smrk, jalovec, bez, bukev, brsněl, a tak dále. Dřieví ovocní jsú hruška, jabloň, břeskev, mandle, ořech, višině, fik, slíva, caštan, mišpule, jahody mořské a jiné révy. Čtvrté, jsú hovada

domáci i lesní, lesní jako zubr, los, slon, velblúd, lev, rys, jelen, srna, nedvěd, zajec, vepř, jednorozec, pardus, levhart, vlk, liška, opice, kuna, ježek etc. Polní hovádky jsou: křeček, sysel, hranosty, myš, krth. Domáci hovada jsou: vuol, kráva, vepř, svině, ovce, beran, koza, pes, kočka, kohút, slepice, 5 ti jsou hned s Adamem zuostali, a tak dále totiž osel, kuon etc. Těchto všech věcí běh měl by se řádně sepsati. Páté, věci, co jsou v zemi, jako kovové všickni, totiž stříbro, zlato, železo, olovo, čisteč, měď, suol, síra, kamenec, mnohy, lazur, vitreolum. Šesté, zeměplazové, jako hadové, drakové, červi, žáby etc. Sedmé, kamenie drahé, jako karbunkul, gramath, 10 ametist, adamas, beryl, palas, krisolit, jaspis, jacinctus, zeffir a tak dále. Osmé, o jiném kamenie jako mramor, alabastr, opuka, rostú-li ještě čili nerostú. Deváté, o horách. Desáté, o pustinách etc. Ale, že by toho bylo příliš dlúho, a přede mnú se žádný o ty věci nepo[199]kusil, proto také netbám, když mně svět nechce dobře učiniti, abych to mohl učiniti, také 15 toho zanetbám.

Šestého dne kronika jest kronika ukazující, kterak pán Buoh stvořil jest šestý den Adama a z něho Evu. A tuto počnu kroniku lidskú, co budu moci najkratčeji, neb kdy bych chtěl dosti učiniti o samém Adamovi, dva sexterny by nestačily a o Evě tolikéž, i proto chci toho všeho 20 ukrátiti.

Člověk jest věc živá, tělesná a rozumná i smrtedlná na poli světa nižšího usazená proto, aby poznal tyto nižší věci, potom tělo zde ostavě, duši poznal, i jiné vyšší skutky boží poznal, a zde světa i všech věcí živých i neživých požívaje a v nich se kochaje, tiem pilněji z toho pánu 25 Bohu slúžil a děkoval.

Poražení člověka bédú jest od pána Boha člověka pohřížení v tesknosti, v mrzkost, v křeckost, v pokoru, pro pět věcí. Nejprvé, aby bédami se utrápil, nikdy nesměl se pozdvihnúti, v takú pýchu jako Lucifer, který, že nic zlého nepokusil jest, padl jest, ale člověk 30 prvé v biedu vražen jest, proto aby byl vděčen, jestli že Buoh jeho z ní v radost vytrhne a řekl onu řeč Davidovu: Duše naše jako vrabec vytržena jest z osidla lovcuov, osidlo potřieno jest, a my sme vysvobozeni, požehnaný buď pán, že jest nás nevydal v lovení jich. Druhé, aby neuměl člověk [200], že by zde měl místo přebývající, ale vida do sebe, že se smrdutě urodil 35 a vždy hyne a biedně trápí se zde na světě a v mrzkostech svého těla tápá, pokořil se a pospiešil vyjítí domuov na onen svět. Třetí, aby, vida biedu blížního, z toho sobě zasluhoval peklo, neučiní-li milosrdenství, nebo nebe učiní-li. Čtvrté, aby jsa bédami poboden, pozdvihl oči svých k milému pánu Bohu, na kterého již snad dávno zapomenul jest a povolal k němu 40 i k svatým jeho, žádaje z nebe potěšení, a aby, vzhledna na rozkošnú radost, tam žádal býti. Páté, aby poznal přátelstvo lidské falešné, které toliko v štěstie trvá, ale v bídách tak odstupuje, že člověka nezná, žádá-li, něbrž i zapří, a to poznaje v své douffanie, nikdy v lidi nekladl, ale v samého pána Boha.

Bídy, v ktoré padl jest člověk po zhřešení, jest deset
 béd: Najprvnější jest umenšení rozumu a hašení světlosti duše, tak že
 jedva jiskra zuostala jest v Adamovi umění a poznání, neb před zhře-
 šením znal jest všechny věci. Druhé, v sprotivenství všeho stvoření, a naj-
 prvé tělo jeho tak se jest jemu zprotivilo ostnem, že hledě na Evu zapo- 5
 menul pána Boha i nebe jedné, aby žádosti těla dosti učinil, též i Eva, a
 ihned ptactvo letělo od něho, tak že dnes odštípuje člověka od sebe jako
 nehodného, aby nad ním panoval, ryby do vod utekly a hovada do lesuov
 a na pole, a tak zuostal sám Adam s Evú, se psem, aby ho ostříhal, s ko-
 hůtem, aby jemu hodiny registroval, slepicí, aby živ byl vajci, s krávy, 10
 s ovci pro mléko etc. Třetí upadl v hříech a v všechny zlosti, [201], proto
 že proti záповědi boží učinil. Čtvrté, upadl v nemoci těla a v bolestivost.
 Páté, upadl v hlad a žízeň. Šesté, v nahotu. Sedmé, v trápenie a v nepřá-
 telství mnohého stvoření až na smrt, neb smrtečně protiví se člověku,
 drak, had, jed. Osmé, v mdlobu takovou, že dnes jedva se muož obrániti 15
 bluze, vši, komáru, štěnce, mýše, skvoru. Deváté, do osidl ďábelských.
 Desáté, v hříech prvorozený.

Složenie člověka jest člověka spojenie ze všech věcí
 na světě. Najprvé, z nebeské věci, to jest duše. Druhé, z vody, neb má v sobě
 krev a vlhkost a z sebe vodu vypuští. Třetí, z země a z té má hrubost těla 20
 a stálost formy a obrazu svého, po kterém známe každého člověka až do
 jeho smrti. Čtvrté, oheň veliký, neb vidíme, kdy blázen sní masa druhdy
 drahé syrového, že požíve a ohněm zvaří v něm to, co by uhle mělo dosti
 za dvě hodině vařiti. Páté, jest v nás povětrí, to známo po duchu a po
 prdu. Šesté, má v sobě světlo v očích. Sedmé, místo trávy má vlasy, 25
 místo kamenie má kosti a jiné údy, místo dřeví, ješto rostú, ale ovoce
 zlého, neb nerodí z sebe než lajno a veš, a viec skutkuov po hříechu zlých
 než dobrých, aby znal, že jest málo prospěšen pánu Bohu.

Konec stvoření člověka jest konec ukazuje, proč
 člověk stvořen jest, že pro šest věcí: Najprvé, aby dělal zemi, aby tak ve- 30
 liké panství nehynulo milému pánu Bohu, aby pusto nestálo. [202]. Druhé,
 aby požívaje sladkosti světa všemi údy milého Pána Boha z toho chválil
 a jemu slúžil. Třetí, aby sobě umění a rozumy bral z každé věci všeho
 světa a moudrosti božské, aby se velmi díval v každém stvoření a najprv
 očima, vida každé stvoření, pěkné, zpuosobné a rozdiely stvoření a tvár- 35
 nosti etc. Čtvrté, aby z věci stvořených a z písem poznaje pána Boha,
 jeho miloval, jemu věrně na každý den slúžil, pamatuje na dobrodinstvie,
 které od něho bere na každý den. Páté, aby potom vzal věčné blahoslaven-
 stvie a naplnil kuory a pád ďábelský. Šesté, aby zde slúžil pánu Bohu z toho,
 co zde bere i pro budící odplatu, neb nežádá darmo vedle oné řeči Davi- 40
 dovy: Já sem se vydal k slúžení tobě pro odplatu.

Skrytí od člověka jest skrytí, kterým se okazuje,
 že pán Buoh skryl jest v tomto životě od člověka pět věcí. Najprvé, sám
 se a svú tvář proto, aby člověk pilněji se ptal v stvoření na pána Boha.

Druhé, svú lásku a své milosrdenstvie k člověku, jako otec kryje lásky před synem, aby se, jeho boje, dobrý byl, též pán Buoh před námi. Třetí smrt, abychme vždy dobře činili, bojíce se, aby nás smrt v některým hříechu nezachvátila. Čtvrté, jistotu o spasenie, neb nikdy nevieme, sme-li milosti
 5 boží hodni čili nic, abychme se vždycky pokořili milému pánu Bohu a milosti jeho svaté zachovávatí hleděli. Páté, umění božské skryl jest od múdřých tohoto světa, též také od rozkošných [203] a bohatých a dal jich malým a chudým.

R á j j e s t z a h r a d a n a t o m t o světě najkrazší, na východu
 10 slunce stvořená, v kteréžto neroste kopřiva ani žádné škodlivé koření nebo ovoce, krom dřeva smrti, z kterého tekú čtyři řeky, totižto Tigris, Euffrates, Jullus, která jinak slove Ganges, a Fison, která jinak slove Julus, v které by byl Adam zuostal, byl by od dřeva života dlúho živ a smrt byl by měl nebolestivú, a rozenie s Evú bylo by čisté, a bez studu, neb tak by
 15 se ji dotýkal jako nynie ruka ruky.

I n d i a j e s t k r a j i n a n a j b l i ž š í k ráji, v které jsú lidé rozliční totiž piedimužikové a Macrobité, mužové dvanácté loktuov, a agroti, kteříž z veselé se leckdys zabí, řka, že hned v jiné tělo vejde zase, a bragmani, kteříž v té krajině žádný nemuož umřieti, leč syn otce zabí,
 20 a potom na hodech jeho tělo snědí, jsú molosiani, majíc psí hlavy, jsú lidé monoculi, jedno oko majíc v čele, jsú Ciclopedes, jedné jednú nohu majíc, prudce na ni běžíc, před deštěm se kryjíc, jsú lidé hlav nemajíce, ale oči v prsech majíce, jsú lidé, kteříž, jablka vonějíce, jsú živi tiem toliko, jsú feneuny, o kterých by bylo drahně psáti, v té krajině jsú volové divní
 25 a převelicí hadové, tak velicí, že jelena sní i s rohy, tam jsú jednorožcové, slonové, danielové, velblúdivé, dromedáři, tentotroca, cale, rutus, manticora, tato manticora má tvář lidskú a tři řady zubuov, tělo [204] lvové a tak dále, země hojná v zlattě, že má hory, jenž svrchu zlatto sekají i stříbro i volovo, a drahé kamenie, odtud čisté jde, pepře tam viece, než
 30 zde hrachu, zázvoru nežli zde řípy, hřebíčkuov, muškátov, neb odtud do Benátek a do Říma vezú a z Kandy a od mauřeninuov, a tak dále a tam jsú gog a magog, ryšaví Židé, v horách Caspě zavřeni.

A d a m o v a k r o n i k a j e s t k r o n i k a, o k a z u j í c s t v o ř e n í e Adama a skutky jeho a rod jeho až do dnešního dne. A proto
 35 první kniehy Mojžiešovy slovú Genesis, jako by řekl kniehy rodu Adamova, neb okazuje rod synuov a dcer Adamových některých a ne všech, ale mnozí kronikáři lép a jasněji okazují než bibli, neb bibli toliko ku poznání rodu pána Krysta, ale jiní jako sama věc v sobě.

S a m é h o A d a m a k r o n i k a j e s t k r o n i k a, tři sta kapitol
 40 v sobě držící, totiž když Adam stvořen, kde Adam stvořen, z čeho Adam stvořen, jak je stvořen, proč postavú a tváří zhuru zdviženo, proč s okružlú hlavú, v kterých letech stvořen, v kterakém dokonání, v jakém umění, v jakým panství, že jako dí David: Gloria et honore coronasti eum domine et constituisti eum super omnia opera manuum

tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas
 etc. O miestu, kde jest stvořen Adam, z čeho tělo jeho jest stvořeno,
 z čeho duše, co jest to, že vzdechl pán Buoh v tvář Adamovu duch
 života, co jest obraz [205] božie v člověku, kterak jest obraz Trojice
 Svaté v člověku, kterak duše lidská jest světlo, kterak duše lidská slove 5
 duch boží, o kacieřstvie mnohých kacieřuov, o duši lidských blůdicích,
 proč nenie v ráji stvořen, o čistotě a o kráse těla Adamova, proč tělnost
 přepanovala jiné živly, o umění a poznání Adamově, o nesmrtnosti
 Adamově, o spanie Adamově v ráji, co jest viděl ve spaní v ráji, proč
 najposléze Adama stvořil, proč rukama božiema stvořen, dí písmo Adama. 10
 O stvoření Evy, proč z Adama stvořena, proč z kosti, proč z boku, proč
 mdlejší nežli Adam, proč Eva v ráji a Adam vně z ráje stvořen jest, proč
 nestvořil spolu muže a ženy z prvněho trupu, jestli duše Evina z duše
 Adamovy jako tělo jejie z jeho těla, o kráse Evině, o rozmlouvání Adama
 s Evú v panenství, a o tovařistvu Adama s Evú před zhřešením, v kterých 15
 věcech jest Eva spomocnice Adamovi, o milosti Adamově k Evě, kterak
 dva jsú v jednom těle, proč muž jest silnější nad ženú, proč po smrti a v den
 súdný pohlaví mužské i ženské ostane, co jest dřevo života a co dřevo
 smrti, kteraké by bylo sjití Adama s Evú by byli neshřešili, kteraké ro-
 zenie, kteraké kochání, více-li by se žen rodilo než muožuov jako nyní 20
 čili vždy jedna žena k jednomu muži a nic víc ani méně. Takli by se malé
 dietky rodily, a takli s bolestí jako nyní, takli nerozumně, hned-li by dítky
 chodily a chodili-li by lidé nazí, nestydíce se, proč pán Buoh dopustil
 ďáblu pokúšeti Evy, kterak dlúho byl [206] bez hřiechu, kterakým jazykem
 mluvil s pánem Bohem a s Evú, kterak jest viděl pána Boha, mohl-li jest 25
 neshřešiti, přístup ďábelský k Evě, tvář ďábelská k Evě, proč v hadové
 tvárnosti ji pokúšel, proč v hovadné tváři, proč Evy pokúšel a ne Adama,
 mluvenie hada k ženě, v kterém jazyku pochybování Evino, žádanie
 božstvie od Evy, byl-li jest to hřiech pochybování, svolenie Evy, vidění
 Adama, ana Eva jí jablko, podání jablka od Evy, jedenie Adamovo jablka, 30
 přisednutí jablka, proč jest větší hřiech Adamuov než Evin, by byl Adam
 neshřešil, co by bylo o Evě, skrytí Adama před pánem Bohem, otázka
 božie, jaká jest to, Adame, kde jsi, mohli-li jsú synové Adamovi jísti jablko
 bez hřiechu, poněvadž pán Buoh jedné Adamovi a Evě rozkázal nejísti,
 o umění Adamovu po shřešení, umí-li víc než prvě, poněvadž prvě nic 35
 o zlým nevěděl a již ví, proč ďábel řekl: Budete umělí jako bohové, a ne-
 řekl jako Buoh, o zlořečení hada, o zlořečení Adama, o zlořečení Evy,
 o nepřátelstvu mezi hadem a ženú, o podrobenie Evy pod muže, o pod-
 robenie Evy v biedy ženské, který hřiech Evin byl prvnější: mlsnost-li
 k jablku čili pýcha, aby byla bohóm rovna, čili neposlušnost čili vražda, 40
 že zavedli všecko lidské pokolenie na smrt tělesnú i duše, o rúchu jich po
 poznání nahotě, kteraké bylo, co jim pán Buoh rozkazoval před vyhnáním
 z ráje, co jim dal v ruce, která semena k nemocem, o vypuzenie Adama
 z ráje, o meči plamenném, co jest to, co jest ráj, které dřevo rájové, do-

cháží-li [207] co nám nyní z ráje, o potocích rájových, jsú-li tam která hováda nerozumná, muož-li tam oheň páliť neb voda topiti neb povětrje zlé býti, o prvním noclehu Adama a Evy z ráje, o druhým, o třetím, a tu se jest obydlel, tu poznal Evu ženu svú a potom učinil první modlitbu ku

5 pánu Bohu a počel pokánje takové, řka: Pane všech věkuov najvytrvalejší, který mezi vším stvořením najmenšieho z mrzké země tvými rukama stvořil jsi mě, abych dělal zemi, z které stvořen sem a ji požíval a plodu jejieho i všech věcí, tvé velebnosti věrně slúžil, nepravě a nešlechtně sem učinil, v ráji přestúpiv tvé přikázánje svaté, kterého byl bych dědic, bych

10 byl věrně zachoval, ne jedením jablka, uměním zlého a dobrého, smiluj se nade mnú účinkem rukú tvú a odpusť, co sem proti tvému svatému dobrodinstvie učinil a přikázánje, rozpomeň se, že chytrostí hada Eva, tovařiška má, svedena jest, kterou vida, proti tvému rozkázánje hřešící, vedle nie sem sobě zvolil zahynúti než po ni ostati, nenie jejie vina, pane všemohúci,

15 než má jest vina, vyznávám se, že sem nešlechtně učinil proti velikosti, velebnosti tvé, odpusť ne pro mě, ale pro tvé milosrdenstvie a pro mnoho pokolenie ze mne majících pojíti, až z Evy, matky všech budúcích národuov, kteří budú chváliti tvé svaté jméno až do světa skončenie a zvláště pro Krysta, syna tvého milého, který má z mého bedra vyjíti a v těle trpěti za

20 mé proviněnie, vzhledni, že muoj hřiech nebyl jest ze zlosti, proti tobě, otče můj, [208] nehleděl sem roven býti človíček mdlý, múchami uklácený, vzhedni na mě okem tvého milosrdenstvie a učíň mne sobě libého takú líbezností, kdy jsi v mě vdechl ducha živnosti. Neb viděl jsi, že vsecky věci byly jsú dobré, které jsi stvořil, ačkoli neposlušenstvím raněna jest

25 duše má, ráčíš-li ulehčiti ji, zdrávať bude i v potomku mým. Nestavuj pro jméno milosrdenstvie tvého ke mně z rajske rozkoši, hodně vyhnaného syna tvého, daj mi viděti tvář tvú okem v oko, tiem viděním, jako sem patřil v ní před shřešením a slyšeti múdrost tvú převelikú a požehnánú tvé svaté na mě vylíti i na národy ze mne budúcí, vysvoboď mě z temnosti

30 rozumu, z prostředku žádostí zlých a z zámutkuov náramných, a ze všech osidl nepřátelských, ďábelských, hovadských i ze mne lidí, povstajících.

O u k á z á n i e a n j e l a s v a t é h o. Po té modlitbě jest ukázání anjela svatého, poslaného k Adamovi, aby jeho zpravil mnohých věcí. Nejprvé, že viděl pán Buoh a slyšel modlitbu pro pokoru a pro krev, která

35 jest v tobě, z které Krystus má se vtěliti. Druhé, viděti pána Boha žádáš, to v tomto těle nikdy nebude, neb pán Buoh opustil tě v ruku rady tvé, aby sám sobě radil, chceš-li, neb všemi potřebami již jest tě opatřil. Třetí, múdrost boží znamenaj v stvoření jiné věci, které si žádal, jsi uslyšán pro poctivost tvú, o králi zemský přeslavný. Potom zpravoval jeho, proč

40 ho na zemi posadil [209] pánem, kteří puožitkové pojdú z jeho hřiechu, potom o Ebro město s nim rozmluvil, potom ho učil, co má každý den činiti, a kterak se modliti pánu Bohu, kterou modlitbu svému anjelu svatému, kterak veliké bude zámutki mieti na tom svietě, a proč, a že dobří lidé budu veliké zámutki mieti pro jeho zhřešenie, opět učil ho, kdy se má

vtěliti pán Krystus, v čem se má srovnati s jinými lidmi, v čem vyšší býti, učil ho, kterak má s ženů přebývati, s dětmi, kterak dělati, kterak s ženů v umění. A tu jest jemu Abidu ukázal a učil ho rok na čtvero děliti a čtyři svátky slavné ku pánu Bohu mieti, a co má v nich dělati, a každý nový měsíc světiti, kteraká modlitba má býti jeho ráno, která před jídlem, 5 která po jídle, která v noci, kterak kostel má dělati, které oběti obětovati, které zpívání v svátky mieti, kteraké napomínání má svým potomkům činiti v kostele a co jim rozkazovati, kteraké koruny a rúcho má mieti při službě boží, které oběti, a kdy se stará, aby úřadu kněžského požíval, a synové a vnukové, aby dělali, a on aby se modlil za ně a jim 10 požehnání dával, kterak má rok rozdělit na tři sta šedesát pět dní a na padesát a dvě soboth a čtvrté léto, aby den přidal, které oběti, kterou sobotu má obětovati, kterak zemi pro něho zlořečenú má světiti, vodu i oheň i povětríe, obilí, ovoce, trávu i květy, kterak pánu Bohu narozené osmý den má na oltář obětovati, kterak se modliti ráno, před jídlem, po jídle, o po- 15 ledni, večer a před ložem, kterak k anjelu svému svatému, co v sobotu v kostele v Ebron, od jeho synuov ustaveným, má činiti, [210] kterak sám sebe měl posvěcovati, kterak lidu, kterak dítěte, kterak nemocného, kterak mrúcieho, kterak mrtvého pochovávati, kterak nad ženichem, nad ženú těhotnú, kterak nad šestinedělnicí i s dietetem. A mnoho jiných naučení 20 dával anjel boží Adamovi, které sem sepsal v mých knihách velikých. Také okázal mu hory, v které má zlatta hledati, v které stříbra, cín, volovo, železo, drahého kamenie, a to aby obrátil ke cti a k chvále boží, více na chrám a k službě boží, nežli na se, neb na děti. Potom také učil jest i Evu, kterak se má mieti k Adamovi, kterak při porodu, kterak při odchování 25 dietek, kterak při hospodářství, kterak přísti len a vlnu, a tkáti, aby uměla odievati sama se i Adama i děti, potom rozkazoval stavenie domuov na přivrší Ebron i chrámu, které přivrší bylo přepěkné, maje z jedné strany řeku Fison, z ráje tekúcí, a z druhé teplici, aby Eva tu měla vodu teplú a své děti myla i sama se i Adama. A potom po potoku Fison anjelé boží mnoha 30 ovoce z ráje metali jsú, aby Adam s Evú, jeda, požíval ho z sladkosti. Pak o lidech, kteří jsú pod námi, jsú-li od Adama, neb v jistotě pán Buoh tak veliký hospodář nenechal jest země v dole prázdné, tak dobré jako jest zde na hoře, a opět ze slunce, tak mnoho jest pod zemi jako zde na zemi, to dávno nenie, opět lidé potvorní v Indii, jako jsú se psími hlavami, jsú-li od 35 Adama, toho ponechám.

Modlitby Adamovy, které jeho anjel boží naučil jest patnácte modliteb:

První, ráno toto: Požehnaný stvořiteli muoj, stup na mě dnešní den, a ostříhaj mě moc nejvyšieho [211] ode všeho zlého, a anjelé boží před- 40 cházejte mě na mých cestách mé srdce ke všemu dobrému spusobujícíe, amen.

Druhá modlitba před jídlem: O králi preveliký, který veliké čeledi na zemi i v moři na každý den nasycuješ bez nedostatku, daj nám

těchto krmí požití v tvé dobrotě k našemu zdraví, abychme jimi jsúc posilnění, silněji mohli diela naše užitečná dělati a tvé velebnosti všech věcí, od tebe nám stvořených užívajíc, veseleji z toho přisluhovati. Amen.

Třetí modlitba po jídle: Velikú vděčností tě chválím, nehodný
5 tvůj syn se vší čeládkú, žes nás ráčil svú sladkostí v jídle a v pití nasytiti; rač to dáti k našemu lepšímu, o dobroto najvyšší. Amen.

Čtvrtá modlitba před ložem. Stvořiteli všech věcí, které v nebi stvořil si den bez noci, a v pekle noc beze dne, a zde den k dielu a noc k odpočinutí po práci, prosím, rač mě v mráкотě této noci zachovati ode všeho
10 zlého ďábla šeredného, snu těžkého, obludu a přístrachy náhlého, od smrti nenadále, ale abych ze spaní dobrého, těla mého vezma posilnění i obveselenie, veselú myslí tvú svatú dobrotu celý den vychvaloval. Amen.

Pátá modlitba k anjelu svému svatému: O anjele boží, od mého rodiče mně k mé správě a zachování daný, ostříhaj mě na mých cestách,
15 vnaukej dobré myšlenie a žádosti, odraz vše zlé, upadnu-li v který hřiech, daj hryzenie v mým srdci, duokudž nevejdú modlitby mé, a oběti vznášej před tvář boží [212], znáš-li mě dnes umřieti, nedaj v náhlé, ale v pokání, aby mohl duši mú vnéstí do ráje a před tvář boží čistú obětovati.

Šestá modlitba v sobotu před oltářem, žádaje na se od pána Boha
20 posvěcení, aby ho pán Buoh učinil hodného k službě své a posvěcenie lidu, Ó, králi najvyšší, které ostrým okem tvého božstvie vidíš všechny věci tajné, obrať oči tvého milosrdenstvie na mě a učin mě sobě libého a čistého, jsú-li na mně které nečistoty hřiechu, rač odpustiti a hodna učiniti, abych nehodný tvůj služebník na tvým svatým oltári hodně obětoval oběti, lid učil
25 k jeho spasenie, a jej posvětil, aby byl tobě líbezný a vzácný jsa v té nevinnosti a dobrotě, kdy po stvoření všech věcí viděl si, že jsú všechny věci byly velmi dobré.

Šedmá modlitba nad lidem, ciesaři anjelský, najmilostivější, vzhlédni z vysokosti tvé svaté na množstvie tohoto lidu, dnes v tvú svatú
30 službu nábožně sebraný, ať by nahradili služebnosti, které celý týden jsú v tělesné práci obmeškali. Vzhlédni na syny a na dcery tvé účinek rukú tvých, kterak se tobě obětují s tělem svým, duší i s statečkem v svých obětech, tvé Svaté milosti obětujíc, co od tebe mají, vzhlédni naň okem milosrdenstvie tvého, rač jej sobě zalíbiti, jako máte milostivá sobě v svým
35 dietěti zalibuje, nebť nevíme, co sme, odkud sme přišli, kam tiehneme, ty sám vieš a znáš; proto, pane milý, posvět nás všechny dnes tento svatý den, přijmi modlitby naše nestatečné, buď naše obrana proti všemu zlému [212], odpusť hřiechy, v zámutcích buď naše potěšení, jestli že koho z nás vidíš, že by tento týden měl umřieti v tvým milosrdenstvie shladě hřiechy,
40 tělo rač dáti v pokojnú a posvěcenú zemi, a duši rač anjelóm svatým kázati přihrómážditi k světlosti věčné svatých anjeluov. Amen.

Osmá modlitba nad dietetem, ten týden narozeným, kterého vlože na oltář obětoval Pánu Bohu řka: Studnice východná všeho stvoření, od které svět i tvářnosti na počátku světa, jako pramenové velicí řek ve-

likých vylili sjú se, ale nynie rozením skrze semeno, které každá věc má v sobě nové věci se na svět vyrážejí, které ty znáš zejména prve než z břicha otcova a mateřiného vyjde, rač vzhédnouti, na to tvé svaté stvoření, nebť nemuoz býti žádná věc zlá, kterou si stvořil, a pošli tvého svatého anjela, tomuto dietěti k stráži, ať jeho otřiehá ode všeho zlého a spravuje 5 ke všemu dobrému, zapal srdce jeho k dobrému, aby, jda v tomto životě po tělesných věcech, pro ně neztratil života věčného.

D e v á t á modlitba nad nemocným: Neproměněný pane Bože, v tvém jednostajném zdraví a síle bez proměny vždycky trvajících, vzhédni na bolesti tohoto člověka převeliké, kterými se mučí vnitř, v žilách, v těle 10 i v kostech, kterého, ráčíš-li ještě ponechati na světě, rač mu pokrotiti těchto jeho velikých ukrutností nemoci, tělo jeho rušící, pakli ráčíš jeho k sobě vzieti, rač odpustě hříechy duši, u věčnú světlost posaditi. Amen.

[214] **D e s á t á** modlitba nad mrčím: Ó nesmrtedlný pane, který nechceš, aby duch tvůj zuostal v člověku na věky, než aby na čásek v těle zde 15 pobuda, skrze tělo tělesné věci poznaje, potom tělo zde ostavě, duši opatřil tam jinde skutky tvé slavnosti převeliké, vzhlédni, kterak bolestivě roztrhuje se svazek těla jeho, a rač mu vlíti oblechčení v jeho kosti, vlchkosti i v žíly, ať tiem lechčeji v tvém milosrdenstvie umierá, s tebou kraloval na věky v tvém svatým královstvie a s anjely tvými svatými. Amen. 20

J e d e n á d c t á modlitba nad mrtvým, kdy ho kladli do hrobu: Přeslavný králi a pane nade všemi pány, který sedíš na Cherubm nade všechny krásy přeokrášený, před kteréhožto súdnú stolicí, jsúc pohnáni, musíme se okázati beze všeho k jinému odvolání. Vzhlédni na toto tělo mrtvé, z hlíny od tvé svaté milosti stvořené, které již zase v hlínu vklá- 25 dáme, aby v svůj počátek, jakož ty ráčíš, zase se navrátilo, a bylo červóm pokrm, žabám i hadóm, prosíme pro tvé milosrdenstvie, rač tomuto tělu, v tomto tělu jakožto v domu jeho věčném po práci dáti věčné odpočinutie beze všeho omylu a přístrachu ďábelského při tom svatým těle. Napomenutie Adama k lidu, při hrobu: Lidské pokolenie najmilejší, ač mnozí 30 z nás mají velikú bolest nad priatelem naším, s kterým sme jedli, pili, obcovanie měli, ale že již nenie, sme ho v hrob vložili, více slunce viděti nebude, ani my jeho tvárnosti na věky více nespatriíme, ačkoli nám líto, avšak musíme mysli naši truchlost oblechčiti, neb my téhož očekáváme [215] na každú hodinu, a také že jest vzat z bídy tohoto světa, v odpočinutie a z bo- 35 lesti těla a z bázní, z hladu a z žízne máme raději radost vzieti z jeho smrti nežli plakanie, a také že sme priatele našeho neztrátili, ale před námi předsalali sme, s kterým buohdá shledáme se v krátké chvíli, i proto rceme všichni chválu pánu nebeskému, řkúce: Buď vuole tvá, o pane, který sám máš v ruku klíče smrti i životu, smiluj se nad nim i také nad námi. 40

D v a n á d c t á modlitba nad ženichem a nad nevěstú, o múdrosti nepřevýšená, které se líbilo, aby živé věci z muže a ženy rodili se, rač tomuto mládci i mladici dáti z nebe tvé svaté požehnání, aby vedle tvého

prikázanie: Roste a rozmáhajte se a naplníte zemi, sobě užitečně posluhovali, a plod tobě vzácný a líbezný vydávali.

T ř i n á d c t á modlitba, nad ženú těhotnú před porodem jest: Všeho stvořeníe najprvnější stvořiteli, který jsi stvořil rod živých věcí, aby
5 bránu lóna ženského na tento svět vcházely, tuto ženu i s plodem, v jejím břichu zavřeným, který sám znáš zejména, kteraký jest anebo bude, tvému svatému obličejí obětuji i s plodem budúcím, pro tvé svaté velebnosti, i žádaje, aby ji na jejím porodu bolesti ráčil oblechčiti, plod k lidem podobný dáti, aby máte vidúci i otec i jiní, též krve přátelé obraz líbezný tvé krásy
10 a pěknosti, naň přitištěný, v něm se potěšili z něho tvú svatú milost chválili a tvé svaté milosti ke cti a blížním ku prospěchu líbezně vychovali. [216]

Č t r n á d c t á modlitba nad ženú i dietětem po šesti nedělech spůsobeného: Přirozený králi nebeský a nejvyšší, aj teď máte i s plodem tvé svaté tvárnosti se obětuje, děkující srdečně, žes ji ráčil na porodu v jejích
15 bolestech pomocník býti, a z břicha jejího ráčil jsi mláďátko v světlo tohoto světa přivést, rač obé ve zdraví a v milosti zachovati, aby dítě v mateři a máte v dietěti, majíc svú radost, dítě v tvé milosti vychováno bylo, duokudž by leth nedošlo svého dokonání.

M o d l i t b a nad samú mateří, rodící najprvnější všech věcí: Od
20 kterého všeliké otcovstvo pochází i mateřinstvo, vzhlédni na tuto ženu plodnú, která prvé z libosti veliké těla v své břicho přijala jest sémě plodné od muže, ji od tvé svaté milosti daného, rač na ni vzhlédnúti a za pokání ji setřítí libost první bolesti rodu a nečistoty její přirozené očistiti a dáti, aby stvořeníe tvé místo tvé svaté milosti chovala, a v tom tvé milosti,
25 tak přisluhovala, jako by se na službě božie modlila.

P a t n á d c t á m o d l i t b a, kdy posvěcoval zemi mrtvých i polní i živý ten den, když slunce vchází v první znameníe nebe, totiž do skopce, to jest činil v zlaté koruně, v rúše čistým, zlatohlavovým, ten první den, kterak jest požehnával všech živluov, potom země z krchova v zlatém ko-
30 šíku, kterou berúc lidé rozsívali na hroby svých přátel, potom zemi polní, kterou lidé berúc v své nádoby šli a rozsívali jsú po svých polech, lukách, vinnicích i lesích, aby země pro skutek Adamov [217] a Kajnuov zlořečena nebyla skrze pokoru a modlitby Adamovy a potom kněží jeho náměstkuov vzala požehnání a dobrořečenství ku plodnosti, kterak posvěcoval po-
35 věťrie, kterak ohně, kterak vody, kterak hovada prvorozená, kterak obětná, kterak chléb, víno, volej, kterak ovoce, obilé a jiné věci světil a žehnal lidu, za něho narozeného, bylo by to tuto přieliš dlúho psáti, kterak zlatto, stříebro drahé kamenie, balsám, šafrán a jiné všecky vonné věci. To sem v mých knihách velikých položil, tuto pro ukrácení mnoho seth kapitol všemu
40 světu přeutěšených opustím nad zlatto dražší, neb pán Buoh mi svědek, mé hlavě nemocné, nemám, čím posilovati v tak veliké práci. Tvá Velebnost rozkázal si mi dělati a k Tvé Milosti nechoditi, než až bych všecko dokonal, teprv abych s knihami k Tvé Jasnosti přišel, věda, že odnikudž nic nemám, kněžstvím sobě v Praze nic dobytí nemohu, neb nechci vésti řádu

huského, kteří jsou silně všechny fary v Praze osadili a lidi bez díky ženů k své víře, jako by řekli: Kto nechce s námi tancovati, toho obrujeme. Takť sem já po hříechu oberván, že sem v Praze, jsa řádu najvyššieho, najviece sem utlačen, tak že pán Buoh nejednú mé slzy vidí, ano na mě biedné lidé kvačí, křičí: Protivníče, rúhači boží, ještě tě drží čerth v Praze. A jiní: 5 Nemuožeme-li tě otrávit, ale musíme tě dobiti. A jiní jiným během mne přešeredně i mnichy i papeže i biskupy i všechny jiné dobré lidi hanějí, a také již pro interdict papežově milosti a legatuov jeho již teď více než tři léta neslúžil sem [218], a Tvá Jasnost mi prikázala také, abych nekázal. I proto kněžstvím nelze mi živnosti v Praze mieti, leč bych huský řád vedl, 10 jehožto pán Buoh na věky rač mě ostřieci. Opět doctorské duostojenstvie mi nic neprospievá v Praze, neb to všechno Rokycanova strana osadila. A byl jsem kolegiatem před jedním a třidceti léty, jakož i dnes vedle práva měl bych jim býti, ale mistři mladí netbají na doctory, ani vědí, co jest doctor, neb kterak se tvoří. Také mistrovské, baccalárské mé duostojen- 15 stvie nic mi v Praze nepomáhá, a tak sem bédami utlučen, že bych rád z země, i nemohu pro války, pro lúpeže a jímání, boje se vězení. Nadál sem se některakých pomoci od Vašie Jasnosti, slúžil sem k stolu Vašie Jasnosti viac než pět leth, stoje přes celý stuol, v svátky Vašie Velebnosti ke cti, zda by pohnulo se srdce Vaše, aneb kus chleba by mi byl dán, neb k stolu po- 20 zván, jedné osmkrát s truksasy v těch letech ve všech za stuol sem byl posazen a snad po pět stoluov Vaše Velebnost mi sám svú rukú, když sem z nemoci vstal, z svého stolu mi pokrm dávala a kopú mi pomohla, toho bohda na tvé smrti slibuji, že Vaše Jasnost zvláštní odplatu číti bude. Ale co sem zlého trpěl a dnes trpím, pán Buoh ví, že pro vieru křesťanskú trpím, 25 dnes kdy bych chtěl, jehožto milosrdný pán Buoh rač ode mne odvrátiti, huskú vieru přijíti, měl bych se nad jiné dobře. Ale pán Buoh nedaj toho, zvolil sem radši zavržený býti v domu božím, nežli přebývati u veliké cti neb rozkoši od obecné cierkve svaté se dělicích. Pak tuto ještě k mé biedě rozmnoženie Vaše Jasnost mi práci přetěžkú uložila, abych Vaši Jasnosti [219] 30 sepsal správu královskú i kroniky, skrze které by Vaše Jasnost se spravovala, a královstvie již po hříechu většie straně zkažené v pokoj uvedla, toť bohda věrně spisují, a neviem, bude-li Tvé Milosti příjemno etc. Stýskalo se svatému Jeronýmovi, kdy mu Eromacius, biskup, poslal náklady, aby mohl lépe bibli konati, a on odepsal jemu řka: Náklady, posieláš, aby 35 se má hlava více potila. Já pak Vašie Jasnosti píši práci, rozkazujete, aby má hlava nemocná, jedem i prácemi dávnými přieliš zmožená, pracovala, ale nákladuov žádných na to nedali ste, abych mé, napóli mrtvé tělo, mohl obživiti, a to mi se zdá nad mú silú Vaše rozkázanie. A proto nebo mě některak račte opatřiti, nebo dielo počaté již musím opustiti. 40

O p u š t ě n í e č l o v ě k a v s v ý c h rukú jest oznámenie rozumu toho slova, opustil jest pán Buoh člověka v ruku své rady, to muož rozuměno býti paterým během. Nejprvé, vedle řeči těch, že pán sám všechny věci spravuje, tehdy opuštěn jest člověk tak v správu boží, že nic nemuož učiniti

- než co pán Buoh chce, jako řekl k svatému Pavlu: Tvrděť jest tobě proti ostnu odolávati, to muož býti pravé, neb v jistotě nic nemuožme mysliti ani se hýbati bez vuole boží, a muož býti nepravé, neb pán Buoh dal jest člověku cestu svobodnú k nebi neb k peklu, zvol, co chce. Druhé, totiž aby
- 5 v přirozených věcech sám sobě radil, neb těmi nepohne bez velikého dobrého, ale pro nás nic. Tak jest pohnul pán Buoh sluncem nad Gabaa, že stálo tři hodiny, a [220] moře za Mojžieše, že stálo jako zdí, aby Pharaona utopil, ale již nyní čekáme znamení, nepuoju na Vltavu bez lodí, neb mě utopí, neztopím-li v zimě sobě, neb kožichu nepřipravím, darmo čekám
- 10 pána Boha, by mi ztopil. Třetí, opustil jest člověka v radě své, totiž pokolenie lidské, aby samo sobě radilo a rozumu hlupým, král aby radil všemu království v prospěšných věcech, papež u víře, hospodář v domácích věcech, múdry hlupému, a tak svět dobře stane. Čtvrté, opustil člověka v ruku rady své, totiž v rozumu svým, aby uměl se vystřéhati škodlivých
- 15 věcí a uměl sobě ku prospěchu přivesti prospěšné věci, i proto opatřil jest člověka vši potřebu, tak, aby dělaje, měl potřebu, a nebude-li dělati a bude od pána Boha bez diela žádati, darmo žádá, neb jest opustil člověka, aby sobě dělal a rozumem opatřil potřebné věci. Páté, není potřebie prositi pána Boha, aby noc byla kratčí, neb to nikdy nebude, a jest proti všemu
- 20 světu etc. Prosíme druhdy za pokoj, an pán Buoh neodjal, než lidská zlost a chytrost, i proto prosíc za pokoj, prosíme, nebo aby pán Buoh těm lidem, kteří nepokoj činí, dal dobrý úmysl, aby pokoj byl, nebo aby je potřel, aby jich potřením pokoji přišel, a to jest dobrá prosba. Opět prosíc za jídlo: Chléb náš vezdajší daj nám dnes, které již jest uvařeno v kuchyni,
- 25 aneb které již jest v špízerně, ač to máme, však se dobře modlíme, ač toho nám již potřebie není dáti, ale jest potřebie dáti k puožitku a k zdraví a k požeňání a ode všeho zlého jedu ďábla odehnání. I proto blázniví [221] jsú lidé, ješto mohúc sobě dobře učiniti, sami nechťi, jako by chtěli, aby pán Buoh v zimě jim topil, neb kožichy nosil, nebo v létě je chladil, aby
- 30 pro ně obilé a ovoce nezrálo, neb aby z ohně, mohúc vyjíti, nevyšli, a mají naději, že je pán Buoh vytrhne; tiť se nemodlí pánu Bohu, ale pokúšejí pána Boha, neb jest opustil člověka, aby sám sobě radil, a kde nemuož, teprv ku pánu Bohu na pomoc volal.

První věk světa jest věk, z avieraje v sobě leth

35 tisíc, šest set a padesát, a skutky tyto znamenitější, počna od Adama až do Noe, nébrž až do potopy, neb Noe prvé před potopú archu dělal jest sto let úplně, kterých sto let synové Adamovi měli jsú za čas pokání, které Noe jim z rozkázanie anjela kázal, ale že oni, tomu nevěříc, Noe i s archú v posměch měli, potopú zahynuli jsú.

40 Adam jest na jprvnějšie člověk, na počátku světa stvořený, kterého pán Buoh svýma rukama stvořil, člověk najkraší a najmúďřejší byl jest, a otec všech lidí. Dvě zlé věci učinil. Nejprv jablko jedl, druhé ženu viec zamiloval než pána Boha a pro ni zhřešil a zavedl všecko lidské pokolenie. A tři věci dobré učinil, jedno, že pokání činil do smrti.

Druhé, samé Evy sě držel. Třetie, synuov třidceti a dcer tolikěž maje, poctivě je vychoval a k obětem a modlitbám učil. Živ jest byl devět seth leth a třidceti let.

[222] Eva byla jest první žena na světě stvořená z boku Adamova, proto aby všickni lidé, jsúc z jednoho truple a z jednoho Adama, milovali se, a z boku, aby Adamovi rovná byla, a mdlejší, aby muži byla poddána, pakli by byla reptavá, ale nebyl dlúhý boj, aby muž přepanoval, stvořena jest Adamovi ku pomoci, neb muž zle bez ženy stojí, a ženská práce jest světu velmi pohodlná i muži, netoliko k rození, ale v hospodářstvie.

10

Kajn byl jest první syn Adamuov od přirozenie, zúfalý. Čtyři věci zlé učinil: Nejprvé horší snopy pánu Bohu obětoval. Druhé, bratra zabil. Třetie, pánu Bohu spurně odpovídal řka: Zdali sem já strážce bratra mého. Čtvrté, hrad Cajnan sobě udělal, aby bratry lúpil a dral, a v zúfalství zabít jest nechtěním od Lamecha narozen, patnácté léto 15 světa s Kalmanú, ženú svú.

Abel, druhý syn Adamuov, narodil se jest třidcáté léto světa s Devorú, sestrú svú. Dvě věci měl do sebe. Nejprvé, sprostnost. Druhé, náboženství ku pánu Bohu, a že nejlepší věci pánu Bohu obětoval jest, a proto, oheň z nebe stúpě, oběť Abelovu zapálil jest a Cajnovu 20 nic. A proto zabil jest Cajn Abele, a proto země zlořečená potřebuje posvěcování.

Sedehem, třetie syn Adamóv, kterého Adam urodil, byl dvě stě a třidceti let svého věku. Učinil znamenité pět věcí. Nejprvé, učinil místo a v to zhrnul své bratry a [223] zhajoval od Cajana, aby jich 25 nelúpil. Druhé, počel zjevné trestání na Jubelovi, synu Cajnovu pro lúpež a pro neřád a pro rúhání božské, aby se jiní báli. Třetie, s Gajdarem zlatníkem prvním udělal otci dvě koruně, první zlattú, nasekav zlatta, druhú stříbrnú, a košíky zlatté a stříbrné, aby v nich vedl službu boží. Čtvrté, nedal žádnému prázniti. Páté, ráno a večer přikázal každému se modliti. 30

Seth, syn Adamuov, narozený Adamovi léta jeho osm stého, ten udělal město, zhrnul jest k sobě lid a tak u veliké dobrotě vedl jest jej ku pánu Bohu, a mezi sebú k spravedlivosti, že byli lidé při něm přebývající, nazýváni syny boží. Za jeho časuov, slyšíc synově o potopě, udělali jsú dva slúpy, a na nich vypsali jsú umění a řemesla budúcím 35 za jeho časuov. Umřel jest Adam a pohřben jest v Ebron, odkud trupel byl jest vzat.

Enos, první syn Sethuov, tři věci zlé učinil jest. Nejprvé, lidem obrazy zdělal jest, aby skrze ty modlili se pánu Bohu. Druhé, syna svého Cajnan obrazu obětoval jest. Třetí, šacunky na lidi počel jest, 40 stříbro, zlatto, drahé kamenie, od lidí v zemi nalezené, násilně bral jest.

Cajnan, syn Enos, urodil jest Malaleel. Tento tři věci najprv začal jest. Nejprvé, jízdu na koni rytieřském během, druhé zkaziv bohy otcovy, kázal se Bohu modliti stvořiteli slunci. Třetie, strach hněvu

svého vydával na lid, aby se ho báli a dobře činili. Pohřben jest vedle hrobu otce svého. [224]

Malaleel, syn Cajnan, urodil Jared, rytieřský běh, jakž za otce navykl, tak před se vedl jest, a lid, jakož otec k modlenie Bohu 5 proti slunci vedl jest i obětovati kázal jest, ten krádeže smrti mstiti počel jest a dobré, aby pokoj měli, silně bránil jest.

Jared, syn Malaleel, urodil Enocha. Tento měl do sebe tři věci. Nejprvé, po šlépějích otce svého šel, rytieřský stav veda. Druhé, bránil zabíjeti hovad k jídlu i každé živé věci, boje se, by v tom 10 pán Buoh nebyl hněván. Třetí, chodil v sprostnosti. Živ jest byl devět seth let šedesát a dvě letě.

Enoch, syn Jareduov, opustiv stav jezdecký, chytil se liter a knih psaní a převeliké dobroty. Ten měl jest do sebe mnoho věcí dobrých. Nejprvé, učenie, druhé, modlenie, třetí, obětování, čtvrté, učenie 15 lidu všemu dobrému a spravedlivosti a milosrdenstvie a pokoji tak že pro velikú dobrotu vzat jest, do ráje, a tam ještě jest, až proti Antikrystovi vyjde.

Matusalem, syn Enochuov, urodil jest Lamechà, člověk přezlý. Měl mnoho věci zlé do sebe. Nejprv, že nenásledoval šlépějí otce 20 svého, druhé, že neměl srdce upřímného ku pánu Bohu, třetí, propustil plnú svobodu mužóm k každé ženě. Čtvrté, propustil svobodu každému v modlách i ve vši zlosti, tak že za něho pán Buoh zlořečil jest zemi a kázal koráb Noe dělati a chystati se ku potopě, aby nezahynul. [225]

Lamech, syn Malaleel, urodil Noe, a Lamech byl jest 25 najhorší člověk v tom věku, propustil svobodu vši zlosti. Nejprv, modloslužebenstvie. Druhé, cizoložstva. Třetí, sodomské hříechy. Čtvrté, že pro zlosti lidí směřovali se ďáblové incubi s ženami, a sucubi s mužmi. Páté, že i s hovady hřešili, a tak že pán Buoh řekl: Líto mi, že sem kdy člověka stvořil, a zahynul jest v potopě.

30 Nálezníci řemesl v tomto věku jsú tito řemeslníci: Gajdar a Sedehem zlatnictvo, Mema kovářstvie, Jubel pastuství, Jabel stánky pastuší. Noema húsle a hudby, Jubal diskantoval, a mnozí jiní mnohé mistrovstvie. To vše potopú zahynulo jest. Pak opustě tuto potopu, kterak se jest dála, a o arše a o hovadech v arše, neb biblí to pěkně vypisuje, k dru- 35 hému věku, co se v něm dalo, pospíším.

Druhý věk jest věk, počínající po potopě až do Abrahama, vedle židovského počtu zaviera je v sobě pět seth let a dvě letě. V tom věku umenšena jest síla lidská a život ukrácen, země ne tak hojná a maso se jísti lidem dopustilo, obilé i každé ovoce z dříví za tohoto věku, 40 vyšlo jest mnoho královstvie silných a mocných, totižto královstvie Baby-lonské, Judské a Syrské, a tak dále, jakož se o nich poví, ale mdle.

Noe, kdy jest vyšel z archy, se třmi svými syny učinil jest drahně [226] věcí. Nejprvé, oltář milému pánu Bohu, na kterém obě- toval jest vonné oběti, a po něm pán Buoh litoval jest, že jest potopu učinil,

přisíhl jest pán Buoh viac neshlazovati množstvie takového a na znamenie duhu stvořil jest, mezi nebem a zemí, a požehnal jest pán Buoh zuostalým lidem, řka: Roste a rozplozujte se a naplníte zemi. Druhé, opil se vínem, třetí, s dcerami zhřešil.

5

Sem, první syn Noe, ten se stěhoval do Asií, a tu se počelo královstvie od Sem a synuov jeho Arffaxat, Sale, Heber, Salech, Vagan, Saruch, Nachor, Thare. A od jiných pošlo krajin třidceti a šest, totiž India, Prasia, Pandea, Parchia, Sicia, Assiria, Media, Persida, Mezopotamia, Babilonia, Arabia, Syria, Fenicia, Palestina, Samaria. Rozmnožil jest Sem 10 pán Buoh pro požehnání otcovo, a od něho posli jsú šlechticové a svobodní.

Jaffet, druhý syn Noe, tento zakryl jest hanbú otce svého, i požehnal jest jemu otec řka: Rozšiř pán Buoh Jaffet a Sem a Chanaan buď služebník jeho. Tento stěhoval se jest do druhé strany světa, 15 totiž do Europy a tu osedl jest s syny svými, Gomer, Magog, Madaj, Janen, Tubal, Mozoch, Tyras i s jinými, a rozmnožil jest v ní dvadceti krajin, totiž Sticiam, Tranciam, Histriam, Řeky a Řecká země má osm krajin, totiž Dalmacii, Spiru, Heladiam, Tessalam, Corinthum, Archaji, Panonii a Hys- terii a Vlachy, Tustia, Erruria, Campania, Apulia, Gallia, Belgica, Hyspa- 20 nia. [227]

Cham, třetí syn Noe, zlořečený od otce, z toho jsú chlapy a sedláci posli, ten se jest stěhoval na třetí stranu světa, jenž slove Affrica s syny svými, totiž Cananeum a s jinými, a rozmnožili jsú se v ní krajin deset silných, totiž Egypt, Libia, Maurytania, Cyrenen, a země Mauřenín- 25 ská, která jest k západu, Brytania, Stocia, Iprská země, Creta, Sicilia a jiné mnohé krajiny západní, německé, uherské, české, polské, moravské.

Chanaan, syn Chamuov, vzdělal jest zemi Cananejskou a ustavil jest osm měst znamenitých v ní, totiž Sidon, Jeram, Gaza, Sodoma, Gomora, Adaman, Sebojm, Lasa, a jeho rod začal jest dílo věží Babi- 30 lonskú, aby se utekli pře[d] druhú potopú. Bylo by drahně psáti etc.

Nemroth, syn Chamuov, byl jest obr mocný a silný lovec, ten začínaje královstvie Asyrské, učinil město okolo té veliké věže, které město mělo jest mil několik a sto bran měděných a miloval jest oslavu královstvie svého a rytieřstvo rozmohl jest a řemesla a koupě po městě 35 v sytosti. Řemeslníky tyto rozmohl jest: Na kovy, zlatníky, mincíře, rotšmídy, zvonaře, kotláře, slastnéře, puškaře, konváře, kováře, nožieře, mečieře, brnieře, zámečníky, helméře, platnéře, orlojníky, ostrožníky, jehláře, hřebenáře, struhadlníky, šípaře, studené kováře, formaře, železníky, šlajféře a na kamenie drahé pulíře a na jiné zedníky, cihláře, vápen- 40 níky, škrydláře, hlináře, hrnčieře, studničníky, rybníkáře [328], kopáče, plavce, lazebníky, trakaře, šrotéře, mydláře, sklenáře, řezníky, pekaře, zrcadlníky, klobúčníky, papírníky, hudce, pištělníky, trubače na rohy, trubníky, zpěváky, kunstéře, vlnáře, kúdelníky, smolaře, bradoholiče, ranné lékaře, kolomazníky, dlaziče, dynchaře, lepiče, apatekáře, lékaře,

bejlunkáře, penizomence, páteřníky, kartéře, kostkáře, štětičníky, pilaře, ostrožníky, maléře, pavezníky, koláře, čepelníky, misaře, českáře, lahvičníky, chudelníky, ševce, presovníky, měchovníky, cvinterníky, bečváře, řezáky, vrskaře, lolebičník, nohavičník, chvoštíštník, sekáče, kuchaře, 5 ptáčníky, lovce, rybáře, zahradníky, vinaře, mlynáře, perníkáře, volejníky, husaře, prasatáře, šenkýře, krumpěře, koltrníky, hedvábníky, tkanikářníky, ferštatníky, barchaníky, harasníky, súkeníky, postříhače, krajčieře, hunicáře, rohozníky, plstníky, karkulníky, plátenníky, cvilinkníky, kožíšníky, smradaře, tobolečníky, taškaře, pasíře, uzdaře, poševníky, mě- 10 šečníky, rukavičníky, vackáře, struhař, kožibarevník, krampléře, pargameníky, katta, krále, nevěstky, hanpejs, konědru a jiná řemesla po ulicích, rozdělil jest špitály, kostely, město náramně okrášil jest a věžemi, a umřel jest u veliké chvále.

Belis, syn Nemrotuov, kraloval jest nad Babilonii silnú 15 rukú a mocnú a ustavil jest tři města, totiž Arat, Calamiam a Semnaar, a rozmnožil jest rytieřstvo a řemeslníky, a kostely stavěl jest pro okrasu města a věže, a sůdce nad řemesly [229] usazoval jest a učenie mistrovské začal jest a múdré lidi a bohaté množil jest v svém královstvie náramně a po smrti vložen jest v hrob otce svého Nemrotha.

20 Nynus, syn Belis, chtěl je rozmnožiti slávu královstvie svého, ustavil jest najprv tři města veliká, totiž Nynyven, Salon, Neeson. Druhé, Cajnan prvního čarodějníka zabil jest a knihy jeho spálil. Třetí, vyzdvihl jest sochu otce svého Belis a dal svobodu, kto se k ní uteče, v kterékoli vině, že má u ní svoboden býti od každé moci, i proto počel lid tu 25 sochu za boha ctíti, a tu se počalo modloslúženie, a zabít jest.

Semiranus, žena Nynova, po zabití Nyna zuostala jest s synem svým Semiranius. Královny této, ženy, jsú divní skutkové tři: Najprvé, že silně bojovala jest a vítězství měla jest. Druhé, že kdy myla hlavu, přijde jí poselství, že Babilonští radí se, aby ženy neměli nad 30 sebu, opustivši všecko, na koni běžela jest, a které na rathúze starší našla, stínati kázala. Třetí, syna nutkala, aby s ní spal, a královala jest čtyřiceti dvě letě.

Semiranius, syn Nynuov a Semiranus, matky své, měl do sebe tyto znamenitější věci. Najprvé, kdy ho máte nutila, aby s ní pře- 35 býval, utekl jest před ní do krajin německých a ustavil Kolín a Trejr. Potom máte za ním přijela, jeho domuov vymluvila, a tam jest rozmnožil chválu královstvie Babilonského; synové jeho jsou Nimas, [320] Beryoth, Kferses, Beloch, Armamitres, Mamites, Nachor, a ty jsú ustanovili pět měst největších světa po Babilonii, totiž Nyniven, Sodomu, Troju, Řím, Kolín 40 a Jeruzalem.

Thare, syn Nachor, otec Abrahamuov, pošlý z kmene Semiranus chudšího v chudobě, do Caldee přenesl se jest a tam urodil jest tři syny, totiž Abrahama, Náchoda, Arama. A tak od tohoto odchází biblí na třetí věk. Ale v tomto druhém věku velmi se rozmnožilo všecko,

co má býti na světě, a mnoho krajín od Sem pošlo. A od jeho synuov, vnukuov a pravnučov též od Chám a Jaffet.

Tretí vek sveta jest vek, počínaje se od Abrahama až do Davida, maje v sobě leth*) Rozmnožilo se jest královstvie krajín a řemeslníkuov čistých, královstvie římské začalo 5 se jest a královstvie athenské a kretenské, amazonské a trojské, a thebánské i jiné, a od koho které, snad níže poviem, tak že po Abrahamovi a po rodu a krví ušlechtilé Semiranus, pán Krystus jest dědic všeho světa, jest dědic Babiloni veliké, po Thare, Jeruzalema po Heber, Řím po Hesperovi, německé země po Semiranovi, který Kolín a Trýr vzdělal, a tu by 10 mělo býti královstvie, ale že jsú mocná arcibiskupstvie proto, Troju má po Dardanovi, jako níže snad povím.

Abraham, syn Thare, první [231] patriarcha lidu Židovského, počátek po rodu tělesném a otec všeho světa z rodu Nemrota, Belis, Nynova a Semirania vyvolený a zkušený od pána Boha pro dobrotu, 15 v té chvíli ze všech lidí všeho světa zvolen pro čtyři věci. Nejprve, neb v něm byla krev, z které měl pán Krystus vzieti člověčenství. Druhé, že modly pohanské kazil, topil a pátil. Třetí, že byl velmi milosrdný, pútníky a pocestné k sobě táhna, jim nohy myje, jísti, píti i peníze jim dáváje. Čtvrté, že byl poslušen pána Boha ve třech přetěžkých věcí. Nejprv, pán 20 Buoh kázal se mu obřezovati v šestidesáti letech ne nožem, ale opukú a to jest bolest nad bolest očí. Druhé, u vyjití od země své a od přátel svých přirozených od otce a matere do země, nevěda kam. Třetí, v zabítí syna svého Izaaka milého, an nesa dřívie, mluvil řka: Otče milý, dříví nesu, a kde obět. A zalkav se otec, řekl: Synu milý, pán Buoh opatří. 25 O jiných věcech opustím, o putování jeho v chudobě.

Loth, syn Aram, bratra Abrahamova, tento, kdy se nemohl zbydleti s Abrahamem pro svár pastuškuov, kteří se svářili, že se jim pastvy nedostávalo, řekl Abraham: Drž pravici neb levici ať nás nevadí pastýři, a oddělme se. A tak Loth hnul se k Sodomě, a když hřiechové 30 Sodomští i hovaní rozmohli se, a přišel pán Buoh do domu Lothova, aby viděl, takový-li jest křik jako z ní, prosil Loth: Pane, najdu-li sto dobrých, odpustíš-li? Řekl pán Buoh: Odpustím. A až najdu-li deset? Řekl pán: Odpustím. A když těch nenalezl, mezi tiem obořili jsú [232] se Sodomští na duom, chtějíc mládencuov požívati, i řekl jim Loth: Máte dcery mé 35 krásné, ty vezměte a jich, jakž libo, požívajte. I vyšli jsú anjelé z Sodomy, rozkázavše Lothovi, aby vyšel, a žádný, aby se na město neohlídal vida, ale že žena Lothova ohlédla se, v solný slúp obrátila se, který i po dnes stojí. Synové jeho jsú Moab a Amon.

Isaak, prvorozený syn, zaslíbený Abrahamovi, 40 že má se naroditi z Sary, baby proti přirození, při kteréhožto učiněno jest čtyři věci! Nejprvé, že byl zvěstován od pána Boha, kterého Abraham jednoho vtáhl do domu svého a tři viděl jest. I řekl jemu pán: Viděl sem

*) V rukopise vynechán.

skutky tvé milosrdné, a proto Sara porodí tobě syna etc. Druhé, že Sára měla to v smiech i přezdělá Izaakovi Izaak, totiž směšný. Třetí, Abraham, učinil hody a obřezování synu svému osmý den, neb pán Buoh řekl jest: Obřežeš-li Izaaka, syna tvého, požehnáním požehnám jemu a bude u veliký
 5 lid, a králové z něho vejdu. Čtvrté, vedl ho k službě boží a ke všie spravedlnosti. Páté, časem svým dal mu ženu Rebeku, a synové jeho jsú Jacob a Ezau.

Ismahel, syn Abrahamuov, z dievky Agar, kterého dievka Agar porodila jest na kolena Sáro baby, pro kterého tyto věci staly
 10 jsú se: Nejprvé, že Ismahel dietě zbil jest Izaaka, a to máte vidúc, vyvrhla jest dietě i s mateří. Druhé, že kdy jest dietě měla na púšti, hladem mrúc, i sama se plakala jest nad dietětem, které anjel boží řekl jest [233]: Jdi ku paní tvé a pokoř se. A naplniv anjel boží orudí vody, dal jest jí píti i dietěti. A šla zase k Sáře, své paní a tam byla jest, až pán Buoh rozmohl
 15 jest syna jejieho v panstvie a množstvie veliké.

Jacob, syn vedle požehnánie prvorozený, ale vedle těla pozdělý, než jeho blížnec rozený, rodě se s ním za paty táhl jest Esau, chtěje jeho předjíti v prvorozenie, jakož jest předšel, koupil je, při kterým tyto tři věci staly jsú se: Nejprvé, že v břiše mateřině bojoval s bratrem svým.
 20 Druhé, že rodě, za paty bratra táhl, chtěje předjíti. Třetí, že jest klamal před otcem, řka: Já sem Esau, prvorozený syn tvój. Čtvrté, že předjal požehnání bratra svého, kterému otec požehnal ve čtyřech věcech. Nejprvé, v plnosti obilé z rosy nebeské a z hojnosti země a vina a oleje, druhé, aby národové a králové zemští jemu slúžili. Třetí, aby byl pán bratří svých.
 25 Čtvrté, kto by jemu zlořečil, aby byl zlořečený.

Utíkání Jacobovo před Esau jest utíkání jeho z rady matere jeho před Esau proto, neb Esau chtěl jest jeho zabíti pro požehnání. I utekl jest k Labanovi, příteli otce svého, a z toho stalo mu se věci dobré. Nejprvé, na cestě, spě v tesknosti, viděl řebřík a pána Boha a anjely a,
 30 vstav, požehnal jest a posvětil místa toho, a tu jest chrám Šalomúnuov učiněn. Druhé, u Labana vyslúžil sobě dvě ženě dceři jeho, totiž Lien a Ráchel. Třetí, ze čtyř žen urodil dvanácte synuov. Nejprv z Lí [234] šest: totižto Rubena, Symeona, Judu i Zachara, Zabulona Levi, a z Rachel dva: totiž Josepha a Beniamina a ze Lsi dievky dva: totiž Gaad a Aser,
 35 a z Balií dva, totiž Dan a Neptalim. Pomina všechny tyto, o samým Josefovi, všechny jiné pomina.

Joseph, jedenáctý syn Jakobův, z Rachel prvorozený, při něm má znamenáno býti mnoho věcí. Nejprv, sen o snopích jedenácti, klanějících se jeho snopu, též i o hvězdách. Druhé, že žaloval
 40 na bratří z hříechu najhoršíeho. Třetí, že prodán jest od bratří, kteří hněv vzali proti němu, pro sen i pro žalobu. Čtvrté, že nevinně tři léta byl jest u vězenie. Páté, že pán Buoh, z toho vězenie vysvobodiv, učinil ho pánem všeho královstvie egyptského pro vyloženie snuov duchem múdrosti o sedmi klasech a o sedmi volech, a hned dal mu král prsten zlatý z své ruky, a halzi

a štúbu a kázal ho trikrát okolo rynku obvésti a biřičem volati, aby před ním klekali a jeho prvním po králi věděli, neb tento jest, kterýž má svět od zlého vysvoboditi. A tak vládl jest čtrnácte leth, prve než bratří jeho před ním klekali jsú. Potom otec a bratří přijeli jsú k němu do Egypta, a tu bydleli jsú, a když jest umřel král, pozuostaviv syna, Joseph byl všeho 5 královstvie správce a poručník, až do leth dietete, měl dva syny Joseph, totiž Manašem a Efrajm.

Farao, čtvrtý král Egypcký, Amenosis řečený, po smrti Jozeffově vida, že Židé se velmi rozplozují, prikázal babám, co se narodí [235] pacholík, aby zahubili, a mezi tiem, když se narodil Mojžieš, 10 vidúc dítě jasné, slitují se a v krabici pustili jej po vodě, kterého vzala jest dcera Ffaraonova a dala chovati. Tehdy Mojžieš, jsa dietetem, nechtěl jest prsí pohanských požívati, a ve dvanácti letech, kdy nan vstavili korunu královskú, rozbil jest ji, a když byl mužem, zabil jednoho, vida, že Žida tepe. A tak hleděl jest král Mojžieše zahubiti. I utekl jest Mojžieš 15 na púšť do země Madianské, a tam byl jest až do okázanie Božieho.

Mojžieš leta svého osm desátého, když pásł stádo u Jetra, kněze, tehdy viděl jest keř hořící, a že se nepálil; a kdy jest přistúpil Mojžieš, řekl jemu pán: Mojžieši, viděl sem pláč a zamúcenie lidu izrahelského, a proto sem stúpil, aby jej vysvobodil. Diž k Ffaraonovi a rci: 20 Poslal mě pán, aby propustil jemu lid jeho, ať mi slúží a obětuje. I řekl jest: A kto jest pán jedne Farao, král Egypcký. Tehdy činil jest znamenie Mojžieš před králem tyto: Najprv, vodu v krev obrátil. Druhé, žáby z hrncův lezly. Třetí, komáry. Čtvrté, mauchy. Páté, smrt na hovada. Šesté, pryskýře a hlízy na něho a na lid. Sedmé, krúpy. Osmé, kobyly. Deváté, 25 huol v hada obrácený. Desáté, prvorozeného lidu ve všem Egyptě zahynutie. A potom vyvedl jest Mojžieš lid až k moři červenému, pro červenú zemi červenému, a když se lid bál faraona, stíhajícieho, udeřil Mojžieš holí v moře. A přešel jest lid suchú nohú, ale farao utonul jest se vším lidem, a Mojžieš učiněn jest knieže všeho lidu izrahelského [236]. 30

Rozkázanie boží Mojžiešovi na hoře. Rozkázal jest jemu pán Buoh tři věci: Najprvé, dal desatero prikázanie, druhé, vo arše boží, třetí, o službě boží a o svátcích a o Aaronovi, aby biskupem byl, a kterak má knězi světiti a o rúše a koruně při službě boží a o obětech a o jiných věcech, které vše opustím pro ukrácenie. Měl jest Mojžieš dva 35 syny, Fares a Efrom, a umřel jest léta svého stého a dvadcatého, a od anjeluov na húru Sinaj nesen.

Aaron, první kněz a biskup židovský, měl jest pět věcí na péči. Najprvé, aby služba boží se řádně vedla, vedle rozkázanie božieho, i oběti. Druhé, měl zákon boží čísti lidu a učiti. Třetí, málo- 40 mocnost čistiti. Čtvrté, kněží dělati, kteří by archu boží nosili, orudí čisté měli, lid čistili, lidu požehnánie dávali a za lid se modlili a oběti činili a zápaly a kadidla, a tak dále, jako biblí ukazuje. Páté, když Mojžiš odšel od lidu, tehdy Aaron spravoval lid etc. Synové Aaronovi Eleazar, ten

jest byl biskupem po otci, a jiní byli pod ním kněží a kantoři, a tuto někteří počínají jiný věk, ale není právé.

Královstvie v ty chvíle pošlá, ale mdle rozmohlá, jest dvadeceti královstvie. Totiž assyrské, egypské, archádské, trojské, vlaské, 5 idumské, athenské, macedonské, amazonské, thebánské, krétské a židovské, Salem, Ebron, Lachis, Cherimoth, Eglon, britanské a franské, ale židé, jezdic, hubili krále i lidi, duokudž se neosadili. A mezi tiem měli jsú súdce toliko a kněží [237].

Asyrské královstvie jest královstvie, maje v sobě 10 hlavní město Babylon i věži, těmito králi dobře spravováno. Proto že milovali múdré lidi a staré a bohaté a lidem křivdy nečinili, totiž Sem, Nemroth, Assur, Beel, Ninus, Caristus, Sirofanes, Semiranus, Zena, Semiranius, Nimias, Berioth, Xerses, Beloth, Armamitres, Baal, Mamtos, Saporus, Agates, Calefacta, Lasper, Sardana, Pallas Azaria, tak dobří králové, že 15 mnozí z nich slovú bohové. A židé tomuto královstvie nemohli nic učiniti, nébrž od těchto jímání jsú.

Egyptské královstvie jest královstvie, hlavní město maje v sobě Egypt, kterého všichni králové slovú faraones, neb najprvnější byl Farao, potom Amenosis, Ebron, Manfres, Zoes. Za tohoto přišel 20 Jozeff do Egypta, Misar, Muchusis, Thimosis, Amonosis, tento utonul jest v moři, neb lid izrahelský byl jest jako u vězení v Egyptu sto šedesáte pět let, Harub, Athonerez, Achotoris, Ceneres, tohoto královstvie také Židuov nic se nebálo.

Archatské královstvie jest královstvie těmito králi 25 mocnými spravováno, totiž Egilaes, Archas, Tantalus, Europs, Estrom, Tanagius, Telsion, Teryacus, Lencipus, Mezapus, Erachoplemeus, Ortopolis, Marches, za tohoto byl Mojžieš Thorax, Hercules, Manalion, Parchonopeius, Fineus, Pallax, Ditanes, Polifidus, Pelasgus, Acheles, a jiní králové Židuov, za nic se nebojíce. [238]

30 Trojské královstvie jest královstvie mocné, v kterým hlavní město jest Troja, a králové, ješto je spravovali, jsú Dardang, Eri-gonus, Casto, Polux, Trojus, Ipsus, Ilus, Laomedon, Priamus, Hector, Paris, Enea, Enchises, Menelaus, Agamenon. A zkažena jest Troja pro Helenu, ženu Menelaovu, a stal jest boj deset leth, a zbití jsú silní v tom boji, 35 Priamus, Ulixex, Hector, Ajax, Tholas, Bochus, Archilogus, Protenor, Achilles, Diomedes, Trogillus a Pande, královna Amazonská zabila Neotholoma, Antenora a Polidama a Casandra, potom Eneas vyhnán jsa odtud, pojal Laminu, dceru Latinovu, a počalo se královstvie vlaské.

Vlaské královstvie to jest královstvie římské, kterého 40 hlava jest Řím. To jest těmito králi zděláno, totiž Hesperem, Anchisem, Eneasem, Denotriem, Italem, který slul Dardanus, Sabinem, Januariem, Saturnem, Pikem, který čáry nalezl. Ffanuem, Enandrem, Latinem, a tento jest byl za času Josue.

Idumské královstvie jest královstvie, od Jaffeta začaté, neb Jaffet měl sedm synuov, a ti velmi jsú se rozmohli, a pošli z něho mocní králové, ale idumští tito: Zaram, Balach, Jobal, který slove Job, ten měl zemi Hus, Husan pět králuov, které Josue zkazil, a Jericho, a Balach a Madian Jnach, Moab, Joha, Isis, Foroneus, Capis, Epafus, Argus, Honoreus, Criasus, Forbas, Criofas, Jašius, bratr Dardanuov Stenellus, Danaus, Egistus, Abas, Acrisius, Enriseus, Encippus, Adrastinus, Theseus, Prometheus a tak dále. [239]. 5

Athenské královstvie jest královstvie, skrze tyto krále spravované, totižto Ethrops; tento utopil se s Faraonem v moři červeném, 10 stihaje Mojžieše, Menander, Amfitrion, otec Herculešův Erutomus, Pandeon, Filomenes, Egeus, Theseus, Demofon, Menestenus, Melantus, Codrus.

Amazonské královstvie jest ženami spravované, těmito totiž: Marpesia. Tato jest Efez udělala, Lamperta, Synope, Antiopa, Ipolite, Oreti, Petruselia, Bedruha. Tuto zabil jest Purus u Troje, 15 tyto jedné jednu v rok se scházely s muži a rodí.

Thebánské královstvie jest královstvie řeckého kus, těmito králi spravované, totiž Thebas a ten nalezl abecedu, Pentheus, Janis, Edypus, Theodes, Polmites, Creon, Theseus, Nabochodonozor. Potom král babylonský, maje u sebe Sibyllu, prorokyni a Ezechiele proroka, spojil 20 toto královstvie s babilonským královstvím, aby bylo jedno.

Cretenské královstvie jest královstvie, těmito králi spravované, totiž Saturnem, Jovem, Idumeem, Librem, Perseem, Tantalem, Pelopem, Acreem, Agamenonem, Menelaem, Arestem, k tomu potom spojeno Stírské královstvie, v kterém královali Tanajs, Buxturus, Tremura, Alpa. 25

Macedonské královstvie jest královstvie, těmito králi spravované: Caramem, Perdikem, Alexandrem prvním, Archelaem, Aminatasem, Filippem, Allexandrem velikým, Filipem, bratrem Alexandrovým, Casandrem, Potolomeem, Adolfem, Filometrem [240]. Ale král 30 Alexander veliký velmi oslavil jest toto královstvie. A z něho pošli jsú mudrci největší všeho světa, totiž Ptolomeus, Filometer, ten jest nalezl pravú mieru všemu světu, Lagius, Filadelfus, Energatres, Fisopaton, Ephifanes, Socher, Fiston, Dionisius, Cleoparta, a od Alexandra pošlo jest královstvie Alexandří veliké, ale teprv v pátém věku. 35

Perské královstvie jest královstvie, od těchto králuov spravované, totiž od Daria, Cambisa, Smerdena, Pitagora, Daria, Aggea, Zachariáše, Malachiáše, Xerxe, Archabana, Artaxerse, Ipocrasa, lékaře, Democrita, Daria třetího, Daria čtvrtého, mudrci za těchto krá- 40 uov, Ptolomeus, Aggeus, prorok Zachariáš, Aristotileš, Plato, Zenon, Arses, Sibilla, Democritus Zeno, a jiní mudrci.

Židovské královstvie jest královstvie, pošlé od Abrahamova pokolenie, které země neměli, nikdyž než od synuov tří Noe, kteří nemajíc dědictvie z rozkázanie božieho Josue a Judas dobývali jsú měst

Canaan pro zlořečenství otcovo shlazení jsou, neb Canaan byl jest třetí synuov Chanuv, a byl se mocně osadil na zemi a měl jedenáct synuov, totiž Sidon, Ethea, Jebuzea, Amorea, Gersea, Evea, Archadea, Esenea, Aradea, Syra, Amathea, i byli jsou, králikova města sobě stavějí; a synové
 5 Chám byli čtyři, totiž Chus, ten v múřeninskú zemi vsedl jest, Mestrahym, od toho Egypští, a Futh od toho posli Lipští, Sabejští, Emlatšeční, Jetuleční, Zabetejští; Arema, od toho posli Arabští, Dadanští a múřeninové na východu slunce, a Efrajm, od toho posli Egypští, Filištejští [241] Palestínští, Jetuli, tito lidé pro zlořečenství otce, a že zle živi byli a zlého
 10 kořene a modloslužebenství vedli, kázal pán Buoh hubiti, a statky jich bráti a na jich místech osazovati se, ale židovské království nemělo jest králův až do Saule, než toliko správce a saudce.

Jozue, první saudce a správce po Mojžíšovi lidu židovského, kterému mluvil jest pán Buoh, řka: Zemi, kterou budeš tlačiti,
 15 dám tobě a synům israhelským, toliko buď muž silný. I přemohl jest Jozue třidceti jednoho králuov a některé zbil jest, jiné zvěsil jest proti slunci, ale toliko z rodu Cham a Kanaan, a umřel jest Josue devadesátého léta svého starosti, a svolal všecken lid, řekl jest jim: Aj, já dnes umierám, a viděli ste, kterak pán Buoh před očima vašima divné věci činil jest, kterak
 20 ste přemáhali ne rukú vaší, ale boží, národy a krále silné; budete-li slúžiti bohům cizím, obrátit se a zahubít vás od tváři země. Aj teď Judas po mé smrti bude, a budeť vás spravovati v pánu Bohu.

Judas, druhý správce lidu izrahelského po smrti Jozue, vedl jest lid a přemohl jest mnohé krále, totižto Cananeum, Ferese-
 25 um, Jebuseum, a v Bezeeth deset tisíce mužuv, a polapiv Adonizebet totiž krále Bezeeth, který měl jest pod stolem svým sedmdesáte a dva králuov, kterým ruce a nohy utínal, kteří pod jeho stolem sbírali otrusky, kterému uťav Judas ruce a nohy, poslal do Jeruzalema. Potom Judas oblehl jest Jeruzalem, a vypáliv a zbiv lid, osadil jest lidem Izrahelským;
 30 potom okolo Jeruzalema oblehl jest a vybojoval jest a vypálil Ozina a Gazan a Schalonem [242] a Luza a Jebus.

Calef, třetí súdce lidu Izrahelského, ten když jest súdil Izrahel, dal jest Axu, dceru svú Othonielovi za ženu, a řekl jest Othoniel k Axe, ženě své: Dal nám otec tvój pole svrchní, suché, pros, ať nám
 35 přijdá i dolejší, mokré. A to učinil jest. I počel jest Calef boj proti Ebron a dobyl jest jeho a zahubil jest tři syny královy, a učiněn jest mocný na zemi.

Othoniel, čtvrtý súdce lidu Izrahelského, syn bratra Kaleffuov, za jeho časuov počeli jsou synové Izrahelští odvracovati od
 40 cest božích, a počeli jsou pojímati sobě ženy Cananejské, Ethejské, Fferejské a Morejské, a slúžili jsou vedle nich bohům jiným, Balim a Astaroth. A rozhněvav se pán Buoh, dal je v ruku krále Mezopotánského. A slúžili jsou jemu osm leth, i volali jsou ku pánu Bohu, a zbudil jest jim pán Buoh Othoniele, který vyšel v boj, jal jest krále Mezopotomského a Syrského,

a zahubil jest jeho a vysvobodil jest lid Izrahelský. A súdil jest Othoniel lid Izrahelský let padesáte. A byl jest pokoj a služebnost boží v pokoji. A umřel jest Othoniel bez synův.

Hajoth byl jest syn Jera. Když lid Izrahelský po smrti Othonielově odšel jest z přikázání a cest božích, dal jest je pán Buoh v ruce Eglon, krále Moabského, který poddal jest je v služebnost třinácte leth. Potom, když byli velmi utištěváni, volali jsú ku pánu Bohu. I poslali jsú Židé dary po Hajothovi Eglonovi, králi Moabskému. A když žádného [243] nebylo s králem Hajot, vrazil děku v třieslo královo, přimekl jest lépe pokoje a řekl jest služebníkom, že chce král odpočinutí, aby odešli. A tak ujel jest. I vyšel jest Hajoth v boj proti Moabským a zbil jest deset tisíc silných mužův, a řeky a cla odjal jest. A byla jest země v pokoji osmdesáte leth, a umřel jest Hajoth.

Delbora, prorokyně. Když synové Izrahelští počeli zle učiniti po smrti Hajot, nemajíce správce, dal jest je pán Buoh v ruce Jabin, krále Chanaan, který měl jest devět set vozův s kosami. Ten trápil jest lid Izrahelský dvadce leth. Potom Devora vzevši sto tisíc mužův bojovných, z synův Neptalin a Zabulon, přemohla jest Jabin a Zyzaru a súdila jest lid Izrahelský ve všech súdích.

Gedeon, syn Joas. Když lid Izrahelský po smrti Devory odšel od cest božích, dal jest je v ruce Madianským, tak že volali jsú synové Izrahelští, řkúce: Kde jsú, pane, tvá milosrdenství s námi, ješto jsú nám o nich otcové naši pravili, kterak jsú nás polapili ty zlé věci, a nevidíš úzkosti naší, ani slyšíš křiku našeho, rozpomeň se, pane, vzhledni a uslyš. A poslal jest pán Buoh anjela svého k Gedeonovi, an pšenici vyvívá, který jest jemu řekl: Zdráv buď, muži najsilnější, jdi a vysvobod lid Izrahelský z rukú Madianských. I řekl jest Gedeon: Já sem nejmenší v domu Izrahelským i v domu otce mého, a čeleď má žádná není. A když jest zminul anjel od očí jeho, nechav díla myslil jest a šel jest k množství lidu, a řekl jest: Viděl jsem anjela [244] božieho, tváři v tvář, a kázal mi jíti proti Madianskému králi, abych vás vysvobodil, i přirazilo se jest k němu jako tři sta mužův, a šli jsú v boj a přemohli jsú. A měli jsú Židé pokoj čtyřiceti leth.

Abimelech, syn Jerobabel, když jest žádán od lidu, aby byl králem usazen nad nimi, tehdy řekl jest syn Jeroboal, Jonatan: Sešli jsú se dříví, aby mazali krále nad se i řekli jsú olivě: Buď králem našim. Která řekla jest: Zdali mohu opustiti tučnost můj a královati nad vámi? Potom šli jsú k fíku, řkúce: Přikazuj nám. Který řekl: Vzda-li mohu opustiti sladkost můj a královati nad vámi? Potom k vinnému kořenu, který řekl jest: Zdali mohu opustiti vino, které obveseluje bohy i lidi? I přišli jsú k trnu. I řekl jest jim: Jestli že ste mne zvolili králem, poďte, odpočívajte pod mým stínem; pakli nic, vyjdi oheň a zžer nejvyšší dříví. I učinili jsú sobě Sychinští Amelecha krále, a královal jest tři léta. A když jest otehnal jednú věž v Galaad, tehdy jedna žena spustila jest kámen a hlavu

jest jemu rozlúpila, a on pozavolav jedného oděnce svého, řekl jest jemu: Stuo j na mně a zabij mě, ať nedějí moji nepříteli, že bych od ženy šel.

Thola, rodem Zyzachar, súdil jest lid izrahelský dvadcati leth. Tento častokrát rozpomínaje se na Abimalecha, kterak jest 5 neprávě činil nad svým starším bratrem, Jonathan, že jest vzal království nad Sychen, kteří neměli krále mieti, a tento neměl nad staršieho svého bratra království bráti, a že Abymelech, aby bezpečněji kraloval, zabil jest [245] drahně lidi, vida, že pán Buoh ohyznú smrti Abimelecha svedl z světa, a brzo mstil se nad Sychenskými, protože proti řádu vzali krále, 10 tiem dokazuje, že nespravedlivé panování vždy jsú nebezpečná. Súdil jest Israhel dvadcati a dvě letě a měl jest třidceti synuov, kterým dal jest třidceti měst a vzdělal jest je knížata.

Jajr povstal jest po smrti Thola a súdil jest Israhel dvadcati leth. A činili jsú za jeho časuov židé zle před očima božíma, 15 a slúžili jsú Balaad a Astaroth a bohóm syrským a sydonským. I rozhněvav se pán, dal jest je v ruku synóm Amon a Filistinským osmnádcet leth. I volali jsú ku pánu Bohu, řkúce. I rozkázal jest Jajr pokání, a povstal jest i vysvobodil jest lid z ruky Filistinských.

Jepte, syn od kurvy pošlý, ale muž velmi silný, 20 rého odehnali jsú od sebe synové Izrahelští, protože jest pankhartem. I přebýval jest v zemi Job, kterému hrnuli jsú se pacholci chudí a lotříkové jako k svému kniežeti. A když synové Israhelští vytrhli jsú na pole, proti synóm Amon, poslali jsú k Jepte, aby byl jich vuodce. I řekl jim: Vy ste, kteří ste mnú prvé pohrdali, a vyvrhli ste mě z domu otce mého, 25 a nynie jsúce potřebú hnutí mne hledáte, abych byl knieže váš; jestli že pravým srdcem mne hledáte, svým vůdci učiniti a mé přikázanie plniti, dáť pán Buoh nepřátely vaše v ruku mú. I řekli sú synové Izrahelští: Pán Buoh slyší, že sliby naše vyplníme. I vyšel jest Jepte s syny Israhel [246] skými v boj proti Amon a zvietězil jest a obdržal dvadcati měst. I vracuje 30 se z pobití, slíbil jest pánu Bohu obětovati, co jemu najprve vstříc z domu vejde. I vyšla jest dcera jeho s bubenci, radující se. I řekl jest Jepte: O, běda mně, dcero má. I řekl jest dceři své: Ústa má mluvily jsú pánu Bohu slib, a jinak učiniti nemohu. I řekla jest: I to se staň, otče milý, nechť jedné dva měsiece opláči panenství mého. I obětoval jest ohněm dceru 35 svú a súdil jest Israhel šest leth.

Ezebon z Bethlema, muž spravedlivý před pánem Bohem, prve slul Abešam, súdil lid Izrahelský sedmnádcet leth, měl jest třidceti synuov a tolik dcer. Tento súdil jest Israhel sedm leth a někteří praví, že dcery rozpustil jest na lotrování a synóm vzal jest ženy místo 40 dcer; ale to nemá věřeno býti, neb jest jeho pán Buoh rozmnožil na zemi, a počel jest boj proti Trojě, ale nedovedl v boji. Umřel jest pochován v Bethlemě.

Hajlon súdil jest po smrti Ezebon Israhel deset leth. Tento pilně napomínal lid Izrahelský, řka: Aj, kterak jest pěknó nám

seděti v pokoji a v bohatstvie, které nám pán Buoh dává, protože neslúžíme Astaroth a Balovi, bohóm cizím. Rozpomeňte se na rány, které jest posielal na otce naše, když jsú slúžili bohóm jiným. I proto veselme se v něm a v boží múdrosti a v službě jeho. A budete ruosti vedle zaslíbenie božieho. I umřel jest Hajlon léta svého osmdesátého u pokoji. [247]

5

Abdon súdil jest Izrahel osm let. Tento měl jest čtyřidceti synuov a třidceti vnukuov a počel jest býti mocný na zemi a pokoj měl jest veliký. Neb za tohoto časuov Trojská válka počela se jest pro Helenu. I proto tam se tlúkl nepokoj. A tak Abdon oslabil jest uzdu lidu Izrahelskému. A počeli jsú odcházeti od každé cesty spravedlivé, i dal jest 10 je v ruku ffilistýnských čtyřidceti leth, až jest Sampson zbuzen. I umřel jest Abdon a pochován jest v zemi Efrajm, na hoře Amalech.

Sampson, obrsyn Manne, při kterým krátce sluší znamenati šest věcí. Nejprv, že anjel boží jemu narození zvěstoval. Druhé, že zamiloval Dalidu, ženu filistýnskou tak náramně, že po ní ostatí nemohl. 15 Třetí, že veliký pokoj učinil Židóm za dvadceti leth a veliké mordy činil filistýnským, když ho chtěli polapiti, smlúvu učinili s Dalidú, aby ho připravila o sílu, a zklamal jest Dalide třikrát. A když filistýnští chtěli ho jíti, tehdy nabil se jich do vuole, tak že jednu čelistí oslovú zabil sto mužuv. Čtvrté, když jednu zavřeli ho v městě filistýnští, a sebrali se, aby ho jali, 20 když jemu byla najplnější potřeba, vylomiv měděnou bránu a řetězy, nesl ji na horu i nesměli jsú po něm Filištýnští. Páté, když přišel k Dalidě, aby jemu jískala, prosila Dalida Samsona, aby ji zjevil, v čem jest tak veliká jeho síla, a on pověděl, že u vlasiech, a ona ostříhši hlavu jeho, počela jeho od sebe strkati. A přistúpivše Filištýnští, oči mu vylúpili a při- 25 vedli ho v řetězích do města [248]. Šesté, když Filištejnští učinili jsú hody, chváléc Dagona, Boha svého, kázali sú z žaláře přivésti Samsona před se a kázali jsú jemu před se bú tancovati a hráti, a když jest ustal, kázal se doluov pod sieň vésti, a když jsú počeli na tom mazhauzu tanec, zařval jest Samson ku pánu Bohu řka: Viz, hanbu mú, pane Bože můj, která mi jest 30 těžší nad smrt. Navrať mi sílu mú první, ať zahyne duše má s nepřátely mými. A tak podtrhl slúp, sám se zabil a mnoho nepřátel svých.

Po smrti Samsonově byl jest lid Izrahelský bez správce drahně leth a činil každý, co mu libo bylo. I učinili jsú Židé dvě věci znamenité zlé. Nejprvé, že Micheaše, který byl modloslužebník, proto 35 že byl z pokolnie Levi, vzali jsú sobě za kněze i s modlú, které jsú se modlili. Druhé, když muž jeden přišel do Galaa, které byli osadili synové Beniamin, že žádný nechtěl toho do hospody přijíti, až jeden pozdě jej přijal. Třetí, že obořivše se přebývatele města toho, šli jsú k domu, řkúc: Daj nám toho hosti, ať ho užíváme. I řekl jest jim hospodář. Netak, synové, 40 netak. A když nemohl jim odolati, řekl jest: Máte dceru mú pannu, a tento muž má svú kuběnu: Vezměte je a požívajte a přestaňte od žádosti horší. I vyvedl jim jest kuběnu toho muže, které užívali jsú až do smrti. Vstav host nazajtří, vida ženu umtrvenu, rozřal jest ji na dvanácte stran a poslal

stranu k každému pokolenie. I řekli jsú Židé: Hříech takový nikdy nebyl v Izraheli. I sebrali jsú se jednostajně, jako muž jeden, i přemohli jsú Beniamina a zavázali jsú se, aby jim nedávali svých dcer za ženy. [249]

Heli, kněz a prorok z pokolenie Levi, kněz Boha 5 najvyšieho, měl jest syny nešlechetny a netrestal jich. Zavrhl jest jeho pán Buoh, aby kněžstvie nepožíval, i zbúřil jest pán Buoh Ffilistinské proti lidu Izrahelskému. I vytrhl jest lid Izrahelský s archú. A poražení jsú, a když jest pověděno Heli, že synové jeho zbiti jsú, jel jest proti lidu k bráně. A když mu pověděli, že archa boží vzata jest, padl jest z koně [na] znak. 10 a rozbiv sobě hlavu, umřel jest .

Samuel, prorok vzácný pánu Bohu od mladosti, po smrti Heli spravoval jest Izrahel, a archa zase navráćena jest, kterou sami Ffilittinští přivezli jsú, proto že duokudž byla archa boží v chrámě, Dagon modla padla a rozbila se a mor šel na hovada i na lidi. A tak s poci- 15 vostí a s bázní přivezli jsú Ffilistinští archu boží k Jeruzalemu, kterou Židé s pociťostí vzali jsú. Mezi tím, že Samuel sám byl stár, usadil dva syny, aby súdili lid a ti synové, že vydali přieliš srdce své v lakomství a v nespravedlivé súdy. Vida to lid, sběre se k Samuelovi, a požádali, aby jim dal krále. I pojde Samuel a tuží, že již lid zavrhl jest mne a žádají krále. 20 I die pán Buoh: Nezavrhlíš jsú tebe, ale mě, abych já nekráloval nad nimi: Učiň vuoli jejich a povieš jim, které jest královo právo: Ať sobě zvolí, co chtie, neb abych já kraloval nad nimi nebo člověk. [250]

Čtvrtého věku kronika jest kronika, počíná- jící se, od králuov židovských, od Saule sedláka z počátku až do Seche- 25 diáše, krále, kterého i s lidem jal jest král Babilonský do vězenie, a zbiv prvé syny jeho před jeho očima, kázal mu potom oči vylúpiti a vésti do vězenie do Babylona. Tento věk měl jest v sobě dvamezietma králuov Židovských, které bohda řádem klásti budu. Někteří byli zlí, někteří dobří, ale královstvie Židovské nikdy nebylo slavnější než za Šalomóna, ani pokoj- 30 nější, a nikdy neměli víc královstvie než jedno. A to jest dnes sešlo, neb pán Krystus od nich přenesl na křestany královstvie, biskupstvie, kněžstvie, uměnie, krásu i oběti, tak za všechny jich oběti máme jedinou tělo a krev pána Jhezu Krysta a v té vidomé svátosti moci boží vlité božství, jakž sám ráčí mieti, abychme, nechajíc jalovic, voluov, ptákuov, chleba, 35 voleje, peněz, na této svaté oběti dosti měli a modlili se k témuž pánu, kterému anjelé v nebi se modlí.

Král jest osoba hodná zvolenie anebo po rodu na thruon některého královstvie vysazená korunú, mečem, jablkem, sceptrem, mazáním a rúchem slavnějším nad jiné lidi světské svého královstvie vy- 40 zdvižená mnoho kniežat světských, pánov, rytieřov, měst, hraduov maje pod sebú i krajin, které má súditi, v spravedlivosti, v menších věcech skrze se a radu biskupuov, kniežat, pánov i měst, a pokoj má učiniti, křivdy krotiti, a aby v jeho královstvie [251] všechny věci řádně šly, toho

má s velikú pilnosť pantošiti. Pakli kde křik vzejde na zlé některé, to má hned bez meškánia udusiť.

Dobrý král jest každý král, který má třinácte věcí těchto do sebe mieti: Nejprvé, že jest spravedlivě na království vstúpil, totiž řádným volením, jako Saul a David z božieho rozkázanie, 5 nebo po rodu, jako Šalomún a jiní králové, neb v jistotě pán Buoh posielá z nebe královské siemě na svět, neb to komety dokazují a také řád spravi jeho svaté i písma, kterým zasliboval pán Buoh Davidovi, že vždy dá na stolicí jeho potomek etc. A proto králové velicí jsú některak jako světlo boží od pána Boha lidem na správu dobřú neb zlú seslání, a to jest vedle 10 tajného božieho súdu a vuole jeho svaté, druhé, který pokoj jedná lidu svému na všechny strany, že člověk ten jest bezpečen v lese jako v své zamčité komoře s tělem i s statkem. Třetí, že sám od sebe každú spravedlivost počíná božskú, totiž že jest viery pravé a nábožný ku pánu Bohu, hledě jeho cti viac než své, chrámy jemu vzdělávaje, biskupy, kněži, kantory na- 15 dávaje. Jakožto jest Šalomún učinil i lidskú že žádnému křivdy žádné neučiní. Čtvrté, který bez milosti tyto lidi hubí, totiž modloslužebníky, rúhače boží a kacieře, neb proto Saul zavržen od království, že řekl jemu pán Buoh: Di proti Amelech a zkaž modly a zabi všechny modloslužebníky až do zahynutí, a když jest toho neučinil, neb na zájem a na lúpež 20 toliko byl vydal srdce své, tarasuje se, že proto zájem učinil [252], aby pánu Bohu obět učinil, i řekl mu prorok: Lepší jest poslušenství než obět etc. Druhé, zhaubce země totižto lúpežníky, svatokrátce, paliče, morděre, zrádce, traveniny zpuosobující, zloděje, ženy, které děti hubí nebo tráví nebo peníze falšují, tito jsú zemi velmi škodni, nemají trpini býti, ale nyní 25 kněži tyto zlé lidi nedadie hubiti, řkúce: Pán Buoh přikázal: Nezabiš! A to proto činí, aby rozmnožením těchto zlých lidí dobří lidé, totiž biskupové, kniežata, doctoři, mistři, velební netáhli se do země, aby ti kněží, nemajíc starších nad sebou, svú vuoli činili, ale jim nenie hřiechu rozfochovati ohně, v kterém mnoho tisíc tisíc lidu by jednu hodinu sešli, aby se o ně lidé bili, 30 a oni aby v cizích farách seděli, v cizích kolejích, úřadích k nim nepřislušných, a aby dobré bydlo měli a o ně se lidé báli, o statky, o čest, o hrdla přicházeli, jedné aby oni podřad všeho křesťanstva nepodnikli. O králi, nerač na to děle hleděti, čas jest, to zlé vyraziti. Ještě chytrosti ďábelskú to jednáji, aby jich zlosti pro Tvú Velebnost dobří křesťané, kteří jsú pod 35 jednu zpuosobú bránili, a tak jsú lid zmámili na obě straně, že dlúhá bude pašije, než se to dokoná. Jestli že Vaše Jasnost chce jich brániti a nechce prohlédnutí, a toho zlého, těch kněží neposlušných nechce-li pokrotiti bez jich zlého, ať se jim nic zlého nestane, jedné aby v řád podstúpili a roztržkuov a búrenie nechali. Třetíe, dobrý král ten, kto poddaným nic ne- 40 prikazuje zlého, a jedné, co jest spravedlivého a dobrého. Ale jestli to nynie v Praze lidi bez děky nutkají k tomu, co všechen svět má vuošklivost a co lidé sami znají, že nenie dobré, a sami sú odporni tomu. [253]. A když by Vaše Jasnost nekrotila, přišli by na první zlost, v které kostely bořili, svědci

stranu k každému pokolenie. I řekli jsú Židé: Hříech takový nikdy nebyl v Izraheli. I sebrali jsú se jednostajně, jako muž jeden, i přemohli jsú Beniamina a zavázali jsú se, aby jim nedávali svých dcer za ženy. [240]

Heli, kněz a prorok z pokolenie Levi, kněz Boha 5 najvyššieho, měl jest syny nešlechetny a netrestal jich. Zavrhl jest jeho pán Buoh, aby kněžstvie nepožíval, i zbúřil jest pán Buoh Ffilistinské proti lidu Izrahelskému. I vytrhl jest lid Izrahelský s archú. A poražení jsú, a když jest pověděno Heli, že synové jeho zbiti jsú, jel jest proti lidu k bráně. A když mu pověděli, že archa boží vzata jest, padl jest z koně [na] znak. 10 a rozbiv sobě hlavu, umřel jest .

Samuel, prorok vzácný pánu Bohu od mladosti, po smrti Heli spravoval jest Izrahel, a archa zase navráćena jest, kterou sami Ffilittinští přivezli jsú, proto že duokudž byla archa boží v chrámě, Dagon modla padla a rozbila se a mor šel na hovada i na lidi. A tak spocti- 15 vosti a s bázní přivezli jsú Ffilistinští archu boží k Jeruzalemu, kterou Židé s poctivostí vzali jsú. Mezi tím, že Samuel sám byl stár, usadil dva syny, aby súdili lid a ti synové, že vydali přieliš srdce své v lakomství a v ne-spravedlivé súdy. Vida to lid, sběre se k Samuelovi, a požádali, aby jim dal krále. I pojde Samuel a tuží, že již lid zavrhl jest mne a žádají krále. 20 I die pán Buoh: Nezavrhlíš jsú tebe, ale mě, abych já nekráloval nad nimi: Učiň vuoli jejich a povieš jim, které jest královo právo: Ať sobě zvolí, co chtie, neb abych já kraloval nad nimi nebo člověk. [250]

Čtvrtého věku kronika jest kronika, počíná- jící se, od králuov židovských, od Saule sedláka z počátku až do Seche- 25 diáše, krále, kterého i s lidem jal jest král Babilonský do vězenie, a zbiv prvé syny jeho před jeho očima, kázal mu potom oči vylúpiti a vésti do vě- zenie do Babylona. Tento věk měl jest v sobě dvamezcietma králuov Židov- ských, které bohda řádem klásti budu. Někteří byli zlí, někteří dobří, ale královstvie Židovské nikdy nebylo slavnější než za Šalomóna, ani pokoj- 30 nější, a nikdy neměli víc královstvie než jedno. A to jest dnes sešlo, neb pán Krystus od nich přenesl na křesťany královstvie, biskupstvie, kněž- stvie, uměnie, krásu i oběti, tak za všecy jich oběti máme jedínú tělo a krev pána Jhezu Krysta a v té vidomé svátosti moci boží vlité božství, jakž sám ráčí mieti, abychme, nechajíc jalovic, voluov, ptákuov, chleba, 35 voleje, peněz, na této svaté oběti dosti měli a modlili se k témuž pánu, kterému anjelé v nebi se modlí.

Král jest osoba hodná zvolenie anebo po rodu na thruon některého královstvie vysazená korunú, mečem, jablkem, sceptrem, mazáním a rúchem slavnějším nad jiné lidi světské svého královstvie vy- 40 zdvižená mnoho kniežat světských, pánův, rytieřův, měst, hraduov maje pod sebú i krajin, které má súditi, v spravedlivosti, v menších věcech skrze se a radu biskupuov, kniežat, pánův i měst, a pokoj má učiniti, krívdy krotiti, a aby v jeho královstvie [251] všecy věci řádně šly, toho

má s velikú pilnosť pantošiti. Pakli kde křik vzejde na zlé některé, to má hned bez meškání udusiť.

Dobrý král jest každý král, který má třinácte věcí těchto do sebe mieti: Nejprvé, že jest spravedlivě na království vstúpil, totiž řádným volením, jako Saul a David z božieho rozkázanie, 5 nebo po rodu, jako Šalomún a jiní králové, neb v jistotě pán Buoh posielá z nebe královské siemě na svět, neb to komety dokazují a také řád spraví jeho svaté i písma, kterým zasliboval pán Buoh Davidovi, že vždy dá na stolič jeho potomek etc. A proto králové velicí jsú některak jako světlo boží od pána Boha lidem na správu dobřú neb zlú seslání, a to jest vedle 10 tajného božieho řádu a vuole jeho svaté, druhé, který pokoj jedná lidu svému na všechny strany, že člověk ten jest bezpečen v lese jako v své zamčité komoře s tělem i s statkem. Třetí, že sám od sebe každú spravedlivost počíná božskou, totiž že jest viery pravé a nábožný ku pánu Bohu, hledě jeho cti víc než své, chrámy jemu vzděláváje, biskupy, kněži, kantory na- 15 dávaje. Jakožto jest Šalomún učinil i lidskú že žádnému křivdy žádné neučiní. Čtvrté, který bez milosti tyto lidi hubí, totiž modloslužebníky, rúhače boží a kacieře, neb proto Saul zavržen od království, že řekl jemu pán Buoh: Di proti Amelech a zkaž modly a zabi všechny modloslužebníky až do zahynutí, a když jest toho neučinil, neb na zájem a na lúpež 20 toliko byl vydal srdce své, tarasuje se, že proto zájem učinil [252], aby pánu Bohu obět učinil, i řekl mu prorok: Lepšíť jest poslušenství než obět etc. Druhé, zhaubce země totižto lúpežníky, svatokrátce, paliče, mordéře, zrádce, traveniny zpuosobující, zloděje, ženy, které děti hubí nebo tráví nebo peníze falšují, tito jsú zemi velmi škodni, nemají trpíni býti, ale nyní 25 kněži tyto zlé lidi nedadie hubiti, řkúce: Pán Buoh přikázal: Nezabiš! A to proto činí, aby rozmnožením těchto zlých lidí dobří lidé, totiž biskupové, kniežata, doctoři, mistři, velební netáhli se do země, aby ti kněží, nemajíc starších nad sebou, svú vuoli činili, ale jim nenie hřiechu rozfochovati ohně, v kterém mnoho tisíc tisíc lidu by jednú hodinu sešli, aby se o ně lidé bili, 30 a oni aby v cizích farách seděli, v cizích kolejích, úradích k nim nepřislušných, a aby dobré bydlo měli a o ně se lidé báli, o statky, o čest, o hrdla přicházeli, jedné aby oni podřad všeho křesťanstva nepodnikli. O králi, nerač na to déle hleděti, čas jest, to zlé vyraziti. Ještě chytrosti ďábelskú to jednají, aby jich zlosti pro Tvú Velebnost dobří křesťané, kteří jsú pod 35 jednú zpuosobú bránili, a tak jsú lid zmámili na obě straně, že dlúhá bude pašije, než se to dokoná. Jestli že Vaše Jasnost chce jich brániti a nechce prohlédnutí, a toho zlého, těch kněží neposlušných nechce-li pokrotiti bez jich zlého, ať se jim nic zlého nestane, jedné aby v řád podstúpili a roztržkuov a búření nechali. Třetíe, dobrý král ten, kto poddaným nic nepřikazuje zlého, a jedné, co jest spravedlivého a dobrého. Ale jestli to nyní 40 v Praze lidi bez díky nutkají k tomu, co všechen svět má vuošklivost a co lidé sami znají, že nenie dobré, a sami sú odporni tomu. [253]. A když by Vaše Jasnost nekrotila, přišli by na první zlost, v které kostely bořili, svědci

jsú toho kostelové Malostránští šest a třidceti a zvláště kostel svatého Thuomy, Karthuský, svaté Máři Magdaleny, u Matky božie a jiní. Item v Praze u svatého Climenta, u svatého Františka, u svatého Ambrože, u svatého Benedicta a jinde. Dobří lidé příjdúc, vidí ohyzdu a čertovo dielo, 5 a za to nestydíme se, my Čechové, ale snad ještě mieru doplnujem. A chvála pánu Bohu umenšuje se, že ještě Vaše Jasnost jich ruce zdržuje. A rač jim moc odjíti, to zase Vaše Jasnost, buohdá, zvelebí etc. Čtvrté, dobrý král jest, který své poddací neutrapuje nespravedlivými šacunký, daněmi ani častými berněmi. Páté, který nemiluje daruov těch, kto se mají súditi 10 před nim, neb to převrátí rozum jeho od spravdivlosti. Šesté, který sobě ani synu ani dceři ani ženě své neodpustí proviněnie, jako jest učinil Saul, řka: Živať jest duše má, jestli že vina jest má neb syna mého Jonaty, že chci, aby chme trpěli vyřčenie práva i nalezena jest vina na Jonatovi etc. Sedmé, dobrý král jest, který knězi miluje a je ctí, nedá knězi sprostnému 15 státi před sebu, neb každý kněz jest duostojnějši nežli král, a král má se jemu klaněti, když kněz dává požehnánie a náboženstvie mieti při mši i potom, neb otcové světi prikazují, aby žádný král, žádný knieže, žádný biskup nedal knězi státi před sebu. Ale já sem stál doctor, mistr, kněz 20 viac nežli pět leth před stolem Vaši Jasnosti každú neděli i jiné svátky [254], slúže, nebyl sem ani jedniem slovem pěkným uctěn, ani k stolu povolán než snad jedva desetkrát v těch letech, ano mi srdce plakalo. Také viděl sem, ano biskup olomúcký stojí před Vaši Jasnosti, a Vaše Jasnost jediné své duostojenstvie znala a jiných nic, hned sem v svém srdci myslil, že proti pádu povyšuje se srdce, v kterým po hříechu nynie tapáte ná- 25 ramně, a leč v pokoru a v rozum stúpíte. Zlé bude jest právo po všem Polště, když kněz sedí se pány, kniežaty, měšťany, žádný nesíhne do misy prvé než kněz ; a jestli biskup za stolem a kněz také, že biskup neslúžil ten den a kněz slúžil, tedy biskup neříká ani: Benedicite, ani do misy ani do medenice první sáhá, ale ten kněz prostý, který ten den slúžil. Též 30 jest i po jiných zemí, ale zde po hříechu jest dobrých kněží, biskupuov, doctoruov, mnichuov viac než židuov utlačení, a duokudž Vaše Jasnost biskupy, kněží, doctory učené a mistry nezamiluje srdečně, a mezi nimi vesele kvasiti nebude, jako Saul mezi proroky, nelzeť jest ruosti, neb od nich Vaše Jasnost má korunovánie a mazání a duostojenstvie, a je 35 tlačíce, sami se tlačíte, je vyzdvihující sami se vyzdvihujete, a od pána Boha požehnánie větší vezmete i bohatstvie, i v štěstie ruosti budete, jinak nic. Osmé, dobrý král jest, který měšťany ctí a jich žádost v dobrým rád slyší, břemen žádných na ně nepotahuje, pokoj jim na vŕecky strany zpuosobuje. Deváté, který kupce miluje, jich zbra- 40 ňuje cesty svobodné ze všech stran jim zpuosobuje, a křivdy ani jim dá činiti ani sám činí. Desáté, který čistě řemeslníky velmi miluje a rád vidí, že se řemeslníci množí a prázdnych lidí nenávidí, a v městech jich trpěti [255] nedá. A viac má milován býti řemeslník chudý, mistrný nežli bohatý nemistrný, a má jiné spravovati v svém řemesle. Jedenácté,

že cizozemce do své země tihne a jim křivdy nedá činiti a hledí toho, aby jeho země byla lidem rozličným osazena a mnohým, a každý aby milován byl, kto se věrně chce živiti svú spravedlivú robotú. Dvanácté, aby města velmi zdělával a v nich kostely krásné, neb od krásných domuov božích všecko město běře obveselenie a požehnánien od pána Boha i těla mrtvá, 5 okolo krásného domu božieho ležící, veseleji leží. Třinácté, která jest mocná obrana bidných lidí, totiž sirotkuov, vdov, panen, jeptišek, mnichuov, špitáluov, nevinných věznův, jiných plačících a násilí trpících, a že hned saud učiní chudému plačiciemu, by byla žaloba na krále, na kterékoli kněze nebo na pána. Toť jest David řekl Saulovi: Viděl jsem lva, an uchytil ovci, 10 a běžel sem a vytrhl sem ovci z úst lvových a lvu sem ústa roztrhl a čelistí sem jeho zabil.

Le p š í k r á l j e s t k r á l , k t e r ý t ě c h t o s e d m p o v a h m á d o s e b e m i e t i : N a j p r v é , k t e r ý m y s l í , ž e j e s t p r a c h a p o p e l , h l e d ě n a s m r t , ž e m u h r o z í k a ž d ů h o d i n u j a k o j i n é m u , d á s e v p o k o r u , n e v z n á š í s e n a d j i n é l i d i , 15 k l a d e s e s á m p ř e d s e b ů , j a k o b y k r á l e m n e b y l , a p r o t o n e c h a j e v š e h o n e p r a v é h o m y š l e n i e a l a k o m s t v í , d á s e v e v š e c k u d o b r o t i v o s t k u p á n u B o h u i k l i d e m . D r u h é , ž e b ě r e s o b ě p ř e d o c i m a r n o s t t o h o t o s v ě t a , a ž e v n í p o m i n u l i j s ů v y s o c í l i d é k r á l o v é m o c n í j a k o ŷ t o N e m r o t h o b r , F f a r a o , D a r i u s , Š a l o m ů n , R o m u l u s , J u l i u s a m i s t ř i p ř e v e l e b n í [256]; j a k o ŷ t o P l a t o , 20 A r i s t o t i l e s , P o r p h i r i u s , a l i d é k r á s n í j a k o A d a m a E v a , P a r i s , H e l e n a , a l i d é m o c n í j a k o A l e x a n d e r a j i n í , v i d a , ž e j s ů t i p o m i n u l i , a k a m j s ů s e d ě l i , s á m p á n B u o h v í . V i d a , ž e j e s t s v ě t f a l e š n ý a m í j e j í c í , o b r a t i ŷ s e k n á b o ŷ e n s t v i e a k p a t ř e n i e n a c n e n s v ě t , a v i d a , ž e v d o b r o t u a v s p r a v e d l i v o s t . T ř e t i e , s r d c e s v ě v y l e k n a d á v á n i e k o s t e l u o v , k r o z m á h á n i e s l u ŷ b y b o ŷ i e , 25 a b y m ě l k l e n o t y v p o k l a d ě c h n e b e s k ý c h , r a d ě j i n e ŷ l i v s v ě k o m o ř e . Č t v r t é , k t e r ý u m y s l í s o b ě , n e ŷ l i c o b y p r o t i s p r a v e d l i v o s t i c h t ě l u č i n i t i a c h u d ě h o p r o t i s p r a v e d l i v o s t i u t i s k n ŷ t í , ž e b y r a d š e c h t ě l u m ř i e t i . P á t é , ž e ŷ o l d y s v ý m p á n o m a s v ý m r y t i e ř o m n e z a d r ŷ u j e , a l e h o j n ě j i , n e ŷ b y m ě l d á t i , d á v á . Š e s t é , k t e r ý u p o k o j i k r á l o v s t v i e s e d í , u p o k o j i s l ŷ ŷ e p á n u B o h u , a s p r a v e d l i v o s t s ŷ d c í m p o v š e c h m ě s t e c h p ř i k a z u j e . S e d m é , k t e r ý v á l k y t a k m á 30 v n e n á v i s t i , ž e p r v é n e ŷ b y v i d ě l j e d n o h o v b o j i z a b í t ě h o , z e s v ě p ř e r a d ě j i u s t ŷ p í a m n o h o p e n ě z i u p l a t í , n e b ř ŷ r a d ě j i k r á l o v s t v i e s v ě h o u s t ŷ p í , n e b t ě ŷ c e n a r o d í s e č l o v ě k n a s v ě t , t ě ŷ c e s e o d c h o v á . I p r o t o b ě d a k r á l o m c h u d ý c h l i d í , k r v e v y l ě v á c o m , t o s h l e d á j í n a s v ě s m r t i a v d e n s ŷ d n ý . 35

N a j l e p š í k r á l j e s t k r á l , m a j e p ř i s o b ě t ě c h t o p ě t v ě c í , N a j p r v é , ž e p ř i v r a s e t i ŷ e v s v ý m p o k o j í k u , d á s e n a m o d l i t b u m i l ě m u p á n u B o h u , a v š í s i l ŷ p o k ŷ ŷ í s e , z d a b y m o h l s l z u k t e r ŷ a l k á n í s r d c e m i e t i , p r o s e z a s v ě h ř i e c h y , z a h ř i e c h y s y n u o v s v ý c h , č e d e l i s v ě , i v š e h o k r á l o v s t v i e . T o j e s t J o b č i n i l . D r u h é , ž e p o s t y , a l m u ŷ n y z y n i a [257] m a l i , 40 k t e r é t ě ŷ k é n e m o c i v ě č n ě o d p á n a B o h a p ř i j í m á , n e b ř ŷ k d y ŷ p u o t k y z l é d o s e b e n e č i j e , ž e m n í , b y p á n B u o h s e n a d n i m z a p o m e n u l . T ř e t i e , ž e m á n ě k t e r ě h o s v a t ě h o č l o v ě k a n a d s e b ů , t e n z a k r á l u o v ŷ i d o v s k ý c h s l u l p r o r o k , z a J u s t i m i a n a s l u l p a t r i c i u s , j a k o b y ř e k l t a t í č e k , t e n a b y k r á l i a s p o ŷ ŷ

jednu v týden, nebo kdy potrebie, králi pravdu pověděl a jeho zlosti jemu v tvář počítal a nespravedlnosti oznamoval, a král aby se nehněval než aby milostivě přijal. Tak jest trestal Samuel krále Saula, řka, že jsi zavrhl řeč boží, zavrhl jest tě pán Buoh, aby nekráloval viac nad Izrahelem
5 a tak jest jemu domlúval před šlechtú a před lidem, až řekl jest Saul: Zhřešil sem, ale prosím, pocti mě nynie před staršími lidu mého a před Izrahelem. Též David, též Šalomún měli nad sebú proroky boží, kteří jim pravdu pravili, Alexander měl Aristotileše, Justimian Patricia, Nero Seneku; ale že ten jest mistra svého zabil i máteř, zle se jemu stalo, a dnes zlú
10 pověstí až do súdného dne se zmazal, proto etc. Čtvrté, že pamatuje na to, že někdy byl maličký, jako Saul byl sedlákem z rodu najmenšieho, Beniamin a David pastuška, lyna hovadská a smrad jich sbieraje, a Tvá Milost byl pán korúhevný, Boček slove, protože praděd některý z boku mateře byl vyřezaný, a již dnes hlavú lidí učiněn si a králem řádně mazán si.
15 Nerač hleděti na to, co si, ale na to, co jsi byl, a drž se v pokoře, zachovaj obecní vieru křesťanskú, súdy spravdivé čiň, chudiny častými a nemilovitými berněmi nerač utiskovati, a již že Vaše Jasnost tíhne k letóm, od válek po hříechu [258] ďábelských přestana, rač utiiti srdce své a pokánie slzavé činiti z tohoto zlého, co nynie po hříechu páše pod Vaše Jasnosti.
20 Takť anjel boží napraví korunu na hlavě Vaše Jasnosti, která po hříechu ku pádu tak velmi nachýlila se jest, že o tom lépe jest mlčeti nežli co psáti. Páté, který jest svých starších poslušen a jich nehněvá, nébrž velmi s dary a s pokorú se jim poddává. A těch starších jest pět. Najprvní, pán Buoh, na Toho pamatuj každý král, že jest miesto něho na světě, aby stvoření
25 jeho řiedil ke všemu dobrému, a násilé a nepravosti žádnému nedal činiti, ani sám činil, neb toho bude hrozný mstitel na smrti. Druhý, starší každého krále jest otec papež, který jest otec každého dobrého křesťana a každého dobrého křesťanského krále, proti tomu u viere žádný král nemá povstati jedné ve třech věcech. Najprvé, že by naň bylo dovedeno, že jest
30 zjevný kacieř, tehdy již náměstkem Krystovým nenie. Druhé, že by mařil a rozptyloval dědictvie pána Krysta, totiž zbožie Římské a kardinálové požádali na pomoc krále kterého, povinovat jest povstati proti němu, proto etc. Třetí, když by pohané vtrhli na meze křesťanské, a papež nechtěl by křesťanuov proti nim zbúřiti, tehdy ten má ssazen býti jako zrádce viery
35 křesťanské. Jinak každý papež vždycky jest dobrý a cirkvi svaté prospěšný, buď v sobě kterak koli věk zlý. Třetí, každý král má nad sebú ciesaře, kterého jest mana nápravník, tomu každý král povinovat jest poslušenstvie a dary dáti každý rok a u něho [259] i u papeže mieti své procuratory. Čtvrté, má nad sebú svého biskupa, item kacermajstra,
40 item svého faráře a jiné preláty, které má ctíti, jich se báti a styděti, když ho v čem k dobrému napomínají. Páté, všeccka obec jest starší jeho, ta kdy co žádá podobného na králi a nenie zbúřena šibaly některými, má král jich žádost rád učiniti proto, neb jest tu mnoho múdrých mezi nimi a znamenie, že věci dobré žádají a prospěšné králi i k krá-

lovstvie. Pakli jsú šibalé, pěkně odpovédie s šibaly učiniti, jakožto s rádcí svými etc.

Zlý král jest každý král, který má jedenácte zlých věcí do sebe: Nejprvé, že rozumněji bláznivě řeči boží, totož jest právo královo, bude vám bráti syny vaše a bude z nich sobě činiti jezdce a před- 5 běžce vozuov svých, a dcery vaše, a bude sobě z nich činiti své služebnice a bude vám bráti obilé z pole a víno z presuov a bude vám činiti útisky, a budete ke mně volati a já neuslyším, neb ste nad se žádali krále, mněje, že by pán Buoh nepravosti nemstil, béře lidem svým, neprávě lúpí je viac, než lúpežník na silnici; ano ta řeč nezní o dobrým králi než o zlým, který 10 z násilí muož to učiniti, ale ne z práva. Druhé, zlý král jest ten, který málo na pána Boha pamatuje, málo jeho svaté jasnosti slúží, a proto každé knieže má ranú mši slyšeti, neb slyšenie mše tyto věci dobré činí králi i každému; najprvé, že stojí a poslúží před tváří svého krále nebeského, ač na malú chvíľku okázal sě jeho svaté milosti a syrový bez páteře druhdy i bez 15 daruov, však anjele světi, že jsú krále aneb knieže [260] viděli, slúžíc pánu Bohu, jeho ten den tiem pilněji ostřiehají, tiem více ctí, jakožto lidé toho pána více ctí, viac velebí, viac za vzácného mají, koho vidí blíž ke králi státi a s ním ochotněji mluvit, tak tuto. Druhé, že lidé viac ctí krále i bojí se jeho, když vidí, že rád pánu Bohu slúží a jeho svaté milosti se bojí. 20 Třetí, duch svatý a múdrosť božská se králi při mši vlévá, a ten den všecko štěstie se ho přidrží, neb nečitedlně pán Buoh všecky věci dobré rozmáhá vedle řeči pána Krysta: Najprv hledajte královstvie nebeského, a potom všecky věci budú vám přidány. Páté, neučiní-li co viac dobrého král ten den pro neprázdnost obecního dobrého, tehdy jest dosti učinil. Pakli 25 že ostatek dne stráví u veselí a v žádostech těla svého, když nejsú příliš škodlivie, tehdy biskupové a kněži mají pánu Bohu za krále i za lid slúžiti, a pána Boha za ně z úřadu prositi etc. Třetí, zlý král jest, který války a mordy strojí, pálení lúpeže, země hubení, a co se jemu radí, že na to nic netbá, ale vždy viac a viac ostří ukrutnosti a ku pádu všecko královstvie 30 zpuosobuje. Čtvrté, zlý král jest, který pro veliké lakomstvie mince falšuje a často mění, lidi nemilostivě dře na všecky strany a šacuje, béře spravdivlivě i nespravdivlivě, jedné aby měl. Páté, který poctivé panny béře z loží jich, a potom zkáže, ani zpomene na to, aby asponě ji poctivě vdal, nebo vdovy, anebo, co horší jest, poctivé manželky poskvřňuje mocí a ná- 35 silím, a ještě hledí manželu hrdlo odjíti, a za to ani se Boha bojí ani lidí stydí. Šesté, který jest tak ukrutný, že očima pro ukrutnosť svítí, jako lampami hořícími [261] na každého, a jestli že s kým mluví, řeči jako mečem ostrým řeže a jako ostny bode, hledě, aby ho shltil na statku, na cti nebo na tělo, duši od těla odřeže. Sedmé, že jest mstivý, a že jest ku prosbám dobrým 40 hluch jako had, nechťe žádné dobré řeči slyšeti od lidí dobrých. Osmé, že jest pošel z rodu zlého ukrutného, anebo mezi zlými lidmi vykřinen, který lid strojil jeho z mladosti, ke všemu zlému, tak že z toho zlého jich naučenie, kterému z mládí navykl, mní, že dobře činí a v tom pánu Bohu

služí. Deváté, který falešný v řeči, tak že pozná člověk jeho falešnosti, dokudž v nosidlo skrze něho neupadne. Desáté, který svým starším jest spurný, a nad své rovné krále výše se chce znášeti a od nich rohatostí se dělit, a jest všem protivný, vždy rohatý a odporný. Jedenácté, má-li 5 tvářnost nezpůsobnou, že jest škaredý, piknosí, ryšavý, hluboočný, to také zlost okazuje. Quia distortum vultum sequitur distortio morum.

Horší král jest král, maje do sebe těchto sedm věcí: Nejprvé, že nad moc svého bohatství, aby dosti učinil své pýše, zpusobuje sobě jezdcе náramně stkvělé, s náramnými přípravami a s nákladem 10 převelikým, a hody veliké činí, a kdy mu se nedostane, šacunky klade na lidi nepravé, kupce lúpí, a by bylo od čerta vzíti nebo z lóna pánu Bohu vydržiti, potom učiní. Druhé, že všechno království řídí vedle své vuole a práv žádných nechce požívat ani rad spravedlivých. Třetí, že miluje pochlebňiky a ukrutníky, kteří mu dobře nahánějí a chudinku na [262] 15 všechny strany, sužující jemu dodávají vinny, nepravé kšafťy, pravé lomíc, pole lidem odjímajíc, vody, cla, rybníky, vinnice, chmelnice a jedné, co požitečného, králi to všechno zpusobujíc. Čtvrté, že po městech ustavuje úředníka jednoho nebo dva ukrutné, kteří všem konšelóm hlasy odjímají, tak že konšelé nesmějí pro ně pravdy mluvit ani pravdy súditi, a ti úřed- 20 níci nahánějí králi, a král jim, o běda, na smrti. Páté, že každý stav vysoký tupí a zvlášť učené lidi, kteříž by mu pravdu pravili; to jest Serua, ciesař, Boheciovi, když Boecius byl k němu povolán, vida, že všudy zlatto hlavy postláno, plynul v tvář ciesařovu trudovatú, řka: Nevěděl jsem miesta nečistčieho v tom pokoji ze vnitř a v nitř pro zlost etc. Šesté, který 25 žoldy rytieřóm zdržuje a svým dobrocincím, kteří proň statky ztratili a druzí ranění a druzí i životy potratili, že za to nic netbá, nébrž ještě se na ně hněvá a jim zlé odplacuje. Sedmé, který tak vyle se v obžerství, v opilství, v freje, v kostky, vejhry a že skrze to mnoho pilných věcí zmešká království.

30 Najhorší král jest král, který těchto jedenáct věcí má do sebe: Nejprvé, který se pánu Bohu rúhá a mní, že pána Boha nenie na světě jedné on. Též byl Holofernes. Druhá, který se bohem činí, jako byl Nabochodonozor. Třetí, který pro velké lakomství lúpí pána Boha z jeho svaté cti a chvály, odjímaje kostelóm platy, kalichy, ornáty, kle- 35 noty, sirotkóm a vdovám gšafťy a věna odjíma, kupce, sedláky, měšťany i všechny jiné napořád lúpí, děře, šacuje, na žádného nic netbaje, jedné, aby on měl, třeba-li žádný nic neměl : [263] ani pán Buoh ani světi. Čtvrté, který chce lid odvrátiti od viery křesťanské. Páté, který povstává proti papeži a kněžím, chtěje kněžstvo zahladiti. Šesté, který lúpí kostely z kle- 40 notuov, z platuov a tiem umenšuje službu boží. Sedmé, který království tak velmi kazí, že co jsú předkové ke cti dobývali, království to vše kazí, totižto každú čest duchovní i světskú, a aby ti lidé nebyli zase platy, rozmrhává i jiné věci. Osmé, který města, hrady, krajiny zastavuje, prodává, oddává přátelóm, dlužníkóm vedle své vuole. Deváté, který sváry

má s jinými králi a kniežaty, tak že ruce jeho proti všem a ruce všech proti němu. Desáté, který přes rok stojí v kletbě papežské a netbá se umluvití práva duchovní i světská, takového kniežete odsuzují za příliš zlého. Jednádcté, který cestu lidem odvierá ke vši zlosti a netbá, čiň, jakž chce, co chce, kdy chce etc.

5

Židovské královstvie jest královstvie, počíná se od Saule až do Jedechiáše, krále, který v té chvíli mělo v sobě lid oddělný obřezováním od jiných lidí, maje v sobě hlavní město Jeruzalem, majíc v sobě dvanácte krajin velikých a mnoho měst, které budu v dole jmenovati, za Šalomónu najmocnější, o kterého chvále tuto málo něco povím. 10

Jeruzalem jest anebo bylo jest město hlavní královstvie židovského, dvěma zdmi cihelnými čistě přepásané a mnoho seth vižmi ozdobené a komíny dymními, a od srácuov zhúru jako vížkami ozdobené, spojené s horú Sion, maje v sobě šest bran, totiž brány Davidovu, a starú bránu a Effrajm [264] a hnojnú bránu a zlattú a vodnú. A tu jest kúpadlo Syloe, prostřed světa přebývajícího pasazené, domy překrásnými ozdobené, v kterém rathúz byl přecistý, čtyři věže a tři paláce překrásné maje, které město mělo jest tyto jména, totiž Salem, Jebus, a potom složeno jest to jméno, jako by řekl Jebusalem, ale v r obráceno, i slove Jerusalem. 20

Syon jest hora dobře vysoká, nad Jeruzalem vypatá, podlúhovatá tak dlúze, což by samostřielem vystřelil, pod kterou teče řeka, a pod ní jest druhá horká, řečená Moria, na které jest brána hnojná, skrze kterou dešť shání všecko bláto Jerusalemské po dešti, na které hoře jsú tři věci, totiž chrám boží na tom místě, kde Jacob patriarcha spal v své tesknosti, a viděl anjely boží a řebřík etc. Druhé, málo níže jest duom královský, a na bocích chrámových jest duom biskupský, kněžský a kantorský. 25

Chrá m Š a l o m ú n ó v jest chrám, který jest dělal Šalomún pánu Bohu ke cti a k chvále sedm leth, kterého chrámu zdi byly jsú šedesáte loket na dlúhost a dvadcti loket na širokost a třidcti loket na vysokost a tak dále, jako biblí vypisuje, neb ji nemám a on žádného ani z librání kterých bych já měl, pán a vladař býti nemohu na malú chvíli v puojčenie mieti, a Tvá Milost jich zlosti hájí a brání, aby nám těžcí byli v našem, panovali nám, zle činili, pán Buoh toho trpěti nebude. Nenie hodno [265], abych já své uměnie, jinde těžce vypracované, jim dával, poněvadž mně 35 i jiným, kto nejsú pod obojí zpuosobú tak činí, všady po všem křesťanstvie k mé žádosti do domu přinesli by mi, ale já jdu k nim, ještě mi nechtějí pokázati, žel se tvé svaté milosti, pane Bože všemohúcí, oni knihy majíc, neumějí jich požívati a těm, kdo by uměl, dopustiti nechtějí. Píší to z veliké bolesti mého srdce pro veliké násilí a velikú nepravost, která se mně 40 i mnoho tisíc lidu děje, pán Buoh všecko na smrti rozměří. Kterací slúpové byli mědění, kamenní, dřevění a svícnové a stolové a lucerny a studvě a fioly a kadidlnice z čistého zlatta a jaké bylo Sancta sanctorum, a kde archa posazena, a kterak posvěcenie chrámové stalo se, nechť to vypíši,

kteraký byl duom královský, to opustím. Dal jest král Šalomún kněžím a kantoróm sto a dvadceť hřiven zlatta na každý rok věčného platu.

Krajiny příslušející k království Jeruzalemskému, jest dvanácte krajin, které byl Šalomón osadil dvanácti mládci a úřed-
 5 níky, aby z nich králi dodávali obilé, maso, ryby, oves, seno a jiné věci, a proto jména těch úředníkůov sú v bibli popsána i krajiny, a to nenie velmi potřebné věděti. Než měl jest Šalomón všecka království s sebu od řeky Filistýnské až do řeky Egypské, obětujíc jemu dary a slůžíc.

Města hrazená, znamenitější toho království, jsú
 10 tato: totiž Galilea, Bethleem [266] Accona, Cirenem, Sarapathina, Sidon, Leodocia, Jocapacia, Jordan, Městečko Bethsajda, Corozajn, Cafarnaum, Chanagalilee, Letulia, Zefor, Nazareth, Tabor, Samaria, Crysa, Cazyrym, Bethel, Lusa, Bethania, Baurym, Betsaje, a bibli jmenuje, že Argab kra-
 jina, kterou vládl Bethfanas, kníže, který měl dceru Šalomonovu Baryn,
 15 mělo měst šedesáte hrazených, zámky měděnými zamčité. I proto, že mnoho jest toho, opustím pro ukřácenie.

Krajiny pohanské, mocné, které trápily židy, když jsú proti pánu Bohu zhřešili, jsú krajiny jmény synuov, Cham a Canaan nazvané, velmi mocné, totižto Jebuzej, Evej, Ferezej, Chananej, Amorej,
 20 Jersea, Archadei, Esenei, Arabei, Amathej, Sabathej, Mesrahym, Emlat, Jethei, Filiste, Palestiny, Jetuld, Jezer majedo, Gazer a mnoho jiných království okolních, jako Sarchana, Bethsam, Sabella, Betsanies. A ti jsú přemáhali židy, když zhřešili, a kdy pokání činili, tehdy jsú přemáháni bývali, ale za Šalomúna všickni tito králíkové měli jsú pokoj a přiezeň
 25 s nim.

Múdrost Šalomúnova byla jest múdrost, okazující se z šesti věcí: Najprvé, z vtipnosti přináleženie pravdy při nevěstkách o die-
 tětí, že z litosti matere poznal, že jest dítě její, tak králové mají dovtipni
 býti k rozeznání pravdy. Druhé, že své všechny skutky byl obrátil ke cti
 30 a k chvále boží, chrám děláje s velikými náklady, jej okrasuje zlattem, stříbrem, drahým kamením, malováním, obrazy, cherub a cherubin, a stěny ozdobil plechy zlatými čistého zlatta, a štíty a korunami zlatými a korúhve [367] přenáramně mnohými a čistými ze všeho hedvábí a orudím čistým, zlatým, stříbrným, jako bez čísla, ale však v počet, vrátil král
 35 Babilonský orudí, když židy zase navracoval. Třetí, že obecného dobrého viec hleděl než svého, udělal jest duom královský krásný a zeď okolo Jeruzalema a mnoho měst vzdělal, Mello, Magedo, Gazer, Betheron, Balach, Palmíru a mnoho měst na púštích, a zdmi ohradil jest je, a mnoho seth městeczek nehrazených. Čtvrté, z toho, že žádné války nevedl jest, ale se
 40 všemi králi spřiznil se jest. Najprvé, s králem babilonským, ten mu dceru dal, a se všemi králi. Též rač učiniti, o pane muoj milostivý, a budůť rádi slůžiti králové, kníezata, a dary budú veliké dávati, nenie-li pozdě hodie nakačata, byl bych při Vaší Jasnosti na počátku království Vašeho. Ó, králi, stálo by za mnoho tisíc tisícúov, ač sem člověk světu zavržený,

lepší by bohda má rada byla ke všem věcem, i plod mužský s boží pomocí byl bych na tvú stolicí zplodil uměním lékařským, ale pán Buoh tvé Jasnosti toho daru neráčil popříti etc. Páté, že psal byl knihy múdrosti Cantica a Ecclesiasticum, v kterých jsú připoviedky náramně múdré, a otázky činil jest o kořeních tří sta, a o dříví počna od cédru až do izopu a o hovadech a o ptácích a o rybách a o hadích, ale o tom nic nepsal jest, a sem tiem jist, že žádný od počátku světa těchto věcí lépe a rozumněji nepsal jest než já, a buohdá knihy takové po mé smrti ostavím, že ani kraších ani užitečnejších nebylo nikdy od počátku [268] světa. Ten dar boží bude přenesen od Tvé Jasnosti na jiného, neb sem napomínal mnohokrát, abyšte naložili a nechťeli ste, a vidúce nechťeli ste rozuměti, ještě jednu přednesu sexterny před oči Vašie Jasnosti, kraší nežli jsú které knihy na všem světě, a napomenu, ráčíte-li, ne mně, ale k obecnému dobrému, naložiti, neb já k nákladu nemohu dostati a tu porozumiem, co duch svatý bude v srdci vašem jednati. Šesté, z řádu služebníkuov a úředníkův, tak že královna Saba, vidící řád služebníkuov a rúcho jich a šenkěře a oběti v chrámu a oděnce, muže silné, bojovné a kniežata a vévody a vladaře nad vozmi a nad koňmi pět seth a padesáte úředníkuov, neměla jest duchu pro div. Viece o múdrosti jeho pro ukrácenie opustím, mnoho.

B o h a t s t v í Š a l o m ó n o v o jest bohatstvie, okazující se z šesti věcí: Najprvé, z rozšírenie královstvie jeho a krajín a měst. Druhé, že vzal náramně veliké dary od Nabuchodonozora po jeho dceři a od kráľuov, okolo sedících. Král Iram, Tyrský král, dali jsú jemu sto a dvadceť tisíc hřiven zlatta a dříví cedrového a cyprisového, a potrebie k chrámu i domu kráľovému bylo, královna Saba přinesla mu zlatta bez čísla a draheho kamenie a kořeníe, kráľové arabští a kniežata obětovali jsú jemu každý rok zlatta i Osir pět seth šedesát a šest hřiven, krom toho, co kupci. Třetí z toho, že stříebro tak obecně leželo jest po Jeruzalemě jako kamenie. Čtvrté z toho, že stěny chrámové třemi sta plechy rajším a čistým zlattem pobíl jich, a každý plech měl jest tři sta hřiven zlatta čistého, krom draheho kamenie slúpy zlattem odieval jest [269] v domu božím i v svém, i stěny perlami, damašky a hevábím. Páté, že skúpí měl Jeruzalem kupce ze všeho světa, a křivdy jim nečinil ani dal činiti, a cesty zpuosobil jim pokojné po moři i po zemi. Šesté, že měl čtyřidceť tisíce jezdcuov na každú hodinu hotových k boji, kterým každý den dával potrebu hojnú i koním, oděnie čistého, zlatého, stříebného, mosazného, měděného, ocelivého, železného, dřevěného, a vozuov všecko velikým množství a v řádu a lodí bojovných na moři s věžemi a s oděním pět seth železy otarasované, pro probití slonuov měl osmdesáte, a jiných věcí množstvie.

T h r u o n o v é k r á l e Š a l o m ú n o v y bylo jest čtyři thrunóv: Najprvnější, zlatý v chrámě dvanádeť stupňuov, a ten byl proto, aby se tu koronovali praví kráľové židovští a na tom také též modlili se v chrámu. Druhý, v domu kráľovským. Třetí, prostřed královstvie. Čtvrtý, nosící ten jest byl z kostí slonových, maje šest stupňuov, ten byl nahoře okrúhlý

a dvě ruce držíc sedadlo, a dva lvové vedle rukú a dvanácté Ivíkuov na šesti stupních, že nikdy nebylo takového.

Koruna Šalomúnova byla jest koruna, v které nic ne-
bylo lacinější nežli zlatto, měla jest v sobě pět karbunkuluov, každý jako
5 slepičí vejce, čtyři na bocích a pátý na vrchu a na čele mezi těmi karbun-
kuly. Šest kamenuov totiž granath, rubín, adamant, ametist, kryzolit,
smaragd, a mezi druhými na straně šest, totiž jaspis, topazion, [270] oni-
thyn, sirotek, prašinus, zafir, a z zádu šest jiných, a opět na straně šest
jiných, tak koruna stkvělá, jako kdy potom a před tím nikdyž než na Ada-
10 movi, když patriarchské koruny požíval. Kteraké sceptrum, jablko meč,
a jiné okrasy, to pominu. Rúcho Šalomónovo, o tom pán Krystus činí
zmienku, že bylo krásné, avšak dí, že kvítek najmenší jako fiola a květ
borákový a květ psiho jazyku, tyto jsú v modré barvě, že neměl k své slávě
tak čistého rúcha modrého, jako jeden z těch kvítkuov, ani rúcha bílého,
15 jako jest ruože biela a liliová a ptačieho hnízda, ani rúcha červeného, jako
jest ruože červená a vlčieho máku květ, a tak dále. A to jest dokazoval pán
Krystus, že toto božské rúcho stvoření boží jest dokonalejší než lidské.

Stuol Šalomónuov byl jest stuol, náramně hojný od
jídla a od pití, neb na každý den deset voluov k stolu bylo vykrmených
20 zabito a dvadcati pastevních. Sto skopcuov a co bauvalóv, losuov, jelenuov,
srn, ptákuov, domácích vysokoletuov a ryb i jiných věcí u vodě měl v mieru.
Třidceti strychuov čisté múky k žemli, a šedesáte strychuov rezné múky.
A dí biblí, že bez čísla byli jsú, kto jsú jedli a pili a veselí jsú byli, v tak ve-
líkym množstvie jako piesku mořského. Psáno jest v knihách regum v tře-
25 tich v čtvrté kapitole nebo v páté, tak mi se zdá, neb biblí nemám, ale té
hojnosti nechválím, neb jest byla k obtiežení všeho královstvie, jakož
potom po smrti Šalomónově žádali jsú oblehčení [271] břemené a Ro-
boamovi, a také nenie hodné, ačť jest u krále prázdné ležáky mieti, i naj-
lépe jest každému králi u pokoje královstvie deset stoluov mieti i s po-
30 sledky v počet sobě jednati a chudých nezapomínati, také v počet a dva
stoly mieti, pro chudé pacholky, aby nekradli, duokudž pánuov nemají,
za dvě neděli jísti, ale kniežata rakúská všem služebníkóm domuov jídlo
dávají, krom kuchařóm i truksatcóm, i pití, a nemají hřmotu při svých
dvořiech, ale první jest lepší.

35 Oběti Šalomóna krále byly jsú truoje: Oběti jedny na
každý den při modlitbě, ty jsú nebyly veliké, než proto vždy jest obět
v zlattě učinil vedle oné řeči Davidovy: In muneribus vultum tuum de-
precabuntur omnes divites plebis. Druhé, na posvěcení chrámu prvnioho
tu jest obětoval pánu Bohu dvamezcietma tisícúov voluov a dvadcati tisi-
40 cuóv a sto ovčí, a tubu, co oltář měděný, mohl stokrát zápalu snést. Rač
znamenati Tvá milost, snad tři voluov ještě nedala pánu Bohu etc. Třetíe,
tříkrát do roka na každým tisíc oběti a kadidla a vždy hody veliké činil při
každé oběti a tak dále, kam sú se ty oběti děly, co bylo zápaluov, to pálili,
co jiného, to kněži vzali a požívali toho miesto pána Boha služebníci jeho,

jako dnes, když Vaše Jasnost vyšle legáty, kdy je král velmi daruje a ctí libo Tvé Milosti a Tvú Milost jsú v tom darovali, nebo by jim daruov jinak nedali, by nebylo pro Tvú Milosti, též tuto, oni pak požívali daruov božích zle, nechť učiní pánu svému [272] počet a zle požívú, pakli dobře, také dobře požívú.

5

Ženy Šalomónovy byly jsú troje ženy. Nejprvé, královny, těch bylo sedmdesáte, které sluly královný, některé proto, že byly dcery královské, jakožto dcera faraonova, ta byla nejvzácnější a najprvnější, které udělal duom v Mello. Druhá, byla dcera krále Týrského Iram, a tak dále okolních králuov. Ale které kterak říkali. zdá mi se, že sem položil v velikých mých knihách. Druhé ženy byly jsú kuběny, těch bylo tři sta, tyto miloval pro krásu a druhé pro ochotnost, a třetí pro služebnost a pro pohodlé. Třetí ženy byly jsú mladice, kterým po zlú mysl smilnú odjímal panenstvie, chtěje se nasytiti břicha ženského i ceckuov, jakož dí v knihách Ecclesiasticu, že sem se nasýtil etc. A viděl jsem ve všech věcech marnost, ale všechny tyto vdával jest, a které nevdával, choval jest pěkně na svém dvoře, a byly jsú služebnice prvních. Čtvrté ženy byly jsú pohanky urozené. I měl jednu krále idumského, druhú krále Moabititského, třetí amonitského, čtvrtú Sidonského, pátú Ethejského, šestú Evejského, sedmú ferezského, osmú krále syrského a jiných mnoho. I vzdělal jest král Šalomón modly těmto kněžnám každé vedle obyčeje jejieho. A mlčel jest pán Buoh, duokudž jest sám Šalomón se neklaněl modlám. I jsa sveden lahodností královny Sydonitské, klaněl se jest bohyni její Astarten a k žádosti kněžny Amonske klaněl se jest Bohu Moloch a k vuoli kněžně Moabididské, klaněl se jest bohu [273] Thamos, a tak když jest byl i k vuoli jiným kněžnám a klaněl se jest modlám mnohým, oběti čině a kadidlo, rozhněval se pán Buoh a řekl jest: Roztrhnúť královstvie tvé etc. Rač tuto mnoho znamenati, o králi, co Šalomún činil, proti zákonu božiemu, a všecko mu pán Buoh přetrpěl, krom modloslužebenstvie.

Oslabenie a umenšenie pomsty na hříechy proti zákonu božiemu od Šalomóna i od lidí učiněné, jest nemstěnie těchto prikázanie: Najprvé, že nebude nevěstka z pokolenie lidu izrahelského, a Šalomón mnoho nevěstek měl pod sebú a mnoho jich nadělal sám, avšak ani pán Buoh mstil ani práva světská. Rač věděti, že nevěstky budú v městech až do súdného dne pro pět věcí: Najprvé, pro křechkost lidskú, neb tak pán Buoh audúm rodícím dal jest náchylnú kvapnost, chtivost a sladkost, že člověk hovadný tomu nemuož odolati, anebo musí se zblázniti neb smrte dlných nemocí najíti nebo odbýti a dojíti, i proto králové, že to obcem nic škodno nenie, trpí a nemstí. Druhé, aby se uvarovali hříechuov horších totižto s ďábly a muži s muži a ženy s ženami aneb s hovady, i pán Buoh trpí smilstvo i lidé, neb Loth řekl jest Sodonským, když chtěli anjeluov zle požívat: Máte dcery mé, vezměte a požívejte, jakž chcete, a nechte mládencuov, neb sám syn boží jest mezi nimi. A když jsú nechtěli žen požívatí než mužuoiv proti rozkázanie božiemu, propadli jsú se. A proto dnes

30

35

40

v Florenci, v Římě, v Benátkách, v Padvi dávají [274] se*) odpustkové ženám, která se lépe připraví, neb se jim styštie s lidmi pálti Sodomskými, neb jich příliš mnoho; ale to v posměch Čechové mají. Třetí, že sám pán Krystus trpěl jest a nekazil, řka: Věru, věru pravím vám, že nevěstky předejdú vás do království nebeského. Pán Krystus i jiní dobří lidé rádi by, aby nic zlého nebylo na světě, i papež by to raději viděl, než Čechové, aby žádné nevěstky nebylo, a když nemuož tomu odolati, hledí skrze prsty, a vida, má lítost nad syny svými a nad dcerami jako milostivý otec. A proto jest zpověď, aby člověk vzal rozhrěšení a pokánie. Čtvrté, neb
 10 zkaze to místo, bude plné město smilstva, dětí hubení, panen, vdov i manželék přelštění, dary, sliby, až do skonání zlého. A proto dí svatý Augustin: Kto chce duom čistý mieti, měj jedno místo nečisté, ať se tam táhnú všechny nečistoty, a to místo zkaze, všecken duom bude nečistý; kdež záchodu nenie, leckdes sede, též tuto etc. Páté, tiem se varují vraždy mnoha
 15 cizolostva, tráveniny, násilí panen a vdov, zbláznění, smrtečných nemocí ujíti, a řemeslníci, mlčíc potom, pilněji svá řemesla dělají. Šesté, neb ta dobrá družina pánu Krystovi nikda nebyla ohyzná, totižto zjevní hříšníci, jako lotři, ruffiáni, nevěstky, hampejsníci, neb jest přišel jich hledat, a ti jsú menší hříšníci, než kněží hrdí, ješto jinými pohrdají, jako
 20 zákoník zjevným hříšníkem a onen svatú Maří Magdalenu, aneb kněží k válkám popuzující, aneb kněží ráduov svých nevedúce, nebo zlé vždycky [275] v sobě myslíce, neb takoví jsú jako hrobové ze vnitř zmalovaní, ale vnitř plní nečistoty. I protož, králi milý, viec bych o tomto psal, ale nechám. Vidí Vaše Jasnost, že jest zle, plná Praha nečistoty, dietek zahubování, proto že toho místa nenie, a častokrát mrskaí se s nimi, nosy
 25 řezí, lupí je rychtáři z šatuov, i bohaté lidi skrze ně o statky připravují. Nahlédni v to, lépeť jest, ať jsú, nežli nenie jich potřebí uvoditi, jedné vedle starých práv jim svobodu propustiti. Druhé, přikázal pán Buoh: Neučiníš sobě obrazu rytého ani podobenství kterého stvoření, které
 30 jest na nebi neb na zemi, neb u vodě. Avšak Šalomún učinil Cherub a Cherubin litiny a rytiny každého stvoření, jakož ještě sviecen zde na hradě z Jeruzalema ukazuje, proč jest pán Buoh to Šalomónovi přezřel. Třetí, proč mu dopustil mnoho žen mieti a za hřích nepočel. Čtvrté, proč mu dopustil pohanky bráti a prvé přikázal a řka: Nebudete pojímati dcer pohanských ani se s nimi smiešeti. A tak mnoho jiných věcí zákona božieho,
 35 prve tvrdě kladené, změkčeny jsú náramně. Proč jest to, a kterak jest to, dlúho by bylo psáti.

Dobrota, která přichází království a krajinám, které v svém hlavním městě mají krásný kostel, ješto slove diocesis, a tu
 40 máje správce duchovního, totiž patriarchu, jako v Římě a v Angli a v Akvileji a jinde nebo arcibiskupa jako v Praze, v Zalcpurku, v Gnezně, nebo biskupa, jako v Olomúci, v Mišni, v Pamberce a jinde, a od toho kostela celá země běře formu a řád k každému kostelu, puokudž muož najblíž.

*) V rukopise stojí: jse.

aby tak [276] bylo slúženo, jest dvanáďte dobrot: Najprvé, že všec̃ka země pro zachování řádu a práv božských a cirkve Svaté má pokoj v sobě. Druhé, že lehčejí lidé mrú na své smrti, neb se jim neplete žádný neřád ani spletenie u vieře, ani jim pán Buoh po smrti nemuož mieti za zlé, že jsú zemřeli v poslušenství řádných svých starších, neb jest sám řekl: Kto 5 vás slyší, mneř slyší. Než z jiných hřiechuov od nich počet béře. Třetí, že pán Buoh těm králóm a kniežatóm, kteří stavějí to miesto, nadávají a shánějí, aby služba boží se dala řádná, dává požehnání stkvělost a velikú slavnost před lidmi a ztvrzuje jich panství až na věky. A jakož dí Šalomón, že neodjímá pán Buoh muže, který by seděl na thrun otce svého, 10 rač to znamenati králi. Čtvrté, čiň to, že věru a v pravdě též pán Buoh přebývá prostřed té krajiny mezi lidmi, který přebývá mezi anjely na nebi. Páté, že lidé z té ze všie krajiny od nižších kněží k vyším, jsúc vysláni do toho chrámu božieho, spieše od hřiechuov velikých vyčistěni budú a spíše na modlitbách svých uslyšeni budú, neb tu zvláště oči boží jsú otevřeny, 15 a spíše uslyší než jinde. Šesté, že několikrát do roka lid z toho ze všeho království i odjinud přicházeje k slavnostem svátkuov, vnitř i zevnitř vezme obveselenie od pána Boha. Sedmé, kto se *) tu zpovídají a pokání činí, vezmú spieše svým hřiechóm odpustěnie. Osmé, bude-li zavřieno nebe od dešť, anebo byl-li by mor anebo boj a válka nebo hlad, neb rez, 20 neb kobyłka, a jdu a budu se tu modliti, odejme pán Buoh ránu každú [277] od krajiny i od lidí i od každého. Deváté, přijde-li cizozemec z daleké země, a jsú tu kteří odpustkové nebo kareny, bude toho všeho účasten jako domáci, ale tuto jest smiech Čechóm. Desáté, bude-li chtieti lid na vojnu a prvé zjede se k kostelu hlavniemu a bude tu volati ku pánu Bohu na 25 pomoc k svým svatým dědicóm, jako my Čechové k svatému Václavu, k svatému Vítu, k svatému Zigmundu, a tu oběti učiníc, vyjeli by, budú mieti pomocníky z nebe od pána Boha a od svatých dědicuov. Když by to Vaše Jasnost jednu učinila, slíbil bych, že by přestala válka. Jedenáďtė, bude-li lid u vězenie a budú volati k kostelu svému prvniemu 30 a k svým svatým dědicóm, slibuje pán Buoh, že je zase navrátí k jich domóm. Dvanáďtė, bude-li křivda komu učiněna a bude člověk volati na pomstu, uslyší pán Buoh z nebe a pomstí nad násilníkem, a tak dále. Opustím již toto dílo, o králi, nenie většího blázna na světě než já, že tak veliké dílo dělám, a odnikudž nic nemám, ani hlavy mé čím posíliti, 35 ani zač papíru ani světla kúpití.

S a u i, z p o k o l e n í e B e n i a m i n, přišel jest k proroku, řka: Prosím, pane, ukaž mi vidúcieho. I řekl jest jemu: Já sem. I řekl jest Samuel: Já sem, co žádáš? I řekl jest: Ztratil sem oslice otce mého, prosím, zjev mi je. I řekl jest jemu prorok: Obětuj se mnú a okáži tobě o osliciech 40 i co má tvého budúcieho býti. A tak se stalo. I mazal jest jeho na království tajně, až potom přede vším lidem. A tu jest Samuel před lidem učinil pět věcí: Najprvé, osoby [278] losem došel. Druhé, lidu tázal, chtějí-li.

*) V rukopise stojí: jse.

Třetí, platy a stuol kráľuov, aby opatřil. Čtvrté, aby poslušni byli. Páté, mazal ho na hlavě, ale to jest doluov složeno, samého papeže maží na hlavě, a tak dále.

D a v i d, d r u h ý k r á ľ J e r u z á l e m s k ý, syn Izaj sedláka, 5 ten, když jest pásł stáda, z mládenstvie svého mazán jest na kráľovstvie od Samuele z rozkázanie božieho. Potom učinil znamenité šest věcí dobré: Najprvé, Goliáše, obra, rúhající jméno božie, toho zabil. Druhé, chrám boží začal dělati z dřevie cedrových, ale nechtěl pán Buoh od něho přijíti, neb byl muž krvavý. Třetí, že plakal Saule svého nepřítele. Čtvrté, 10 že Jeruzalem zdi opásal jest a o obecné dobré myslil jest. Páté, že kdy ho chválili lidé, tehdy tu chválu pánu Bohu obrátil, řka: Nemám, pane, nemám, ale jménu tvému daj pochválenie. Šesté, žaltář složil, v kterým jest múdrost na světě největší. Zlé věci učinil tyto: Najprvé, že, zcizoloživ s Bersabe, Uriáše zahubil na špici. Druhé, jsa vinen, aby sám trpěl, pře- 15 nesl ránu boží, že zvolil mor raději tři dni než utikánie před nepřátely. Kladl bych viac, ale že mi z žádné libráři nechtějí žádných knih pójčiti, a tuto bych měl bibli mieti, i proto buď dosti. O králi, zleť jest, zleť jest věru, králi milý, opatř, ať jest jinak, a boj se, ať rána boží na tě nepřijde; nebť nenie dobře chudince ani dobrým lidem pod tebou než útisk veliký, 20 opatř to a nemlč, leže v kútě. Již sem se odvážil, abych pravdu psal, k tvé žádosti pro tvé dobré, neb jinak nebyl bych věrný služebník tvój, o králi, o pane [279] muoj milostivý. Pastucha lépe opatří své stádo nežli Tvá Velebnost své kráľovstvie.

S a l o m ó n, t ř e t í k r á ľ Ž i d o v s k ý. Čtyři věci učinil dobré. 25 Najprvé, že za múdrost prosil pána Boha, neb múdrost jest nade všecko dobré, nad zboží, nad zlatto, nad stříbro, drahé kamenie, nad zdraví. nad krásu, nad pěknost, neb múdrosti člověk všech věcí dojde. Druhé, že chrám krásný udělal v Jeruzalemě ke cti a k chvále nejvyššiemu pánu a nadal hojně biskupy, kněží, kantory a zlatými korunami a štíty chrám 30 boží okrásil. Třetí, knihy udělal truoje: Jedny o múdrosti Ecclesiasticus, třetí kantily. Čtvrté, že přátelstvo a pokoj činil s okolními králi, s Iram, kráľem Perským a s Moabitidem. Ale zlé věci měl tyto čtyři do sebe: Najprv, že byl mstivý, zabil Adoniáše a Joaba a Abatam a Semej. Druhé, že žen měl mnoho: Sedmdesát kráľoven, tři sta kuběn, a mladíc bez čísla. Třetí, 35 že ženě Mauřenince dal se odvésti od pána Boha k modle, před kterou klekal jest a modlil se jí. Čtvrté, že kdy prorok boží přišel k němu, tresce ho, netbal jest, ale povstal proti proroku, chtěje jeho zabíti. A tak umřel jest. Čtyřicáté léto kráľovstvie svého, kterému nic by nebylo, by nebyl modlo-
služebník.

40 R o b o a m, č t v r t ý k r á ľ ž i d o v s k ý, syn Šalamónuov, král zlý. Tyto tři věci zlé učinil: Najprvé, když sešel se k němu všecken lid Izrahelský, procse, aby jim umenšil břemena, které otec byl na ně uložil, a když mu [280] staří rádci radili, aby to učinil s vochetnosťí, a mladší radili jinak, a on odvrhl radu starých i dal za odpověď radu mladých, řka:

Otec muoj, bil vás metlami, a já vás budu bítí štíry. A hned rozděleno jest královstvie, a odstúpilo od něho desetero pokolenie. A kraloval jest toliko nad Judu a nad Beniaminem. Druhé, zlé že měl žen osmnácte, kuběn čtyřidceti, syny třidceti tři a dcer čtyřidceti. Třetí a najhorší, že po lesích stavěl oltáře a modly a bez děky nutkal k modlám židy. A v těch dnech 5 byli dva krále, jeden Roboam, který kraloval nad Judu a nad Beniaminem, a druhý Jeroboam nad desieti pokolenie, a spřehli jsú oba, aby lid sšel k svátku do chrámu, i zpuosobili jsú modly v chrámě i jinde po městech.

A b i á š, s y n R o b o a m u o v, byl jest pátý král Jeruzalemský, tento ve vši zlosti následoval jest šlépěje otce svého, nadělal modl zlatých 10 i stříbrných do chrámu i po městech a nutkal lid k modlenie. Umřel na bolesti noh. Ale druhý král, který byl nad desieti pokoleními. Syn Jeroboamuov byl jest Nadab, také modloslužebník. A za něho byl kněz a prorok Hyen, Hajas Anania a Azariáš, a Hyen zabít jest od Basa, syna Nadab, po Basa kraloval jest nad jedenádceti pokolením Hela a potom 15 Zambry, a potom opět byl jeden král všech židuov, totiž Asa. [281].

A s a, š e s t ý k r á l v š e c h ž i d ō v, po roztržení královstvie židovského, pro hřích Šalomonuov vždy dva krále byli, jeden Juda, rodu Roboamova, a druhý Izrahelský, rodu Jeroboamova, nad pokolením jedenádceti. Teď již všickni pod Asu počínají slušeti, který byl muž spravedlivý, 20 kaze modly otce svého, a k boží službě lid zase obrátil vedle rozkázanie Mojžiesovu, proti kterému kdy se sebrali pohané, totiž Moab, Amon a syrští, i vytrhl jest proti nim v modlitbě a s kantory, a pohané slyšíc kantory odběhli jsú od statkuov, tak že tři dni židé lúpeže sbierali.

J o z a f a t, s y n A z a, s e d m ý k r á l ž i d o v s k ý, král dobrý, 25 muž spravedlivý a statečný, v bojích vítězný, třidceti let kraloval nade všiem lidem židovským, službu boží v chrámě napravil vedle rozkázanie Šalomónova a modly vymietal, porazil Moaba dvakrát, Amona třikrát. Za jeho časuov prorokovali jsú proroci věrní pánu Bohu, totiž Micheáš, Heliáš, Jezbites a jiní, a zbil jest proroky falešné. 30

J o r a m, s y n J o z a f a t u o v, o s m ý k r á l ž i d o v s k ý, po smrti otce svého kraloval jest osm leth, člověk zlý, modly množe, svátky slavné a oběti bohóm cizím vymyšluje, bratruov svých šest kázal zahubiti, a potom na střevní dnu z veliké bolesti umřel jest. Za něho činil každý svú vuoli. 35

O t h o z y á š, s y n J o r a m, d e v á t ý k r á l ž i d o v s k ý po smrti otce svého kraloval jest jediný [282] rok, král zlý, všie zlosti cestu otvieraje. Tento král pro zlost od evangelist jest vyražen z rodu pána Krysta, veliké měl douffanie sám v sobě, proto padl, a mnoho žen Amonských lahodností odvedly jsú ho od cesty otcov jeho, i proto byl zlý. Za jeho časuov 40 Athalia zahubil vešken rod králuov židovských i siemě jich, krom Joaza, kterého teta jeho skryla jest, a Joab byl jest syn Othozyáše.

J o a s, s y n O t h o z y á š e, d e s á t ý k r á l ž i d o v s k ý, v sedmi letech byl, když počel kralovati, a kraloval jest čtyřidceti leth, muž spra-

vedlivý, opravuje pád Izrahelský v službě boží, ve cti, v obětech i mravích, a chrám boží vzděláváje, službu božie množil a přikázal Jojadowi biskupu, aby všechny věci v chrámě božím řádně vedl vedle písem a rozkázanie Mojžiše a prorokuov. Potom Joáš, když umřel Jojada biskup, zblázniv se,
 5 Zachariáše proroka, proto že jest jeho trestal, mezi chrámem a oltářem zabíti kázal. Potom sám od svých služebníkuov zabít jest.

A m a s i a s, s y n J o a z u o v, k r á l ž i d o v s k ý j e d e n á d c t ý, p o smrti otce svého kraloval jest let dvadcti devět, na počátku činil spravedlnost před očima božiemu k Bohu, u viere a v službě pravé a k lidem,
 10 čině súdy spravedlivé a slyše, že bohové, které byl vzal v Amalech mluví a dávají odpověď miernú lidem k jich otázkám, odvrátilo se jest srdce jeho od pána Boha k modlám. I počel jest v pýchu padati a poklady chrámové bráti. A zabít jest v Lachis. [283]

J e r o b o a m, s y n J o a s d r u h ý, d v a n á d c t ý k r á l I z r a h e l s k ý, tento na počátku byl král velmi dobrý a v bojích silný a mocný, tak že navrátil meze synuov Israhelských, které byli odjali Jebuzejští, Amonští a Ferezejští, počna od Anthiochy až do moře. Potom zpýchal náramně a činil zle všechno, vedle své vuole. Za něho prorokoval Amos prorok, potom syn jeho Boate proklál ho mečem. A tak stálo králostvie židovské pusto
 20 let třinácte.

O z i á š, k t e r ý j i n a k s l o v e A z a r i á š, t ř i n á d c t ý k r á l i z r a h e l s k ý, kraloval jest let padesáte a dvě, tento líbil se jest před očima božiemu dotud, duokudž nebyl zbohacen, potom učinil tři věci zlé: Nejprvé, pokusil se o úřad kněžský a biskupský, v svátek zabránil jest Azariášovi
 25 biskupu, aby nečinil slavnosti, že chce sám je činiti i kaditi. Vzev efot a korunu a kadidlinci, činil zápal před pánem Bohem, a hned málomocentvím poražen jest. Druhé, co byli předkové jeho měst asyrských k sobě přirazili, to jim zase poddal jest a s Sardanú pohanem úmluvu měl jest. Třetí, že se dal modlářóm rozšířiti.

J o a t h a n, s y n O z i á š u o v, č t r n á d c t ý k r á l ž i d o v s k ý, kraloval jest po smrti Oziáše. otce svého, šestnácte leth. Za jeho časuov prorokovali jsú tito proroci: totiž Izaiáš, Micheáš, Johel a Oziáš, král dobrý, a za něho počínal pád královstvie židovského, neb truoje pokolenie za něho král asirský odvedl jest [284], jiní praví puol třetieho pokolenie, neb
 35 Galilej, totiž tu všechnu krajinu, kterou byli obsedli Zabulon, Neptalim a Beniamin, ty do vězenie odvedl jest. A to bylo počátek vězenie židuov.

A c h a z, s y n J o a t h a n, p a t n á d c t ý k r á l ž i d o v s k ý, kraloval jest šestnácte leth nad královstvím židovským, i povstal jest proti tomuto králi Salmanazar, král asirský a poddal jest jeho sobě poddanie. A když jest chtěl Achaz zprotiviti se králi asyrskému a poslal dary,
 40 Susat, králi Perskému, tomu porozuměv král asyrský, oblehl Jeruzalem, a přemohše Achaza, odvedl jest jeho do Ninive a sedm pokolenie s sebou a tam u vězenie krále držel jest, a pokolenie sedmero osadil jest okolo hor medských a perských vedle řeky Jeza.

Ezechiaš, syn Achazův, král a prorok, král židovský šestnáctý, král dobrý, kraloval jest leth dvadcti devět. Tento svolav kněží a jáhny první měsíc královstvie svého napravil jest chrám a orudie chrámové i oběti a rozptýlil jest slúpy a modly pohanské a napomínal jest, aby navrátili se k služebnosti boží pro jeho modlitbu, pán Buoh anjela svého v jednu noc zbil sto osmdesát a pět mužuv, a znamenie toho slunce stálo níže deset stupňov, po nemoci smrteľné k jeho nábožné modlitbě přidal mu pán Buoh patnáct leth. A tak dále jako biblí klade. 5

Manašes, syn Ezechiašuv, sedmnáctý král židovský, přezlý modloslužebník, krev prorotskú vylévaje po ulicích Babylonských, [285] Izajáše proroka kázal přetřieti pilú, která dřievie přetieraje, a to slove dřevěná pila. A proto pán Buoh dopustil a zbúřil proti němu krále Babilonského, který pode lsti jal jest Manašes, krále židovského, kterého když jest chtěl král Babilonský žiezni umořiti v svém vězení, rozpomenul se jest na žiezeň Izaiáše proroka, když jest volal napítí, jda na smrt, a to Manašes zabránil, aby mu pití nebylo dáno, a vida, že pán Buoh dal proroku vody vidomé, které potom slovú Siloe a nesmiloval se, činil pokánie a smiloval se jest pán Buoh nad ním a navrátil ho k královstvie, a potom, shladiv modly, službu božie rozmáhal. Helimandus klade, že za času toho krále Giges pastýř našel člověka mrtvého, na koni měděného sediecieho; ten když vzal prsten s kamenem od toho člověka mrtvého, hned nevidomý byl, a proto činil ženám násilé, a potom i králové své, a boje se krále, zabil ho, a když sekl, nic nevěděli, než meč, a to čím byl. 10 15 20

Amón, syn Manáše, osmnáctý král židovský, kraloval dvě letě nad Judu i nad Izrahelem, člověk zlý, činil všechny zlé věci před očima božíma, jako i otec jeho z mladosti činil jest, a zavodil lid izrahelský ve všem zlým, a zabit jest od svých služebníkuov. 25

Joziaš, syn Amónuv, devatenáctý král židovský, kraloval nad Judu třidcti a dvě letě, člověk dobrý a spravedlivý, odvolávaje lid od modloslužebenstvie, první rok všechny [286] židy odvrátil jest od klanění modlám, tak že ani znamenie, které modlářstvie kde okázalo se jest ani v domiech tajně, a měl jest tři syny, totiž Eliachym, který byl prvozený, a druhý Jeconiaš a třetí Joathas. 30

Eliachym, syn první Joziaše, dvadctý král židovský, kraloval jest jedenáct leth, za něho posel jest Jeremiaš zkažení královstvie židovského i chrámu prorokovati i byl vsazen do vězení, a potom poznavše, že jest prorok boží, vypustili ho, a mezi tím Eliachym bude poddán králi Babilonskému, a na znamenie toho poddání změni mu král jméno a dá jemu jméno. Joachim kraloval tři léta, kterého kázal zabítí král Babilonský, protože mu slibiv daň dávatí, potom zprotivil se. 35 40

Jeconias, druhý syn Joziašův, král židovský jedenmezietmý, od krále babylonského na královstvie stvořený, tu úmluvú, aby daně dával po zabítí Aliachyma, bratra svého, tento chtěje se slíbiti králi babylonskému podával syny židovské výbornější na učenie do Ba-

bilonii, aby se tam učili múdrosti Kaldejské, a tám dal jest Sedechiáše s mnohými kniežaty, které měl jest Jeconíáš pod sebú, mezi kterými Mar-docheus a Ezechiel a Annaniáš a Zachariáš, Mizael. A královal jest Jeconias jedné tři léta.

- 5 Sedechiáš, poslední král židovský, dvamezciemý, jsa králem usazen od krále Babilonského poddaní totiž, aby daň dával a věrně slúžil králi Babillonskému, potom když se zprotivil jemu lid, který prve dobrovolně byl přišel a dán do Babilonii [287], ten zjímá, a toho bylo na deset tisíc, potom oblehl jest Jerusalem a, vzem Sedechiáše, krále ži-
 10 dovského, kázal mu oči vylúpiti, prve zbiv syny jeho, an na to hledí a zapálil a vypálil jest chrám Šalomónuov a odnesl jest klenoty chrámové, koruny zlaté, štíty, kadidedlnice i sviecný do Babilonii i stoly zlaté a zkazil jest chrám a zdi Jeruzalemské obořil a zajel jest lid najvýbornější, a nechav tu lidu židovského, nestatečného, svým lidem osadil jest. A vládl jest
 15 leth sedmdesáte leta králuov židovských všech až do zapálení chrámového jest leth čtyři sta osmdesáté a pět.

- Pátého věku kronika jest kronika, počínající se vedle některých kronikářuov od vězení židovského do Babilonii uvede-
 něho, a vedle toho tento věk musí jíti po prorociích; druzí počínají od
 20 králuov babylonských a zvláště od Nabochodonozora, krále babylonského velikého až do Julia, neb v tom mocně stálo království Babilonské a mnoho království bylo jemu poddáno, totiž perské, až do Alexandra velikého, v kterém bylo čtrnácte králuov mocných, počna od Tyra až do Daria, od kterého počelo se království Alexandské, který podkasal byl
 25 sobě všecken svět i Babilonii i království židovské, syrské i římské. [288]

- Králové velicí veliké Babylonii, totiž Kaldejští, jsú tito králové: totiž Nabochodonozor veliký, ten kraloval čtyřiceti čtyři léta, Emlmerodach let osmnáct, Egezarehus let čtyřiceti, Labo-sardach měsícův jedenáct, Rogusar, Nabor, Balthasar. Tito jsú zkazili
 30 království židovské a medské.

- Zpuosob města babylónského byl jest zpuosob takový, že mělo jest šestnácte mil okolo až na čtveru hranu děláno a mělo šestnácte bran měděných, a širokost zdí třiceti noh, rathúz toho města byla vče
 Babylonská po potopě a před potopú zdlána, majíc na vysokost tři tisíce
 35 kročejí po řebřících, dobře vyměřených, a po stupních, měla jest ta věže makovice zlaté, v slunce neb po měsíci, kdy hory blízké člověku neza-
 stinily, ode sta mil vidomé, a po moři od tisíc mil opatřena a měla vezpod kosteluov, oltáruov, slúpuov, bohuov mnohých jako bez čísla zhúru auže a auže zdlána, město vším řemeslem dobře a čistě opatřené, tak že ře-
 40 mesla lidem škodliva, dál od lidí byla vysázena, jako ti, kteří rohy lijí a mēd, že od toho v lidech padúci se nemoc rodí; v dalších ulicích jsú za-sázení kúželici, u vod pod městem, aby sirsti a nečistoty jich od lidu ne-kazili, kdy by byli na hoře sazení. Řezníci v městě býti neměli, neb ta krev v létě veliký smrad a smrtdelné činí, helměři, platněři, studeni, kováři

a jiná hřmotná řemesla lidu škodlivá ven z lidí byli vysazováni, a tak dále, a smrdutá těch, ješto sukna barví nebo pargamenikuov etc. a každé řemeslo, aby spolkem sedělo, krom těch tichých řemesl, ješto jich každý potrebuje, jako [289] krajčieři, ševce, kožišníci, ješto nekvasíc koží z hotových koží šijí, ti mohú ruozno seděti etc. Opět ne každému každého řemesla a žádnému dvojieho nedopustiti, jako hokynářství nedopúšťeti než babám, které nemohú dělati jiného lékařství, než tomu v tom prvé pět let učeným, ale vnitřnieho lékařství žádnému lotru ani žertěři, leč by byl philozofus, totiž prve mistr a potom doctor, neb kto jest doctorem bez mistrovství, ten jest stavěl duom bez grumfeštu, a ten žádnú měřú nemuož umělý býti, v tom ale Vaší Jasnosti též jsú pišci jako hudci za Vašeho královanie po hříechu lechčí zhúru a vysocí doluov, a proto zle stojí a jest nepokoj. Neb die Šalomón, že nebe ani země nemuož strpěti toho, kdy služebník chce panovati nad pána svého, jako se to nynie děje, že ktož nižší jsú, lezú zhuoru bez řádu, bez práva, kto neumělajší, ten vzácnější, než umělý, nébrž blázni jsú vzácnější nežli múdří než mistři než doctoři učení, vražedníci jsú vzácnější nežli lidé pokojní, a ktož najviece lidí stepe, ten jest nejlepší zlodějov, zločincuov hubiti nynie nedadí, řkúc, že zákon boží dí: Nezabiš. Ale za hříech nemají nynie, ktož lépe umie búřiti, a lidi vysoké tlačiti, po hříechu zvědí na své smrti, kto to jednají. Takť se nevzdělá chvála tohoto království českého, ale vieceť se zkazí, ruče rady staré rač Vaše Jasnost poslúchat, papeže, ciesaře, kniežat všeho křesťanstvie, biskupuov, kardináluov, doctoruov, kterého žádného z těchto stavuov nynie při Tvé Jasnosti nemáš, ani se k tomu [290] zpuosobuje, aby měl a rač vziati na se formu králův slavných, v kronikách popsaných, a vedle jich správy se spravovati a řediti toto království, a tak puojde vše dobře.

Ještě o chvále a slávě povím města Bybylonského, co se z kronik nalézá a z lanfaleřuov i od těch, co sem někdy slyšel v Římě od těch, kto tam nynie bývali jsú, ač již nenie v té chvále jako bylo jest v tomto pátém věku. Kosteluov bylo jest v Babylonii veliké dva tisíce čtyřidceti a šest, bohuov mocných deset, a největší byl Jupiter, toho jsú pravili, že jest narozen z vrchu najvyššieho boha, kto jest utekl do toho chrámu, v každým hříechu byl svoboden od práva, leč by byl zrádce králuov nebo zrádce města, nebo že by něco proti bohu Jupiterovi učinil, anebo že by kradl v tom chrámě, tehdy neměl svobody; a k tomu byli šranky, v které mohl v noci utéci, v které, byl-li by šel násilně potestas, jako by nynie řekl rychtář, měl život ztratiti. Jupitera, boha velikého, a v tom chrámě byli klenotové obecni a knihy a kroniky. Bohyně najvyšší byla Diana, a jiných k tomu devět svátkuov bylo mnoho ke cti bohóm a k utěšení lidu a zvláště čtyři byli slavní, jeden senatorský, ten byl na počátku zimy, druhý všech řemeslníkuov, a kto se v procesí neukázal poctivě bohyni Minervě, tehdy ten rok složili mu řemeslo, neb jsú pravili, že ta bohyně vzala rozum a dovtipnost od boha velikého Jupitera a vlévá řemeslníkóm domyslnost k jed-

bilonii, aby se tam učili múdrosti Kaldejské, a tam dal jest Sedechiáše s mnohými kniežaty, které měl jest Jeconíáš pod sebú, mezi kterými Mar-docheus a Ezechiel a Annaniáš a Zachariáš, Mizael. A královal jest Jeconias jedné tři léta.

5 Sedechiáš, poslední král židovský, dvamezciemý, jsa králem usazen od krále Babilonského poddaní totiž, aby daň dával a věrně slúžil králi Babillonskému, potom když se zprotivil jemu lid, který prve dobrovolně byl přišel a dán do Babilonii [287], ten zjímá, a toho bylo na deset tisíc, potom oblehl jest Jerusalema a, vzem Sedechiáše, krále židovského, kázal mu oči vylúpiti, prve zbiv syny jeho, an na to hledí a zapálil a vypálil jest chrám Šalomónuov a odnesl jest klenoty chrámové, koruny zlaté, štíty, kadidedlnice i sviecný do Babilonii i stoly zlaté a zkazil jest chrám a zdi Jeruzalemské obořil a zajel jest lid najvýbornější, a nechav tu lidu židovského, nestatečného, svým lidem osadil jest. A vládl jest 15 leth sedmdesáte leta králuov židovských všech až do zapálení chrámového jest leth čtyři sta osmdesáté a pět.

Pátého věku kronika jest kronika, počínajíc se vedle některých kronikáruov od vězení židovského do Babilonii uvedeního, a vedle toho tento věk musí jíti po prorociích; druzí počínají od 20 králuov babylonských a zvláště od Nabochodonozora, krále babylonského velikého až do Julia, neb v tom mocně stálo království Babilonské a mnoho království bylo jemu poddáno, totiž perské, až do Alexandra velikého, v kterém bylo čtrnácte králuov mocných, počna od Tyra až do Daria, od kterého počelo se království Alexandrské, který podkasal byl 25 sobě všecken svět i Babilonii i království židovské, syrské i římské. [288]

Králové velicí veliké Babilonii, totiž Kaldejští, jsú tito králové: totiž Nabochodonozor veliký, ten kraloval čtyřidceti čtyři léta, Emlmerodach let osmnáct, Egezarehus let čtyřidceti, Labosardach měsícuov jedenáct, Rogusar, Nabor, Balthasar. Tito jsú zkazili 30 království židovské a medské.

Zpuosob města babylonského byl jest zpuosob takový, že mělo jest šestnácte mil okolo až na čtveru hranu děláno a mělo šestnácte bran měděných, a širokost zdí třidceti noh, rathúz toho města byla více Babylonská po potopě a před potopú zdělána, majíc na vysokost tři tisíce 35 kročeji po řebřících, dobře vyměřených, a po stupních, měla jest ta věže makovice zlaté, v slunce neb po měsieci, kdy hory blízké člověku nezaštinily, ode sta mil vidomé, a po moři od tisíc mil opatřena a měla vezpod kosteluov, oltáruov, slúpuov, bohuov mnohých jako bez čísla zhúru auže a auže zdělána, město vším řemeslem dobře a čistě opatřené, tak že řez 40 mesla lidem škodlivá, dál od lidí byla vysázena, jako ti, kteří rohy lijí a měd, že od toho v lidech padúci se nemoc rodí; v dalších ulicích jsú zasázení kúželici, u vod pod městem, aby sirsti a nečistoty jich od lidu ne-kazili, kdy by byli na hoře sazení. Řezníci v městě býti neměli, neb ta krev v létě veliký smrad a smrtnelné činí, helméri, platněři, studeni, kovři

a jiná hřmotná řemesla lidu škodlivá ven z lidí byli vysazováni, a tak dále, a smrdutá těch, ještě sukna barví nebo pargamenikuov etc. a každé řemeslo, aby spolkem sedělo, krom těch tichých řemesl, ještě jich každý potřebuje, jako [289] krajčieři, ševce, kožišníci, ještě nekvasíc koží z hotových koží šijí, ti mohou ruozno seděti etc. Opět ne každému každého řemesla a žádnému dvojieho nedopustiti, jako hokynářství nedopúšťeti než babám, které nemohú dělati jiného lékařství, než tomu v tom prvé pět let učeným, ale vnitřnieho lékařství žádnému lotru ani žertěři, leč by byl philozofus, totiž prve mistr a potom doctor, neb kto jest doctorem bez mistrovství, ten jest stavěl duom bez grumfeštu, a ten žádnú měrú nemuož umělý býti, v tom ale Vaší Jasnosti též jsú pišci jako hudci za Vašeho královanie po hřiechu lechčí zhúru a vysocí doluov, a proto zle stojí a jest nepokoj. Neb die Šalomón, že nebe ani země nemuož strpěti toho, kdy služebník chce panovati nad pána svého, jako se to nynie děje, že ktož nižší jsú, lezú zhuoru bez řádu, bez práva, kto neumělajší, ten vzácnější, než umělý, nébrž blázni jsú vzácnější nežli múdří než mistři než doctoři učení, vražedlníci jsú vzácnější nežli lidé pokojní, a ktož najviece lidí stepe, ten jest nejlepší zlodějov, zločincuoov hubiti nynie nedadí, řkúc, že zákon boží dí: Nezabiš. Ale za hřiech nemají nynie, ktož lépe umie búřiti, a lidi vysoké tlačiti, po hřiechu zvědí na své smrti, kto to jednají. Takť se nevzdělá chvála tohoto království českého, ale viceť se zkazí, ruče rady staré rač Vaše Jasnost poslúchat, papeže, ciesaře, kniežat všeho křesťanstvie, biskupuov, kardináluov, doctoruoov, kterého žádného z těchto stavuoov nynie při Tvé Jasnosti nemáš, ani se k tomu [290] zpuosobuje, aby měl a rač vziati na se formu králóv slavných, v kronikách popsaných, a vedle jich správy se spravováti a řediti toto království, a tak puojde vše dobře.

Ještě o chvále a slávě povím města Bybylonského, co se z kronik nalézá a z lanfaleřuoov i od těch, co sem někdy slyšel v Římě od těch, kto tam nynie bývali jsú, ač již nenie v té chvále jako bylo jest v tomto pátém věku. Kosteluov bylo jest v Babylonii veliké dva tisíce čtyřidceti a šest, bohuov mocných deset, a největší byl Jupiter, toho jsú pravili, že jest narozen z vrchu najvyšieho boha, kto jest utekl do toho chrámu, v každým hřiechu byl svoboden od práva, leč by byl zrádce králuov nebo zrádce města, nebo že by něco proti bohu Jupiterovi učinil, anebo že by kradl v tom chrámě, tehdy neměl svobody; a k tomu byli šranky, v které mohl v noci utéci, v které, byl-li by šel násilně potestas, jako by nynie řekl rychtář, měl život ztratiti. Jupitera, boha velikého, a v tom chrámě byli klenotové obecní a knihy a kroniky. Bohyně najvyšší byla Diana, a jiných k tomu devět svátkuov bylo mnoho ke cti bohóm a k utěšení lidu a zvláště čtyři byli slavní, jeden senatorský, ten byl na počátku zimy, druhý všech řemeslníkuov, a kto se v procesí neukázal poctivě bohyni Minervě, tehdy ten rok složili mu řemeslo, neb jsú pravili, že ta bohyně vzala rozum a dovtipnost od boha velikého Jupitera a vlévá řemeslníkóm domyslnost k jed-

nánie čistých řemesel. Třetí svátek měli panny a panické a mládež [291] v létě, když kvítí na bylinách najvíc rostlo, a tu osm dní po procesí v tancích, věncích, v pistbách, v hudbách měli své utěšení ke cti bohyni Dianě, která vládla mladosti a krásu. Čtvrtý svátek byl rytířský, ten měli na podzim ke cti a k chvále bohyni veliké Pallas, která vládla vítězstvím, 5 proto že zabila Pallas obra silného, a tu byl král a vladaři rytířstva, a žold dávali na celý rok, potom byli jsú jiní svátkové menší. Svátek sedlský byl konec zimy ke cti bohyni Ceres, ta vládla obilím i vším, což z země roste, ale potom Římané dali jsú tu čest bohu svému Saturnovi, prvnímu 10 svému králi, který učil sedláky orati a hospodařiti, tomu se Římané oběti místo Ceres našli a prosili, aby dal úrody syté až do nasycení hověd i lidí. Kupci měli boha Mercuria quasi Mercavivus deus, plavci mořští boha Serapis, ženy měly svátek na konci podletí veliké bohyni, které říkali Juno, neb řekli, že ta má moc nade všie plodnosti, co se má z břicha na- 15 roditi v lidech i v hovědech, které jsú žádali za plod sobě i v hovědech i v ptácích i v koních pro hospodářství. A ten svátek Římané potom přenesli jsú ingeminorum signum, quia gemini signum, dum est sol in eo, habet vim gignendi omnium rerum, do podletie k konci ke cti bohyně Venus. Řečníci a mistři, soudce Boha fatum a fando dictum, aby jim dal múdrú 20 a rozumnú výmluvnost. Múdrí praví slunce, neb to vlévá člověku život a plnost rozumu a paměti, a všecken lid měl za boha štěstí, to byl svátek v zimě a kostel prostřed města toho boha byl obraz dvouj, jeden zlatý, kolo drže [292] a na kole čtyři mužové jeden najvýše, ale již doluov nachýlený, druhý chtěje rád zhuoru a k tomu mluví štěstie: Vstup, zdáli se, 25 ale tu umluvu počnu-li kdy bráti od tebe své, co tobě dám, aby nežaloval z krivdy, nebť zase své od tebe vezmu, kdy mi libo. Třetí upadlý a čtvrtý pod kolem. Druhý byl obraz toho boha stříbrný a slepý, neb štěstie, když počne slepě a bez vidění a bez rozumu vyzdvihuje, i bez rozumu tlačí, a slove fortuna a fato deorum. Nábožní lidé měli za boha Plutonem, ně- 30 kteří pravili jsú, že po smrti přijímá duše a váží skutky dobré i zlé, a převáží-li dobří, že je mezi bohy hvězdní vnese. Pakli zlí, prostě u velikých zlostech jako v tomto, že byl bohuov potlačitel veliký a jich modly kazil a chrámy, anebo že vraždy veliké pachtil, pálení, mordy, tehdy takového do pekla odsúdil, pakli byl malý hříšník, tak že něco víc zlého učinil, 35 ale bohóm i obcem ne velmi škodného, tehdy odsuzují tu duši zase v tělo, aby nebo ženu byla a biednú, víc nebo méně, jakž jest zaslúžila, nebo psem nebo kočka, nebo hadem, neb něco jiným, ale to jest blud nesmierný a prosili jsú toho boha, aby je vysvobodil a furiis tří totižto o třetí prchlivosti a náhlosti nepřemožených, totiž od hněvu prchlivost pomsty žádá, 40 a lakomství, která žádá zboží bez konce a smilství, které jest prchlivost, žádaje bez konce rozkoši tělesné; byl jest buoh mezi prvními bohy Nababael nebo Baal, kterého Daniel zkazil jest a pro něho mezi lvy uvržen jest, jakož potom se o tom dále poví; byli jsú jiných mnoho bohuov v Babylonii, ale pro bludy a [293] pro ukrácení toho opustím.

Ještě o slávě města Babylonského maličko povím, a najprvé o bohatství, že zlatta hornieho i potočnieho v hojnosti měli i striebra i železa i každého kovu, drahého kamenie dosti, orientálních kúpí prevelikých, tak že pepře měli, jako my nynie Čechové hrachu, zázvoru jako my nynie řípy, muškátu, hřebíčkuov, šafránu, jablek ryských dosti, 5 které jim docházely z ráje po řece Fison, a jiného ovoce obživujícíeho jako bez čísla, pokoj veliký na zemi i po moři, a co židé se chlubí Šalomónem neb chrámem neb Jeruzalem proti Babylonu sent jest, než proto nám má býti chvála židovská vzácná, že nám dali pána Krysta a Pannu Mariji, a všechny apoštoly, a mnoho svatých a velebných doctoruov nám 10 urodili jako trn ruoží a bláto zlatto; ale trn nehodie se než spáliti, když již ruože nenese; též oni do pekla puojdú na oheň po smrti, ale po dnes mají trpíni býti, dokudž rodí lidi, kteří když se křtí, bývají křestanóm náramně prospěšni, jako lýra a gorra. A jiní přeslavní doctóri, mudrci babylonští v té chvíli největší byli jsú Tales, Milesius, Solon, Pitacus, 15 Mutilenus, Chylon, Lacedomius, Theobolus, Lidius, Peroandius, Chormthius, Byas, Peneus, Ezopus. A Daniel prorok a Ezechiel a Baruch byl v Jeruzalemě prorokem té chvíle.

Perského královstvie té chvíle byl jest slavný zpuosob a měli jsú perští čtrnácte králuov velikých až do Tyra, krále 20 perského, který [294], zabiv Balthazara Babilonského krále, vypálil Babilonii a zkazil chválu jejie a přenesl na perské královstvie čest Babilonskú; nebo která jest nynie v Babilonii, ta jest zase ustanovena od Kambisa, slyšíc Římané, že zkažena Babilonia, počeli se tvrditi.

Alexandrské královstvie jest královstvie Macedonské, 25 které potom zkazilo jest královstvie Perské, neb Alexander veliký, když jest přemohl Daria, krále Perského, tehdy vzdělával jest velikú Alexandrii, i menší, chtěje, aby jméno jeho věčně v paměti bylo. I bylo jest králuov macedonských, od pátého věku počna, čtrnácte králuov mocných, počna od Alexandra velikého až do Kleoparty, totižto Alexander veliký, La- 30 gius, Ptolomeus, Filadelfes, Enargetes, Fizopaton, Epifanes, Filometer, Socher, Alexander druhý, Alexander třetí, Fiston, Dionisius, Cleoparta. A všichni sluli jsú Ptolomeové po prvním Ptolomeovi.

Římské královstvie jest královstvie náramně mocné, maje nynie pětmezciatma králuov pod sebú, to jest nekazilo žádného 35 královstvie krom židovského, ale podávalo sobě všecka královstvie, tohoto královstvie v pátém věku bylo mdlé, ale v šestém jest najmocnější i po dnes. Té chvíle spravovali jsú Řím Stipius, Africanus, Aflorius a jiní mistři až do Julia, ale již jsú počínali svět podbíjeti s Ptolomej pokoj činiece, už Publius Terencius poddal královstvie Macedonské v daň, a zabil mnoho 40 [295] tisícuov za času Ptolomea Epifanes, ale proto dopustili kralovati jim až do Cleoparty. Tato čtyři královstvie byly jsú na světě najmocnější, takměř všechen svět majíce pod sebú, a to vše v pátém věku.

Královstvie a krajiny, které jsú slušely pod Naboch-

donozora, velikého krále Babylonského té chvíle, když Jeruzalem vypálil jest. Nejprv, královstvie Jeruzalemské nebo židovské, druhé asyrské, třetí medské, čtvrté perské, paté caldejské, šesté arabské, sedmé madianské, osmé moabské, deváté idumské, desáté saracenské, jedenácté 5 egyptské, dvanácté armenské, třinácté amazonské, čtrnácté trojské, patnácté albanské, šestnácté candacské, sedmnácté řecké, osmnácté štítské, devatenácté archatské, dvacáté tebánské, jedenmezcietmé tre-tenské, dvamezcietmé římské a krajin mnoho. Pod těmi králi, jakožto 10 krajiny pod králem Jeruzalemským, byly jsú: Cananea, Samaria, Ga-lilea, Bethsajda, Neptalim, Dotajm, Cafarnaum, Seyr, Cader, Tyberiadis, Sydon, Libanus, Sefer, Nazareth, Thabor, Cison, Hermon, Jidor, Najm, Tyrus, Carmelus, a jiné mnohé krajiny, některé majíc jméno od hor, ně-které od řek, některé od studnic, některé tak ze jména daného a tak dále. A asireského královstvie jsú krajiny, totiž Damašcus, Anthiochia, 15 Comegená, Fenicea, Palestina, a tak dále. Každého královstvie jmeno-vati bylo by mnoho.

Královstvie a krajiny, které slušely jsú pod královstvie perské, když Tyrus zkazil královstvie Babilonské, jsú všechna královstvie [296] svrchupsaná a nad to více, totiž Asii vyšší i nižší, Penta- 20 polim, totiž pět měst velikých Sodoma, Gomora, Segor, Adama a Egyptské královstvie, to jich bylo dědicstvie, a královstvie Tarsis a mnoho krajin k tomu, totiž Bactria, Hyrkania, Nugdona a tak dále, jako položím, bohda, když svět budu vypisovati; královstvie přidána jsú tato, totiž těch devět: Nejprv Persidia, druhé Syria, třetí Medské, čtvrté Partské, 25 páté Arménské, šesté Asia vyšší, sedmé Azia menší, osmé Egyptské, deváté Judské po krvi.

Královstvie slušící pod královstvie Římské, jest pětmezcietma královstvie, jako potom povím, kterými věku převýšili jsú krále Babylonské i Perské, těmito krajinami a kniežetstvími vlaskými. 30 totiž Tustia, Campania, Apolegia, Imbria, Longobardia, Aragonia, Padus, Benátky, Aquitania, Acquileja, Carniolla, Carintia, Štýrsko, Rakúsy, Uhry, Morava, Čechy, Mišně, Sasy, Bavoři, Šváby, Rejn, Bram-burky, Mohúč, Kolín, Trýr, Frankraych, Franci, Lucemburgk, Bra-bancia, Lužická země, Slezy, Polsko, a jiných mnoho zemí z této strany 35 Římu, které by bylo dlouho jmenovati. A také v šestém věku teprv jsú se zmocnili i proto opustím.

Vězení židovské jest vězení druhé, kterým od-veden jest lid židovský do veliké Babilonii, k kterým byli jsú leth sedm-desáté úplně, počna od devátého léta krále Sedechiáše desátého mě- 40 siece, až do krále Tyra, za kterého třetího léta Cyrova jsú navraceni do Jeruzalema pod kniežetem Zorobabelem a Ježíšem, velikým knězem za Zachariáše proroka vedeno jest lidu židovského do Babilonii padesáté [297] tisíce lidu krom dievek a lechčejšího lidu, a osadil jest král Babi-lonský svým lidem a učinil jest hajthmany v Jeruzalemě tato knížata

mocná; totiž Rapsacem, Neregíel Ferero, Rebinaj, a když bylo dobyto město Jeruzalemské, tehdy byl utekl král Sedechiáš se vším svým rytířstvem a šlechtici v noci na púšť, i jelo jest vojsko krále Babylonského za nimi a ustíhali jsú je na poli Jerychontyně i přivedli jsú Sedechiáše i syny jeho i šlechtice jeho před krále Babylonského do Reblaty v zemi Emach. 5 I kázal jest král Babilonský vykláti oči Sedechiášovi králi židovskému a syny jeho zbíti prve před jeho očima. duokudž viděl, i svázav ho, poslal do Babylonii, a Jeruzalem vypálili jsú a zdi zkazili sú a lid rozdali po městech, ale lid ušlechtilejší nechali v Babylonii pod hajthmany a v pocně krom Jeremiaše, neb ten, prvé jsa v Babylonii, naučení psal židům do 10 Jeruzalema i králi Sedechiášovi, že pán Buoh jim rozkazuje, aby slušeli a daně dali králi velikému Nabochodonozorovi, neb jich nežene od služby boha živého, než chce, aby pod něho slušeli.

List, který psal jest Jeremiáš, jsa mlád a jsa v Babylonii, naučení židům do Jeruzaléma a Sedechiášovi králi, aby se ne- 15 protivili králi Babylonskému. Jeremiáš, syn Elchiáše kníže Zanath, Sedechiášovi, králi židovskému i všemu lidu židovskému v Jeruzalemě. Toto die pán Buoh: Viděl sem odčnie vaše a orudí, kterým připravujete se bojovati proti králi babylonskému. Pán Buoh zabraňuje, aby meč váš nebyl obnažen proti němu. Jinak povstane-li král v prchli[298]vosti své 20 proti vám a v moci komonstva svého, nejprve pán Buoh dá mor na přebývatele vaše, a co nezemře, stepe král Caldejský a Sedechiáše, krále vašeho, i s lidem odvede do vězení a neodpustí, ani vezme smilování nad vámi, ale hladem a mečem sůží vás, cestu života a smrti vám zvěstují etc. Nedajte se svésti vašim prorokům v srdci svým, lež vám prorokujícím 25 ani snuom[?] vašim ani jich znamením, nebť dá vás pán Buoh v pohanění v svém národu, neslyšíte-li slova božieho etc. Potom psal jim Daniel druhý list, řka: Dí pán Buoh: Povstanete-li proti králi Nabochodonozorovi, obleku vás štolů lkání, pláče a trápenie etc. a tam užijete bohy zlaté a stříbrné. 30

Sepsání Jeremiáše, co jest pán Buoh mluvil k němu, když ch'ěl milosrdně lid z vězení navrátiti, tu řeč mluvil jest k židům ještě u vězení takto: Toto die pán Buoh: Obrátím obrácení lidu mého Juda a navrátím je do země, kterou dal sem otcům jich, kdy přijde let sedm desáte, navštívím vás a zbudím na vás slovo mé dobré, abych navrátil 35 vás k místu tomuto, neb já myslím na vás myšlenie, pokoje a netrýznění modliti se budete ke mně, a já vás uslyším, budete mne hledati a najdete, a navrátím vězení vaše a navrátím vás ze všech lidí a z každého místa, v které vehnal sem vás, a rozsievati budete semena vaše, a vinnice vaše vzdělávati, a budete požívati v hojnosti rozplozování země a veselosti 40 chváliti budete mě, dí pán Buoh všemohúci.

Ezdras, písař věrných kronik a skutkuov, které jsú se dály po vypuštění židův [299] z vězení Babilonského, ten vypisuje

čtyři věci: Nejprv, řeč krále Tyra, který takto mluvil k židům i ke všem svým, řka: Pán Buoh, který mi dal všechna království pod mů rukú, přikázal mi, abych jemu vzdělal chrám v Jeruzalemě v krajině židovské; i proto propustím pět tisíc orudí zlatých a stříbrných židům zase do Jeruzalema, které jsou odnesli z chrámu toho předkové naši, a dávám zlato a stříbro z mé komory bez nedostatku, co potřebie k tomu dílu i hovada etc. a dávám svobodu každému, kto chce jim k tomu pomocen býti, nebť není boha jiného než buoh, který jest v Jeruzalemě. Druhé, ustanovili jsou židé kantory a kněží. Třetí, aby zpívali žaltář skrze ruku Davida krále vydaného a nic jiného. Čtvrté, ornaty čisté k službě boží připravili jsou a cimbály a hudby, i vypisuje, že král dal k dílu šest set a třiceti mezuov, dvě stě čtyřiceti a pět velblúduov, čtyři sta a čtyřiceti osluov. šest tisíc sedmdesát a dvacet a co zlata a stříbra. Tak rač se učiti, najasnější králi, od Týra krále pohanského kostely vzdělávati a službu boží rozmáhati a kantory, kněží, oběti, veselosti v pánu Bohu strojiti, toť lépe bude nežli po svú vůli válku vésti bez jedna náklady na vraždy činiti a chudinku na všechny strany sůžiti.

Neemiáš prorok. Za něho tyto věci staly jsou se. Nejprvé, vida tak veliké zkažení města a vypálení plakal jest a postil se a modlil se, řka: Silný, veliký a hrozný, pane Bože, který miluješ milosrdenství nad těmi, kto tě milují, buďte uši tvé slyšící a oči tvé patřící nad tímto spuštěním i [300] nad námi, uslyš modlitbů naši, nebť sme zhřešili a marnostmi svedeni sme etc. Ale snad Vaše Jasnost nic nepláče nad zkažení a vypálení skuoro všie české země, ano sedláčkové, nemajíc v zimě s dietkami jisteb, v zemi se kopají, aby jim teplo bylo; Tvá Velebnost nic netbá, když jest Tvé Jasnosti dobře a tvým několika, a lid i žoldnéři na všechny strany křičí a klnú. O, králi milý, prohlédni a modl se jako Neemiáš. a rci: Marností svedeni sme. Druhé, plakal Neemiáš, proto že hrobové otcuov jeho jsou spuštěni, totiž že jich synové nevidí a za své otce a přátele mrtvé pána Boha neprosí. O králi, toho tvá Milost neznamená, co jest v Čechách kosteluov pustých a hrobuov v nich i okolo nich, a žádný na ně netbá, ani služby božie za ně neděje se, aby kosti jich vzaly obvlažení od těla a krve pána Jezu Krysta. Tak mi se zdá, že v Sasce otec Vaší Jasnosti leží a někteří předkové Vaši, a dnes žádného tam mnicha není. Item u hrobu císaře Karla dnem i nocí mělo by zpíváno býti, a dnes nic není. Pomni, králi milý, že skuoro umřeš a snad pro to tělo tvé nebude vneseno do hrobuov králuovských, také neřekaj, ani daj sobě řeckati dobrý, kde leží, tu dobře leží, lépeť jest u Svatých, a tu, kdež se služba boží ustavičně děje, drahéť jest tělo lidské krví pána našeho i bratra pána Krysta vykúpené, nemá mrzce ležeti. Item viděl sem v Třebové oběšeného, ano psi jedí tělo, káže i šibenici obezdíti, aby psi nemohli toho těla, snad svatého, docházeti a kathóm rozkázati, ať jednu v rok všechna těla, z šibenice upadlá, pochovávají okolo šibenice, neb mnozí jsou duchem svatým tak osvěceni, že i okolo šibenice chodí, kosti sbírají a kladú do zdí [301] a za

ty se modlé, neb i v tom Jozeff od Arimathii chválí se, že, kúpiv čisté prostěradlo, sňal s kříže pána Krysta.

T o b i á š, m u ž s v a t ý a s p r a v e d l i v ý, měl dvanácte věcí dobrých do sebe. Nejprvé, kdy byl dítě, že nic dětinského nečinil jest. Druhé, že každý den vězně vždy navštěvoval, jest je těšil a jim jiedlo 5 a pití nosil. Třetie, maje ženu Annu, s žádnú se nescházel jinú. Čtvrté, maje syna Tobíáše, učil ho z mladosti pána Krysta se báti, jemu každý den oběti a modlitby činiti. Páté, rád chudé zakládal bez lichvy, jakož ukázal na Gabelovi. Šesté, že každý den chudé krmil. Sedmé, nahé odíeval. Osmé, zabité mrtvé v noci pochovával, když ve dne nesměl, a nechaje 10 obědu neb večere, tělo zabité vzal a nesl do svého domu, aby v noci pochoval. Deváté, když byl oslnul a žena mu lála, řkúc: Kde jest nyní naděje tvá, žes mrtvé choval a almužny dával? řekl: Synové svatých sme, neroďte tak mluvití. Desáté, kdy slyšel kozle cizí v svém domu, kázal navrátiti cizí. Jedenácté, když Tobíáš tak mnoho trpěl, že mu se stýskalo 15 živu býti, modlil se ku pánu Bohu řka: S kláním a slzami spravedlivý jsi, pane, a všechny tvé cesty jsú pravda a saud, rozpomeň se na mě a nerač bráti pomsty tvé nade mnú z mých hříechuov ani z hříechuov otcuov mých, a rač vzieti duch muoj v pokoji, nebť mi smrt lepší jest než život. Dvanácte, mněje, že by měl umřieti, povolav syna svého, činil gšafft 20 takový, řka: Synu milý, kdy umru, pochovaj tělo mé, a cti matku tvú po všechny dni tvé, pamatuje na bolesti její etc. Potom mnoho leth byl jest živ a zrak jemu navrácen skrze anjela svatého. [302]

J u d i t h, ž e n a s v a t á, m n o h o v ě c í dobrých učinila. Nejprvé, když Olofernes, knieže Nabochodonorovo, oblehl Jeruzalem 25 silně a přesilně dobýval jeho, vydala se na smrt pro obecné dobré, duokudž mu hlavy nesřala a jí nepřátel nezastrařila. Druhé, písmo vypisuje jejie poctivost, že byla zavřena v domu svým s pannami a měla vždy žíni na svých bedrách a postila se často a modlila se a svátky pilně zachovávala, do chrámu chodiecí a jiné dobré skutky činila, a tak dále etc. 30

H e s t e r ž i d o v s k á a s i r o t e k, schovanice Mardochea, když byla panna překrásná, vzal ji za ženu Asverus král, všechna mřavná a Boha se bojiecí. Ta když byla královnú učiněna, měla osm věcí dobrých do sebe: Nejprvé, že pamatovala na to, že jest z nízkého rodu a proto nedbala na žádnú pýchu ani na znamenie pýchy, kladúcí se, jako by nebyla krá- 35 lovnú než jako by sirotek byla a sedlka. Druhé, že nebyla tak neposlušna a tak hrdá jako Vasti, první žena krále Asvera, která měla do sebe tři vady. Jedno, že byla neplodná králi svému i království, neb pán Buoh břicho jejie zavřel, nechťeje, aby z ní vsedl na trhuon královský plod jejie. Druhé, že byla pyšná králi a muži svému neposlušna, neb nechťela 40 přijíti k rozkázanie krále a pána svého v sněm pánuov všeho království. I proto řekli jsú všickni: Ať snad naše ženy jejím příkladem také námi pohrdají, hodna jest Vasti, aby nekrálovala nad námi. I vzata jest za ni Hester, panna pře[303]krásná nade všechny ženy jasnějši a očima milosti-

vější. I vstavil jest na ni král korunu etc. Třetí vadu měla Vasti, že pán Buoh dal na ni málomocenstvie a ohyzdu mnohú na těle, kterou umřela jest králi. Třetí, to měla do sebe Hester, že pod rúchem královským žíni nosila. Čtvrté, panuy jedné tři za sebú měla a kleštěnce, a na jiné věci
 5 nedbala. Páté, pro krále živého Boha neopustila, radší s Mardocheem volící umřeti, v službě Boha živého nežli s svým králem dobré bydlo mieti. Šesté, radila, aby zachoval král pána Boha, stvořitele nebe i země, a lid židovský. Sedmé, kdy šla k králi Artaxersovi, libíci se sama v sobě v srdci svým, okrášena zlatohlavem a drahým kamením, v pýše veliké a v hrdosti
 10 podepřena na dvě panně pro velikú rozkoš, nohú země nedostupujíc, a tvář byla jako ruoženú barvú umerhovala, tehdy se králi nelíbila, tehdy král hleděl jest na ni hořícími očima a prsy prchlivými, na znamenie toho, že člověk hrdý a zvláště ženské pohlavie, kdy mní, že by pýchu a okrasu lidu se najvíc líbila, tehdy jest v největší ošklivosti, ale kdy jest Hester
 15 zbledla a upadla na zemi pro strach a bázeň, tehdy se líbila králi, který lahodě jí řekl jest: Neroď se báti, já sem král, bratr tvůj. Na znamenie, když člověk jest pokorný a sám se sobě zdá ohyzdný, tehdy má spíše lásku a chválu od pána Boha i od lidí etc. Osmé, že vysvobodila Mardochea od šibenice, a Amona hrdého oběsiti kázala, a lid židovský vy-
 20 svobodila [304].

I z a j á š, prorok z rodu králuov izrahelských, prorokoval jest za časuov Oziáše, Joatan a Achazie králuov židovských, pilú rozetřen, proto že pravdu pravil králóm izrahelským a zkažení prorokoval. Tento prorok učinil těchto drahně věcí: Nejprvé, žaluje řka: Syny vykrmil
 25 sem a vyvejšil sem, a oni pohrdali jsú mnú. O, králi, Tvé Milosti se dotýče i Tvých všech huských kněží, že, vzevše povýšení od papeže a biskupuov, jimi pohrdáte, žádného biskupa u sebe nemáte, ještě dnes nebráníte zpívatí biskupův, kardinaluov, falešných prorokuov, proč berú od nich svá duostojenstvie a tiem, co od nich vezmú, proti nim povstávají.
 30 O, zlosti a slepoto přezlá a přeslepá. Neb die prorok: Osel poznal pána svého a lid muoj nepoznal jest mne. A potom dí: Běda lidu nešlechtnému. semene zlosinského, rúhali jsú se pánu svému a svatým jeho, i proto v těch bude každé srdce plačící pro biedy a každá hlava nemocná pro veliké myšlenie a tesknosti. Ano snad srdce Vaše Jasnosti lká u vás pro zlé.
 35 které vidíte v tomto královstvie a ve všech přebývatelech v Praze i v Čechách, co se zlého děje, že, jakož die prorok, to bude a jest, že města Vaše budú vypálena i krajiny Vaše ohněm zkažena a země bude opuštěna, a rána a zsinalost bez lékařstvie, a cizozemci opustí země Vaše etc. A pro takové prorokování umrtven jest, jako když ráčíte čísti Izajáše, tam uzříte
 40 na kniežata, ani praví: Kniežata tvojí jsú nevěrní tovariši zlodějův. sirotkuov nesudí, spravedlivosti a vdovských pří nedadie*) před [305] se přistúpiti, a tak dále na všechny stavy házeje. I proto mu hlava rozetřena.

*) Na okraji současná poznámka: „Nota: Nynějších časuov, co se toho děje mezi křesťany.“

Druhé, že byl tento prorok tak jasného rozumu, že o pánu Krystovi tak světle prorokoval jest, jako by na jeho svaté umučenie hleděl.

Job byl jest knieže jedno v zemi hus. Ten měl jest šest dobrých věcí. Nejprve, že byl muž prostý upřímného srdce, též mluvě, jakož jest bylo v srdci jeho, jako zpět činí nerovní a neupřími. 5 Druhé, že se bál pána Boha. Třetí, že byl spravedlivý. Čtvrté, že byl bohatý, měl sedm tisíc ovcí a velblúduov pět seth. A Vaše Jasnost jednoho velblúdu nemá. A čeleď velikú příliš měl a tak dále. Páté, měl sedm synuov a sedm dcer, a za ty i za všecku svú čeleď prvé než oni vstali, činil jest za ně modlitby a oběti, prose pána Boha za požehnání vší své čeledi 10 i dobytku, a za odpuštění provinění hřiechuov, zhřešili-li co synové jeho nebo poddací. To by měl též činiti každý král a knieže a zvláště papež za všecko křesťanstvo a biskup za své poddané místo krále, neb říedko vydaří se král k těmto věcem zpuosobený. Šesté, že měl trpelivost tak velikú, velikú ve zlých věcech, že žádný před ním ani po něm nebyl tak 15 trpelivý. Nejprve, v ztracení všeho zbožie. Druhé, v ztracení dětí. Třetí, v nežitech těla svého a v nemoci tak veliké, že od vrchu až do pat nebyli zdrávi. Čtvrté, v protivenství náramném, které mu žena činila i přátele, totiž Eliffat Temanites. Páté, že poznal falešnost všech přátel, že v nůzi a v bídě odstúpili, pak kterak ho pán Buoh [306] zase potěšil, a sedmkrát 20 všech věcí navrátil jemu, bylo by to dlúho psáti.

Jeremiáš, prorok, prorokoval jest za času Sedechiáše, krále posledního židovského, za kterého byl jest dán na učenie do Babylonii a tam počel prorokovati. Tento učinil čtyři věci dobré. Nejprvé, okazuje v svých knihách, že ho pán Buoh pravým prorokem učinil 25 a posvětil, prvé nežli z břicha matere své vyšel jest, a že pán Buoh slíbil s ním býti, a čelo jeho slíbil učiniti tvrdší, nežli čelo proti němu povstávajících. Druhé, že ho proto prorokem ustavuje nad lidmi a nad královstvím, aby vzdělával dobré a rozptýlil zlé a vykořeňoval. Třetí, Zuzannu vysvobodil z nevinné smrti. Čtvrté, truoji pláč učinil nad zkažením Jeruzalemským, řka: Kterak sedí samo město plno pláče, paní všech kajin učiněna jest pod poplatky, a nenie ze všech přátel, kto by ji potěšil neb všichni učinění jsú jí nepřitele. A tak dále mnoho by bylo, ale ukrátím.

Baruch, prorok, ten psal veliké Babylonii u vězenie za času Sedechiáše, krále posledního židovského, a za něho se staly tyto 35 věci: Nejprvé, židé kteří byli u vězenie v Babylonii, sebravše z sebe peníze, poslali do Jeruzalema k Elchiášovi knězi, aby koupili oběti a kadidlo a obětovali pánu Bohu, aby jim ráčil pomocník býti z vězenie. Druhé, klade se modlitba krásná, řkúc: Modlte se za nás u oltáře, řkúc: Zhřešili sme pánu Bohu našemu, buď pánu Bohu [307] spravedlivost a nám hanba 40 tváří naší, neb sme nevěřili jemu, ani prorokuov slyšeti sme nechtěli a odešli sme v srdci našem všichni, abychme zlé činili před pánem Bohem našim, proto dal jest nás pán Buoh v rukú všech králuov okolních a v rozptýlenie a tak dále, zhřešili sme, nespravedlivě činili sme, proto prosíme,

obrat hněv tvůj od nás, uslyš, pane, duch súzený, k tobě volající, a smiluj se nad námi etc. Třetí, v Baruchovi klade se epištola Jeremiáše proroka, který psal židům z rozkázanie božieho, kterak mají uvedeni býti do Baby-lona a tam budu slúžiti bohóm zlattým a stříbrným a kamenným a dře-
5 věným.

Ezechiel, prorok, byl jest veden do vězenie s Joachymem králem, široké prorocství činí ve čtyřideti devíti kapitolách, a ten praví o třech znamenitějších věcech: Nejprve, o viděnie božím a čtyř zvířat okolo. Druhé, o poselství od toho pána, kterak jeho posielá
10 k lidu poběhlému a srdce tvrdého a o knihách, aby je snědl, a o cihle obležené vojsky a o meči ostrým holicím srsti z kůže a o prorocství proti horám. Třetí, klade o súdu božiem hrozným a prchlivým odháněl lid izrahelský od modl od převrácení srdce a mnohé prorocství činí mravy, učí i oběti ku pánu Bohu, které by tuto bylo mnoho vypisovati a dlúho
15 i proto etc.

Daniel, prorok, byl jest za Joachima, krále židovského a s nim uveden jest od Nabochodonozora do vězenie, a tam tyto čtyři věci staly jsú se: [308]. Nejprvé, že král kázal, učené a krásné lidi židovské v každém uměnie aby bylo na jeho dvoře, ješto by jiné učili lit-
20 tery židovské, totižto měšťany Babylonské a měšťany měst caldejských, a židé, aby se učili literám caldejským, a dán jest plat a živnost od krále mistróm. I byli jsú tři mládci, které král sobě zvolil, aby se učili a potom králi se hodili, totiž Daniel, kterému přezděli Baltazar, Ananiáš, kterému přezděli Sydrach, Amisach, Abdenago. I chtěl jest je kleštěnec
25 krmiti mnohými krměmi a lahodnými, aby snad, nevida král churavosti mládencuov na tváři, nehněval se na kleštěnce. I řekli jsú mládenci, že na nás neslušie krmě než lechké, neb jimi pěknější budeme i k učenie zpuo-sobnější, i tělo naše bude tělnější. A tak se stalo. Druhé, že král zvolil tyto mládence tiem úmyslem, aby se učili a stáli před stolem jeho, aby tázal
30 jich každé múdrosti a myšlenie srdce jeho a v každém uměnie a v každých knihách a v každé věci. Na to Vaše Jasnost netbá, by měl takové mistry před svým stolem Já sem stál od pěti leth, ale šel sem od stolu Vašeho královského, nejeda druhdy až na večeri, a odnikudž nikdež nic nemaje, druhdy ten den nic nejeda, než chléb a sýr, a lkaje v mým srdci pro chu-
35 dobu a mé nemoci od trávenie, ano pro nemoc skuoro jako tvárnosti lidské při mně nebylo, musil sem biedu přetěžkú trpěti, ano žádný z služebníkuov nepovolá mne na všechny strany hledicieho, nébrž, přisedl-li sem kterému stolu, nemilostivě a nepočestně mne odehnali, nevážíc [309] při mně sobě ani duostojenství mého doctorského ani mistrovského, ani kněž-
40 ského ani mé služebnosti, že sem stál celý stuol před Vašie Jasnosti, poddávaje se odpověděti k každé otázce, jakož sem odpovíedal, když mě Vaše Jasnost tázal, avšak mi nic neprospělo. Toho mi nebe i země svědek, že pravdu píši. Item píši tyto kniehy k žádosti Vaší Velebnosti, ještě k tomu ani haléře nemám, abych mé tělo prací utrápené a k tomu nemocné

něčím obvlažil, nébrž ještě, co mi pán Buoh, otec muoj milostivý, jako z nebe zvrže, ještě na toto naložím, a žádné od toho naděje nemám, by mi se co navrátilo, nébrž ještě z tohoto diela viac posměchu čekám a pohanění a snad nebezpečnostvie smrti, že z pravé lásky srdečně žádaje dobré Vašie Jasnosti i tomuto královstvie, upřímú pravdu píší, ješto ji každý 5 pozná, že jest upřiemá pravda, kto má rozum, pamět, a kto čísti bude. A toto pismo, bohda, mé pravé budúcím králóm trvati bude až na věky vicee v latinské řeči nežli v této etc. Třetí zmienka jest v Danielovi o snu královu, kterak nepamatuje, co mu se zdálo, zvolal všecy mudrce, aby mu pověděli, co mu se zdálo, slibuje dary, pověděli jemu a hroze ne- 10 pověděli, kteří řekli jsú, aby jim pověděl sen, a oni že jej chtie vyložiti, řkúc, že sami bohové vědí tajnosti, s kterými lidé nemají tovařistva. A ten sen pověděl jest Daniel o soše králi: Kterak viděl sochu vysokú na hoře zlattú, v prostředku stříebnú, na břiše měděnú, na lýtkách železnú a na nohách blatnú, a kterak [310] na ni upadl kámen a potfel ji, a potom 15 když mu vyložil sen, tehdy král padl k nohám Danielovým, a obět a zápal kázal jest před Danielem bohu Danielovu činiti, řka: Věru, Buoh váš, Buoh nad bohy jest etc. I dal jest král Danielovi dary veliké a učinil jest jeho kniežetem nade všecy své krajiny a nade všecy mudrce Baby-lonské mistrem najvyším. Čtvrté, zmienka jest o soše, kterou král za boha 20 vyzdvihl jest, chtěje, aby se jí všickni modlili, a když Daniel nechťel, uvržen jest do peci plamenné sám třetí, a když jim oheň nic neuškodil, vyňal jest je král a viac než prvé miloval. Páté, a tak dále i o Zuzanně etc.

Ozeáš, prorok, ten pod podobenstvim ženy cizoložné prorokuje odvrátenie lidu židovského k bohóm cizím, a kterak potom 25 po poznání smilnosti a hořkosti, po pláči a po mnohých bolestech a tesknostech, jako žena cizoložná, bude žádati navrátenie k muži svému, tak lid izrahelský bude žádati navrátenie ku pánu Bohu svému, a kdy v zámutciech svých ráno povstávati budú, řkúce: Navraťme se ku pánu Bohu našemu, neb on raní nás a uzdraví nás a vzkřiesí nás, a živi budem před 30 obličejem jeho, a tak dále.

Johel, syn Fatueluov, prorokoval synóm izrahelským, že konečně židé mají vyraženi býti z Jeruzalema a mezi národy rozptýleni, a shlceni jako list od húsenky a od rzi. I proto napomíná kněží, aby plakali v postu, posvětili, svolali staré i mladé i volali ku pánu Bohu, 35 neb oběti minuly jsú, pokrmové [311] minuly jsú, veselé a plesání odešlo jest, hovada v svém hnoji zhnisaly jsú, stoly rozptýleni jsú i apateky etc. Druhé, prorokuje o dni súdným, kterak v něm budú zamúcení všichni přebyvatelé země, který den bude den temnosti a mráкотy, den oblakuov a zamúcenie etc.

Amos, prorok, také prorokuje židóm rozptýlenie mezi národy, ale smilování po trojím zhřešení a po čtvrtém nic, neb jsú vylili krev spravedlivú a umučili Krysta jeho. Druhé, mluví o kravách tuzných, totiž k lidem bohatým, kteří tlačí chudé a utiskují, že pomsta 40

boží nad nimi vyšší. Třetí, okazuje, kterak lidé mají v nenávist pravdu pravického a chtějí jinak činiti, než by se o nich mluvilo. I proto dá pán Buoh opuštění násilného, neb jest utiskl chudého, aby nepřebýval v domích, kamením vzdělaných, a nepil vina z svých vinic milých etc.

- 5   Abdiáš, prorok, poslán jsa od pána Boha k lidem. najprv radí, aby pyšní nepovyšovali srdce svého, neb dí pán Buoh, by povýšen byl jako orlice a mezi hvězdami, že by hnízdo své pověšil, odtud strhnuti tě. Druhé, prorokuje židům zkažení a odjeti múdrých od nich. a kterak hanba přikryje je a zahynutí až na věky. Třetí, že zhuory sionské
10 přijde vykúpení lidu a svatý a potom, kterak za všech království bude pánu Bohu jedno království, totiž z království idumského, samarského. cananského a jiných, a to jest nyní cesařství.

- Jonáš, prorok, byl jest syn vdovy, které Heliáš zkriesil jest, byl jest syn Amathi. [312] Najprvé, rozkázal jest pán Buoh
15 Jonášovi, aby šel do Ninive města a kázal a křičel pokání, i utíkal jest Jonáš, nechť je vyplní rozkázání božieho pro bázen, aby ho Nynivští nezabili, a když byl na moři, na korábu a spal jest, dal pán Buoh bůři velikú na moři, tak že tonuli plavci a metali z lodi břemena etc. A kdy viděli Jonáše v podlaze lodi spícího, přišed k Jonášovi správce lodi, věda, že
20 jest prorok Boha živého, řekl jemu: My sme prosili bohuov našich, aby bůři utišili a neučinili jsú, pros ty Boha svého, zda-li přestane bůře, zda-li snad Buoh tvojej rozpomene se na nás, a nezahyneme. A když nepřestala jest bůře, řekli jsú: Kdy bohové neslyší úzkosti naší, vezme, kto jest z nás. pro koho jest bůře. I metali jsú losy, a přišla vina na Jonáše, i řekli jsú:
25 Pověz nám příčinu, proč jest horlivé tak moře proti tobě i proti nám? I řekl jest Jonáš: Žid sem já, a rozkázal mi jest pán Buoh, abych šel do Ninive a kázal jim pokání, a já, boje se zahynutí, utekl sem před tváří boží, a proto moře bůři se proti mně. I řekl jest správce lodi: Co tobě učiníme a zbudem búření moře? Řekl jest Jonáš: Vezměte mně a pušte
30 do moře. I opustili jsú zase lodi k břehu vladaři lodi, nechť je člověka božieho utopí. A kdy jsú pluli, moře hádýmalo se jest, bráně jim k břehu. i modlili jsú se všichni na lodi, řkúce: Prosíme, pane, ať nezahyneme v duši člověka tohoto. Nedaj na nás krve tohoto člověka. A kdy vlny mořské vždy přibývaly jsú, vzeli jsú muži z lodi Jonáše i vrhli do moře [313].
35 Jonáše a přišhli jsú muži bohu Jonášovu slúžití, oběti obětovati a bázní velikú jsú jeho slavnosti báti. A když jsú vrhli Jonáše do moře, tehdy veliká ryba pozřela jest jeho. I modlil se Jonáš v břiše ryby tři dny a tři noci. řka: Zamúčení mého velikého volám k tobě, pane Bože, a z břicha pekelního volám k tobě: Uslyš hlas muoj, pohřížil si mě v hlubokost a v srdce
40 mořské a v prostředek všech vod a řek najhlubší, všecko vlnobyť na mě uvedl si, již pravím, že si mě odvrhl od tvárnosti očí tvých, neb propasti mořské obklíčily jsú mě, i koncové hor zavřeli jsú mě, až na věky: Prosím. pane, příd k tobě motlitba má, pozdvihni z porušení života mého, přived mě ještě k vidění chrámu tvého, ať v hlasu chválíme, ještě mohl bych obě-

tovatí všechny sliby mé, které sem slíbil obětovati za zdraví mého. I přikázal jest pán Buoh velrybovi, aby vyblval Jonáše z hlubokosti mořské na břeh zemský. I přikázal jest pán Buoh Jonášovi opět, aby šel do Ninive a volal pokání. I šel jest a král činil pokání s lidmi i s hovady. A smíloval se jest pán Buoh. A minulo jest prorocství Jonášovo. 5
 I hněval se jest Jonáš proti pánu Bohu a řekli jest: Však viem, že jsi milostivý a trpeligý a odpustěje zlosti, prosímť, vezmi duch můj, neb lepší mi jest smrt než život. I řekl jest pán Buoh k němu: Viz, jestli rozumný hněv tvój. A potom o břechťanu dovedl jemu pán Buoh, že jest jeho hněv nepravý, že litoval břechťanu zkažení. [314] a nelitoval města propadenie, 10
 v kterém bylo viac než sto dvadeceti tisíce lidí, kteříž nevěděli, co jest pravice nebo levica, a hovada mnohá.

Micheáš, prorok, najprvé k potvrzení své řeči spravdivé po nebe i země i plnosti jejie na svědectvie své pravdy a najprvé prorokuje vtělenie pána Krysta a o povýšení Panny Marie pod podobenstvím, kterak převyší všechny krále a padnú modly Samarské, 15
 řka: Aj, přijde pán a stúpí na zemi vysokú a hory všechny poníží se pod nohami jeho, a padnú všechny modly Samarské etc. Druhé, hrozí zlým lidem, kteří myslí zle, činí zle na ložích a na usvitě, a berú pole cizí a domy a hanějí lidi, že pán Buoh myslí zle o takových. Třetí, klade o pánu Bohu, 20
 že k němu puojdú lidé mnozí a budú choditi na cestách jeho učenie, a potom vypisuje život pána Krysta, kteraký bude, a to vše pod podobenstvím.

Naum, prorok, prorokuje a oznamuje prchlivost božie na hříšníky, a že se hněvá na své nepřátely a mstí krivdy blížních. Druhé, vypisuje mocnost jeho velikú, že jest silný v oblaci přebýváje a 25
 laje moři, vysušuje je, a horami pohybuje a králi zemskými, a že proti hněvu jeho nemuož žádná moc státi. Třetí, vypisuje dobrotu páně. Čtvrté, vypisuje hříechy, které se obecně dějí v městech velikých, totiž krve vylévání, lsti, lúpeže, množství kurevství a žen krásných okrašování, aby se prodávali lidu k smilství a k trávení, a tak dále. [315]. 30

Abakuk, prorok, najprvé žaluje pánu Bohu, proč hledí na zlé a mlčí a vida, an zlý tlačí spravdivého, nedbá a an jeden druhého jí jako ryba mořská, a všichni chodí jako hadové nemajíce vuodci. A proto zlomen jest zákon a súd nepřišel jest k spravdivosti, neb zle vždycy přemáhá. Druhé, diví se, proč neuslyší člověka, násilí trpiecieho, k sobě 35
 volajícieho. Třetí, diví se, proč dopustí na dobré, aby viděli nešlechtnosti a lúpež a nespravdivost proti sobě. Čtvrté, hrozí těm, kto spojují duom k domu, chtěje aby hnízdo jeho bylo najvyší a mní, že by tiem byl vysvobozen z rukú zlého. Páté, prorokuje o pánu Krystovi, že má přijíti v prostředku letech světa, a kterak bude skrytá síla jeho a před jeho tváří, 40
 uteče smrt a ďábel stane před nohami jeho. etc.

Zofoniáš, prorok, prorokuje. Najprv o dni súdným hrozným a že v něm bude mstiti tyto hříechy: Najprv, modloslužebenství, a kteří modlé se rytierství nebeskému. Druhé ty, kteří jsú nehledali pána.

Tretie, každého zpuřného. Druhé, vypisuje hořkost toho dne, řka: Hlas dne božieho hořký, a v něm bude zamúcen každý silný, den hněvu, den zamúcenie, den hanby a biedy, temnosti a mrákoty, trúby a zvuku, v kterém budú zamúčení anjelé vysosti vysocí a lidé, kteří jsú proti pánu hřešili 5 a budú těla jich, jako lajna a stříebro ,a zlato jich nebude jim moci pomoci od hněvu páně. [316]

Aggeus, prorok, přišed k Zorobabelovi a k Josedechovi knězi velikému, řekl jim toto: Dí pán Buoh: Vy sedíte v domích, a duom páně jest opustilý, i proto položte srdce vaše, abyšte nosili drva 10 a vzdělávali chrám boží raději než domy vaše, ať sem já prostřed vás a dám vám obilé, víno a volej i hovadóm vašim etc. Druhé, poslal ho pán Buoh řka. Di a rci a posiluj lidu v jich diele, ať mně dělají chrám, žeť budu přebývati v prostředku jich a slyšeti budu modlitby jich a z tesknosti vyvedu prosícíeho a pohnu nebem i zemí i mořem, a přijde žádostivý 15 všem lidem a naplní duom boží chválú a slávú velikú, a dám pokoj lidu všemu etc.

Melachiaš, prorok, prorokuje: Nejprvé, a o zavrženie židuov a o povolanie pohanuov, aby byli lid boží a že židé budú vzdělávati a pán Buoh zkazí. Druhé, že žaluje pán Buoh, že syn ctí otce svého a slu- 20 žebník pána svého: Sem-li já otec váš, kde jest čest má, sem-li pán, kde bázeň má? Třetí, pán Buoh dí, k kněžím: Kterak obětujete na oltář muoj chléb poškvřněný, a obětujete mi kulhavé a nemocné; vzda-li to nenie zlé? Proto prostě tváří boží, ať se smiluje nad vámi. Čtvrté, vypisuje úrad kněžský, který jest najprv chváliti ve jméno boží. Druhé, požehnání 25 a zlořečenstvie na lid vydávati v pravdě a v spravedlivosti, jinak pán bude dobře řečiti jich zlořečenie, a zlořečiti jich dobrořečenie. Třetí, svátky oslavovati. Čtvrté, zákon boží v ústech mieti, v pravdě a v spravedlivosti rozumu jeho. Páté [317], bázeň a třesenie mieti před jménem božím. Šesté, že nepravost a lest nemá nalezena býti v ústech kněze. Sedmé, sliby, bohu 30 učiněné, má držeti. Osmé, má v pokoji choditi. Deváté, nemá v nešlechternostech choditi. Desáté, má lidi odvracovati od hřiehuov. Jedenácté, má býti umělý, aby lidé vytazovali zákon boží z úst jeho, a kto zavrže umění, má zavržen býti, aby také kněžstvie nepožíval. Dvanácté, aby pohoršenie žádného nečinil před lidmi. Třinácté, aby obětoval oběti pánu 35 Bohu v spravedlivosti a v pravdě a pravě: Zachovají-li ty věci, že je povýší a poctivé učiní před lidmi, pakli nezachovají, že je dá v potupenie všemu lidu a v uohyzdnost.

Zachariáš byl jest prorok, ten jsa poslán od pána, žádá najprv, aby nehněvali pána Boha jako někdy hněvali jsú ho jich 40 otcové. Druhé, žádá, aby odvrátili se od cest zlých a od myšlenie najhorších. Třetí, klade truoje vidění. Čtvrté, okazuje, že kto uráží dobré lidi, ten se zřietedlnice božie dotýká. Páté, prorokuje o studnici zjevné, že ta bude na obmytí hřiehuov a nečistot krvotoké ženy, a kdy ta bude, tehdy rozptýleni budú modly, a duch nečistý bude odjat z země.

Machabeus byl jest žid, za kterého tyto věci byly jsú: Najprvé, za něho král Alexander veliký, král Macedonský, podbil Daria, krále perského a medského a Řeky a podbil jest všechny krále silné, a umřkla jest země před obličejem jeho a prošel jest krajiny všeho světa, až do končin země [318]. A najukrutnější krále zkroutil jest, a shromáždil 5 jest vojsko přesilné. I padl jest na lože a učinil jest gšafft svým šlechticům a umřel jest. A tuto by se měla psáti kronika Alexandrova, ale biblí ji pominuje. Druhé, vypisuje se, kterak šlechticové jeho obdržal každý královstvie na svým místě, jakož jest Alexander rozkázal na gšaftu. Třetí, zmienka o Anthiochovi jasném velmi, kterak přijel do Jeruzalema 10 a vzal moc nad Jeruzalem, pod kterým mnoho zlého stalo se a mnoho židuov odešlo jest k modloslužebenstvie a k ohyzdám. Čtvrté, vypisují se bojové mnozí a silní za těch časuov, až Římané povstali. A tak se zkonává věk pátý, v kterým přemnoho se dalo, ješto jest tuto opuštěno pro ukrácenie etc., a kterak mnozí pod Antiochem tvrdými zahynutími pro 15 zákon otcovský zahynuli jsú etc. A po tomto hned měla by státi kronika Alexandrova a Trojánská etc.

Šestého věku kronika jest kronika, počínající se od královstvie Římského v ty chvíle, když všecken svět byli pod se podkasali, a zvláště od Julia Ciesáře. A někteří počínají od pána Krysta. 20 A obé jest pravé, neb od Julia počítají se ciesaři a od pána Krysta papežové a svěťi [319], toliko to rozdiel, že v létech se nemohú sjednati, neb pán Krystus pod Augustem narodil se jest, který byl čtrnácte leth pozdnější, i proto, o tomto věku klada, položím krátce řád cesařský, a potom papežuov a svatých až do Pavla třetího, římského papeže, sedicieho na stolici 25 léta Božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého, a ciesaře Fridricha čtvrtého, vévody Rakúského, Štýrského, Korutanského, Carnioli, a vedle nápadu nebeského, mnohých zemí pána velikého etc.

Města všeho světa největší jsú čtyři města hlavní, čtyř královstvie největších. První, Babylonia velká na východu slunce. 30 To královstvie počelo se od obra Nemrotha, a po tom rodu šlo, jako sem položil v druhém věku, totiž u věku Noe. Druhé, Kartago, Troja. Kartago to se počalo pod súdci Tola napoledne. Třetí, Macedonské, to se počalo ot Alexandra na puol noci. Čtvrté, Řím a odtud se počalo Římské královstvie. A Řím sedí na západ. To, kterak se počelo, po tom povím. A první 35 a poslední jsú najtrvavější a najmocnější.

Čas počátku Říma jest troj čas. První od Jaffeta, který měl sedm synuov. Tehdy Tubal šel k západu i nalezl městiště mezi vodami, tekúcími do moře, i osadil se tu, od kterého pocházeli jsú sedláci mocni, totiž Hesperus, Democrius, Italus, Dardanus, Sabinus, Janus, 40 Piccus, Faunus, Euander, Latinus. Druhý čas jest po zkažení Troje; tu jsú přišli mocní kniežata, totiž Saturnus, Eneas, Remus, Romulus, Numa, Popegius, Picus, Tullius, Hostilis, Eveus, Pristus, Seruius, Tarquinius, a tyto byli mocní králi až do Tarquina, proto, neb syn Tarquinuov

byl Lucrecii mocí od[320]jal manželstvie, ktorá, kričec na syna králova, se zabila, prvé oči své vylúpivši, které jemu za dar poslala, proto že ji miloval. I proto Římané nechtěli více krále mieti žádného, než toliko mistry, kteří nesměli pod hrdlem žádných daruov bráti ani z jiného než
5 z hrncuov píti.

Mistři, kteří jsú vládli po Tarquinovi až do Julia ciesaře za pět seth leth, jsú tito mistři: totiž Bruccus, Valerius, Largius, Posthimus, Cincinadus, Cassius, Proculus, Fabius, Mamilius, Quinticius, Sempronius, Aurelius, Cornelius, Camilius, Tarquacius, Decius, Fabricius,
10 Genucius, Ditalius, Stipio, Florius, Malius, Metelius, Furius, Aulius, Emilius, Varro, Marcellius, Cartocensorinus, Drusius, Lelius, Stipio, Licinus, Cassinus, Margius, Sylla, Metridetes, Krassius, Cato, Pompejius, Julius, který potom první cesař byl. A potom počal se řád cesařský za Julia, a řád papežský od pána Krysta, který od Židuov i královstvie i biskupství i umění
15 na křesťany přenesl jest. Ale, co jest činěno za Saturna Eneáše a jiných, nebo za těchto mistruov, bylo by dlúho klásti, to najde latině v mých velikých knihách etc.

Královstvie dnes Římskému panstvie poddaná, totiž papežovi a cesaři jest pětmezietma královstvie a kráľuov mocných,
20 totiž Franské, Anglitské, Hyspanské, Uherské, České, Polské, Dácké, Dalmatské, Croatské, Stotské, Sicilské, Apulské, Hybernské, Catholitské, Castelle regionis Nubie, Aragonské, Noruietské, Portugalské, Nauarské, Maioritánské, Napské a diel Cyperského a Constantinopolského ještě k Římu hledí, neb jest v Římě řecký patriarcha [321]. I proto, znamenaj,
25 králi milý, tito mají pokoj, ale Vaše Jasnost nemá, pro nesjednání u víře s těmito kráľy, i proto, rač přistúpiti, o králi a pane muoj milostivý, jinak ani země ani nebe tvé Jasnosti neztrpí, vévodství mocných k tomuto máš osmdesáte čtyři, kniežetství a hrabství sto a patnáct, biskupství na tisíc, učenie dvamezietma. A chce Vaše Jasnost lepší býti než tito všichni,
30 i proto, rač vzieti rozum čast jest.

Cesař jest jediný najvyšší král nade všemi králi všeho světa, moc a právo má, aby je řiedil ke všemu dobrému, aby pokoj měli, řád svůj drželi, meze sobě nepřejímali všichni v pravé víře křesťanské stáli, všickni k jeho rozkázání hotovi byli na pohany, na židy, na kacíře,
35 kteří by chtěli vieru křesťanskou kaziti, a kto by toho nechtěl učiniti, má se na ně jako na zrádce viery křesťanské obrátiti a je vykořieniti a jich panstvie sobě vzieti, neb žádný král ani žádné knieže nemá svatému úřadu cesařskému spuren býti pod zbavením všech svých práv, cti, zbožie i hrdla. Ale jestli že komu cesař krivdu činí, tehdy ten král neb knieže má najprv
40 svou spravedlivost oznámiti papeži a volencóm, neb cesařská moc z jich moci vyšší, a ti mají pokoj uložit, pakli se k tomu nechtějí přičiniti. Po čtvrtém oznámení muož každý král své spravedlivosti hájiti beze cti ztracení až do dojití své spravedlivosti.

Miesto cesařovo v této mieu nenie žádné miesto

od té chvíle, jakž jest Constantin Řím oddal pánu Krystovi v dědictvie [322] a svatému Silvestrovi, jeho věrnému služebníku, protože ho od málo-mocenstvie uzdravil, a také, že cesařské duostojenstvie již nejde z krve ani po rodu, než z volenie výbornější osohy, proto, aby dobré křesťanské se nemeškalo, měl-li by cesař syna blázna nebo k tomu nezuosobného, 5 a také že nemá cesař vzat býti než z německých zemí, proto že Němec nenie jiného obecně než žid křtěný, a oni volali jsú krále, nemáme jedné cesaře, ale mají silná kniežetstva a z nich má cesař volen býti, který má všemu světu panovati a všichni židé nekřtění mají pod něho slušeti, kde-koli bydlé po všem světě, a kterak má jich hájiti a daní od nich žádati. 10 To sem položil v mých velikých knihách, ale o miestu cesařském nenie nikdyž podobnějšího sídla cesaři než Praha, neb jest město Mohuč nésti silú cesařskú i lidnost a jest blízko od volencuov anebo Normbergk aneb Řezno, ale Praha najpodobnější.

Volenci cesařští. Jest jich sedm kniežat mocných, 15 německých, tři duchovní, totižto Kolinský, a ten hned má úrad u cesaře, že jest kanclér u něho země vlaské. A Mohutský, ten jest kanclér u něho Germanie, totiž všech těchto zemí vyších německých, a Trýrský, ten jest kanclér země Gallie, jakožto Francské, Anglické etc. A čtyři svěští. Najprvnější, král český, ten jest šenk u cesaře, druhý falckkraff z Rýnu, ten 20 jest nositel meče, knieže Saské, jest maršálek před krměmi, a knieže Bramburské jest podkomoří. Ti koho volé, ten [323] má cesařem býti, a mají u něho rada býti, a on má pilnější věci s jich radú učiniti, a všichni jednu v pěti letech k cesaři osobně spolkem přijeti a úrad svůj na cesařově dvoře do téhodne vésti, a potom tu nechati miesto sebe úředníka poctivého 25 a domów jeti.

Koruny cesařovy jsú tři koruny, kterými má každý cesař korunován býti, totiž železná, stříbrná a zlatá, kde má kterou bráti pontificalové ne obecní, ale zlatú má bráti v Římě v komoře jedné, a v ní jest kámen hladký, mramorový, a stolice papežova, a po tom mramoru 30 papež strká nohú korunu až na hlavu cesařovu, a potom senator římský, napravě, doloží na hlavu. A prvé bývalo jest mazání králóm na hlavě, dnes nic, jedné na pleci pravém a jinde etc. Rúcho cesařovo má býti rúcho stkvělejší nad jiné krále, a má mieti na kappi psáno: Král nad králi, pán nad pány, A na štúle má býti psáno: Každá moc zemská poddána 35 jest mně z vysokosti nebeské. A on sám má s kněžími najbližšie tovařstvo, neb jest jako jáhen, maje čtenie čísti v Římě na vánoce z prava a pod pokutú na puol noci mši: Exiit editum a Cesare Augusto, na znamenie, že má on býti najvyší a najprvnější obránce cirkve svaté křesťanské a kostela Římského biskupuov i kněží, a nemá se tříti ani on, ani žádný král v súdy 40 duchovní, ani v práva, ani aby volil sám papeže, leč by bylo roztrženie, a dva neb tři papeži že by byli, tehdy on to má srovnati a kterému se nachýli cesař, ten má všemu křesťanstvie oznámen býti a za hlavu všeho křesťanstvie [324] držán býti, a má se k tomu chutně přičiniti, aby bludy

a kacieřstva po křesťanství se nerozlily a války veliké se nestrhly. A jestli potřebie consilium proto svolati, muož to cesař sám učiniti a tam všechny papeže svolati, a který nechce přijíti, dobuda ho, má ho zahubiti, jako toho, kto ruší dobré všeho křesťanství, a za kacieře odsúdiť, kteří budú

5 povolni, má je preláty zdělati. Ale na papeským úřadě žádný nemá ostati pro pýchu, pro který se v to trů bez práva a pro lakomství, které na sobě okazali, chtějíc tak velikému panství. Jinak vždy má býti poslušen papeže a biskupy ctíti, mistry, doctory i kněží, a nemá řádu kněžského kaziti. ani žádných práv jim ustavovati, ani o duchovních věcech mysl svú obra-

10 covati, aby jimi vládl, neb jim rozkazoval, ale má jich rád poslúchati a následovati, a z toho jemu přijde všecko dobré, pokoj, čest, chvála, bohatství, a od pána Boha vítězství a požehnání.

Moc cesařova jest moc veliká, která muož z řádu sedm věcí učiniti. Nejprvé, království nová učiniti i kniežetství pře-

15 nésti, ale již jest lépe ostříhati, aby staré všecko zuostalo, jakž jest prvé zřiezeno, a nového se nic nezačínalo. Druhé, oči všech kráľuov všeho světa měl by k sobě obrátiti a je na znamenie, že jsú manové jeho k daróm nutkati. každé páté léto. A ktož by neposlal a v tom reptavý byl, má ho k tomu mocí přivesti a zkaziti, aby se jiní báli. Třetí, když král, který bez dě-

20 dice sejde, tehdy nemá žádné království moci voliti sobě krále, leč s radú cesařovu, neb jest [325] nápad na něho. Čtvrté, má moc dělati světská kniežata, totiž krále, markrabie, vévody, lankrabie, kniežata, hrabě, pány korúhevné, rytieře i nižší stavy, ale žádný král té moci nemá, než král má moc v svém království dělati rytieře, panoše a pána muož nadati, ale ten

25 má korúhev a jiné znamenie panské od cesaře bráti, jakožto sem jinde jasné sepsal. Páté, má moc spojití k chudému království několik kniežetství, ale tak, aby kniežetství nezahynula v svém jménu. Šesté, má moc dopustiti kniežatóm mince dělati zlaté, stříbrné, peníze dobré, aby lidé věděli, že hlázkův v rukú nemají, ale že mají pravé bohatství.

30 A proto já v mých knihách mocí pána nejvyššího mého stvořitele, který sám zná mě, čím mě stvořil, přikázal sem, aby žádný král žádné kníže nedělalo mince měděné, než všichni po všem světě dobrú, rovné váhy. každú v rázu svém, a té mince aby poslal každý páté léto sto hřiven cesaři. aby opatřil, pravá-li jest a kdy ji trikrát falšuje, aby viec mince nedělal

35 žádné, pakli nenie v té chvíli cesaře, ale papeži etc. Sedmé, má moc králóm a kniežatóm, chtějícím válku počíti, přikázati pokoj, až do opatření. a který by nechtěl, má pomoci poslušnému a neposlušného a jej do kořen zkaziti, proto že nepamatuje na svú přísahu ani na čest, že se směl kdy protiviti svatému duostojenství cesařskému. Pakli by s nim milost učinil,

40 tehdy na praporci a na pečeti své, aby nesl kříž na znamenie pokání, neb váček neb něco jiného, co mu cesař uloží jako zrádci. A tuto bych měl položití, co markrabie, co vejvoda, co lankrabě, co knieže, co [326] hrabě. co pán, rytieř, panoše, oděnc, a co dobrý oděnc, lepší, který nejlepší. co zlý, horší nebo najhorší; to vše opustím pro ukřácenie.

Zpuosob Římu jest takový. Najprv, že vezdy má mil dvamezcietma vlaských i počta čtyři v míli naši německú, tak bude puol šestý mile, věží tři sta šedesát a pět, vezdy městské, bran velikých sedm a dvadceť krom fortén, palácův královských, překrásného stavení sto a patnácte, totiž palác Romuluov, Neruov, palác pokoje Trojánuov, 5 Adrianuov, Juliuov, Cromací, a tak dále, čistí palácové, než nynie kolek pražský, kosteluov na pět seth velikých, krásných kosteluov, nečta kostela svatého Petra ani svatého Pavla, jedné kterém modlám byly udělaný, a u svatého Štěpána na Rybníčku byl chrám veškeren sklenný a křišťálový a zlattý, a v chrámu Jovis byl sloup zlatý, v kterém modla stála, a jiné 10 divné mnohé věci kladú kronikáři o slávě Římské. A to jest od múdřeho dles znamenati. O bojích a o vítězství římských, toho ponechám.

Léta od počátku světa až do Julia jest tři tisíce let, tři sta let sedmdesát tři léta, ač jiní kladú jinak, ale tento jest pravý počet, neb hvězdár tiemto počtem všeho, co hledá, dojde právě, ale jiným nic, 15 a přidada tato léta k letům božím i přijdú léta od počátku světa až do tvého dne odejma čtrnáct leth, neb teprv pán Krystus po čtrnácti létech narodil se jest po Juliovi, za ciesaře, totiž Augusta, ale tuto o to nesnázi nebudu činiti. Pádesátmi ciesařská [327] šla jest až do Constantina velikého, ciesaře třicátého osmého, a když jest ten dal Řím a truoje králov- 20 stvie pánu Krystovi a svatému Silvestrovi, tehdy potom svatý Silvester vládl jest Římem a dnes papežové řádně volení. A jeho moc jest nad krále i nad biskupy i kněžími, neb má oba meče. Ale nynie musí býti ciesař volený, kteréhokoli kníže volé konferšti, ten bude, ale v pravdě nižádné kníže k ciesařstvie voliti podobnější než král český, neb prostřed volencuov 25 leží, a Praha jest mocné město, moha nésti každé duostojenstvie i ciesařské, i proto etc.

Julius, první ciesař, kdy jest byl mistrem usazen, s Kathumem a s Pompejem vyslán jsa od Říman, aby čtvrté strany světa německé k Římu podbil, ale aby se vrátil v puol druhým létě, a proto že 30 se nevrátil v tom času, nechtěli ho do Říma pustiti Katho a Pompejius. On obeslav Němce Kolinské, Tyrské, Mohutské, a ty kraje, které podbil, šturmoval k Římu. A potom Římané vyšli proti němu s procesí, a Katho s Pompejem utekli. Tehdy Julius kázal bráti u věži Římské poklady a dal Němcům, a sám kázal se králem a ciesařem nazývati, neb cesar slove od 35 vyřezání, neb jest byl vyřezán z mateře své, a od toho po něm všichni i dnes králové Římští slovú ciesařové. A on jest rathúz a praněř najprv zamyslił, potom pro velikú pýchu Římané ho stali, an má lístek výstražný mezi prsty, ale že ho hned neohledal, život ztratil čtrnácte let před božím narozením. [328] 40

Augustus, druhý ciesař pán všeho světa, když ho Římané přijali, učinil dobré a znamenité čtyři věci: Najprvé, Římanóm drahost velikú v lacinost obrátil jest, a proto dali mu jméno Augustus, totiž rozmnožitel. Druhé, boje se, aby mu se Jeruzalem nezprotivil, dal

Herodesa za krále do Jeruzalema. Třetí, že čtrnáctého léta svého království kázal všechen svět popsati a dary sobě nésti. A toho léta pán Krystus narodil se, a toho léta Herodes zbil dietky i syny své, neb jich nevymínil. Čtvrté, že múdré lidi v svú radu bral, neb rádci jeho byl Virgilius, Cicero
 5 aneb Marcus Tullius, kteří byli mistři i nyní všeho světa největší.

Tiberius, třetí císař, tento učinil znamenité dvě věci dobré. Nejprv, soudce latinské po všem světě rozsazoval tím úmyslem, aby rozumějíc, co se jim píše, lidu vuoli a rozkázání Říman oznamovali. I proto rozkázal hlavním městům ze všeho císařství mládež výbornější
 10 na učení do Říma, aby vydali, aby tu, naučíce se múdrosti, potom uměli lid spravovati, každý v svém jazyku. A za nich žádný nikdyž nevládl než učený. Druhé, Pilat, když mu psal divy o pánu Krystovi chvále ho a pravě, že z křiku na smrti trásl se Jeruzalem a země pode mnú, slunce se zatmělo, Longin prozřel, opona v chrámu se roztrhla. A mnozí ho ctí
 15 již za boha, prosím, o Tiberii, i ty ho přijmi za boha s Římany, neb co píši, pravět jest. To když Tyberius oznámil Římanům, řekli jsú Římané: Když jest námi pohrdal a u nás těch divuov nečinil, také na něho [329] netbáme, ty ho ctí za boha i s Pilátem, než na Piláta žalujeme, prostě nechťic, aby víc královal nad Jeruzalemem, neb příliš šacuje lid židovský a nespravedlivě súdí. I povolal jest císař Pilata před se a před Římany i ssadili
 20 jsú Pilata s království. Potom sám tesknostmi zabil se, ale Tiberius jedem otráven jsa, umřel jest léta Božieho čtyřicátého.

Gaius, čtvrtý císař, pře velmi zlý člověk, tyto zlé věci činil: Nejprv s sestrú přebýval i s jejie dcerú. Druhé, panie, měšky
 25 i panny, které nechťely jemu svolovati, dával mezi obecné. Třetí, též i též kázal se za boha ctíti. Čtvrté, mnoho Říman, opije se, kázal hubiti, a potom na stězvu se na ně ptal, a proto, nemohúc Římané jeho zlosti trpěti, zabili ho na jeho paláce. Tři léta toliko kraloval a deset měsiecuov.

Claudius, pátý císař, zlý, tři věci zle učinil. Nejprvé,
 30 ženu svú zabil, že k jeho rozkázání hned na lože nepřišla. Druhé, že velmi počel hubiti křesťany. Třetí, Agryppum vzal dceru bratra svého, a s ní přebýval. A tato jest jeho otrávila, chtějíc, aby Nero královal, syn dcery její, a ne syn Claudiuov, jakožto dovedla jest.

Nero, šestý císař, přenáramně zlý, učinil sedm
 35 zlých věcí: Nejprv, máteř svú kázal před sebu rozřezati, aby viděl, kterak v břiše jejím ležel. Druhé, svolav mistry, přikázal jim, aby mu učinili, aby syna porodil, kterému [220] lékaři smieševše k sence zabíe dali vypíti, urodil jest žábu, širokú na hedvábí. kterou pilně choval jest na znamenie lateran, který slove latině jako laterana, totiž široká žába, učinil jest.
 40 Třetí, Seneku, mistra svého, člověka pře mravného, zahubil jest, protože z mládí tvrdě trestal jest jeho, který, šed do lázni, tři žily kázal sobě zatíti, a tak jako necitedlně umřel jest. Čtvrté, Šimona maga, totiž čarodějníka, miloval jest, který vysoko létal jest. Páté, nikdy neoblekl se druhé v žádné rúcho, než z nového zlatta pil jest, koně své kázal i zlatými podkovami

podkovovati. Šesté, svatého Petra a svatého Pavla zabil. Sedmé, čta kroniky, dočel se, kterak Troja velmi hořela, i kázal Řím na deset stran zapáliti, i všed na věži, díval se. A potom Římané, nemohúc té zlosti nésti, hledali ho k zabiti, a on, to čije, utekl do lesa a sám se zabil.

Galba, sedmý ciesař, muž náramně lstivý, kterého 5 lstivosti Římané bojiece se, skrze Vittelina smrt jsú jemu zjednali, totiž stětí. A tak jedné tři měsiece Galba královal jest, potom Vittelinus počel povstávati i stiskl ho Otta a zabil jest Vittellina, potom Otto kraloval tři měsiece, a proto že zabil bratra Vespezianova, v Tybeře od Říman utopen jest, a když všechen lid křičel, aby Vespezian ciesařem byl, to 10 stalo se jest, který ještě ležel jest v obležení Jeruzalema, od Galby poslaný.

Vespezianus, osmý ciesař, ten jsa od obležení Jeruzalemského povolán, aby přijel do Říma a vzal cesařství s synem [331] svým Titem, opatřiv vojsko, aby pilně dobývali Jeruzalema, jel do Říma 15 a přijal jest cesařství. A potom tak súžil lid v Jeruzalemě skrze obležení, že máte syna neb dítě snědla, kočky, psy, koně, myši jedli jsú a chléb z lajn holubích a slepičích dělali jsú. A když dobyli Jeruzalema, třidceti židuov za peniez nechťeli bráti, hladem jedenáct tisícov zemřelo jest a mečem sto tisícov, a město zkaženo jest pro neuctění a smrt pána 20 Krysta. I umřel jest Vespezianus v pokoji a ve cti léta Božieho osmdesátého třetieho.

Tytus, devátý ciesař, syn Vespezianuov, muž přemilostivý, tak že pro jeho dobrotu jméno jeho dnes Římané před otce předkládají, řkúc: Tytus a Vespezianus, pět věcí měl dobrých do sebe: Najprvé, bohóm 25 něco každý den dáti kázal. Druhé, některého člověka obveselil darem takovým, že všechny dni života svého lépe se měl. Třetí, vždy měl tvář jasnú a veselú, že žádného nikdy nezamútil jest, řka, že od tváře ciesařovy nemá nikdy žádný odjiti jsa zamúcen. Čtvrté, drahně kosteluov v Římě nadělal bohóm a bohyním. Páté, řemeslníky čisté velmi miloval, a za něho 30 lili slúpy kamenné v Římě tak veliké, že se zdají jeden kámen. A když umřel jest, plakal jest jeho lid pláčem převelikým, řkúc, že jest umřel pokoj, jasnost a veselé všemu světu.

Domicianus, desátý ciesař, zlý velmi, tři věci zlé učinil. Najprvé, že se kázal za boha ctíti. Druhé, že křesfany počel náramně hu- 35 biti. Třetí, že svatého Jana, který v té chvíli psal čtenie v Římě, kázal na ostrov Pathmos vésti, aby [332] tam hladem umřel. Ale pán Buoh ho krmil. A tam psal Apocalipsis. Všemmu lidu byl ohyzdný král, zabít jest od svých přátel, a pohřeb nenie jemu královský učiněn.

Serva, jedenáctý ciesař, jediný rok královal v dobrotě 40 a v milostivosti každému, Řím v stavení velmi množil, svatého Jana zase do Říma přivezl a prosil, aby čtenie psal na jeho náklad, a oddal jest kostel svatému Janu a nadal statkem z své komory. A tu se mnozí učili viere křesťanské. I ciesař umřel jest svú smrtí.

Troianus, dvanáctý císař, přenáramně spravedlivý, která se okazala ze dvou věcí. Nejprvé, že kdy přišla vdova, žalujíc na jeho syna, že jí císařuv syn zabil syna, kázal ho na smrt odsouditi, a kdy Římané nedali, tehdy sobě kázal oko vyloupiti a synu druhé, a syna kázal
5 dáti vdově za syna neb za muže, aby ho měla sobě, jakž chce. Druhé, když mu radili, aby křesťany hubil, řekl jest: Slyším, že mají zákon pokory, trpělivosti, spravedlivosti a dobroty, a nejsou žádnému škodliví, nechť jich. Tak byl spravedlivý, že ho svatý Řehoř z pekla vyprosil.

Adrianus, třináctý císař, když mu se židé zproti-
10 vili, vyhnal jest je z Jeruzalema, a jiným lidem osadil, zdi zase Jeruzalemské vzdělal, hrob boží slavně vzdělal, člověk učený, bibli židovskou vzav z Jeruzalema, zjednal sedmdesáte mužův učených, aby ji přeložili a jim náklad plný dal. Umřel jest v Campanii.

Antonius Pius, čtrnáctý císař, Pius totiž milostivý
15 řečen jest, neb [333] milostivost každý den ukazoval. Nejprv, chudým každému, co mu ten den stačilo, dáváje. Druhé, vězně sám navštěvuje. Třetíe, s radů myslil každý den o obecni dobré, aby něco polepšeno bylo obecního.

Marcus Antonius, patnáctý císař. Za něho se
20 počeli velmi protiviti mnoho zemí, i nechtěje řemeslníky hýbati, ani chudinky šacovati, sám své poklady dával, ženu zastavil i děti, a potom to desatero se jemu navrátilo. Tak byl pokojný, že nikdy ho žádný neviděl radostného ani zamúceného, a umění byl velikého. Počeli za něho císařstvie dělati, ale však při něm při samým ostalo jest.

25 Gamedius, šestnáctý císař, muž přezlý bohóm, lidem i hovadóm, raduje se u vylévání krve lidské, Římany darmo mrtvil i křesťany, lakomý, každému bera, kto měl, smilný, pannám neodpúšťel ani paniem, které viděl, tu chtěl mieti. Umřel v chlěvě, zatusiv se, a po jeho smrti lidé bohóm chválu vzdávali. Čtrnácte let královal.

30 Belvispertinaus, sedmnáctý císař, člověk na staré kolena na císařství vsedlý a bezděky na to vprošený, prošen jsa od Říman, aby syna svého jim učinil císaře, nechtěl svoliti, ale však potom to stalo se. Jedné šest měsícův královal.

Severius, osmnáctý císař, tento byl člověk slepě
35 smělý. Když Anglia se jemu zprotivila, té dobyl, křesťany velmi hubil a mnoho mučedníkův za něho naděláno. A královal jest sedm let. [334.]

Anthonius Caracella, devatenáctý císař, syn Severuov, otce horší. Nejprv, s kým co mluvil, nic nedržel, tak že lidé jeho za mistra nad lháře měli. Druhé, že macochu svú vzal sobě za ženu a s ní
40 bez studu přebýval, a aby zlosti mohl lépe pachtiti, jel do Indii a tam od svého služebníka zabit jest. A na tomto Juliuv rod zminul jest, neb bohóm svým slibuov nezdržel jest, co umluvil s Arabskými.

Martinus Římanin, císař dvadcatý, vyvolený ode všeho lidu římského, počel ukrutný býti a všecka královstvie šacovati

i Římany. Vidúc to Římané, zjednali, že služebník jeho jej zabil. Kraloval devět měsíecův. Tento byl sýhl na modlu Jovis, chtěje slúp zlattý vzieti, zabráněn jest od Říman a potom zabit.

Antonius Marcus, dvadcatý první cesař, náramně cesař zlý. Nejprvé, že čarodějníky miloval. Druhé, křesťany hubil. Třetí, 5 žádná žena neměla před ním pokoje, by ji nechtěl, ani muži, ani hovada. Čtvrté, kdy měl v noci čertici succuba, aby s ní spal, nedal po Římu nikdyž zvoniti, i s mateří přebýval, a když umřel, Římané táhli jeho tělo po blátě, řkúc, poněvadž se nemohl nasytiti v životě nečistotě, nechť se nasytí po smrti. Pochován tu, kde stínané pochovávali. 10

Aurelius, dvamezciety cesař, prudce od Říman volený, proto že Persia byla se jím zprotivila, kterou jest brzo podrazil pod jich panství, držal cesařství krásně u velikém pokoji až dotud, dokudž nepočal křesťanuov náramně hubiti, kterým tak byl veliký nepřítel, že, 15 zvěděv, že Monea, matka jeho [335] jest křesťanskú, i kázal ji zabíti, potom pro dary jezdil po krajinách, a když přijel do Mohuče, tu sřat jest.

Maximianus, třimezciety cesař volený. Po zvolenie chtěl všecko bez rady Říman činiti a rytierstvo pyšné mieti, v krojích, v koních, vozích, křesťany náramně hubil. Kraloval tři léta a zabit jest, 20 od svých služebníkuov v městě Agiele řečeným.

Cordianus, čtrmezciety cesař, volený prudce od Říman, neb Perští byli se mocně Římanóm zprotivili, které, když jest silně podbil a k Římu se vracoval, Filip učinil o něm zradu a zabil ho, a zmocniv se lidu, sílu cesařství obdržel jest.

Filip, pětmezciety cesař, když po zabití Gordiana 25 přijel do Říma, tehdy hned šel jest do kostela k bohu velikému Jovis a jemu u veliké slávě tři dni oběti učinil jest, potom, Římany sezval jest i Římanky a veliké hody učinil jest, potom k tomuto přišel jest svatý Sixtus papež a řekl jemu: Modle Jupiterovi tak velikú slavnost činil si, poznaj pána Krysta, Boha ukřižovaného, a tak dále. I křtil se jest s svým 30 synem a mnoho Říman s nim. A mezi tiem zprotiví se Berún Římanóm, i chtěje na boj jeti, dá klenoty kostelní svatému Sixtu a tam zabit bude. A syn v Berúně také zabit jest léta od narozenie Syna božieho dvú stého padesátého třetieho.

Decius, šestmezciety cesař, křesťanský zkazitel 35 náramný, ten vzal svatého Sixta, chtěl mieti klenoty kostelní, a když nemohl, proto [336] že vyznával boha ukřižovaného, kázal ho ukřižovati a potom třetí den svatého Vavřince na roště péci. Vida, že se tiem líbí pohanóm, mocněji hubil křesťany, až po dvú letú zabit jest, a syn, kterého za svého života zpusobil před bohem Jovem od biskupa Majada koruno- 40 vati, utopil se jest. A tak oba sešli jsú.

Voluzianus, sedmmezciety cesař, s Havlem synem svým volený cesař, pohan mocný a silný, bohóm oběti činil veliké, žráč

a jiedce tak náramný, že objedl se, až umřel jest, potom syn počal s Emiliášem Mauřenínem a zabít jest, tak že oba jedné dvě lété královali jsú etc.

Valerianus, osm mezcietmý ciesař, s Galienem, synem svým, na počátku svého království počal křesťany náramně hubiti, sva-
 5 tého Cypriana a doctora velikého zahubil jest, potom po všem světě nepokoj stal se jest. A najprvé Řekové se zprotivili a Azia. A když Řeky Valerianus mocně podbil jest, jel do Azii, a tam když král Sapor jal jest u Mezopotami Valeriana, náramně nestydatě držel jest jeho, tak že když
 10 chtěl na kuon vsést, tehdy přivedli jemu Valeriana, a Sapor, vseda mu na hlavu, s hlavy jeho vsedl na kuon. A tam umřel jest.

Galienus, syn Valerianuov, dvadcatý devátý, vstúpil jest na ciesařství otce svého. Za jeho časuov staly se tři věci zlé: Najprvé, Uhři odstúpili a po všem světě jezdili, kazíce svět. Druhé, za jeho časuov jedenáct tisíc děvic zahubili jsú v Bazilii. Třetí, Uhři s svým králem
 15 Hunem řečeným Řím vybojovali jsú a krále zabili jsú s Aureliem [337] s kniežetem, ač tuto jiní jinak mluví.

Claudianus, třidcátý ciesař, muž převelmi múdrý, učinil tři věci. Najprv, Uhry zase podkasal. Druhé, že Mohutští a Rýnští a Kolínští a Švábi i jiné německé krajiny byli se zprotivili, tak veliké po-
 20 bití s nimi měl, že třidceti tisíce Němcuov zbil jest, kterému kdy Římané štít zlatý a zlatú ciesařskou korunu učinili jsú, na rathúze obraz jeho vystavili jsú. Roznemohl se i umřel. Potom Quintilian, syn jeho, vstúpil jest a zabít jest šestnáctý den.

Aurelianus, třidcátý a jeden ciesař, tento tři věci měl
 25 do sebe. Najprvé, slámu roztrhl jest a potlačil, tiem sobě pamatuje, že tak v zemi pomine smrti. Druhé, v rúcho čisté královské obléká se, a korunu vezma na hlavu, meč a sceptrum a jablko lidu jednu v rok ukazoval se slavně, a on jest najprvnější okrasu královskou nalezl i ornath i kápi i omíral a stře-
 30 více, sandály řečené. Třetí, křesťany a židy velmi hubil. Potom hrom před něho udeří a on lekl se, v nemoc upadne, kterého jeho rytieř zabil jest. Šest leth kraloval.

Tatitus, třidcátý a druhý ciesař, muž múdrý a štědrý, toliko puol leta kraloval. Potom bratr jeho vstúpil na království Fflorianus. Tento třetí měsíec zabít jest, a tak za nich nic nestalo se znamenitého,
 35 i proto pomínu.

Probus, třidcátý a třetí ciesař, Probus řečený. Pro dobrotu křesťan byl ten učinil těchto pět věcí dobrých. Naj[338]prvé, mocně počal rozmáhati vieru křesťanskú. Druhé, v službě boží nábožný. Třetí, v jazyku poctivý. Čtvrté, křesťanom křivdy nedal žádné činiti. Páté, z zemí ně-
 40 meckých všecky pohany vyhnal. Zabít jest v svářích od svých rytieřuov. Kraloval šest leth.

Florianus, třidcátý a čtvrtý ciesař, ten v nemoci jsa, poslal po puště, a púštěje krev, umřel jest bez lékaře. Potom Římané jsú na tom zuostali, aby v každém městě byli lékaři učení, kteříž by ži-

voty zachovávali lidské, puokudž najďále mohú, a platy své, určené od měst, měli i v špitálech, aby lékaři byli. A to se dnes po vsí vlaské zemi zachovává.

Jarus, pátý a třidcátý ciesař, dvě letě kraloval, a dva syny měl, totiž Karyna a Numeraria, člověk náramně zlý, a proto hrom 5 jej zabil, vrah mnohých, a pyšný přieliš, lstivý náramně. Kdy jeho nesli k hrobu, zabili Karina, syna jeho a tu s otcem pochovali. Potom Dioclecian druhého zabil syna. A tak zminul ten rod.

Dioclecianus, třidcátý šestý ciesař, zlý náramně na křesťany, zabil jednu ve třidceti dnech dvadceť tisíce křesťanuov, 10 svatá Agnes, také Lucia, Anastasia, Agatha a svatý Jiříe. Za něho byl drak, lidi jeda. Knihy a čtenie páľil, nutkal vsecky lidi modlám se klaněti, a proto mnozí křesťané viery ustupovali. Druhé, pýchu a okrasu v rúše velikú nesl jest, zápony a drahé kamení na rúše a na střevecích nesl jest. Jedem otráven od Maximiana, pro kterého Maximianus oběšen jest. 15 Kraloval jest Dio[339]clecianus leť dvadceť.

Constantinus první nebo malý, třidcátý sedmý ciesař, měl boj veliký s Němci, a najprv ztratil boj, potom opraviv se, pobil jest Němce, a zabil jest patnáct tisícúov Němcuov, potom vzal sobě za ženu dceru krále franského, Helenu, a tak zase podvedl jest vsechen 20 svět pod ciesařstvie Římské. A když jest měl několik synův, ustavil jest, aby Constantin veliký po něm kraloval.

Constantin veliký, třidcátý a devátý ciesař, když jest byl poražen náramným málomocenstvím pro velikú pýchu, i vida, že služebníci před ním utiekají, a všichni ho v potupu mají, chtěl se zabíti, 25 a potom svolá vsecky lékaře, mistry i biskupy, aby ho vždy uzdravili. Biskupové jdú k modlám, modly dějí, když by ciesař vzal tři tisíce dietek a v krvi teplé se kaupal v lázni, zdráv by byl. Potom poberú děti, a když ciesař k lázni jel, tehdy slyšel, ano matery křičí, a vidí, ano nahé druhé běhají, trhajíce na sobě vlasy. I vida to, slituje se a káže vozu státi. I dí ke 30 všemu rytieřstvu: Nenie hodno, by pro mě jednoho tolik lidí sešlo. A abych materám tak veliké zámutki učinil. A ještě když to učiním, neviem, dojdu-li zdraví čili nic. Proto, vraťte každé materi dietě, přivížíc k hrdlu dítěciemu hřivnu zlatta, ať každá máťe má potěšení, jako měla zamúcenie. Bude-li pán Buoh ráčiti, tenť mě uzdraví. I když to řekl, navrátil jest vuoz 35 domuov. A tu noc ukázal se svatý Petr a svatý Pavel ciesařovi. Řekli jsú, že v skále rozdělené jest člověk, kterému dal ukřižovaný [340] Buoh moc tě uzdraviti. A tak zminuli jsú. A potom uzdraven jest od svatého Silvestra, a dal jest Řím pánu Krystovi a troje královstvie. Ale o tom bylo by dlúho psáti, i proto ukrátím toho etc. 40

Julianus, čtyřidcátý ciesař, syn bratra velikého Constantina, tak velikú chtivost měl jest k ciesařství, že čertu poručil se jest, aby jemu panstvie dopomohl. To jest ďábel učinil, ale umluvil s ním: Najprv, aby židóm dopustil Jeruzalem stavěti. Druhé, aby křesťany hubil.

Třetí, to židům činil ďábel, co ustavili ve dne, to ďábel v noci zkazil. Čtvrté, aby se za boha kázal ctíti, že chce jemu v tom dobře pomocen býti. A potom ďábelským způsobem zabit jest, a duši vidomě havrani v povětrí do pekla nesli jsú.

25 Jovinianus, čtyřicátý a první císař, když měl poddané císařství, a byl křesťan dobrý, potom zpýchal, řka: Kto jest buoh větší než já? Potom šel se kúpati a anjel boží oblekl se v rúcho jeho i šel na palác, kterého všichni přijali za císaře, a Joviniana zavrhl. A když bit jsa i potupen, v pokoru přišel, tehdy přijat za císaře, potom byl dobrý
10 křesťan a nábožný, tak že všecku vlaskú zemi uved jest u vieru křesťanskú i německé země, papežovi učinil v Římě prostranství a zmocnil ho mocně, řka pána Krysta dědicem všeho světa, pro kterého jest hotov umřieti i panstva ztratiti.

Valentimianus, čtyřicátý a druhý císař, křesťan vý-
15 borný, po smrti Joviniana Sasy a německé strany přivedl jest k viere [341] křesťanské. Za jeho časuov byl svatý Ambrož v Medioláně, doctor převelebný, a svatý Martin v Turonii. Tento jest přestěhoval se do Constantinopolim a učinil prostranství v Římě svatému Silvestrovi léta Božieho třístého sedmdesátého osmého.

20 Valens, čtyřicátý a třetí císař, kacieř, ariánské viery, tyto zlé věci učinil. Nejprvé, Ariana poslúchal. Druhé, mnichy, biskupy, doctory a všechny vysoké lidi pudil, tlačil a jim zle činil. Mnichy zvláště pudil, aby kápě opustíc i řehuli, vedli boje a ženy pojímali, a kto jsú toho činiti nechťeli, kázal je kyji býti. Potom Uhři obořivše se na Řím, císaře
25 jali a jej upálili, leta božieho třístého osmdesátého prvního.

Gracinianus, čtyřicátý čtvrtý císař, počel náramně v Římě modly kaziti, pohany vykořeňovati, ariánské kacíře páliť, křesťanom širokost a oddechnutí činiti, a když ještě Němci u Řezna nechťeli viery mieti křesťanské, jel mocí a třidceti tisíc Němcuov zahubil jest. A tak
30 v těchto krajích vieru křesťanskú rozmohl jest. Královal šest leth.

Theodosius, čtyřicátý a pátý císař, mnoho dobrého činil v svém životě. Nejprvé, pánu Bohu modlitbu činil a mši poslúchal, a nic, beze mše slyšení, nechťel učiniti, řka, že najprv má pán Buoh ctěn býti pro tyto věci: Nejprv, pro veliké své duostojenství, kterého
35 nám v císařské Jasnosti udal účastnu býti. Druhé, že nás stvořil. Třetí, že každý den béřem od něho dobrodinství a z mnohých teskností vysvobození a odplaty čekáme. Druhé, mnohé posty činil. Třetí, almužny každý den dával, pravě, že [342] almužna neumenšuje měšce; potom když v Tesalonii měšťané jemu zbili v sváru vybornější rytíře, rozhněval se, pět
40 tisíc měšťan zahubiti kázal, a když přijel do Mediolanu, svatý Ambrož vyvedl ho z kostela, řka: Nenie hodno tobě na tvář boží hleděti. Potom císař pokoril se pánu Bohu a svatému Ambroži a slíbil, že nemá žádný za jeho císařství zhynutí, leč by třidceti dní prvé u vězení byl, a aby za pět leth blízko nepřistupoval k oltáři. Rozhřešení zvez, v náboženství

život skončil jest, a synu Archadiovi Constantinopolim poručiv, v dobrotě a v trpělivosti umřel jest.

Archadius, čtyřicátý šestý císař, muž múdry, obránce kostela Římského mocný a věrný, když slyšel, že Attilius, bratr jeho, král uherský, aby Řím měl, obrátil se k Římu dobývání, povstal proti němu a řka: Co pánu Bohu dáno, to naše není. A tak se Uhři zase vrátili. A když jest umřel Attilius, čtyři syny ostaviv, tehdy jeden králem Uherským ostal, totiž Dietmarus. Druhý, totiž Otagarus anglickým. Třetí, Hyspánským. Čtvrtý, Moravským, a Rakúsy, Štyrský, Carynthy, Carnolu až do Berúna měl. Tomu říkali Otagarus menší. 5 10

Theodricus, syn Dětmaruov, když Otagarus přilehl k Berúnu a chtěl vlaské země i Římu dobývat, tehdy Theodricus, maje pomoc papežovu a kniežat vlaských, jel k němu v bitvu a porazil jest Ottagara. I učiněn jest císařem. A zabil jest Ottakara. I dána mu za ženu dcera krále franského [343], a byl pokoj po všech královstvích za něho. Žibřid s draky bojoval jest. 15

Honorius, čtyřicátý a osmý císař, po smrti Theodrikově vstúpil na císařství z vůle papeže a kniežat vlaských. A seděl jest v Berúně pokojně, maje Moravu, Rakúsy, Štyr, Carynthy, Carniolo. Tento nedal žádného zabít, řka: Poněvadž nemohu mrtvého vzkřísiti, také nechci zahubiti. Když které knieže se jemu protivilo, poslal posly sladkých řečí, aby vždy umluvili pokoj i s dary. Vidúc nepřitele, dary upokojili mysl zlú, a potom poslové řeči dobrou dovrhli pokoje. 20

Marcianus, čtyřicátý devátý císař, muž múdry, stavěl Padev a Benátky zdí obehnal. Tento silně rozmáhal císařství a obraňoval kostela Římského a vlaskú zemi zhajoval, že žádný před ním více nerozmáhal. Zabít jest zrádú létha božieho čtyřstého šedesátého. 25

Lev, padesátý císař, tento všechny pohanské modly spálil jest, umučenie božie vyzdvihl jest, a aby žádný na hrobu ani na zemi, ješto by lidé šlapali umučenie božieho, neryl, kto do kostela křesťanského uteče, aby frejd měl. Jedna žena urodila za něho sedm dětí, které uvrhla u bláto, a když císaře k tomu přivedli, císař kopím páraje mezi nimi, učije, že jedno dítě tak silně se kopí chytilo, že se ho pustiti nechtělo, a toho jest vzal za syna. A že tak múdré bylo, byl za krále po smrti Lva volen Zeno řečený, ale jiné děti byly zemřely [344]. 30 35

Zeno, padesátý a první císař, když vstúpil na císařství, chtěl zabít syna Lvova pravého. Máte to vědúc, dá Syna sedlce a vezme dítě sedlské, a to Zeno zahubil. A když zroste, pravý syn Lvuov bude knězem a potom papežem, který nechal Zeno královati, proto že byl dobrým křesťanem. A mezi tím Zeno s papežem zjímá tři sta biskupov arianských, kteréž spálil a mnohé hladem zmořil. 40

Anastasius, padesátý druhý císař, ten jest seděl v Constantinopolim, maje zlú mysl proti papeži pro Řím, kterému kdy posly poslal slavné, nechtěl jich ani viděti ani slyšeti. Kacieř byl arianský, štěstí

žádného nemaje, než v sobě lkaje, čil všudy nepřátelstvo a nad žádným se pomstiti nemohl, až jeho hrom zabil.

Justimianus, padesátý a třetí cesař, tento pode lsti mluvil jest, že by byl dobrý křesťan a že chce arianské kaziti. A když se
5 k němu zhrnuli křesťané, kázal je hubiti, Boecia, Aquilu, Symacha a Jana papeže zahubiti. Umřel jest náhlý smrtí, kterého duši viděl jeden svatý otec v hrnec ohnivý vjíti a pokličkú přikrýti.

Justimianus, padesátý a čtvrtý cesař, toho svatý Agapitus obrátil na vieru křesťanskú. Tento tři věci dobré učinil. Nejprvé,
10 sepsal práva světská a cesařská. Druhé, kostel svaté Žophii v Constantinopolim ustavil. Třetí, když byl mor a hlad, tak že žena jedna dítě snědla, ustavil, aby mše raná matky boží zpívána byla. A přestalo obé. Toho [345] zde za tebe, králi milý, nenie, leč na hradě, opatř to, a budeť bohda lepšie štěstie. Královal třiceti osm leth.

Justinus druhý, padesátý a pátý cesař, kdy jest
15 seděl v Constantinopolim a Řím měl pod sebou i vlaské země, měl hajthmana Narsis, který věrně jeho věc řídil, ale že ho královna nenáviděla, tehdy jel do Vlach, a ten jest zjednal, že ani dnes vlaská země viec nehledí k cesaři Constantinopolimskému. A učiněn jest Justinus cesařem
20 Římským a držel jest vlasti německé.

Tiberius druhý, padesátý šestý cesař, křesťan výborný a nábožný, každý den veliké almužny činil, a když mu žena za zlé měla, říkal jest: Viem pána nebeského, že mi poklad jedná na nebi i na zemi. Potom v jedné chvíli chodě po domu, v kterým byl palác jeho, uhledal
25 na zemi kříž, který když kázal vykopati pro poctivost pána Krysta, najde klenoty náramně veliké etc.

Mauricius, padesátý a sedmý cesař, tento měl úmysl Řím sobě zase opanovati a svatého Řehoře zabíti. Mezi tím dítě po Římu běhalo, křiče, že skuoro cesař má umřieti a zabít má býti. Potom přikázal
30 rytieřom, aby nelúpili a také pro skúpost jim žoldu nedal. I zvolili rytieři jiného cesaře. A když jest Mauricius utíkal, zabít jest od rytieřuov.

Patas, padesátý osmý cesař, boje veliké činil s králem perským, který byl v té chvíli sobě zahrnul Jeruzalem. I měl jest Patas vítězství. A příjev do Říma, kázal papeži Bonifácovi [346] chrám Pantheon
35 ku poctivosti Panny Marie světiti a jiné chrámy pohanské ku poctivosti svatých světiti a jiné věci, které byl z Jeruzalema přinesl, kříž svatý a slúp, u kterého dnes ďábly v Římě vyhánějí, kterého Eraclius zabil jest.

Eraclius, padesátý devátý cesař, křesťan, když Cozdras, vzev kříž svatý a kopí svaté a hřebíky boží, učinil sobě thrun
40 a kázal se za boha modliti a učinil stolicí, z které hřímalo a dešť šel v té chvíli, Cozdras mnoho odtrhl zbožie Římského a Jeruzalem dobyl jest, tehdy Eraclius proti němu povstal jest a zvítězil jest, a lid, který byl jat od Cozdrása, svoboden byl jest. A když patriarcha nesl zase kříž svatý

do Jeruzalema, brána zavřela se, až když jsú s pokorú šly, tehdy odevřela se. A tak vyzdvížení svatého kříže učiněn jest.

Constantinus třetí, šedesátý cesař, zlý náramně, tři věci zlé učinil. Nejprvé, obrazy svatých rauchem, zlatem a drahým kamením ozdobené*) zlúpil, řka: Tyto lidi toto rúcho v zimě nezhřívá 5 a v létě je obtěžuje a jim horkosti přidává. Druhé, zabil svatého Martina papeže, proto že ho trestal. Třetí, chtěl Řím mieti a do Říma cesařství přenést, a proto Constantinopolští, rozhněvavše se, v lázni ho zabili.

Constantinus čtvrtý, šedesátý první cesař, mnoho zdělal kostelův křesťanských. Za jeho časuov žena krále perského přijela do Constantinopolim a křtila se, když domuov nechťela, tehdy král perský s velikými vojsky přijel, chtěje ženy [347] dobývati, potom umluven jsa, křtil se jest a ženu svú s slavností domuov vzal.

Justimianus druhý, šedesátý a druhý cesař, z dobrého kkonce, zlé rady kacieřské zlý učiněn. Nejprv, chtěl vieru křesťanskú 15 zahubiti. Druhé, Řím papeži odjíti. Třetí, Leocia zbavil úřadu. Potom Leocius povstav s mnohými kniežaty, nos a jazyk uřeže cesaři, a sám na cesařství vkročí.

Leocius, šedesátý a třetí cesař, tři leta královal, a když velmi obtěžoval poddací mnohými a vymyšlenými křivdami, 20 povstal proti němu Tiberius. A jakož on nos uřezal Justimianovi a jazyk, též mu Tiberius učinil, a jej na ostrov dal, aby tam byl, duokudž by neumřel.

Tiberius třetí, šedesátý čtvrtý cesař. Tehdy, když Justimianus slyšel, že Leocius nekráluje a jest bez nosu a bez jazyka, tehda 25 šel Justimianus k králi Tynklovi perskému, a ten kdy mu dá svú dceru, dobude mu zase cesařství, a on zabí Tiberia i Leocia a rozpomínaje se, kolikrát jemu od nosu krev ukanula, tolik kázal zabíti služebníkuov Leocových.

Justimianus třetí, šedesátý pátý cesař, ten, který 30 byl prvé Justimian druhý, když byl bez nosu a bez jazyka, zase navrácen na cesařství, zkazil město Jerson, v kterém byl jat a kázal muže i ženy krom dětí, všecko zahubiti. Kterého Filip zabil jest. A sám po něm královal jest.

Filip druhý, šedesátý šestý cesař, tento chtěl silně 35 vieru křesťanskú zahubiti i přikázal, aby se žádný nekřtil ani svátosti [348] bral, tělu božímu aby se nemodlil žádný. To když Římanóm nebylo libo, z ponuknutí Říman a kněží, Anastasius hajthman, povstal proti němu, a vylúpiv mu oči, sám miesto něho královal.

Anastasius druhý, šedesátý a sedmý cesař. Tento 40 ve všech věcech zlý byl, a proto rytieři vzali jej v ohyzdu. I proto povstal proti němu Theodosius a učinil z něho knieže a přikázal mu, aby nechvátal

*) V rukopise stojí: ozdobené.

k ciesařstvie ani papežství, že když by tomu porozuměl, že by ho hned chtěl zabít.

Theodosius třetí, šedesátý osmý cesař, nábožný velmi, tomuto když Lev třetí jal syna a tak mučil ho i zabít chtěl, že se
5 musil ciesařstvie odpovéděti i s otcem, a otec, než by viděl syna svého smrt a takové trýznění, ustúpil ciesařstvie Lvu třetímu a sám knězem byl i s synem.

Lev třetí, šedesátý a devátý cesař, po postúpenie ciesařstvie jemu od Theodosia, kraloval mocně. Tehdy tři léta oblehli
10 jsú pohané Constantinopolim a, nedobývše, odlehli jsú. Jeden mnich počal ho na vieru kacieřskú voditi, a aby obrazy kazil, križmo, ornáty, kropáče, mnichy, kněží a jeptišky, aby rodily, z klášteruov hnal. Tehdy, když ho papež trestal, psal Římanóm, aby papeže nebyli poslušni a jemu poplatkuov nedávali. Potom skuoro umřel jest.

15 Constantinus pátý, sedmdesátý cesař, člověk přezlý, hřešník sodomský, panenský odjímač, čarodějník, cizoložník, opilec, hráč, modlám obětoval, a vieru křesťanskú kazil, obrazy svatých i svatosti. Umřel jest léta Božieho sedmstého [349] šedesátého pátého. Dvadceti a pět leth kraloval.

20 Lev čtvrtý, sedmdesátý první cesař, na počátku křesťan dobrý, křesťany velmi vyvyšuje ve cti, v chvále, v bohatstvie, potom když lakomstvie oslepilo srdce jeho a vzal v chrámě korunu zlattú s karbunkulem, tehdy povstali proti němu Constantinopolitánští a svrhli ho z ciesařstvie pro mnohé útisky a nespravedlivosti.

25 Constantinus šestý, sedmdesátý druhý cesař, svrchu psaného Lva syn, ten učinil tři zlé věci. Nejprv, máteř zsadil z ciesařství, která mu zjedнала oči vylúpení. Potom, že sedmnáct dní slunce svú barvu ztratilo, mnozí řekli, že jest to pro ohavenie Constantina. A když jest měl syna, tehdy opět Hyrena, máte Constantinova, vylúpila synu
30 oči, potom Nuciferus vzal Hyrenu a zazdil ji v kláštere panenským, a když se tak pletlo ciesařstvie Constantinopolské, tehdy byl veliký nepokoj v Římě a v Německých stranách rozdělili ciesařstvie. A všechny tyto země zvolily jsú cesaře Karla prvního, krále ffranského, za cesaře těchto zemí, aby tyto sobě měly svého cesaře, a oni sobě jiného.

35 Karel první, sedmdesátý třetí cesař, král franský, ten když byl volen od papeže Lva a od králuov a od země vlaské, anglitské, aragonské, uherské, a od těch královstvie, které v těchto třetích knihách v páté kapitole jsú menovány, tehdy anjel boží dal mu meč, kterým pokojně podbil jest všechna svrchu psaná královstvie a poddal je pod vieru pána
40 Krysta [350] a papežově poslušenstvie. Nejprvé, pětmezciatma královstvie rozdělil jest. Druhé, osm seth biskupuov a kniežetstvie na miesta, totiž kto má Moravu anebo Brno s hradem, to markrabie, kto Těšín, to knieže etc. Též i duchovní stav, kto má Řím, to papež, kto biskupem anglickým. to patriarcha, a tak dále. I ustavil jest, aby žádný nebyl cesařem než ně-

meckého pokolenie, koho volenci volé, a žádný papežem, leč rodu vlaského, a to tak trvá. Udělal ciesař Karel v Cáchách kostel krásný, a tu má každý ciesař bráti korunu železnú, v Medioláně stříbrnú a v Římě zlatú.

Ludvík, sedmdesátý čtvrtý ciesař, syn svrchupsaného Karla, nechtěl ciesařství přijíti, leč by byl volen právem volencuov a, maje 5 tři syny, rozdělil jim truoje království. Lotariovi dal Hyspanii, Pipovi Aquitanii, Ludvíkovi Bavorskú zemi, potom synové otcem chudým pohrdali. Za jeho časuov vítr veliký strhl se jest a země třesenie přinesl jest a železo padlo z povětří šestnáct noh zděli a dvě z šíři. Pochován v Mohuči. 10

Lotarius první, sedmdesátý a pátý ciesař, za jeho časuov pohané silně obořili se k Kolinu, chtějíc tři krále vzieti. I stalo se náramně veliké pobitie, které hnal až do moře a mnoho tisíc ztonulo pohanuov. Maje toho hryzenie v svém srdci, mnichem učiněn jest a synu svému svolí korferštuov ciesařství postúpil. 15

Ludvík druhý, sedmdesátý a šestý ciesař, měl syna, kterého ďábel obsedl jest, proto že chtěl otce zabíti. Za něho dešť krvavý [351] spadl jest, mor veliký za něho připadl jest, a v tom umřel jest. Připadli jsú pohané a mnoho zhubili mezi křesťany lidí i měst i vsí vypálili. Ale kostelův nechali i lidi i zboží, řkúc, že v jeskyni boží nesluší žádnému 20 překážeti.

Karel druhý, sedmdesátý sedmý ciesař, lahodností došed ciesařství, potom počel se protiviti papežovi, ale skuoro přestal od toho, maje radu dobrú, a počel stavěti kláštery a kostely a je hojně nadávati. Potom žid jeden lecieho otrávil jej s jeho bratruov ponuknutí 25 a záplaty.

Karel třetí, sedmdesátý osmý ciesař, když za něho pohané vtrhli do vlaské země, tehdy jel proti nim, bráně viery křesťanské, a když se měl bít, podá pohanu, že mu chce svú dceru dáti, aby se křtil. A pohan svolí a křtí se, a vezma dceru ciesařovu, pojede domuov, i byl 30 pokoj veliký ve všech zemích. Když měl zlé domněnie do své ženy, že by s jedním biskupem přebývala, kázal ji upáliti, a když oheň nechtěl se jí jíti, nechtěla zase k muži, než tu klášter ustavivši, jeptiškú byla a tu umřela a pohřbena.

Arnolffus, sedmdesátý devátý ciesař, když kardinálové volili dva papeže, vida, že mnohá kacieřstva se zapalují a pokoj se velmi ruší, jel do Říma a tam s raddú kardináluov a Říman, jmá oba papeže uruci, aby přijali výrčenie, který jednoho zvoliv, druhého prvního preláta pod pažem učinil, potom když v nemoc upadne, vši jeho snědly, a lékaři mu nemohli pomoci. 40

Ludvík třetí, osmdesátý ciesař, [353] syn Arnolfuov. Za jeho času ciesařství se počelo dvojiti u Vlaších. Chtěli jednoho mieti a Němci druhého i nemohlo se to sjíti, potom korfferští odvrhli Ludvíka pro nestatečnost jeho a zvolili Conrada.

Conrád, saské knieže, osmdesátý první císař, když byl člověk starý a sešlý, prosil volencuov, aby volili Jindřicha Saského, který jest byl v té chvíli jeho nepřítelem. A to stalo se. I umřel jest Conrád v náboženství a v pokoji.

5 Jindřich, saské knieže, osmdesátý druhý císař, volený svorně a řádně od korferštuov i korunování trojiego došed, prosil papeže i korferštuov, aby syn jeho, Otta, královal. A to se stalo. Kterého poslal proti Berengarovi, kacieři, do Vlach, aby s nim bojoval, kterého porazil jest a z Vlach vypudil.

10 Otta první, syn Jindřicha, osmdesátý třetí císař, když jest jal Berengaria a Lampardy navrátil k císařství, a tak velmi ustanovil, aby císařství bylo při Němcích, aby více hýbáno nebylo. Potom umřel léta božieho devětstého a sedmdesátého třetieho.

Otta druhý, syn Otty prvního, osmdesátý čtvrtý
15 císař, když měl druhú korunu a třetí vziati na císařství, vzal ženu s sebou na korunování. Mezi tím pohanstvo velmi mnohé přijede do Calabri, i jede v boj proti nim, i ztratí boj pro nesmělost vlaskú. A tak teskností umřel v Římě.

Otta třetí, syn Otty druhého, osmdesátý pátý císař,
20 měl ženu náramně smilnú, kdy ta žádala jednoho hrabí, řekl jest: Nebyl bych [352] věrný služebník pána mého, bych to učinil. Tehdy císařova žalovala na hrabí, že byl s ní o to mluvil, i kázal císař hrabí stíti bez súdu. Potom, když vdova hrabinka přijela, a když se uptal pravdy i na své ženě, kázal ji živú zahrabati, a vdově dal hrabí jiného a čtyři hrady přidal.

25 Jindřich druhý, knieže Bavorské, osmdesátý šestý, volen jest a byl císařem. Tento ustavil jest biskupství Pamberské, a hojně nadal jest. Českú zemi do konce k víře křesťanské přivedl jest léta božieho tisícieho čtyrmezciatmého. A za něho všechny tyto země přivedeny jsú plně ke křtu, krom židuov.

30 Conrád druhý, knieže frankrejské, osmdesátý sedmý císař, udělal Spiru město, a biskupství založil, pokoj dobrý po všech zemí učinil jest a s papežem dobře nakládal jest, patnáct leth královal a, nedokonav kostela Spírského, umřel jest.

Jindřich třetí, syn dcery Conratovy, osmdesátý
35 osmý císař, dokonat kostel Spirenský i biskupství jeho, a pokoj veliký za něho byl jest. Za něho v Římě nalezen jest obraz obrový, převeliký a v hlavách jeho lucerna, majíc v sobě světlo neuhasitelné, které uvrhli jsú do moře, a titul byl psaný: Tuto leží Pallas, syn Evandruov. Ten obraz dnes leží v Římě, převeliký, alabastrový u žaláře svatého Petra.

40 Jindřich čtvrtý, syn svrchu psaného Jindřicha, císař osmdesátý devátý. Za jeho času Jeruzalem byl zase přiveden k císařství Německému za času Urbana papeže, potom veliký svár povstal mezi císařem a papežem za dvě lété, tak že [354] lidé křtili se bez oleje svatého. nemohúc mieti křížma svatého od biskupuov pro rozkázání papežova,

a mše a zvonění, pohřeby byly zapověděny. Potom ciesař jal papeže a umrtvil ho. Potom syn jal ciesaře a umrtvil ho u vězenie.

Jindřich pátý, svrchupsaného Jindřicha, když otce umoril jest, stál o to, aby papež byl volen a řád a pokoj uveden a rozkázal papežovi, biskupům a kněžím, aby vedli spasenie lidské, jakž mají písmy svatými rozkázáno a svatosti a kázanie spravedlivé. Navrátil papežovi města i kostely, které byl jemu otec jeho odjal.

Lotarius čtvrtý, devadesátý první ciesař, saský vejvoda. Tento, když král Sicilský jest kacieřem učiněn, přemohl jeho a jiného krále ustavil jest. Potom měl pobití s králem českým u Berúna, a tu svatý Václav viděn jest na koni před vojskem českým, porážíje Němce. Za jeho času náramná suchota byla po vší zemi.

Conrat třetí, kníže Turynské, volen za ciesaře devadesátý druhý. Tento dobyl Jeruzalem s pomocí Říman a Benátčan, léta Božieho tisícieho stého a čtyřicátého, který potom zradili Templáři mniši bez vědomí patriarchy mnichuov zderazských, kteří nosí dva kříže červená, na jednom prutu svrchní, menší znamená kříž pána Krysta, dolejší, širší znamená kříž dvou lotrů, ale jich patriarcha nese jej v lodičku na znamenie, že jedva utekl do Říma na lodi a o té zradě nic nevěděl, co jeho menší učinili. [355]

Fridrich první, svrchupsaného Conrada syn, devadesátý a třetí ciesař, chtěl zase Jeruzalema dobýti, i sebral lid veliký z Francií z Čech, z Uher, i ze všech německých zemí, i trhl zemi tam a mnoho měst pohanských dobyl. Potom kúpaje se v malém potůčku, utonul jest. To slyše Žoldan, povstal jest a mnoho křesťanuov zhubil jest. Někteří praví, že od tohoto ciesaře počalo se české královstvie, neb Vratislav, syn Břetislavuov, kníže české, byl s ciesařem. Tehdy té chvíle, když Mediolánští zprotivili se a Papia a k tomu jiné krajiny vlaské papežovi, sebrav lid, jel jest a dobyl jest Mediolánu skrze Čechy. A tu jest právě zpevnil, aby v Čechách král byl, a lva jim bez ocasu dal, a když se navrátil pro ocas, dal jim lva se dvěma ocasy léta božieho tisícieho stého devadesátého. A tu jest ciesař vzal tři krále a do Kolina vnesl etc.

Jindřich šestý, svrchupsaného Frydrycha syn, devadesátý a čtvrtý ciesař, pokusil se o dobývání Jeruzalema, a když přemohl ciperskú zemi a král jal Torrenta, roznemohl se jest u Akaron, umřel jest, na kteréhožto miesto bratr jeho vstúpil jest a také od povětří a od vody umřel jest, a mnoho lidu zteklo, a tak vodami ztráveni jsúc, zemřeli jsú.

Filip druhý, svrchupsaného Jindřicha bratr, devadesátý a pátý ciesař, když volenci byli rozděleni, jedni volili Ottu a druzí Filipa. Filip poslal k nejprvnějšímu králi českému k Vratislavovi, aby přijel k němu na pomoc a přijal manstvie a korunování od arcibiskupa Mohuckého, který té chvíle měl biskupstvie české v moci a pod sebu [356]. A to se stalo. I jel jest Filip do Cách s králem českým, a přemohli jsú Ottu a Cáchy, Kolín a Pamberk. A tak ztvrzeno jest královstvie české. A přivev

král Vratislav do Prahy, založil kostel Vyšehradský s volí papeže a hojně nadal. Leta božieho stého devadesátého druhého zabit jest cisař v Pamberce tajně, a potom usazeno, aby král český byl volencem, když se volenci nemohú spolu srovnati o osobu.

5 Otta čtvrtý, knieže saské, devadesátý šestý cisař, prvé od cisařstvie odvržený, měl zlú mysl proti králi českému, který potom počne válku o královstvie Sicilské. A papež jeho ssadí, ale po mnohých kledbách, a miesto něho volé Fridricha, a tak obdrží. Potom Otta povstane proti Fridrichovi i ztratí boj, potom tesknostěmi umřel, ode všech kniežat
10 i od svých pánuov saské země, jsa opuštěn.

Fridrich třetí, devadesátý sedmý cisař, tento zjednal, že syn jeho byl volen za cisaře skuoro po jeho volenie, potom syn tak mocně povstal proti otci, že by neměl byl pomocníka krále českého, byl by ho vyhnal z jeho přirozeného panstvie, nad kterým když měl vítězství,
15 umožil ho u vězenie. Potom povstal proti papežovi tak silně, že papež s kardinály musil ustúpiti do Janny, na kterého kdy kletbu vydal a volencuov ponukl, aby jiného volili, po volenie jiného Benádčené ho z Vlach vyhnali a papeže do Říma zase povolali.

Jindřich sedmý, knieže turinské, devadesátý osmý
20 cisař, po svém vyvolenie [357] přijel k Frankfurdu s velikým lidem, proti kterému jel Cunrat, syn svrchupsaného Fridricha, chtěje ho mocí odehnati Jindřicha od cisařstvie. A stal se boj veliký, léta Božieho tisícieho, dvústého čtyřicátého sedmého, a přemohl jest Jindřich, ale potom skuoro umřel jest. Mezi tiem Cunrat chtěl vždy na cisařstvie, kterému když papež
25 překážel, vedl boj až do smrti.

Rudolff, devadesátý devátý cisař, upokojil všechny země po veliké bůři, která se dala osmmezciatma leth od Fridricha a od Kunrata syna jeho, potom o zemi Rakúskú, král český zašel jest s cisařem, kterýžto král český slul Přemysl a potom Ottakarus a byl pátý král, a
30 psal se král český a vévoda Rakúský. I stal se boj veliký. A tu jest zabit král český, a mnoho Čechuov v Rakúsech léta Božieho tisícieho dvústého sedmdesátého osmého. A tak cisař Rudolff podbil sobě královstvie české i kniežetstvie Rakúské, ale že Ottagarus měl syna a cisař dceru, dal dceru králi Václavovi Českému, který potom byl král šestý český a založil klášter
35 ve Zbraslavi.

Adolff, stý cisař. Když král Anglický poslal mu veliké peníze, aby mu lidu poslal na pomoc proti králi Franskému, vzev peníze i koupil hrabstvie, a když žádný jeho poddací nechtěl bez žoldu jeti, proto že takovou křivdu učinil králi a zmeškal ho, vzali proti němu
40 kniežata kyselost a zsazen jest proto. Potom počel ukrutnost a zabit jest v boji.

Albrecht, knieže Rakúské, stý a druhý cisař. Tento když nebyl volen ode všech volencuov, nechtěl cisařstvie vzieti, až jedno-
stajně [358] ho všichni volili. Potom jel na korunování s velikým množstvím

Rakúsic, Uhruov a jiných rozličných lidí, vyloživ klenoty, chtěje zase sehnati, lakomě kladá šacunky, potom bratr jeho požádal své strany dědicství, a on nic než věnce jemu podáno, nechtěl dáti, kterého potom bratr zabil, léta Božieho tisícieho třistého osmého.

Jindřich osmý, hrabě Lucumberburské, stý a třetí 5
cisař. Tento když přijel do Řezna, a ta krajina také tam se sjela, totiž Spirští, Pamberští, a řečník mluvě, řekl, že páni prosí za toto a za toto. Cisař jim nic neodpověděl, až řekli: Poddací tvojí prosí za toto a za toto. I řekl: Poddacím mým chci rád učiniti, co žádají spravedlivého, ale pánóm nic není potřebie činiti, neb jsú páni. Za něho umřel král Václav český, 10
kterýž byl král český, polský i uherský a zabit jest v Olomúci na záchodě dolejší děrů a umřel bez syna. Ale dceru měl Alžbětu, té dal cisař syna svého Jana, který potom slul král Jan slepý, který udělal v Praze klášter Kartúský, rek divný, zabit v Angli, léta božieho tisícieho třistého čtyřicátého. Potom cisař Jindřich, den Matky Božie na nebe vzetí, otráven 15
v těle božím skrze mnicha černého predicatora. Když ho lékaři chtěli léčiti, nedal, řka: Nedaj pán Buoh, bych život nebeský chtěl od sebe odehnati. A tak umřel v náboženství. A od té chvíle ti mniši po všem světě přijímají tělo božie z levé ruky pod kletbů a pod hříchem smrtným.

Ludvík, kníže Bavorské, stý a čtvrtý cisař, byl volen. 20
toliko ode tří [359] volencuov, totiž od arcibiskupa Mohuč[s]kého, Tyrského a krále Českého, a od jiných kníže Fridrych Rakúské. Ti dva náramně o to boje vedli, až Ludvík jal Fridricha, kterého když k vuoli bratra jeho čarodějník poslal čerty, aby ho vynesli z vězení, nechtěl jest, ale zaháněl je modlitbami, a křížem svatým, kterému dáti dal vajce sniesti i propustí 25
ho, a on potom vajci skrze vši umořen jest.

Karel čtvrtý, syn krále Jana slepého českého, když z učenie přijel Pařížského do Prahy, volen jest cisařem ode všech jednostajně, ale těžce mu šlo cisařství od papeže, proto že jsú spolu v Paříži s Innocenciem, který potom byl papež šestý, vedl zpúru, málo ho sobě 30
váže. Ale potom radů múdrů napraven měl všecku pokoru proti stolici Svaté, i šlo mu všecko šťastně, a pokoj byl veliký za jeho časuov po všem křesťanství. Tento deset věcí dobrých učinil: Nejprvé, českú zemi vši ctí a bohatstvím velikým zvelebil, že, kdež Čech šel, všady ho za svatého měli, a svátek sobě lidé učinili, řkúc: Podte, vizte člověka svatého z svaté 35
země. Druhé, tyto kostely v Praze zdělal: u svatého Václava kuor udělal, a věží u všech svatých na Hradě, a tu dvanácte doctoruov za své kaplany založil a k tomu děkana a probošta, a je hojně nadal, kostel na Karlově u svatého Ambrože, Slovanský, u svaté Katheřiny, na Botiči, u Matky Božie Sněžné a nové Město ustavil, a právy je ohradil krásnými. Třetí, 40
učenie založil slavné v Praze v každém umění mistry [360] a doctory a jim krásné domy dal, platy i práva a svobody. Čtvrté, arcibiskupství učinil z biskupství v Praze, a zpuosobil, aby pod pražského arcibiskupa slušeli tito biskupové: Pamberský, Litomyslský, Olomúcký, Řezenský,

a aby v svých potřebách k králi Českému hleděli k opravě, jako k svému poddaciemu, a osoby v nově volené králi českému okazovali, kterému, bude-li se líbiti osoba volená a arcibiskupovi také, tehdy král, arcibiskup i kapitola mají o něho psáti do Říma o potvrzení. Páté, poddal tato knížata ku patření králi Českému, a aby byli v raddě jeho, když jsú v Praze, anebo když by byli obesláni, totiž markrabství Bramburské, Luzacké, Slezské, Saské, Holandské se všemi knížaty Slezskými, Bavorské, Moravské, Brabantské i jiná knížata. Šesté, svátosti říšské do Prahy dobyl, které jest na Karlštajně místo učinil a tam dvanáct kanovníkuov nadal a děkana, aby ostříehali svátosti a klenotuov království Českého, od kterých první klíč má král Český, potom několik pánuov, potom také děkan Karlštajnský etc. Sedmé, přenesl jest tělo svatého Václava z starého Boleslavě do Prahy a hroby svatého Víta, Zigmunda, Lidmilly okráslil jest. Osmé, nové město zdí obehnal jest. Deváté, lidnost velmi miloval z každého národu, aby v Praze lid byl, to mysli, i pohané na hůře u svatého Vavřince aby byli a damašky dělali a hedvábí, i židy a mnichy každého zákona. Desáté, když měl několik synuov, učil je, aby na paměti měli šest věcí: Nejprvé, aby se pána Boha báli a jemu věrně slúžili, každý den mše svaté [361] slyšeli. Druhé, kleteb papežských aby se velmi báli, a aby se nikterakž nedali od poslušenství a dobrovolnosti Římského biskupa odvoditi. Třetí, aby kněží ctili, jich hájili a křivdy žádné jim činiti nedali. Páté, šacunkův chudiny aby se častých varovali. Šesté, nepřátely aby raději dary a dobrovolností aby uválel nežli boji. Královal třiceti leth, umřel léta Božieho tisícieho třístého osmdesátého o-mého, ten den před svatým Vítem, v druhú hodinu na noc.

Václav třetí, stý a šestý císař, volený, nekorunovaný než železnú korunú v Cáchách, a s ním jeho paní, paní Johanna, dcera knížete Holandského, léta božieho tisícieho třístého sedmdesátého šestého, vedle kterého té chvíle byl otec jeho císař Karel, Ludvík Mišeňský, Mohutský vévoda, Rajnský, Saský, Bramburský, kníže Holandské, Bavorský, Subaudský, přátele Johanny a kněz Jan, arcibiskup Pražský. Za něho drahně zlých věcí učiněno, skrze krále Václava. Nejprvé, když byl ve dvú letú, totiž léta božieho tisícieho třístého padesátého devátého, tehdy korunován jest na hradě, a v té chvíle plakal náramně a zesral oltář svatého Mauricií na hradě, na kterým stál, když ho korunovali, a plakal, až jeden pekař dal mu koláček, teprv se utajil. A tomu pekaři dána moc, aby sám jediné pek l koláčky do smrti. Také že se byl narodil v Nornberce, tu zesral křtitedlníci, když ho křtili [362]. Druhé, že byl žráč a opilec. Třetí panny, paní bral bezděky, a když mu bylo učiněno, aby nemohl roditi, kázal před sebou milostníkom hřešiti, vzda-li by se jemu zechtělo. Třetí, miloval řezáky, šípy, psy, tauily, a vydal se na netbalivost. Čtvrté, když měl zlé domněnie do své paní, a ona se zpoviedala mistru Johankovi, děkanu všech Svatých, i přišel k němu král, aby mu pověděl, s kým pře-

bývá, a kďy děkan nechtěl jemu nic praviti, kázal ho utopiti. Potom přeschla řeka, a kďyž lidé pro mlýny chleba neměli, počeli proti králi reptati, a to byl počátek zlého. Páté, kďyž počel mistr Jan Hus z knih Vykleffových kázati na kněži před lidem obecním, a aby měli chudobu apoštolskú, tu počel učiti a neřády kněžské lidu oznamovati, ješto toho neměl činiti, neb i kněži i mistři měli své starší a práva, aby se trestali, to se líbilo králi i lidu pražskému mnohému, a kďyž kanovníci králi veliké dary dávali, prosiec, aby nedal Mistru Husovi kázati, a ti, kto Husa milovali také, řekl král: O, dobrá to hus, nese mĹ zlattá vajce. A kďyž tak zanetbal jest a učení zkazil jest, tak že mistruov a studentuov každého jazyka v tém- dni na šestmezcieta tisíc, kteříž na hotový groš trávili vystěhovalo se, a potom, kďyž byl Hus upálen v Konstancii i mistr Jeroným, a král byl na Novým Hradě, tehdy začeli najprv u svatého Štěpána dávatĹ pod obojí zpuosobú, a potom kněz Jan, mnich poběhlý, řekl lidu: Děkujte pánu Bohu [363] z daruov božích, že ste pravdu boží poznali a krev boží přijímali, již nelitujte své krve vylévati pro krev pána Krysta a kažte Anti-krista, a již poďme k rathúzu a prosme pánuov, ať nám propustí svobodu pravdy božie, pro kterou jest upálen svaté paměti mistr Jan Hus a mistr Jeronym. I šli jsú k rathúzu Novoměstskému muži, ženy, děti a křičeli hlasem velikým, a páni byli zavřeli rathúz, a někto z huory udeřĹ na monstranci kamenem a chudina, obořeci se, šturmuji k rathúzu, a do- budúc s meči konšeluov jedenádcte a dvanáďctý byl poslán k králi a ztepú všecky. Potom, kďyž králi tu novinu pověďĹ, za řeva upadne v šlak, a prvě než mistr Albík, jeho lékař přijde, umře teskností.

Z i g m u n d, s v r c h u p s a n é h o K a r l a syn, druhý král uherský, ciesař stý a sedmý, kďyž zvěděl ty noviny o obratu, a Pražané se jemu pěkně poddávali, aby přijel do Prahy jako hospodář. A kďyž přijel do Vratislavě, tu sřal čtrmezcieta starších měšťan. Potom Pražané poslali pána Kraupu,*) měštěnána staroměstského, toho upálil, řka, že jest kacieř. Potom přijel do Hory, i přijeli k němu páni Pražané, a on otvřatil od nich oči, nechtěl jich slyšeti. A potom po dlúhé chvíli, vyslyšav je, rozkázal, aby řetězy z ulic vyňali. To páni Pražané učinili. Potom opět pošli k němu posly do Hory, a on jim rozkáže, aby bran a oděnie staroměští položili na hradě a novoměští na Vyšehradě, a zeď aby položili od Pořičské brány, až do Horské. A kďyž poslové přijedú do Prahy s tiem poselstvím v noci, tehdy svolají se spolu konšelé, řkúc: Aby se nám nestalo jako Vratislavským. Svolajme mistry, ať nám radí, jestli pravda přijímati boží krev čili nic. I svolají mistry mistra kardinála, v té chvíli rectora a jiné mistry, řkúce: Prosíme, ustanovte nás pod vašimi dušemi, muoženie-li právě hájiti a za pravdu mieti přijímánie těla božieho a krve božie. A oni požádavše potazu ději skrze mistra Jakúbka, že jest pravda božie a že mohou na ni bezpečně umřieti. I ději páni: Milí mistři, veďte to před se svobodně, nebojce se žádného. My vás chcem zhajovati a vy nás. A hned

*) Správně by bylo: Krásu.

zase řetězy zdělají a na krále nic netbají. Potom král pojede do Uher po lid, a mezi tím Pražané oblehnú Vyšehrad, a tu král poražen bude. Maje hrad i Vyšehrad na vše Svaté ráno, kterého Žižka stíhal až do Hory. A tu král z rady Pipovy zapálí Horu, řka, aby kacieři z jeho tobolky neměli
 5 klenotuov. I uteče do Brodu Německého. Žižka, příjev do Hory, dopálí Horu a stíhá krále až do Německého Brodu, tak že král jedva uteče. Potom Žižka vojska nerozpustí, bude páliť zemi, kláštery bořiti, mnichy hubiti, palcátem je zabíjeti, a slúže Pražanom, dobyl Berúnu. Tu mnoho spálil lidí a zbil potom Chomútova etc. Povstal potom Rokycan, baccalár, a
 10 počel kázati a počne Prahú silně vlásti. I vykřikne lid proti slepci Žižkovi. I budú ot něho Pražané poraženi [365] u Malešova. Potom dvě vojště budú mocné, totiž Siroťci, v kterém vládl malý Prokúpek, a tito hajthmané v něm byli: Žižka, Bzdinka, Pardus, Roháč, Carda, Velek, Čapek, a ten je zradil, že byli poraženi a v taborským vojště, vuodce Holý Prokop a mnoho
 15 hajtmanuov, ti jsú slúžili bez ornátuov s bradami, a nekřtili než vodú z potoku, řkúc: Já tě křtím, Davide neb Zuzano, ve jméno Ježíše. A tak divné věci dály jsú se, jako kdy od počátku světa, které mierně, bohdá, spíši Vaše královské Milosti v kronice České, bude-li Vaše Jasnost toho žádati. A tam poviem, kterak Zigmund císař do Čech přijat a skrze kompactata.
 20 pactata.

Albrecht, knieže Rakúský, císař stý a osmý, a král Uherský a od polu Český, neb Pražané ho volili, ale města Polského krále, ten po smrti krále Zigmunda, kterého měl dceru a který umřel v Znojmě vzal korunu českú v svú moc a jal císařovu v Znojmě, a probral
 25 ji větší stranu klenotuov. Potom byl volen králem Římským. Potom Uherským, najposláz Českým. Potom přijel do Prahy a tu korunován u svatého Václava a koruny nechal na Karlštejně, ustaviv pana Menharta purkrabí. Potom jel dobývat Táboru a, naloživ mnoho, odjel od něho. Potom jel do Uher a tam, obtieživ Alžběthu, svú ženu, dceru císaře Zigmunda, mezi Jezery umřel jest, nevzav korunování císařského. [366].

Fridrich třetí, knieže Stýrské, po smrti krále Albrechta přijel k Vídni jako dědic, a Vídeňští před ním byli brány zavřeli, který klekl proti slunci, slíbil toho bez pomsty nenehati. Mezi tím Vídeňští radili se, chtějíc sami panovati, ale páni nechtěli, než aby knieže
 35 měli. Mezi tím Fridrich bude volen králem Římským, a teprv Vídeňští jeho přijmú pod těmito úmluvami: Bude-li královna Alžběta mieti syna, aby do leth dietčích kraloval a s bratrem Albrechtem, aby se umluvil, s kterým vždy válku měl až do smrti kniežete Albrechta. Potom králová porodí v Uhřích syna, který hned po křtu bude korunován na Uherské
 40 království etc. Potom přijede králová do Viedně, ukratší korunu Uhróm, a přijede i s dietětem, které král Fridrich vezme korunu i dietě, aby choval obé až do leth dietete. Mezi tím Čechové budú bez krále, než Pešík vládl Prahú. Ale Uhři vzali sobě krále Vladislava polského, který hluboce k Jeruzalemu se dobyl, a když zrušil přísahu, kterou učinil na božím těle, Abaldach

Turecký na svém bohu. Tehdy řekl pohan: Poněvadž křesťané lží svému Bohu, i jich Buoh buď nám na pomoc. A tak obrátiv se, poráží křesťany, a krále zabiv, čtvrtí a na každé bráně čtvrt zavěsí. Julian, kardinal, který radil králi, aby nedržel přísahy, utopí se. Mezi tím Poláček jeden, Rychlík jménem, mitěžil lidmi, řka, že by on byl král Polský, který po patnácti 5 létech okázal se [367] v Poznaně, řka, že jest králem. Tu jej měšťané z předměstie poctivě vzali. A když pan Lukáš vévoda přijel, poznav, že není král, než lhář, chtěl ho stieti, tu páni staří té krajiny nedopustili, než což všecko království učiní, potom byl s niem o to, všeho království, a když 10 královna stará odeprě, že její syn není, i páni, udělajíc mu korunu papírovú na praněř vsadic, každý den dvakrát jej mrskali, a potom chovali u vězení poctivě až do smrti, aby žádný o nich neutrhal, že by svého krále umožili. Potom pan Jiří z Poděbrad dobude Prahy, a bude vládnúti Prahu až do leth krále Ladislava. A potom požádají ho Čechové od ciesaře, kterého 15 když jim ho vydá, korunují na Hradě. Potom po roce pojede do Vratislavě a odtud do Rakús, a odtud do Uher. A mezi tím okáže se kometa s velikým ocasem, prorokujíc smrt mnohých pánuov i krále. I sešli jsú najprv tito páni: Pan Cilský zabit, starší Gubernat stát, pan Roznberský starý i pan Jindřich, pan Telecký, a tak jiní páni. Potom také umře král Ladislav v Praze té chvíli, když páni čeští, rakúští i uherští jeli jemu po kněžnu, 20 dceru krále franského, a prvé než poslové vyjedú z Paříže, umřel král Ladislav, kterému requiem s velikú slavností po vši zemi ffranské král i kněžna, jemu oddaná, činili jsú. Potom na království uherské, zpuosobem páně Jiříkovým bude volen syn Hunad Janušuov, kterému dal pan Jiří dceru svú [368]. Potom sjedú se páni Čeští, aby volili krále, i volé pana 25 Jiříka, té chvíle správce Českého, za krále, řádným a jednostajným volením. A potom řádným korunováním bude královati v Čechách pokojně. Až potom zbúří se páni, totiž pan Zdeněk, pan Roznberský, pan Švamberk, pan Plavenský, pan Dobrohost a papež a král Uherský, pan Burian, páni Štěpánovcové i jiní proti králi Jiřímu pro některaká práva, a zdá se mi, 30 že najviece pro vieru. I budú války náramně tuhé, které potom, buohdá, snad v České kronice psáti budu, a ty války ještě stojí, totiž léta božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého, o svatým Martině. Ale o skutcích svrchupsaného Fridricha a o minci zlé a o jeho vězení, kterak jsú ho jali vídeňští, a král Český, král Jiří, jeho z vězení vysvobodil, a o bojích kniežat bavorských tuhých, totiž knieže Lidvíka a Bramburského, to jinde má místo, i proto tuto opustím. A s tím buď konec všie kronice až do mých časuov, totiž mistra Pavla z Prahy, mistra Žídka řečeného, doctora a mistra Vídenského, Krakovského, Padevského, Bononského i někdy Pražského, právě a nad jiné kronikáře složené. 40

DEO GRACIAS

OBSAH SPRÁVOVNY:*)

PŘEDMLUVA.

Věnování spisu 1. Rozvrh spisu 3. Úmysl spisovatelův 3. Název spisu.

KNIHA PRVNÍ: **Naučení, co se tkne obecného dobrého od jiných věcí:**

1. O rozmnožení služeb božích	4
2. O uvedení království v jednu a tutéž víru obecnou, křesťanskou	5
3. O poslušenství království, zvláště kněží, papeže	5
4. O válkách a neštěstích a příčinách úspěšného válčení	7
5. Vymůže-li se válkou o kalich, přijímání pod obojí	8
6. Válka o kněžské zboží	8
7. Válka s pány, zvláště s panem Zdeňkem	9
8. Úkol legáta při sjednocení u víře	9
9. Osazení arcibiskupství a organizaci kněžstva v Čechách	10
10. O reformě koleji	11
11. O nutnosti znamenitých a vysokých lidí při králi	11
12. O nutnosti duchovních v radě královské	12
13. O zavedení spravedlnosti při soudech	12
14. O dohlídce nad vězni a zacházení s nimi.	13
15. O dvoru královském a úřednictvu	13
16. O penězích	14
[17. Chybí v obou rukopisech.]	
18. O slibech	15
19. O chudých a o starostech o ně	16
20. O kupcích, cizozemcích a řemeslnících pod jednou	16
21. O žádání pomoci	17
22. O závětech	17
23. O zachování zákona božího	18
24. O židech	19
25. O řemeslnících	20
26. O bojích	21
27. O svátostech	21
28. O příčinách rušení a kažení míru	22
29. O péči králově o krásné stavby	23
30. O vynechání některých kapitol a ujištění o úmyslech spisovatelových	23

KNIHA DRUHÁ: **O správě krále Jiřího k jeho osobě:**

1. O nutnosti podrobiti se papeži Pavlovi III.	24
2. O zaměstnání králově hned když vstal	26
3. O rouchu králově	26
4. O ranní pobožnosti	26
5. Zač na mši má král děkovati Bohu	27
6. O koření se Bohu na mši	27

*) Sestavil vydavatel.

7. O myšlénkách na poslední soud	27
8. O modlitbě v duchu	27
9. O každodenních obětech na mši	28
10. O odevzdání se andělům strážným	28
11. O zjevném stání královu k službám lidu	28
12. O osazení soudu	28
13. O spisování Anualii a trávení času do oběda	29
14. O odpoledním posílení	29
15. O dohledu na radnice	29
16. O chování se při obědě	29
17. O hodech	30
18. O pokrmech	30
19. O trávení času po jídle	30
20. O odpočinutí po jídle	30
21. O varování se přílišného hněvu i radosti	31
22. O hře	31
23. O pouštění zvířat do boje	31
24. O večeři	31
25. O jedlých zvířatech	32
26. O chlebech	32
27. O hovědech k zabiti	32
28. O zvěřině	32
29. O ptácích	32
30. O rybách	33
31. O mléku, vejcích, zelenině, ovoci	33
32. O večerním sedání	33
33. O nočním spaní	33
34. O zkládání pro plod	33
35. O vynechání některých kapitol	34
36. O tloušce	34
37. O lékařské pomoci	34
38. O lékařích	34
39. O spravedlivosti	35
40. O milosrdenství	35
41. O štědrotě	35
42. O králově mluvení	35
43. O moudrém mluvení	36
44. O bláznivém mluvení	36
45. O lstivém mluvení	36
46. O královském klamu	36
47. O dovolení klamu	37
48. O smilství a cizoložství	37
49. O manželství	38
50. O králově	38
51. O bezdětnosti králů	39
52. O ženách	40
53. O vychování synů královských	40
54. O vychování dcer královských	41
55. O čeledi a dvořanech královských	41
56. O konšelech	42
57. O bláznech	42
58. O královu lakomství	43

59. O králově štědrosti	43
60. O lakomém králi	44
61. O ukrutnosti králově	44
62. O známkách ukrutnosti královny	44
63. O královu hněvu	45
64. O králových zármutcích	45
65. O kletbě papežově	45
66. O nápadu království po smrti krále Jiřího	46
67. O pamatování na smrt	47
68. O tělech v hrobu	47
69. O nemilosrdenství božím	48
70. O chování se před smrtí	48
71. O chování se v hodině smrti	49
72. O zacházení s tělem po smrti	50
73. O hrozných a neobyčejných umíráních	51
74. O zlořečenství	51
[75]: O následcích kletby	52
[76]: O obrazu králově na Týně	53
[77]: O legátech k papeži	53
[78]: O nejpotřebnějších věcech	54
[79]: O městu	55
[80]: O vynechání různých kapitol	55
[81]: O sedláku	56
[82]: O cizozemci	56
[83]: O panských domech	56
[84]: O kněžské prebendě	57
[85]: O důvodech kněžského zboží	58
[86]: O řemeslnících a obchodnících	59
[87]: O pivech	60
[88]: O čtrnáctce věcech pro upokojení veřejnosti	60
[89]: Kapitola poslední: Konečné naučení, jak by král Jiří měl upokojiti zemi, své tělo i svoji duši	61

KNIHA TŘETÍ: Kroniky, ukazující dobré i zlé skutky prvotních znamenitějších panovníkův.

Předmluva:

O chvále stvořitele 68, o stvoření duchů 69, o stvoření 70, úkolu, vlastnostech a povinnostech člověka 70, o správcích světa 74, význam příchodu Kristova na svět 76, úkol biskupa římského 77, napomenutí krále Jiřího 77.

Úvod:

O kronice 78, o obecní kronice 78, o zvláštní kronice 78, anualia 78, o rozdílu kronik a zákona božího 78, o spojení kronik se zákonem božím 78, o biblí 79, o starém zákonu 79, o kronikářských knihách starého zákona 79, o novém zákonu 79, o kronikářských knihách nového zákona 79, o kronikáři 79, o věrohodných starých kronikářích 79, o nejistých kronikách 79, o potřebnosti kronik pro lid 80.

Kronika toho, co bylo před stvořením světa:

O Bohu 80, o bytosti božské 80, o svaté Trojici 80, o božské osobě 80, o Bohu otci 80, o Synu božím 81, o třetí božské osobě 81, o temnotě 81, o propastech 81, o vodách 81, o Duchu svatém nad vodami 81, o ničem 81,

o noci 82, o zemi 82, o marné zemi 82, o netvárné matce 82, o ideí 82, o universalích 82, o místě Boha 82, o čase Pána Boha 83, o nebolestivosti boží 83, o svatosti boží 83, o síle boží 83, o nesmrtelnosti boží 83, o skrytosti boží 84, o jasnosti boží 84, o světlosti boží 84, o nesmírnosti boží 84, o slávě boží 85, o všemohoucnosti boží 85, o otcovství božím 85, o štědrosti boží 86, o dokonalosti boží 86, o spravedlivosti boží 86, o milosrdenství božím 87, o jedinství boží 87, o uměních božích 87, o božím poznání všech věcí přítomných, minulých i budoucích 87, o boží vědomosti všech řečí 88, a všech mrzkých věcí 88, o třech nepodobných věcech 88, o božím poznání všech věcí 88, o božím poznání zlých věcí 88, o božím poznání lidského myšlení 88, o jménech Ježíše Krista 89, o důstojenství božím 89, o ušlechtilosti boží 89, o císařství božském 89, o trůnech božích 90, o korunách božích 90, o jablku božím 90, o žezlu božím 90, o mečech božích 91, o rouchu božím 91, o královstvích božích 91, o čeledi boží 91, o odění božím 91, o nepřemoženosti boží 91, o žalářích božích 92, o nezhrěšitelnosti boží 92,

Kronika o vyjití světa v svůj byt.

O počátku světa 92, o konci stvoření světa 92, o řádu stvořených věcí na světě 92, o okrouhlosti světa 92, o zavěšení světa 93, o dokonalosti světa 93, o jedinství světa 93, o konečnosti světa 93, o krásnosti světa 94, o užitečnosti všech věcí na světě 94, o místě světa 94, o počtu všech věcí na světě 94, o obrazu božím na každé věci 95, o rozdílných věcech na světě 95, o nazvání věcí na světě 95, o trvání světa 95, o stvoření světa 96.

Kroniky šesti dní.

Kronika prvního dne 96, druhého dne 97, třetího dne 98, čtvrtého dne 99, pátého dne 99, šestého dne 100.

Kronika lidská.

O člověku 100, o poražení člověka bédou 100, o bidách lidských 101, o složení člověka 101, o konci stvoření člověka 101, o ukrytí věcí v člověku 101, o ráji 102, o Indii 102, o kronice Adamově 102, o kronice samého Adama 102, o zjevení anděla 104, o modlitbách Adamových 105, o opuštění člověka 109.

První věk světa: Do potopy:

Adam 110, Eva 111, Kain 111, Abel 111, Sedechem 111, Seth 111, Enos 111, Kajnan 111, Mahalaleel 112, Jared 112, Enoch 112, Methusalem 112, Lamech 112, Vynálezci řemesel 112.

Druhý věk světa: Od potopy do Abrahama:

Noe 112, Sem 113, Jaffet 113, Cham 113, Canaan 113, Nimrodt 113, Belis 114, Ninus 114, Semiramus 114, Semiranius 114, Thare 114.

Třetí věk světa: Od Abrahama do Davida:

Abraham 115, Loth 115, Isaak 115, Ismael 116, Jakob 116, Útěk Jakobův před Esauem 116, Josef 116, Židé v Egyptě za faraona 117, Mojžíš 117, Desatero přikázání 117, Aron 117, Assyrské království 118, Egyptské království 118, Arkadské království 118, Trojské království 118, Vlašské království 118, Idumské království 119, Athenské království 119, Amazonské království 119, Thebánské království 119, Kretenské království 119, Macedonské království 119, Perské království 119, Židovské království 119, Josue 120, Judas 120, Kaleb 120, Othoniel 120, Hajoht 121, Delbora 121, Gedeon 121, Abimelech 121, Thala 122, Ja'r 122, Jephtha 122, Ezebon 122, Hajlon 122, Abdon 123, Samson 123, Bezvládi po smrti Samsonově 123, Heli 124, Samuel 124.

Čtvrtý věk světa: Od Saula do Sedeciáše.

O králi 124, o dobrém králi 125, o lepším králi 127, o nejlepším králi 127, o zlém králi 129, o horším králi 130, o nejhorším králi 130, o židovském království 131, Jerusalelem 131, Sion 131, Chrám Šalamounův 131, krajiny království jerusalemského 132, města téhož království 132, mocné krajiny pohanské 132, o moudrosti Šalamounově 132, o jeho bohatství 133, o jeho trůnech 133, o jeho koruně 134, o jeho stolu 134, o jeho obětech 134, o jeho ženách 135, o oslabení a umenšení pomsty za hříchy proti zákonu božímu 135, o výhodách města diecesálního 136, Saul 137, David 138, Salomon 138, Roboam 138, Abiáš 139, Asarja 139, Josafat 139, Joram 139, Otosiáš 139, Joas 139, Amasias 140, Jeroboam 140, Osiáš 140, Joathan 140, Achaz 140, Ezechias 141, Monases 141, Amon 141, Josiáš 141, Eliachim 141, Jeconias 141, Sedecias 142.

Pátý věk světa: Od Nabochodonozora do Julia:

Velcí králové Babylonie 142, Město babylonské 142, O chvále a slávě města babylonského 143, o slávě města babylonského 145, o perském království 145, o království Alexandrovu 145, o římském království 145, o královstvích a zemích Nabochodonozorových 145, o královstvích a zemích království perského 146, a království římského 146, o židovském zajetí 146, list Jeremiášův 147, Jeremiášovo sepsání 147, Ezdráš 147, Nehemiáš 148, Tobias 149, Judith 149, Hester 149, Izajáš 150, Job 151, Jeremiáš 151, Baruch 151, Ezechiel 152, Daniel 152, Ozeáš 153, Johel 153, Amos 153, Abdiáš 154, Jonáš 154, Micheáš 155, Naum 155, Habakuk 155, Zofoniáš 155, Aggeus 156, Malachiáš 156, Zachariáš 156, Makabeus 157.

Šestý věk světa: Od císaře Julia do císaře Fridricha IV. nebo od Ježíše Krista do papeže Pavla III.

Největší města na světě 157, počátek Říma 157, mistři od Tarquinia do Julia 158, království pod panstvím římským 158, o císaři 158, o místě císařovu 158, o volencích císařových 159, o korunách císařových 159, o moci císařově 160, o Římu 161, císař Julius 161, Augustus 161, Tiberius 162, Gaius 162, Claudius 162, Nero 162, Galba 163, Vespasianus 163, Titus 163, Domitianus 163, Serva 163, Traianus 164, Hadrianus 164, Antonius Pius 164, Marcus Antonius 164, Commodus (Gamedius) 164, Pertinax (Belvispertinaus) 164, Severus 164, Antonius Caracalla 164, Martinus 164, Antonius Marcus 165, Aurelius 165, Maximianus 165, Gordianus 165, Filipp 165, Decius 165, Aemilianus (Voluzianus) 165, Valerianus 166, Gallienus 166, Claudius 166, Aurelianus 166, Tacitus 166, Probus 166, Florianus 166, Carus (Jarus) 167, Dioclecianus 167, Constantinus 167, Constantín 167, Julianus 167, Jovinianus 168, Valentinianus 168, Valens 168, Gratianus 168, Theodosius 168, Arcadius 169, Teodoricus 169, Honorius 169, Marcianus 169, Lev 169, Zeno 169, Anastasius 169, Justinianus 170, Justinus II. 170, Tiberius II. 170, Mauricius 170, Patas 170, Heraclius 170, Constantinus III. 171, Constantinus IV. 171, Justinianus II. 171, Leocius 171, Tiberius III. 171, Justinianus III. 171, Filip II. 171, Anastasius II. 171, Theodosius III. 172, Lev III. 172, Constantinus V. 172, Lev IV. 172, Constantinus VI. 172, Karel I. 172, Ludvík 173, Lotar I. 173, Ludvík II. 173, Karel II. 173, Karel III. 173, Arnulf 173, Ludvík III. 173, Konrad saský 174, Jindřich saský 174, Ota I. 174, Ota II. 171, Ota III. 174, Jindřich II. 174, Konrád II. 174, Jindřich III. 174, Jindřich IV. 174, Jindřich V. 175, Lothar IV. 175, Konrad III. 175, Fridrich I. 175, Jindřich VI. 175, Filip II. 175, Ota IV. 176, Fridrich III. 167, Jindřich VII. 176, Rudolf 176, Adolf 176, Albrecht 176, Jindřich VIII. 177, Ludvík bavorský 177, Karel IV. 177, Václav III. 178, Zigmund 170, Albrecht 180, Fridrich IV. 180.

UKAZATEL.

- Abdiáš 154.
Abdon 123.
Abel 111.
Abiáš 139.
Abimelech 121.
Abraham 115.
Adam 100—105, 108, 110.
Adamova kronika 102.
Adolf rakouský, císař 176.
Aemilianus 165.
Agar 116.
Aggeus 156.
Achaz 140.
Albik z Uničova 179.
Albrecht rakouský, císař 176, 180.
Alexander Veliký 14, 145.
Alexandrie 145.
Alžběta, choť Albrechtova 180.
Alžběta Přemyslovna 177.
Amasias 140.
Amazonie 119.
Ambrož, Svatý 23, 126, 177.
Amenofis 117.
Amon 141.
Amos 153.
Anastasius 169.
Anastasius II. 171.
Andělův dům 23.
Anglie 75; 136.
Antonius Caracalla 164.
Antonius Marcus 156.
Antonius Pius 164.
Apolinář, Svatý 23; 62.
Aquileja 136.
Arcadius 169.
Arcibiskupství pražské založeno 177.
Aristoteles 14.
Arkadie 118.
Arnulf, císař 173.
Aron 117.
Asarja 139.
Asyrie 118.
Atheny 119.
Augustus, císař 161.
Aurelianus 166.
Aurelius 165.
Azariáš 140.
Babylon 142, 143, 145, 157.
Babylonie 142.
Bamberk 136.
Bamberský biskup 12; 177.
Baruch 151.
Bavorská knížata 12, 28, 178.
Beda 79.
Beghardi 10, 61.
Bekyně 10, 61.
Belis 114.
Benátky vlácké 20, 102, 136.
Benedict, Svatý 50, 65, 126.
Beroun 22.
Beroun dobyt Žižkou 180.
Beroun, srážka Čechů s Lotharem IV. 175.
Bezděz 22.
Bířmování v Praze 6.
Biskupství české pod arcibiskupem Mo-
hučským 175.
Boleslav, Stará 178.
Borek 61.
Bosáci 62, 64.
na Botiči 177.
Brabant 178.
Braniborské kníže 12, 28.
Braniborsko 146, 178.
Bratři pět, svatých 64.

- Brno 64.
 Brno hlavní sídlo markrabství 172.
 Brod, Německý, porážka Sigmundova 180.
 Brodští (Č.) 67.
 Břetislav, kníže české 175.
 Burian 62, 181.
 Bzdinka (= Hvězda Jan z Vicemilic) 180.
 Canaan 113.
 Carda 180.
 Carus 167.
 Císař 158.
 Císař z německých zemí má být vzat 159.
 Cizozemci a jich poměr k češtině 56.
 Claudius 162, 166.
 Commodus 164.
 Consiliator, doktor padevský 34, 70.
 Constantin 167.
 Čapek Jan ze Sán 180.
 Čejkeřík, lékař krále Jiřího 34.
 Čechové nechtějí věřit písmům doktorským 52.
 Čechové u Milána 175.
 Čechové v cizině nenávidění 64.
 Čechy 146.
 Čechy, jejich neutěšený stav 150.
 Čechy, bída lidu 148.
 Čechy ke křesťanství přivedeny 174.
 Čechy, kostely pusté 148.
 Čechy královstvím učiněny 175.
 Čeněk, prokurátor v Plzni 50.
 Dalida 123.
 Damian, Svatý 22.
 Daniel 152.
 David 138.
 Decius 165.
 Devora 111, 121.
 Dioclecianus 167.
 Doktor krále Jiřího neučený 57.
 Doctorové nevážení za krále Jiřího 143.
 Domicianus 163.
 Dunaj 72.
 Egypt 118.
 Eliachim 141.
 Enoch 112.
 Enos 111.
 Esau 116.
 Ezecháš 141.
 Eugen IV. papež 16, 59.
 Eva 100, 101, 103, 104, 105, 111.
 Ezdráš 147.
 Ezebon 122.
 Ezechiel 152.
 Filipp, císař 165.
 Filipp II. 171.
 Filipp II. císař 157.
 Filipp II. potvrzuje království České 175.
 Florenc 136.
 Florianus 166.
 František, Svatý 126.
 Fridrich I. 175.
 Fridrich I. Čechy činí královstvím 175.
 Fridrich III. 59, 176, 180.
 Gaius, císař 162.
 Gajdar 111.
 Galba 163.
 Gallienus 166.
 Gedeon 121.
 Giges 141.
 Gordianus 165.
 Gratianus 168.
 Habakuk 155.
 Hadrianus 164.
 Hajlon 122.
 Hajoth 121.
 Heli 124.
 Heraclius 170.
 Hester 149.
 Hnězdno 136.
 Holandsko 178.
 Honorius 169.
 Hora Kutná 15, 179, 180.
 Hora Zelená 8.
 Hradčany 23.
 Hradec Králové 9.
 Hrob sv. Václava 2.
 Hunyady, Jan 181.
 Hunyády, Ladislav (Gubernat) 181.
 Hus, Jan M. 60, 179.
 Husité 89.
 Husitská víra 60.
 Husitský řád 109.
 Husitští kněží 8, 12, 73.
 Hvězda Jan z Vicemilic (= Bzdinka) 180.
 Hynková na Kanském trhu v Praze 33.
 Cham 113.
 Chomútov zničen Žižkou 180.
 Idumské království 119.
 India 102.
 Innocenc VI., papež 177.
 Isaak 115.
 Isaiáš 141, 150.
 Ismael 116.
 Italie 118.
 Jaffet 113.

- Jajr 122.
 Jakob 116.
 Jakoubek ze Stříbra 179.
 Jan, arcibiskup Pražský 178.
 Jan Lucemburský 177.
 Jan z Želiva 179
 Jared 12.
 Jeconías 141.
 Jep ha 122.
 Jeptišky 11.
 Jeremiáš 147; 151.
 Jeroboam 140.
 Jeroným, Mistr 179.
 Jeroným, Svatý 79.
 Jerusalemské království 132.
 Jíčin 10.
 Jihlava 64.
 Jilji, Svatý 23, 62.
 Jindřich II. 174.
 Jindřich III. 174.
 Jindřich IV. 174.
 Jindřich V. 175.
 Jindřich VI. 175.
 Jindřich VII. 176.
 Jindřich VIII. 177.
 Jiří, král 1, 3, 84, 181.
 Jiří král bez biskupův 150.
 Jiří král bez mistrů 152.
 Jiří král bez plodu mužského 133.
 Jiří král bez učených lidí 143.
 Jiří král, hřbitov jeho předků 148.
 Jiří král, jeho čisté mravy 37.
 Jiří král, jeho nesrovnalosti s panovníky 158.
 Jiří král, jeho obraz na Týně 6, 7, 53.
 Jiří král, jeho plnost 34.
 Jiří král vybídl Židka k sepsání Spravovny 108.
 Joas 139.
 Joathan 140.
 Job 151.
 Johánek, mistr a děkan u Všechných 178.
 Johanna, choť Václava IV. 178.
 Johel 153.
 Jonáš 154.
 Joram 139.
 Josafat 139.
 Josef Egyptský 116.
 Josiáš 141.
 Josue 120.
 Jovinianus 168.
 Jubel 111.
 Judas 120.
 Judith 149.
 Julian Cesarini 181.
 Julianus 167.
 Julius, císař 158, 161.
 Justinianus 170.
 Justinian II. 171.
 Justinianus III. 171.
 Justinus II. 170.
 Kadaň 64.
 Kajn 111.
 Kajnan 111.
 Kaleb 120.
 Kalixt III., papež 620.
 Kalmana 111.
 Kancelář Jiřího krále 54.
 Kanda 102.
 Kanovníci u sv. Václava v Praze 58.
 Karel I., císař 172.
 Karel II., císař 173.
 Karel III., císař 173.
 Karel IV. 11, 42, 53, 177.
 Karel IV., jeho hrob 148.
 Karlov 177.
 Karlštajn 53, 178, 180.
 Karthago 157.
 Kartousy 62, 64.
 Karty 31.
 Kateřina, Svatá 177.
 Kaulet 8.
 Klenoty korunovační 178.
 Kliment, Svatý 126.
 Kolby 31.
 Kolín n. L. 10, 67.
 Kolín n. R. 114.
 Kompaktata 60.
 Konrád II. 174.
 Konrád III. 175.
 Konstantin III. 171.
 Konstantin IV. 171.
 Konstantin V. 172.
 Konstantin VI. 172.
 Koruny císařovy 159.
 Kosma, Svatý 22.
 Kostel na Týně 6, 7, 23.
 Kostel sv. Petra na Vyšehradě 2.
 Kostel sv. Václava na Hradě v Praze 2, 8, 9.
 Kostka, Zdeněk 12.
 Kostky 31.
 Koule 31.
 Kouřimští 67.
 Král český volencem stanoven 176.

- Království českého potvrzení 175.
 Krása, Jan 196.
 Kréta 119.
 Kristus, jeho narození 162.
 Krupka 64.
 Křest jazykem českým 6.
 Kugštajn 62.
 z Kunstatu, Boček 74, 128.
 Kupci pražští, jich bohatství 17.
 Laban 116.
 Ladislav, král 46, 59, 62, 181.
 Lamech 111, 112.
 Leocius 171.
 Lev, císař 169.
 Lev III. císař 172.
 Lev IV., císař 172.
 Lien 116.
 Lipsko 11.
 Litomyšlské biskupství 16, 59.
 Litomyšlský biskup 12, 177.
 Longin, Svatý 22, 64.
 Lotar I. 173.
 Loth 115.
 Lothar IV. 175.
 Louny 9.
 Ludmila, Svatá 22, 178.
 Ludvík bavorský, císař 177.
 Ludvík, císař 173.
 Ludvík, kníže 57.
 Ludvík Mišeňský 178.
 Ludvík, vévoda bavorský 61.
 Ludvík II., císař 173.
 Ludvík III., císař 173.
 Lukáš, vévoda polský 181.
 Lužice 62, 146, 178.
 Macedonie 119.
 Mahalaleel 111, 112.
 Makabeus 157.
 Malachiáš 156.
 Malešov, vítězství Žižkovo 180.
 Manicheus 87.
 Marcianus 169.
 Marcus Antorius 164.
 Martinus 164.
 Matyáš, král uherský 62; 63.
 Mauricius 170.
 Mauricius, Svatý 178.
 Maximianus 165.
 Menhart z Hradce 180.
 Methusalem 112.
 Micheáš 123, 155.
 Mikuláš, mistr 54.
 Milán dobyt pomocí Čechů 175.
 Mišeň 136, 146.
 Mišeňské kníže 28.
 Mnichové 64.
 Mnichové žebraví 10.
 Modloslužebníci v Praze 51.
 Mohuč 159.
 Mojžiš 117.
 Monases 141.
 Morava 27, 62, 146, 178.
 Morava markrabstvím 172.
 Morava pod Honoriem 169.
 Most 52, 64.
 Nabuchodonozor 145.
 Nadání kněžská v Němcích 9.
 Naum 155.
 Nehemiáš 148.
 Nero 162.
 Nevěstky v městech 135.
 Němce poráží sv. Václav 175.
 Nimrodt 113.
 Ninus 114.
 Noe 112.
 Norimberk 10, 20, 67, 159, 178.
 Norimberští 22.
 Nymburk 10.
 Oběšenci na šibenicích 148.
 Obchod v Praze 20.
 Odpustky, názor Čechův o nich 136, 137.
 Oldřich Celský 181.
 Olomouc 64, 136, 177.
 Olomoucký biskup 12, 126, 177.
 Origenes 79.
 Osiáš 140.
 Othoniel 120.
 Otosiáš 139.
 Otta I. 174.
 Otta II. 174.
 Otta III. 174.
 Otta IV. 176.
 Otta IV. proti králi českému 176.
 Ozeáš 153.
 Padua 136.
 Panna Marie, její úcta 65.
 Pardus Jan z Horky 180.
 Paříž 11, 181.
 Patas 170.
 Pavel III., papež 25.
 Pertinax 164.
 Persie 119, 145, 146.
 Pešík z Kunvaldu, purkmistr staro-
     městský 60, 180.
 Pipo z Ozory 180.
 Pisně hanlivé na církevní hodnostáře 150.

- Písně o M. J. Husovi 60.
 Písně rouhavé 60.
 Pivo brodské 71.
 Pivo pražské 71.
 z Plavna, Jindřich 62. 181.
 Plzeň 50.
 Poděbrady 42. 46.
 Pod obojí přijímání zavedeno 179.
 Podskalí 23.
 Polsko 126. 146.
 Polský král 14.
 Poznaň 181.
 Praha 9, 11, 12, 20, 22, 23, 51, 56,
 61, 63, 71, 73. 108, 109, 125, 136, 159,
 161, 179.
 Praha bez nevěstince 136.
 Praha, děkanství u Věech Svatých 16.
 Praha, dům u mouřenína 17.
 Praha, dům u váhy 17.
 Praha, hrob sv. Ludmily 178.
 Praha, hrob sv. Sigmunda 178.
 Praha, hrob sv. Vít 178.
 Praha, Karlov 177.
 Praha, klášter kartouzský 177.
 Praha, kolej 161.
 Praha, kostel sv. Mauricia na hradě 178
 Praha, kostel sv. Tomáše 126.
 Praha, kostely na Malé Straně 126.
 Praha, lékaři její 16.
 Praha, na Botiči 177.
 Praha, na Slovanech 177.
 Praha, nedostatek v ní 30.
 Praha, nouze v ní 46.
 Praha, Nové Město 177.
 Praha Nové Město založeno 178.
 Praha, rathúz malostranský 29, rathúz
 novoměstský 29, rathúz staroměstský
 29.
 Praha, rynek novoměstský 21.
 Praha, sídlo Karla IV. 178.
 Praha, svatost na Hradě 22.
 Praha, škola juristická 62; škola juristi-
 cká práv světských 62; škola lé-
 kařská 62.
 Praha, Učení vysoké založeno 177.
 Praha, u Matky Boží Sněžné 126, 177.
 Praha, u sv. Ambrože 23, 126, 177.
 Praha, u sv. Apolináře 23, 62.
 Praha, u sv. Benedicta 50. 65, 126.
 Praha, u sv. Františka 126.
 Praha, u sv. Jiljí 23.
 Praha, u sv. Kateřiny 177.
 Praha, u sv. Klimenta 126.
 Praha, u sv. Máří Magdaleny 126.
 Praha, u sv. Štěpána na Rybníčku 161,
 179.
 Praha, u sv. Václava 23, 58, 177, 180.
 Praha, u sv. Vavřince 178.
 Praha, u Věech Svatých 11, 59, 62, 148,
 177.
 Praha, v Kartouzích 126.
 Praha, Zlatnická ulice 17.
 Probus 166.
 Prokop Holý 67. 180.
 Prokop, Svatý 42.
 Prokopová, apatekářka 33.
 Prokůpek, vůdce Sirotků 180.
 Přemysl Otakar II., král český 176.
 Přijímání dětí 52.
 z Rabštejna, Jan 54.
 Ráchel 116.
 Ráj 102.
 Rakouská knížata 134.
 Rebeka 116.
 Roboam 138.
 Roháč, Jan z Dubé 180.
 Rokycana, Jan 9, 10, 15, 49, 64, 180.
 Rokycanova strana 109.
 Rokycanovi kněží 2.
 z Ronšperka, Dobrohost 8, 181.
 z Rosenberka (Jan) 12; 62; 181.
 z Rosenberka, Jindřich 181.
 z Rosenberka Oldřich 181.
 Rouhání se obrazu umučení P. Krista 61.
 Rouhání se Panně Marii 61.
 Rudolf rakouský, císař 176.
 na Rybníčku 161.
 Rychlík 181.
 Rýnské kníže 28.
 Řezenský biskup 12, 177.
 Řezno 72, 159.
 Řím 20, 32, 75, 76, 102, 118, 136,
 143, 157, 158, 159, 159, 151.
 Římské království 145, 146, 158.
 Salmanasar 140.
 Saminael 70, 91, 97.
 Samson 123.
 Samuel 124.
 Sára 116.
 Saské kníže 28.
 Sasko 178.
 Sasy 146.
 Saul 137.
 Sedání 31.
 Sedeciáš 142.
 Sedechem 111.

- Sem 113.
 Seminarius 114.
 Semiramis 114.
 Serva 163.
 Seth 111.
 Severus 164.
 Sigmund, císař 179, 180.
 Sigmund, Svatý 22, 137, 178.
 Sion 131.
 Sirotci 180.
 Skřítkové 98.
 Slezká knížata 12.
 Slezké kníže 28.
 Slczsko 27, 62, 146, 178.
 na Slovanech 177.
 Solnohrad 136.
 Strahovský klášter 10.
 Strana, Malá 23.
 Svátost říšská v Praze 21; 64; 178.
 Svěcení kněží 6.
 Šacunky za krále Jiřího 17.
 Šachy 31.
 Šalamoun. 132, 133, 134, 135, 138.
 Šalamounův chrám 131.
 ze Sternberka, Zdeněk 8, 9, 61, 62, 181.
 Štěpán, Svatý 161.
 Štěpánek 181.
 ze Švamberka, Bohuslav 62, 181;
 Tábor 9, 180.
 Tacitus 166.
 Telecký ze Hradce, Jan 181.
 Templáři 175.
 Těšín, sídlo knížecí 172.
 Thare 114.
 Théby 119.
 Teodoricus 169.
 Theodosius 168.
 Theodosius III. 172.
 Thola 122.
 Tiberius 162.
 Tiberius II. 170.
 Tiberius III.
 Titus 163.
 Tobíáš 149.
 Tobíáš, kněz 9.
 Tomáš, Sv. 126.
 Traianus 164.
 Troja 118, 157.
 Trýr 114.
 Třebová 148.
 Týn n. Vlt. 8.
 Týnský kostel 6, 7, 23, 53.
 Universita v Praze založena 177.
 Valens 168.
 Valentinianus 168.
 Valerianus 166.
 Václav II., král český 15, 72, 176.
 Václav III., král český 177.
 Václav IV., český král 178.
 Václav, Svatý 2, 22, 23, 42, 58, 64, 137, 175, 177, 178, 180.
 Václav, Svatý na bílém koni u Berouna 22.
 Vavřinec, Svatý 178.
 Velek z Březnice 180.
 Vespasianus 163.
 Vídeň 11, 12, 20, 180.
 Vincencius, kronikář 79.
 Vít, Svatý 22, 137, 178.
 Vladislav, král polský zvolen králem uherským 180.
 Vltava 46, 110.
 Vojířová Albrechtová 33.
 Vojtěch, Svatý 22, 42.
 Volenci císařští 159.
 Vratislav 179, 181.
 Vratislav, král český 175.
 Vratislav, král český pomáhá císaři Filippovi II. 175.
 Vratislav, král český v Cáchách 175.
 Vratislav, král český, zakládá kostel Vyšehradský 176.
 Vyšehrad 22, 23, 62, 179.
 Vyšehrad, porážka Sigmundova 180.
 Vyšehrad, založení kostela 176.
 Vyšehradský kostel 8.
 Vyškov 64.
 Zachariáš 156.
 Zajíc z Hasenburka, Zbyněk 8.
 Zbraslav 10.
 Zbraslav, založení kláštera 176.
 Zeno 169.
 Znak český 175.
 Znojmo 180.
 Zofoniáš 155.
 Žatec 9, 61.
 Židek, Pavel 1, 5, 6.
 Židek, Pavel, dokončení Spravovny 181.
 Židek, Pavel chce psáti českou kroniku 180, 181.
 Židek, Pavel, jeho bájky 133.
 Židek, Pavel, jeho bída 63.
 Židek, Pavel, jeho lékařské umění 33.
 Židek, Pavel, jeho nouze 30, 33, 96, 97, 108, 109, 134, 152.
 Židek, Pavel, jeho spis „O vážnosti

- konšelský etc.“ 29.
- Židek, Pavel, jeho útrapy 12, 20, 52, 75, 89 109, 110, 126, 131, 133, 138.
- Židek, Pavel, jeho veliké knihy 2, 33, 41, 91, 98, 108, 158, 159, 160.
- Židek, Pavel, k čí přání píše Spravovnu 24, 109.
- Židek, Pavel, kolegiatem 109.
- Židek, Pavel, sliby králem Jiřím mu učiněné 16, 59.
- Židek, Pavel, Spravovna, její rozdělení 3; Spravovna, její název 4.
- Židek, Pavel, v Římě 143.
- Židi 19.
- Židovské království 119, 131.
- Židovské zajetí 146.
- Žižka, Jan 180.
-

